

Plinii Secundi quae fertur una cum Gargilii Martialis medicina / nunc primum edita a Valentino Rose.

Contributors

Pliny, the Elder.
Rose, Valentin, 1829-1916
Gargilius Martialis, Quintus.
Royal College of Physicians of London

Publication/Creation

Lipsiae : In aedibus B.G.Teubneri, 1875.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b43y7y6x>

Provider

Royal College of Physicians

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by Royal College of Physicians, London. The original may be consulted at Royal College of Physicians, London. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

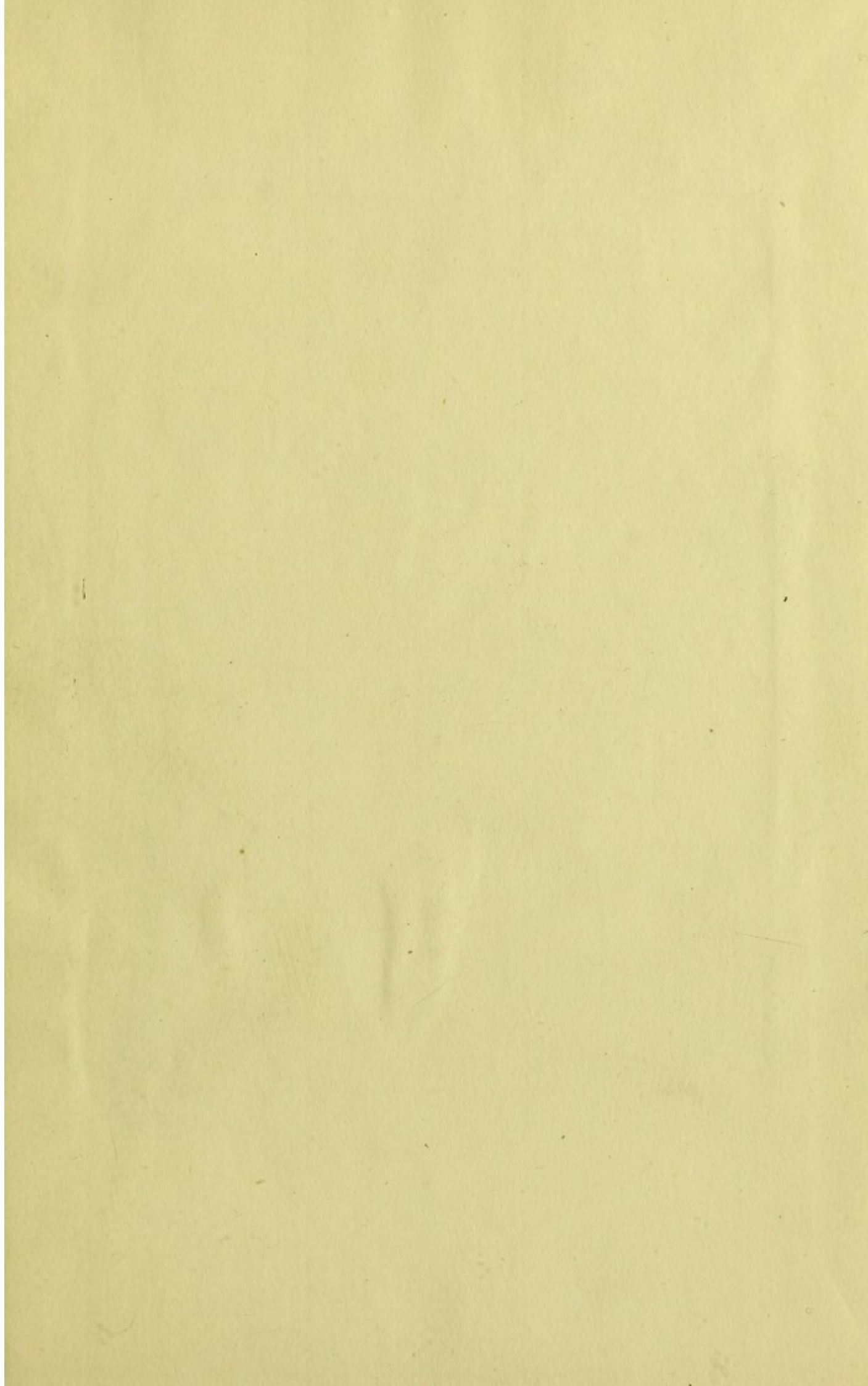
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

61(02)¹¹_a¹¹

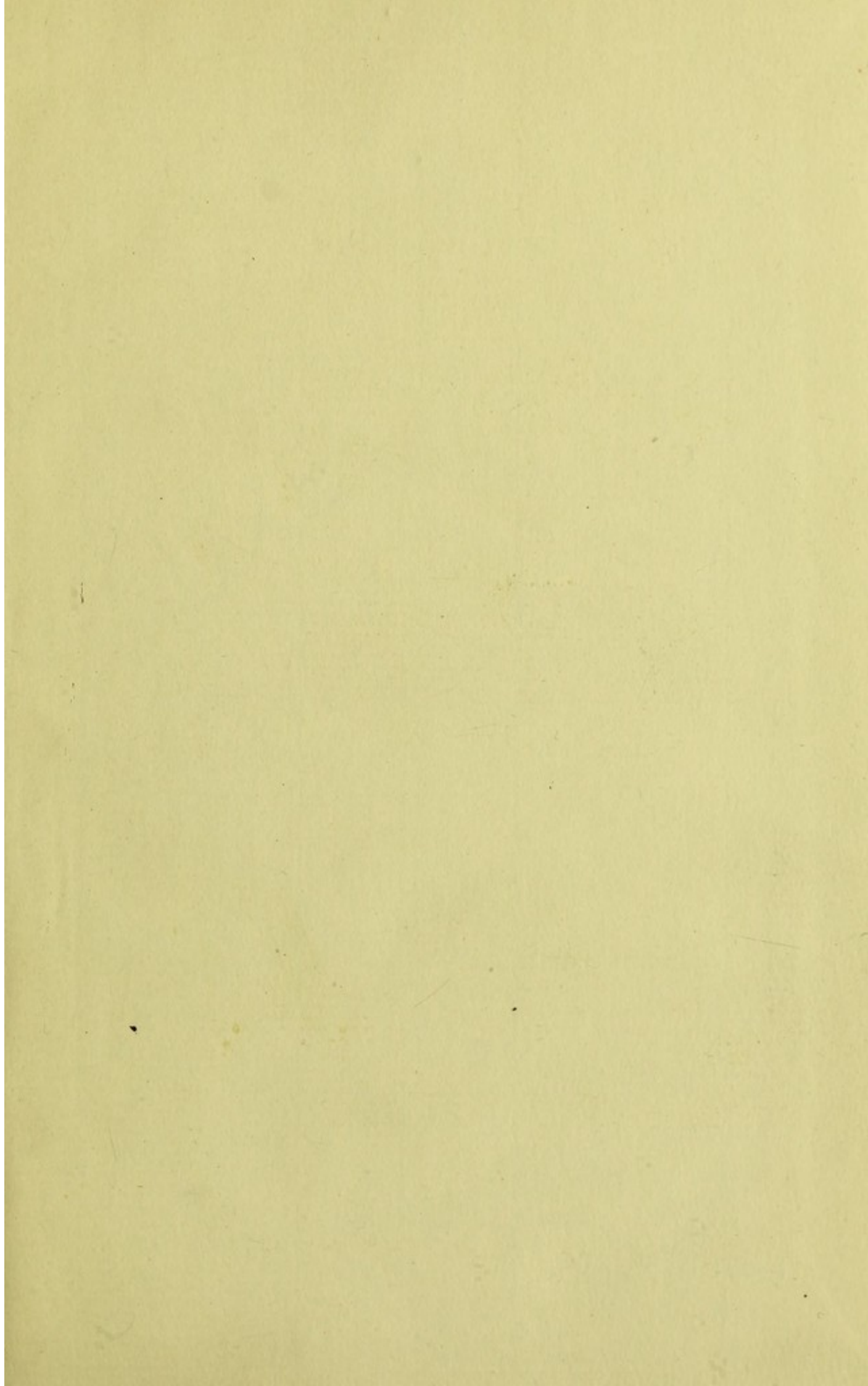
SL/25-4-h-43

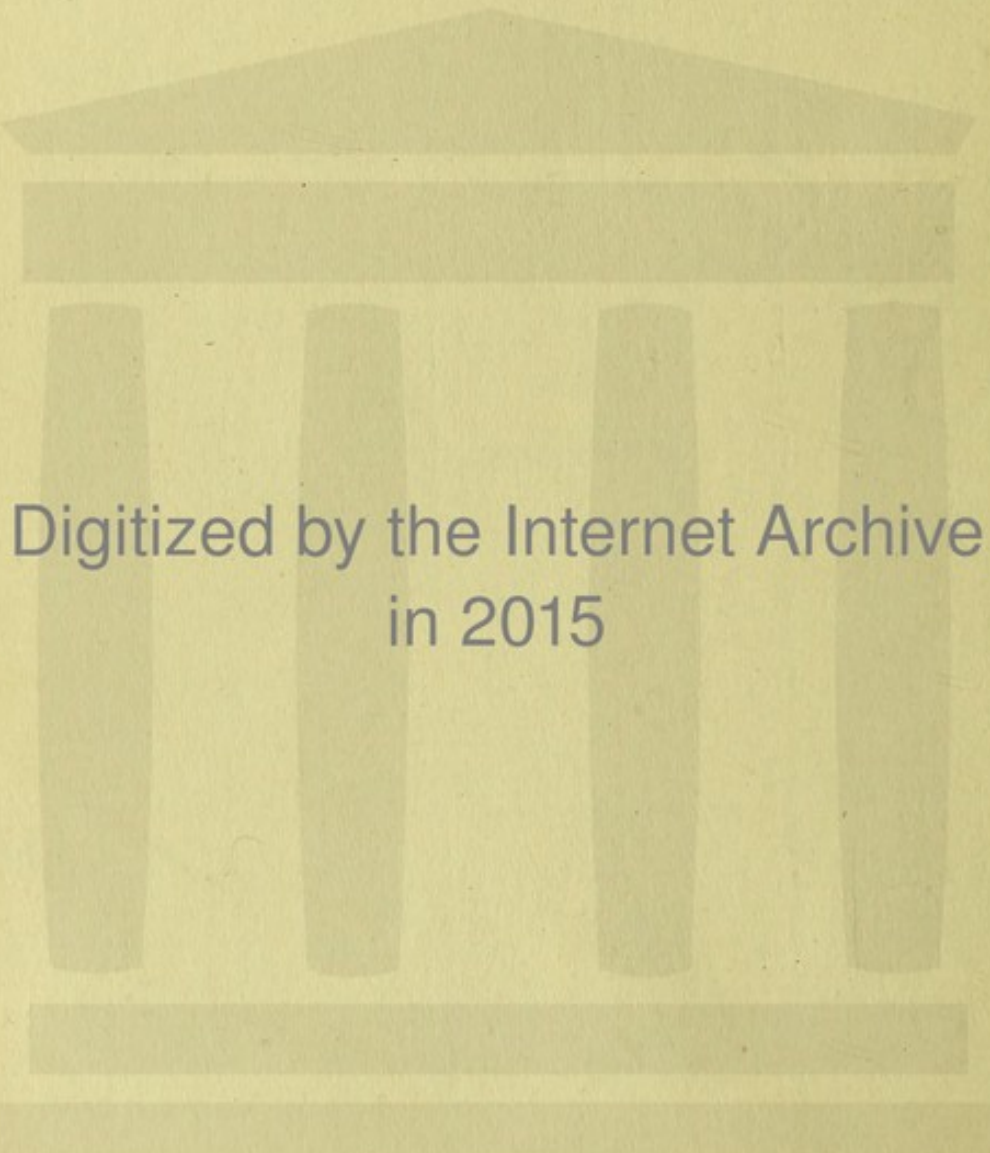
61(12)ⁿ a^b

Digitized by the Internet Archive
in 2015

<https://archive.org/details/b24757858>

BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM
TEUBNERIANA.

PLINII SECUNDI

QUAE FERTUR

UNA CUM

GARGILII MARTIALIS

MEDICINA

NUNC PRIMUM EDITA

A

VALENTINO ROSE.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXV.

1893.

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM TEUBNERIANA.

Erschienen sind bis jetzt (Juni 1875):

A. Griechische Autoren.

<p>Aeliani opera, 2 voll. Mk. 9 — — varia historia „ — 90 Aeneae comment. „ 1 35 Aeschinis orationes „ — 90 Aeschyli tragoediae „ 1 20 — Jedes Stück einzeln „ — 30 Aesopicae fabulae „ — 90 Anacreon „ 1 — Andocidis orationes „ 1 20 Anthologia lyrica „ 4 50 Antiphontis orationes „ 2 10 Apollodorus „ 1 — Apollonii Rhodii Argonaut. „ 1 — Appiani hist. Romana, 2 voll. „ 6 — Aristophanis comoediae, 2 voll. „ 3 — — Jedes Stück einzeln „ — 45 Aristoteles de part. animal. „ 1 80 Arriani expeditio Alex. „ 1 20 — scripta minora „ 1 — Athenaeus, 4 voll. „ 12 — Babrii fabulae „ — 60 Bucolici Graeci „ — 60 Cebetis tabula „ — 60 Demosthenis orationes, 3 voll. „ 4 50 Auch in 6 einzelnen Heften à „ — 75 Dinarchi orationes „ 1 — Dio Cassius, 5 voll. „ 13 50 Dio Chrysostomus, 2 voll. „ 5 40 Diodorus Siculus, 5 voll. „ 15 75 Dionysius Halic. 4 voll. „ 10 80 Erotici scriptores, 2 voll. „ 7 50 Euripides, 2 voll. „ 3 — — Vol. III. fragmenta „ 2 70 Eusebius. Vol. I—IV „ 15 — Fab. Rom. graece conscr. Vol. I. „ 3 75 Heliodorus „ 2 40 Herodianus „ 1 20 Herodoti historiae, 2 voll. „ 2 70 Hesiodus „ — 45 Historici graeci min., Vol. I & II „ 8 25 Homeri Ilias, 2 voll. „ 1 50 — — mit Einleit. v. Sengebusch „ 2 25 — Odyssea, 2 voll. „ 1 50 — — mit Einleit. v. Sengebusch „ 2 25 Hymni Homerici „ — 75 Hyperidis orationes „ 1 35</p>	<p>Iliadis carmina XVI, ed. Köchly Mk. 3 — Iosephus Flavius, 6 voll. „ 12 60 Isaeus „ 1 20 Isocratis orationes, 2 voll. „ 2 70 Iulianus. Vol. I. „ 4 50 Luciani opera, 3 voll. „ 6 30 Lycurgus „ — 60 Lydus de ostentis „ 2 70 Lysiae orationes „ 1 20 Manetho „ 1 50 Metrologici scriptores, 2 voll. „ 5 10 Nicomachus Gerasenus „ 1 80 Nonnus, 2 voll. „ 9 — Onosander „ 1 20 Pausanias, 2 voll. „ 3 60 Philostrati opera, 2 voll. „ 8 25 Pindari carmina „ 1 — Platonis dialogi, 6 voll. „ 10 50 Plotinus, 2 voll. „ 6 — Plutarchi vitae, 5 voll. „ 8 40 (Auch in 14 einz. Abtheilgn.) Plutarchi moralia. Vol. I „ 1 80 Polemon „ 1 — Polyaeus „ 4 50 Polybius, 4 voll. „ 10 80 Porphyrius „ 1 80 Proclus „ 6 75 Quintus Smyrnaeus „ 1 50 Rhetores Graeci, 3 voll. „ 9 — Simeon Seth. „ 1 80 Sophoclis tragoediae „ 1 50 — Jedes Stück einzeln „ — 30 Stobaei florilegium, 4 voll. „ 9 60 — eclogae, 2 voll. „ 6 — Strabo, 3 voll. „ 6 — Themistii paraphrases, 2 voll. „ 6 — Theodorus Prodromus „ — 50 Theophrastus Eresius, 3 voll. „ 6 60 Theophrasti characteres „ 1 20 Thucydides, 2 voll. „ 2 40 Xenophontis expeditio Cyri „ — 75 — historia graeca „ — 90 — institutio Cyri „ — 90 — commentarii „ — 45 — scripta minora „ — 90 Zonaras. 6 voll. „ 19 50</p>
---	---

B. Lateinische Autoren.

<p>Ammianus Marcellinus. 2 voll. Mk. 7 20 Anthologia lat. Vol. I. fasc. I & II „ 7 50 Augustinus de civit. Dei, 2 voll. „ 6 — Aulularia ed. Peiper „ 1 50 Boetii libri de inst. mathem. et de inst. musica „ 5 10 — de consolatione libri V „ 2 70 Caesaris commentarii ed. Oehler „ 1 50 — comment. ed. Dinter. Vol. I et II „ 2 — — — de bello Gallico. Ed. min. „ — 75 — — de bello civili. Ed. minor „ — 60 Catulli Tibulli Propertii carmina „ 2 70 Catullus „ — 45 Celsus „ 3 — Censorinus „ 1 20 Ciceronis opera, 11 voll. „ 22 35 (Auch in 37 einzelnen Abthlgn.)</p>	<p>Ciceronis oration. selectae. 2 voll. Mk. 1 50 Ciceronis oratt. XVIII. ed. Eber- hard et Hirschfelder. „ 2 — Ciceronis epist. select. Pars I „ 1 — — epist. select. Pars II „ 1 50 — — ed. Wesenberg. 2 voll. „ 6 — Cornelius Nepos „ — 30 Curtius Rufus „ 1 20 Dares Phrygius „ 1 20 Dictys Cretensis lib. VI „ 1 50 Dracontii carmina „ 1 20 Eutropius „ — 30 Florus et Ampelius „ 1 — Frontinus „ 1 50 Gajus „ 2 70 Gellius, 2 voll. „ 3 30 Historia Apollonii regis Tyri „ 1 — Horatii carmina „ 1 —</p>
--	---

121. d. 9.

PLINII SECUNDI

QUAE FERTUR

UNA CUM

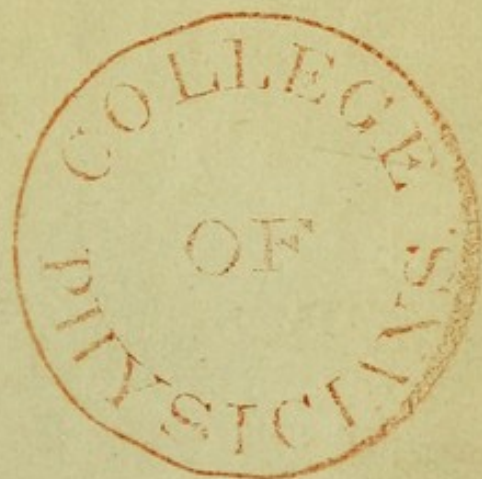
GARGILII MARTIALIS

MEDICINA

NUNC PRIMUM EDITA

A

VALENTINO ROSE.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

1875.

PIRRII SECTUNDI

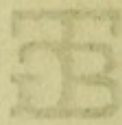
1871

1871

FRANCIS MARRIAGE

1871

ROYAL COLLEGE OF PHYSICIANS LIBRARY	
CLASS	61 (02) "a"
ACCN.	3326
SOURCE	
DATE	1871

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.

1871

PLINII SECUNDI IUNIORIS
DE MEDICINA

LIBRI TRES.

A. textus genuinus (trium librorum) { g = cod. S. Galli 752 (saec. X)
 d = cod. reg. Dresd. D. 185 (s. XII)
 b^m vel b = cod. vet. Albani Torini
 (marg. et text.)

B. textus recentior (quinque librorum) { r = ed. princ. Rom. 1509 fol. (Medicina
 Plinii), ex qua
 b = ed. Basil. (A. Torini) 1528 fol.

De auctore libri et scriptis codicibus uberius tractavi in
 dissertatione: „Ueber die Medicina Plinii“ (Hermes. Zeitschrift
 für classische Philologie t. VIII p. 18—66). ipsos quos nunc
 edo textus praeparavi absolvi que a. 1871 et 1872.

Berolini a. 1874.

V. R.

Incipiunt capitula sequentis libri

(cod. S. Gall. 752 p. 5)

in Med. Plin. ed. Rom. et Bas.

I	Capitis dolori	I,2
II	Pthiriasis et porrigini id est pedu- culos in capite	I,4
III	Ulceribus in capite manantibus	I,5
IIII	Alopicis	I,6
V	Capillis denigrandis	I,7
VI	Auriculis	I,9
VII	Parotidibus id est farcimina quę sub auribus nascuntur	I,13
VIII	Epiforę id est ad humores oculorum infusos	I,14
VIIII	Oculis suffusis sanguine	I,15
X	Naribus	I,26 (26 et 25 Bas.)
XI	Destillatione	I,28
XII	Oris vitiis	I,29
XIII	Dentibus	I,36
XIIII	Dentioni infantium	I,42
XV	Uvae	I,43
XVI	Tussilis et faucibus	I,44
XVII	Angine id est intra fauces farcimina quę nascuntur	I,52
XVIII	Lichenis id est inpetigines	II,56
XVIIII	Elefantiaci	II,57
XX	Ulceribus in facie manantibus	ib.
XXI	Cervicibus et his qua molienda sunt	I,54

	XXII	Humeris et lateribus	I,55
(23)	{	XXIII Pectori	I,57
		XXIII Tussi	I,58
(24)	XXV	Sanguinem reicientibus	I,64
(25)	XXVI	Vomicę	III,23

Capitula libri II.

	I	Pthisicis	I,61
	II	Syntexi. percussio sanguinis aut fleu- mae.	I,62
	III	Sciaticis	II,45
	IIII	Precordiorum dolori	II,15
	V	Ventri molliendo	II,23
	VI	Ventri sistendo	II,27
	VII	Coleribus	II,25
	VIII	Torminibus	II,22
	VIIII	Tenesmo	II,24
	X	Desyntericis et cyliacis	II,28
	XI	Cyliacis tortura vel scomissiones sten- tinorum	II,26 et 33
	XII	Tineis.	(II,21 <i>Bas.</i>)
	XIII	Lieni sive spleni.	(II,18 <i>Bas.</i>)
	XIIII	Lumborum dolori	<i>deest</i> (II,36?)
(15)	{	XV Sedis vitiis	<i>deest</i>
		XVI Coli dolori et omnium intesti- norum (XVI De coli dolore <i>d</i>)	
(16)	XVII	Condilomatis collectio sanguinis (XVII De vesice dolore <i>d</i>)	II,31
(17)	XVIII	Vessicae dolori (XVIII De inconti- nenti urine <i>d</i>)	II,39
(18)	XVIIII	Incontinentię urine (XIX De condi- lomatibus <i>d</i>)	II,40
(19)	XX	Verendorum vitiis (XX De veren- dorum viciis <i>d</i>)	II,41
(20)	XXI	Testibus et ramibus	II,42
(21)	XXII	Inguinibus	II,43

(22)	XXIII Ulceribus	II,48
(23)	{ XXIII Cruribus et tibiis } XXV Talorum dolori et tumori }	II,49
(24)	XXVI Pernionibus et vitis pedum	II,51 et 50
(25)	XXVII Clavis et callis	II,52
(26)	XXVIII Podagre dolori	III,14

Capitula libri III.

I	Ad nervos et articulos	III,15
II	Sanguinis ex ulceribus sistendo	III,21
III	Ulceribus recentibus et nervis incisis	III,20
IIII	Ad ulcera et ad cancer quod noma vocatur	III,22
V	Ad panas quas paniculas nos dicimus	III,27
VI	Ad strumas id est scrofas que nascun- tur in gutture	III,29
VII	Ad furunculos	III,32
VIII	Ad carbunculum	III,30
IIIIII	Ad ambusta	III,36
X	Ad morsum canis rabiosi	III,50
XI	Ad morsum canis non rabiosi	III,51
XII	Ad cicatrices quibus color reddi debet	III,46
XIII	Ad frigore exusta	III,37
XIIII	Ad extrahenda ea que in corpore fixa sunt	III,49
XV	Ad quartanas	III,6
XVI	Ad tertianas	III,5
XVII	Ad febres periodicas	III,3
XVIII	Ad lethargios	III,7
XVIIII	Ad freneticos qui sensum perdunt et qui somnum non capiunt	III,9
XX	Ad cardiacos	III,11
XXI	Ad comitiales morbum	II,58
XXII	Ad hydropicos	III,12
XXIII	Ad morbum regium	II,59

XXIII	Ad ignem sacrum	III,34
XXV	Ad ossa fracta	III,48
XXVI	Ad scabiem	III,38
XXVII	Ad papulas et pruriginis	III,39
XXVIII	Ad varos	III,41
XXVIII	Ad verrucas	III,42
XXX	Ad livores et tumores	III,47
XXXI	Ad paraliticos	(III,13 <i>Bas.</i>)
XXXII	Psilotrum	III,52
XXXIII	Antidotum contra venena	III,53
XXXIII	Contra leporem marinum et pastinacam	III,54
XXXV	Contra murem araneum	III,55
XXXVI	Sphalangium	III,56
XXXVII	Serpentis et hominis morsum	III,57
XXXVIII	Contra aspidem	III,58

VI Ad strigas id est scolas que nascuntur
 VII Ad furunculos
 VIII Ad carbunculum
 IX Ad anabastam
 X Ad morsum canis rabiosi
 XI Ad morsum canis non rabiosi
 XII Ad cicatrices quibus color reddi debet
 XIII Ad rigore exusta
 XIV Ad extrahenda ea que in corpore sunt
 XV
 XVI Ad quartanas
 XVII Ad tertianas
 XVIII Ad febres periodicas
 XIX Ad febres
 XX Ad fructuosos qui sanum perdunt et
 XXI
 XXII Ad carinicos
 XXIII Ad comitialium morbum
 XXIV Ad hydrogic
 XXV Ad morbum regium

5
 10
 15
 20

Frequenter mihi in peregrinationibus
 accidit ut aut propter meam aut propter
 meorum infirmitatem varias fraudes medi-
 corum experiscerer, quibusdam vilissima
 remedia ingentibus pretiis vendentibus, aliis
 ea quae curare nesciebant cupiditatis causa
 suscipientibus. quosdam vero comperi hoc
 genere grassari ut languores qui paucissimis
 diebus vel etiam horis possent repelli, in
 longum tempus extraherent, ut et aegros
 suos diu in reditu haberent saevioresque
 ipsis morbis existerent. quapropter neces-
 sarium mihi visum est ut undique valitu-
 dinis auxilia contraherem et velut breviario
 colligerem, ut quocumque venissem possem
 eiusmodi insidias vitare et hac fiducia ex
 hoc tempore iter ingredi ut sciam, si quis
 mihi languor inciderit, non facturos illos
 ex me reditum nec taxaturos occasionem.

Ante omnia autem puto in promptu
 habenda quae subito desiderata difficillima
 videntur inventu, sicut oleum vetus. quod *Plin.* 23,82.

3. v. medicorum fraudes *d.* 4 experiscerer *gdb*: -rirer
r (*Marc.*) 5 aliis ea quae c. nesciebant *gd* (*Marc.*): aliis eas
 c. (aliâs c. *b*) nescientibus *rb*. 8 ut *om.* *rb*. 9 ut in *rb*.
 10 protraherent *rb* (traherent *Marc.*) | ut et (*Marc.*): et *gdrb*.
 13 ut *om.* *rb* (*Marc.*). 14 contraherem *gd* (-re *Marc.*): con-
 struere *rb*. | breviarium *rb* (in breviarium *Marc.*). 15 colli-
 gere *rb* (*Marc.*). | uti *rb*. 16 huiusmodi *rb*. | e. vitare in-
 sidias *d.* 17 iter *rb* (*Marc.*): *om.* *gd*. 18 q. languor mihi *d.*
 19 ex me reditum *gd* (*Marc.*): ad me aditum *rb*. | taxaturos
gd (*Marc.*): capturos *rb*. 22 inventu (*Marc.*): *om.* *gdrb*.

- si ad manum non fuerit, celerrime fieri potest. defervefactum enim vel recentissimum et odorem et vires vetustissimi praestat. et si forte curatio exegerit aquam marinam quaeri in mediterraneo, sollicitudini locus non erit. 5
- Plin.* 31,67. bessis sextarii salis marini in quattuor sextarios aquae coniectus temperatum mare repraesentat, sextarius vero salsissimum. si vero plus adiciatur, exsuperat sal aquam nec liquari potest. 10
- (*al.* 14,114.) Oxymeli faciemus duobus cyathis mellis in sextario aceti resolutis.
- (31,68.) Thalassomeli quemadmodum conficiatur dicemus cum ad usum eius venerimus.
- 18,72—73. Opus erit aliquando et polenta, quam 15 sic comparari oportebit. perfusum aqua hordeum nocte una siccatur. deinde in XX libris hordei adiciuntur tres librae lini seminis et coliadri selibra, salis acetabulum unum. tunc mane torretur et mola frangitur. 20
- 29,128.143. In omnibus curationibus meminerimus

3 odores *g*. 5 quaeri—erit: que in mediterraneo solo aut loco non fuerit (non erit *g*) *gd*, quae in m. s. aut loco non erit sollicitudini causa tolletur *rb*. *cf. Marc.* et si f. c. exegerit aquam m. in mediterraneo quaeri, sollicitudini locus non erit, si ita prospiciatur. 6 bessis ($\frac{2}{3}$) sextarii s. m. *g*: bessis sextarius s. m. *d* (octoni cyathi *Plin.*). sextario enim salis et semis *r* (sextario s. et s. *b*). *cf. Marc.* duo enim salis sextarii. 7 coniectus *g*, -tos *d*: coniecto *rb*. 8 Sextario vero salis et semi si plus adic. *rb*. 11 oximelli *g*, oximelle *d* (*sic fere semper*). *ceterum cf. Marc.* (addito pulegio et salis modico). 12 sextario .1. aceti *d* (iaceti cod. Lugd. *sed 1 linea transversa postea deletum in versus initio*). 13 Thalassomelli *g*, Talassâ melle (*sic*) *d*. 14 ad eius usum *d*. 16 oportebit *g*: -tet *drb*. 17 nocte una *g*: nocte. 1. *d*. 18 libris *gd*: libras *rb* (ad xx libras *Marc.*). 19 coliadri *g*: coriandri *drb*. | c. selibra (*Marc., Plin.*): c. silibra *g*, c. seminis libra una *rb*, c. libra 1 *d*. | acitabulum *gd*. 20 torretur *grb* (*Marc., Plin.*): teritur *d*.

utilissimum esse mel in quo apes mortuae sint. quo uti si continget, affectandum erit.

Lanam succidam aequae meminerimus optimam esse e collo. 29,33.

5 Iubemur in quibusdam remediis uti cinere vel avium vel animalium aliarumque rerum. omnia huius generis debebunt cremari in olla nova, addito operculo circumlitoque argilla, in furno ferventi. *

0 Omnibus gargarizationibus calidis utemur. *

Oportet et pondera medicinalia mensurasque nosse. drachma tres scripulos habet. drachma pondus est denarii argentei, obolus drachmae pars sexta. cyathus drachmae X, 5 acetabulum drachmae XV, cocleare drachma dimidia, mina drachmae C. sextarius medicinalis habet uncias X. 21,185.

Haec sunt fere quae in universitatem observanda sunt. nunc singulis membris sua remedia applicabimus. procedente opusculo tertianis quartanis et huiusmodi malis quemadmodum occurratur, sicut in notitiam nostram venit, tractabimus. incipiemus ergo a capite.

1 utilissimum *rb* (*Plin.*): utile *d*, utillimum (*sic*) *g*. 2 sunt *gdrb*. | quo *grb*: quod *d*. | contingit effectuosissimum erit, ad lanam succidandam. Aequae *etc. rb*. 3 optimam esse collo *gd* (*cf. Marc.*), optimum esse collyrio *r* (o. e. uti collyrio *b*).

5 iubemur *g*: iubemus *d* (iubebimus *rb*). 7 h. generis *g*: huiusmodi *d* (huiusmodi generis *rb*). | debebunt *grb*: debent *d*.

8 circumlitoque *gdr*: circumlinitaque *b* (*cf. Garg. c. 41*). 9 in — ferventi *gd* (*cf. Marc.*): om. *rb*. 12 nosse *gd*: nosce *r* (nosci *b*). | dragma *gd* (*item in seqq.*) | post habet haec infert *rb*: In alio codice medicinali (c. de arte medica *b*) legi ita. Drachma est pondus *etc.* 14 sexta *grb*: tercia (ex III. pro VI.) *d*.

14—16 drachmae (dragme *g*) *grb*: dragmas *d*. 15 acetabulum *gd*. | dragmam dimidiam *d*. 16 dragm̄ *d*. sextarius — X: haec aliunde. praeterea addit *rb*: hemina drachmas. V. 18 universitatem (-tē) *g*: -te *drb*. 21 et quartanis *drb*. 23 incipiemus ergo (igitur *d*) a capite *gd*: orsi a capite eiusque malis *rb* (ex *Plin.* 25, 132).

Liber primus.

I. Capitis dolori.

- 20,45. Capitis dolor levatur si de porri sectivi
suco coclearia duo et unum mellis permixta
<ituro dormitum> infundantur vel in nares
20,69. vel in auriculas. veteres dolores et verti-
gines betae nigrae suco temporibus inlinito ⁵
20,73. emendantur. in dolore utilissimum est caput
ungui suco intibi <cum rosacio et aceto.
<20,121> ocimum> cum rosacio aut myrtino aut aceto
20,135. fronti imponitur. ruta ex vino bibitur, et
tritae sucus instillatur capiti cum aceto aut ¹⁰
20,152. rosacio. corona de puleio prodest imposita.
* (Marc. p. 36.) pollinem siliginis admixto ovi albo, simul
et quiddam salis albi conspergi oportet
frontique inlini, et super fascia pedalis alli-
getur. anesum ita uti de horto sublatum est ¹⁵

tit. De capitis dolore *g*, Ad capitis dolorem *d*. 2 mellis
gb: melli *d*. | permixta infundantur (cf. Marc.): permixtum
infundatur (sic) *gdb*. 3 <ituro dormitum> addendum esse
docet Marc. | vel. 1. in nares. vel alterum in aur. *d* (non *g*).
5 inlinito *g*, illinito *d*. 6 utilissimum *grb*: utile *d*. 7 in-
tibi *g*: intubi *db*. | verba uncis inclusa addidi propter Marc.
p. 36. | rosacio (et sic semper) *g*: -ceo *db*. | aut (cum *d*) aceto f. *g*:
aut acetum f. *rb*. 10 cum aceto † aut rosacea corona de
pulegio, prodest imp. *b* (propter *r*, ubi sic cum aceto aut ro-
saceo. rosacea etiam corona et de puleio p. i. sed. cf. Plin.)
12 pollinem *grb*: -ne *d*. | siligines *g*. | simul et q. *grb*: simul
q. *d*. 13 conspergi *gb*. 14 fascia (facia *d*) pedalis (pe-
dali *b*) alligetur *gd* (fasciam pedalem alligas *r*). 15 anesum
Pl. (Diosc.): anetum *gdrb* et Marc. | ita *g*: om. *drb*.

- decoquitur ex oleo, et suco eius dolor un-
 guitur. serpyllum decoctum in aceto inlinitur 20,246.
 fronti et temporibus. et si difficilis somnus 23,85.
 sit, amygdalino oleo caput perungui oportet.
 5 tempora in dolore alio elixo inlinuntur. nu- 20,54. 23,132.
 cleorum persici farina cum melle et aceto
 capiti inlinitur. nuclei amygdalini triti fronti 23,144.
 utiliter imponuntur, etiam in febre. bacae 23,156.
 lauri impari numero in oleo contritae ca-
 10 piti instillantur. si a sole doleat, cupressi 24,15.
 folia contrita cum polenta imponuntur. he- 24,75.
 derae folia mollissima quaeque trita cum
 aceto et rosacio adversum omnem dolorem
 fronti inlinuntur. herba quae in capite 24,170.
 15 statuae nascitur collecta in alicuius vestis
 panno et lino rufo inligata confestim dolo-
 rem sedat. panacis radix in oleo conteritur 25,134.
 et caput perunguitur. veratrum in rosacio 25,139.
 decoctum et contritum capiti instillatur.
 20 peucedano ex oleo et aceto trito hemicraniae *ib.*
 unguuntur. ossa de capite vulturis sub collo 29,112.
 alligari prodest. gallinaceus pullus inclusus 29,113.
 abstinetur nocte ac die, sed et is qui languet,
 deinde eius gallinacei vel plumae vel crista
 25 alligatur collo dolentis. surculus ex nido *ib.*
 milvi pulvino subditur nesciente aegro. mu- *ib.*

2 serpullum *g* (-pillum *d*). 4 perungi *d*, perungueri *g*.
 5 alio *g*: allio *d* (et sic semper). | inlinuntur *g* (inliniuntur *rb*):
 illiniunt *d*. | nuculeorum *g*. 6 melle (sic et Marc.): oleo *Pl*.
 7 nuculei *g*. 14 illiniuntur *drb*. 18 veratrum *gd*: vere-
 trum *rb*. cf. *Torin. in marg.* 19 c. distillatur *g*.
 20 peucedano (*Pl*): Rucedano *gdb* (piganum... emigraneae
 illigas alio loco *r. unde b^m*). | emigrania unguuntur (ungunt *d*)
gd, hemicraniae inungantur *b*. 23 abstinetur *g* (*Marc.*, cf. *Pl*):
 abstineat *d*, abstinet *rb*. | ac: et *g*. 24 crista alligatur *gd*:
 cristae alligantur *rb* (*Pl*), pluma vel crista alligatur *Marc*.
 25 dolen tis *grb* et *Marc.*: patientis *d*. 26 nescienti *gb*. |
 murinarum (*Pl*): murenarum *gdrb* (*Marc.*)

- rinarum pellium cinis ex aceto fronti in-
 29,114. linitur. cocleae matutino se pascenti caput
 harundine praeciditur et in linteolo licio
ib. alligatur colloque suspenditur. fracto capiti
 tela araneae imposita ex oleo et aceto, non ⁵
 28,166. recedit nisi sanet dolorem. aqua pota quae
 superfuit de bovis aut asini potione reme-
ib. diat si ter potetur. cervini cornus cinis
 inlitus ex aceto et rosacio prodest.

II. Pthiriasi et porrigini.

- Pthiriasis porriginesque plerumque in ¹⁰
 perniciem solent convertere. quibus suc-
 20,102. currendum est. perunguntur itaque bul-
ib. bis tritis ex vino. item sulphure ex vino.
 24,18. 20,53. item per se ex cedro inlinuntur. alium cum
 24,188. aceto et nitro tritum infricatur. farina feni ¹⁵
 graeci cum vino et nitro porriginem purgat,
 24,185. 25,133. et furfures ex aceto. idem praestat radix
 veratri in oleo decocta trita suffusaque.
 25,136. hysopum ex oleo tritum et instillatum ca-
 29,47. piti pthiriasi medetur et pruritibus. ova ²⁰

2 cocleae: coctae *codd. Plin. (emend. Harduin.)* (matutinum
 rorem pascenti *Marc., e coniect. editoris?*). 3 harundine *g*,
 arundine *db.* 5 araneę *gd*: aranea *rb*, -nei *Marc. (Pl.)* | ex
 aceto et oleo *d.* 7 superfuit de potione *grb*: superfuit bobus
 aut asinis. potione *d* (*cf. Marc. p. 35 „reliquias bovis po-*
tantis“. *Th. Prisc. IV p. 81^b*). | remediatur *gd*: remedeatur *b*
 (remedia prestat *r*). 8 si ter potetur *grb*: *om. d.* 9 et *gdrb*:
 aut *Pl. tit.* De pthiriasi et porrigine id. ē. peduculis in ca-
 pite *g*, Ad thiriasos et pruriginas *d* (porrigines *r et Marc.*).
 10 Pthiriasis et porrigines *g*, Tyriasi et pruriginas *d* (pthiriasi
 et porrigini *b*), Ad ptyriam (ptyriasi id. in *tit. cap.*) et porri-
 gines et pruritus *r* (Pityriasi et porrigines capitis quae pl.
etc. Marc.). quae (que *g*, que *d*) *rb* (quae se *r cf. M.*). 11 quibus *gd*:
 summa cura *r*, sic *b* (se convertunt nisi occurratur *M.*)
 12 itaque *gd*: *om. rb.* 14 ex cedro: cedria *M.* | illiniuntur *db.*
 15 feni graeci (*Pl.*): feniculi *gdrb* (*M.*). 16 porriginem *g*
 (porrigines *p. r*, porrigines expurgat *M.*): pruriginem *d.*
 19 capiti *gd*: capitis *rb.* 20 pthiriasi *d*: pthiriasis *g.* | pruritibus *g.*

ex vino et oleo cypriano et cedria pruritus
 scabiemque tollunt. porrigines discutiuntur 29,111.
 felle ovillo inlito cum creta cimolia donec
 inarescat. lendes et alia capitis tetra ani- 31,65.
 5 malia quae nocent lotione aquae marinae
 necantur. item si inlinatur samia terra cum 31,117.
 nitro et oleo. nitrum alumini mixtum ca- 31,122.
 piti infricatum porrigines tollit.

III. Ulceribus in capite manantibus.

Ulcera in capite manantia tamquam
 10 proprio morbo praecipue infantibus nascun-
 tur, sed et viros et mulieres cum ceperint
 graviter infestant. quae fota urina tauri 28,164.
 efficacissime sanantur. vitulino felle cum *ib.*
 aceto tepefacto inlinuntur. sebum vituli 28,165.
 15 cum sale utilissimum est. testarum muricum 32,68.
 purpurarumve cinere ex melle inlinuntur.
 alium cum sua reste comburitur cinisque 20,51.
 eius ex oleo imponitur. menta trita et 20,148.
 apposita siccatur. oleum amygdalinum cum 23,85.
 20 vino expurgat. galbanum inlinitur ex melle. 24,21.
 folia rubi in quo mora nascuntur contrita 24,118.

1 vino et *om. d.* | cedria (*rM, Pl.*): cedro *gdb* (*elixa add. b.*)
 2 porrigines *grb^m* (*Pl.*): pruriges *db* (*M.*)
 3 creta: terra *b^m*. 4 inarescat *sc. caput* (*Pl.*) | lendes *db*:
 lindites *g*, lintides *b^m*. | a, tetra animalia capitis *d.* 6 illi-
 niatur *d* (*illinatur b.*) 8 infricatum *gb*: infricatum *d.* | porri-
 gines *gr* (*Pl.*): pruriges *d* (*M.*) *tit.* De ulceribus i. c.
 manantibus *g*, Ad ulcera i. c. manantia *d.* 10 proprio morbo
gd: proprius morbus *rb* (*M.*) | in infantibus *b* (*solus*).
 11 cum *gd*: si *rb.* | ceperint (*d*): coeperint *grb.* 12 fota
 urina tauri *gdb^m* (*Pl.*): felle taurino *rb* (*M.*) 14 *post* illi-
 niuntur (*sic*) *ex c. 1 haec repetit d*: Item pruriges discutiuntur
 felle ovillo illito cum creta cimolia donec inarescat. 16 *m.*
 vel purpurarum *rM* (*muricumve purpurarum b.*) 17 reste
gd (*Pl.*): veste *rb* (*M.*) 18 contrita *rb.* 20 *c. vino mixtum*
rb (*M, non Plin.*) | *ex*: cum *rb* (*Pl.*) 21 nascitur *d.*

34,121. imponuntur. misy tritum cum vino in lana
20,224. superponitur. malva macerata in urina
humana et trita imposita valde desiccatur.

* (*Marc. p. 40.*) Omnia autem capitis ulcera cum pur-
gata sunt iucundissime ad cicatricem per- 5
ducuntur hoc ceroto. spumae argenti tunsae
et cribratae selibra, cerussae libra una te-
runtur, et cerae albae e libra olei rosacii
remittuntur et refrigerantur, deinde raditur
et miscetur cum spuma et cerussa, adi- 10
ciuntur ovorum quattuor lutea cruda. prodest
et resinae pituinae libra mixta cum cerae
albae selibra et in oleo decocta, ita ut in
acopi modo perungatur pistillo mixtum.

IV. Alopeciis.

(*Marc. p. 46.*) Alopeciae magnam foeditatem afferunt 15
et propter hoc servorum pretia diminuuntur.
itaque necessarium est eas quoque emen-
29,109. dare. quae celerrime complentur pellium

1 misum *d*, mysum *gb* (*om. r*). 2 macerata *db^m*: erra-
tica *rb* (*M*) 3 desiccatur *gb*: siccatur *d*. 4 Omnia. *k*. capi-
tis *d*. ubi male *k* est pro anglosaxonico vocis autem — sic
Marc. cum *g* — compendio, quod non intellexit scriptor codicis,
omisit Torinus (*b*) cum *r*. cf. praef. ad Vitruvium meum p. VI
not. 5 cicatricem *gd*: -ces *rb* (*M*) | perducuntur hoc ceroto *gb*:
ducit. Hoc ceroto *d* (perducit hoc cerotum *r*, perducuntur sic
Marc.) 7 selibra *M*: libra (*sine num. gd*, libra una *rb*).
8 cere (-re *g*) albe libra *gd* (*addidi e*). haec sic habet *r* (*unde b*):
et c. a. tantundem ex olei rosati libra una remittis et dimittis
refrigerare (*al. M*). rosei *d*. 11—14 prodest—mixtum *gd* et *b^m*
(*nisi quod hic* cum cerae albo libra, *deinde* ocoopi legit *Tor.*):
Item resinae pictumae librae sex. cerae albae unciae sex in
oleo decoquuntur ita ut pistillo misceantur et ocoopi modo
pungantur *r* (*unde b*). 12 cere albe selibra *g*, c. a. si libra *d*.
tit. De alopeciis *g*, De allopeciis curandis *d*. 15 Alo-
pocie *g*, Allopocie *d*. 16 hoc *gd*: hanc *rb*. 17 itaque *om. rb*
(necessariumque *r*). 18 complentur *gd* (explet *Pl.*):
emendantur *rb* (*Marc. p. 46*).

viperinarum cinere sparso. nasturtium cum	20,129.
sinape tritum impositum emendat. cydonea	23,101.
cōcta ex vino et cum cera trita inlita ca- pillis restituunt. roboris pilulae cum adipe	24,13.
ursina tritae emendant. glandis faginae cinis	24,14. *
cum melle et oleo cyprio inlinitur. cinis	29,106.
ungularum muli vel mulae ex oleo myrteo,	<i>ib.</i>
cinis murium impressus, cinis erinacei re- cens cum pice liquida. gallinacei recens	29,107.
29,109.	
fimum inlinitur. sandaraca ex aceto. flu- entem capillum continet leporinus cinis cum	34,177. (28,166.)
oleo myrteo. fel taurinum cum aegyptio	28,166. *
alumine tepefactum inlinitur.	

V. Capillis denigrandis.

Potest videri supervacuum inter remedia corporis ponere ea quae ad decorem pertinent. sed quosdam pudet aut ipsos rubeos esse, aut intantum luxuriae indulgent ut deliciae eorum inter se dissentiant volentium in pueris rufos capillos, in viris recusantium.

1 viperinarum *Pl.*, viperarum *rb* (*M*): vulpinarum *gdb^m*.
 2 sinape *gd*: sinapi *rb*. 2—5 cydonia—emendant *om. d*.
 2 cydonea *g*: cydonia *b* (*citoma r*). 3 cum *om. g*. | et
 illita *db*. 5 ursina *g*: -no *db* (*Pl*) 6 oleo cyprino (*sic d*,
cypreo g, *cedrino rb*) *om. Pl. (Marc.)*. *pertinet sc. ad loc. seq.*
ex Pl. 29,106 de fimo pecudis: fimi nihilominus pecudis cinis
ung. etc. r, quem om. gd (M, ubi inlinitur cinis unguularum...).
 7 muli vel mulae *g* (*Marc., Pl.*): mule vel muli *drb*. | myrteo *g*
 (*Pl.*): mirtino *d*, myrtino *rb*. 8 muricum sparsus *rb*. *haec*
post herinacei cin. habet d. | erinacii *g*, herinacei *d*. 9 galli-
 narum *Pl.* (-nacii *g*). | recens *om. rb*. 10 fimum *g* (*Pl.*):
 fimus *drb*. | in(l)linitur *gd*: illitus replet *rb* (*ex Pl.*). | fluentes
 capillos contegit *rb*. *hic male distinguendo erravit epitomator,*
cf. Plin. 28,166 (item male coniungendo librarius qui scr. San-
daraca ... continet. Leporis ...). 11 leporinus *rb* (*Pl.*): leporis *gd*.
tit. De capillis denigrandis g, Ad capillos denigrandos d.
 16 s. pudet quosdam *d*. 18 intersedissee sentiant *d*. | volentum *d*.

- Quemadmodum denigrentur monstrabi-
- 29,109. mus. ovum corvinum in aeneo vase permi-
scetur, deinde raso capite in umbra in-
linitur. habere debet in ore oleum is qui
curabitur donec siccescat ovum, ne ei 5
dentes denigrescant. quarto die abluatur.
- 32,68. sextarius sanguisugarum in duobus sextariis
aceti diebus XL maceratur ex oleo tritus,
deraso capiti in umbra inlinitur. dum sicce-
scat, sicut superius praediximus, in ore 10
- 22,153. oleum tenendum est. siliquae ervi prius
quam exarescant numero L cum suis foliis
et caulibus conteruntur et capiti raso in-
24,15. linuntur. folia cupressi trita ex aceto effi-
24,26. ciunt ut capilli nigri renascantur. spondyllo 15
peruncti crispi fiunt.

Operae pretium est is qui erubescunt
senes videri succurrere et si canos suos
inficere volunt, tamquam annos detracturi
30,134 sint hoc nomine aetati, vermium terre- 20
norum cinerem adiciant in oleo quo caput
perunguant.

VI. Auriculis.

Proxima mihi videtur cura aurium, quae
acutissimum dolorem inferunt simul ut passae

2 aereo *Pl.* | oleo permiscetur *rb.* *cf. Pl. (K).* - 3 capite
grb: capiti *d* (*et g^c*). 5 siccescat *grb:* siccet *d.* 6 ni-
grescant *rb.* | abluatur *rb.* 7 sanguisugarum *gd.* | duo-
bus *g:* *ii d.* 8 XL *gdrb:* (*et Marc.*): LX *Pl.* 9 capiti *gdb:*
capite *r.* | siccescat *grb:* siccat *d.* 10 *p̄diximus grb:*
diximus *d.* 11 ervi *gd (Pl.):* erucae *rb,* erutae *b^m.* | prius-
quam — L *om. rb.* 12 numero L *om. Pl. et Marc.* 13 con-
terentur *rb.* | capiti *gdb:* capite *r.* | raso *om. d.* | illiniuntur *d*
(-nientur *rb*). 15 spondilio *d* (*spodilio rb*): spondilo *g.*
17 is *d:* his *grb.* 18 senes esse *rb.* | si: sic *g.* 21 adi-
ciunt *rb.* in oleo — perungatur *om. rb.* 22 perunguant *g:*
-gatur *d.* 23 De auriculis *g,* Ad auriculas *d.*

sunt vel minimam offensam. scio certe quosdam medicos huius curationis sibi summam scientiam vindicasse et magnas mercedes poposcisse cum adversus morbos aurium
 5 unum aut alterum nossent remedium. nos multa proferimus, ut cum res exegerit possimus uti, cum ex is aliqua occurrerint.

- Gari excellentis cyathus, aceti cyathus, 32,78.
 unus mellis cyathus et dimidius: in calice
 10 novo sensim decoquitur, spuma subinde penna tollitur, et cum spuma resederit, removetur et ex eo tepidum infunditur. ad omnes infusiones auriculae conchylata 32,77.
 lana obturandae sunt. ranarum adeps re- 32,78.
 15 missus instillatus dolorem statim tollit. si tument aures suco coliadri mitigandae sunt prius. sucus hederæ tepidus cum vino in- 24,77.
 stillatur. mel cum rosacio inditur. mel cum 22,108.
 rosacio et manna turis ad instar coclearii *
 20 adiciuntur. hoc et vulnera sanat et umores exsiccat. parum audientes utiliter acetum 23,59.
 gargarizant. auricularum fracturis medentur 20,104.
 bulbi triti et appositi et quinto die soluti. foliorum rubi in quo mora nascuntur sucus 24,119.
 25 tepidus instillatur. fel pecudis cum melle 29,133.
 aures purgat. canini lactis instillatio sedat *ib.*

3 vendicasse *drb.* 6 exierit^g (*sic*) *g.* 7 is *d:* his *grb.*
 8 cyatū *g.*, ci[t]atus *d.*, cyathus *i rb.* 9 (cyatus) unus *g.*, *i drb.*
coniunxi cum seq. 10 subinde atq; prima (prima *b^m*) penna
 tollitur (*sic alia lectione in ipso textu adiecta*) *r.* 11 re-
 cesserit *rb.* 12 removetur (*sc. ab igne, ut M. p. 75 sup.*):
 renovetur *d* (*om. Marc. p. 75 med. eadem al. p. 77. 82*). 13 con-
 chylata *d.*, conchylata *g* (sed mox conchylata *rb.*) 16 colian-
 dri *g:* coriandri *drb.* | sunt. Prius *d.*, sunt, sed prius *rb.*
 17 cum oleo *Pl.* 18 mel c. r. i. m. c. r. et manna *grb* (*nisi*
quod melque rb): mel rosaceum et manna (*sic eiectis quae male*
repetita viderentur) *d.* 19 cocleari *d.* 20 humores *grb:*
 tumores *d.* 23 pulbi *g.* | v. die *d.*

- ib.* dolorem. gravitatem aurium adeps remissus cum absinthio trito, cum oleo infusus emendat. murium cinis cum melle instillatus 5
- 29,134. *ib.* inhibet dolorem. si aliquod animal intravit praecipuum est remedium murium fel aceto 5
- ib.* dilutum instillare. si aqua fugiat, adeps anserinus cum cepae suco inlinitur. deplorata autem aurium vitia sic sanantur.
- 29,135. gliri detrahitur pellis et intestina eiusdem decoquuntur in vase novo cum mellis heminis tribus usque ad tertias atque ita adservatur, et cum opus est strigle medicamentum tepefactum infunditur. valde laudantur et terreni vermes cum anseris adipe 10
- 29,137. cocti et instillati. verberatis auribus cocleae, 15
- ib.* quae in usu sunt cibi, apponuntur tritae cum mirra et ture. cocleae minutae latae 15
- ib.* tritae fracturis aurium inlinuntur. senectus serpentis ferventi testa usta et contrita instillatur ex oleo rosacio contra aurium vitia 20
- 29,139. omnia sed praecipue graveolentiam, et si purulentae sint aures melius ex aceto et felle caprino vel bubulino. haec senectus post annum vires non habet. membranae ex ventre gallinaceo quae proiciuntur ex 25
- 29,139—140. vino tritae, et adeps gallinarum tepefacta infunduntur. blattae sine capite et pedibus

4 intravit *grb*: -verit *d*. 5 fel *om. d*. 6 fugiat et adipe anserino *gd*: intraverit adeps anserinus *rb (Pl)*.

9 Cliri *g*. | detrahetur *gd*. 10 cum m. heminis (emini *gd*) tribus (*sic et Marc. p. 82 inf.*): cum melle *Pl*. 12 strigle (e) *gd*: strigili *rb (M, Pl)*. 14 adipe anseris *d*. 17 late *g*: lacte *d*, et late (lare *b*) *rb (Pl)*. 20 contra aurium *rb (Pl)*: con-

trita (ἄρτα *g*) *gd*. 21 grave olentia *d*, gravē olentiā *r*. 23 vel *Pl*: et *gdrb*. | bubalino *d*, bubulo *rb (Pl)*. 24 Membrana *g*. 26 tritae *rb (Pl)*: trita *gd*. | et adeps (*Pl. cf. Marc. p. 81*): et adipe *gdrb*. | tepefacta *gd*: -tae *rb*. 27 Blitte *d*.

- et alis tritae in linteolo contusis auribus
imponuntur. nitrum ex vino liquatum pu- 31,117.
rulentis auribus medetur. sonitus et tinni- *ib.*
tus discutit nitrum tritum et siccum in-
5 sparsum . . . ex rosacio tepido et auribus *
inmissum. purulentis auribus infunditur 28,173.
fel tauri cum porri sectivi suco. si gravi- 28,174.
tas sit aurium, eodem felle cum lacte mu-
liebri perluendae sunt. equini fimi cinis *ib.*
10 cum rosacio instillatur. sebum vituli cum 28,175.
adipe anseris et ocimi suco, fel taurinum 28,176.
vel caprinum cum rosacio tepido auribus
inditur. omnibus quae inmittuntur tepidis 28,174.
utendum est. urina apri tepida infunditur: 28,173.
15 ad hos usus servatur in vitreo vase. si 28,60.
aqua intraverit in auriculam dextram, si-
nistro pede desultare oportet capite in
dextrum humerum inclinato, si in sinistram,
ex diverso. si quod animal intraverit et 28,37.
20 inspuatur in aurem, exire creditur.

VII. Parotidibus.

Raro medici parotidibus curationem non
devocant ad scalpellum, cum et reprimi

1 trite in lintheolo *d* (*Pl.*): trite in linteolo *g*, tritae
et illitae linteolo *rb* (inlita *itaque ex dupl. lect. natum sua
coniectura eiecit d*). 4 insparsum ex *g* (sparsum *rb*): expressum
ex *d*. in loco corrupto lacunam significavi. 5 tepidū *d*. |
et in auribus *gd* (in *om. rb*). 6 prurulentis *d*. 7 gravida *d*.
9 perluendae *grb* (*Pl.*): perliniende *d*. 11 occimi *d*. 13 in-
datur *grb*: instillatur *d*. 17 desultare *grb*: dissultare *d*
(exsultare *Pl.*) | in dextro humero *d*. 18 si in sinistram:
Si sinistram (-trā *dr*) *drb*, Sinistrā (*om. si*) *g*. 19 et *grb*:
om. d. tit. De parotidibus id est farcimina quae sub auribus
nascuntur *g*, Ad parotidas id est farcimina *d*. 21 parotidibus
gd: -tidum *rb*. 22 ad scalpellum *gdb^m*: a scalpello *rb*. |
cum et *g*: et cum *d*, cum (*om. et*) *rb*.

- possint et si res exegerit aperiri molliori
 20,95. curatione. reprimit eas radice brassicae
 22,154. cinis cum melle inlitus. lupini ex aceto
 * (*Marc. p. 107. cf. 23,6.*) cocti tritique discutiunt. vitium cinis cum
 32,78. cera et resina paribus ponderibus impo- 5
 sita desiccant. apponitur muricum testa-
 rum cinis cum melle vel conchyliorum ex
 32,88. mulso. sepiae ossa cum axungia vetere
 20,249. tusa medentur. lini semen tusum cum
 23,122. melle mixtum mitigat. ficus siccae decoctae 10
 29,143. ex vino tritae adhibentur. comprimit eas
 finis columbinus cum farina hordeacea ex
ib. melle. noctuae cerebrum vel iecur cum
 oleo tepido infunditur auriculae a parotide.
ib. multipedae cum resinae parte tertia in- 15
 35,195. linuntur. creta cimolia ex aceto siccant.
 25,164. plantago cum axungia vetere persanat.
 28,177. ursinus adeps conteritur cum sevi tau-
ib. rini pari pondere et cerae. fimo caprae
 * cum axungia inlinuntur. caput viperae in 20
 (*Marc. p. 108 inf.*) linteolo involutum et faucibus alligatum
 sanat.

1 exigerit *g*. exigat adaperiri *rb*. | molliori curatione
 (ratione *r*) *gd*: colliri ratione *b* (curatione *b^m*). 2 radicum *rb*.
 3 illitus *rb*, illinitus *d*. 4 decocti *rb*. | tritique *g*: et triti
drb. | discutiunt. Vitium (Viciarum *d*) cinis cum cera *gd*:
 discutiunt vitium. et item cinis cum creta cymolia *r* (*unde b*).
 5 pari pondere exiccat *rb*. 7 cum condito ex mulso *b^m* (*sol.*).
 | conciliorum *g*, conchyliorum *d*. 8 mulsa *rb*. 9 contu(n)sa
rb (*Pl.*) 10 ficus sicca et vino cocta et trita adiuvat *rb*.
 14 tepidum *d*. | a parotide *Pl.*: parotidi *g*, parotide (*ad seq.*
trahit d) *db*. 15 multipede *g*: -des *d*. multipeda (*Pl.*)... illi-
 nitur *rb*. | resina *rb*. 16 cymolia *g*. | ex aceto siccant *gdb^m*: exiccat *rb*.
 18 sevi taurini *gb* (*Pl.*): sevo taurino *d*. sevo taurino et
 cera p. p. similibus *r*. 19 et cere *g*: et cera *dr*, *om. b*. | fimo
gd: et finis *rb*. 20 inlinuntur *g*: illiniuntur *d*, illinitur *b*
 (illitus *r*). 22 *cf. Marc. l. c.* (tolles optime sanat).

VIII. Epiforae.

	Cocleae sine putamine tritae inlitae	*
	fronti cum turis polline validissime prosunt.	
	tumores oculorum sedat mulsum tepidum	31,125.
	in penicillo super impositum. corticis se-	32,71.
5	piae farina in epifora ex lacte mulieris	
	circumlinitur. caro peponis mirifice refri-	20,11 (<i>om. rb</i>)
	gerat. alba beta trita fronti imponitur.	20,70.
	eundem effectum habent bulbi triti oculis	20,103.
	impositi. apio viridi trito cum pane oculi	20,112.
10	teguntur. ocimo ex vino optimo trito cir-	20,121.
	cumlinuntur. ruta cum polenta contrita et	20,135.
	imposita lenit dolorem. aneti radix in vino	20,196.
	trita inlinitur. papaveris cauliculus vel	20,209.
	siccus vel viridis cum suo fructu tritus	
15	imponitur. lini semen cum ture ex aqua	20,249.
	tusum circumlinitur. siliginis grana in ferro	22,119.
	tosta et ex vino trita circumlinuntur. item	22,142.
	lenticula cum cydoneis cocta et una trita	
	adhibetur. lentisci tenera folia contrita et	24,42.
20	fronti imposita epiforam suspendunt. man-	25,147.
	dragorae radices tusae cum rosacio ex vino	
	tritae circumligatae epiforam sanant et do-	

tit. De epiforę id ē ad humores oculorū infusos *g*, Ad epiphoras *d*. 1 inlitae fronti *g*: fronti illitae *b*, illite (*om. fronti*) *d*. 4 in *om. b* (*non r*). | panniculo *b^m*. | super oculos imp. *rb*. 5 epiphoris *rb* (*hoc ad tumorem oc. et ruborem est sec. Pl.*). 6 m. oculus (-lis *b*) circumlinitur *r*. 10 ocimum — tritum oculis circumlinitur *rb*. 11 cum *gd* (*Pl.*): in *rb*. | contrita *grb*: trita *d*. 12 in *gd*: ex *rb* (*Pl.*). 13 caliculus *g*. | cauliculus ... cum s. fructu: caput *Pl.* | cauliculi sicci — triti imponuntur *rb*. 16 in ferro tosta: combusta *Pl.* 17 tosta et ex vino *rb*: tostata ex vino *g*, tosta et vino *d*. 18 cydoneis *g*, cidoneis *d* (-niis *b^m*): cothoniis *rb* (*Pl.*). | et una (unā *g^c*) *grb*: et vino *d*. 19 adhibetur: adhibentur (*sic*) *gd*, adiuvat *rb*. | teneri *d*. 20 epiphoras *rb*. *cf. Plin.* oculis inflammatis inlinuntur. 22 et circumligatae *d*. | epiphoras *rb*. | e. s. ac circumligatae dolorem illico sedant *b* (m. radix tunsa c. r. et ex v. trita epiforas sanat et tollit dolorem *r*).

- 25,153. lozem statim sedant. folia cicuta trita et
ita fronti imposita epiforam et tumorem et
dolorem tollunt. anacollema hoc modo fieri
29,39. solet: lana non curata cum albo ovi et
ib. turis polline fronti applicatur. ovi album ⁵
oculis infusum epiforas sedat et uredines
29,42. mitigat et refrigerationem praestat. lutea
ovorum ex rosacio et mulso in lana super
28,169. oculos imponuntur. caseo molli caprino ex
aqua ferventi imposito epiforae sedantur. ¹⁰
28,172. fimus caprinus ex melle oculis inlinitur.
ib. vulpinam linguam habentem in armilla lippit-
urum negant.

VIII. Oculis suffusis sanguine.

- 29,126. Sanguis instillatur columbae vel palumbi
ib. vel perdicis vel turturis. superimponi de- ¹⁵
bet splenium ex melle coctum lanaque
20,142. succida ex oleo aut vino. radix rutae inlita
(*om. br*) emendat.

1 trite ita *g.* 2 ita *om. rb.* | epiphoras et dolorem et tu-
morem *rb.* 3 anacollima *gd.* 4 non curata *g:* incurata *d*
(*i. e.* radiculâ non curata *Pl.*), carminata *rb.*, carpicata (*sic*) *b^m.*

6 sedat *db:* curat *b^m (r).* | uridines *g.* 7 refrigerationē *g:*
-nes drb. | *post praestat quae seq. in b* (Ut autem cicatrices
de oculis tollas *etc. addita sunt ex r, ut et antea quaedam ab*
initio capituli et post epif. suspendunt). 8 *ex:* cum *rb (Pl).*

10 et ferventi aqua supposito *rb* (imposito *b^m*). 11 *ex gd (Pl):*
cum *rb.* 12 lipturam (*sic*) *g.* *tit.* Ad oculos suffusos sanguine *d.*

14 Sanguis instillatus columbe (columbe inst. *d*, distillatus
columbae *b^m*). vel palumbi v. p. v. t. s. debet *gdb^m (aliter r:*
Sanguis columbinus instillatur. Perdicis vero et turturis super-
imponi debet. Lana succida ex oleo et vino. *rel. om., unde b.*
| instillatur: *-tus gd* (*qui et ipsi praecedentibus male coniungunt*
super imponi debet). 16 Splen... coctus *gd.* 17 aut *g:* et *d*
(*ac Pl.*). | et radix *g.* | inlita *g.*

X. Naribus.

Plerumque evenit ut ex naribus is mo- (Scrib. Larg. 46)
 dus sanguinis profluat qui nisi reprimatur
 afferat mortem, neque aliter exiliat quam
 solet e vena percussa erumpere. occur-
 5 rendum est itaque velocissimo periculo et
 magno impetu et subito saevienti. in hoc 20,44.
 igitur casu porro sectivo trito nares obtu-
 rantur. ruta trita aeque reprimat naribus 20,137.
 indita. eodem modo et radice urticae uten- 22,32.
 10 dum est. <sucus urticae fronti inlinitur.> 22,36.
 lana sucida <in nares coicitur> cum oleo 29,31.
 rosacio et auriculae lana sucida spisse obtu-
 rantur, et ita sanguis continetur. coagulum 30,112.
 agninum mirifice facit ex aqua subactum
 15 et infusum. adeps anserinus cum butyri *ib.*
 pari pondere ingeritur pastillis. prosunt *ib.*
 cocleae contritae et fronti inlita.

Graveolentiae narium sic subvenitur.
 sucus hederæ infunditur. aristolochiae cum 24,76. 25,165.

tit. De naribus *g*, Ad nares *d*. 1 *Ab hoc inde capitulo*
lectiones ed. Ro. (r) cum „codice vetusto“ in ed. Bas. (b) con-
fusas omisi, adnotavi ea tantum quae ad ipsum textum con-
stituendum facerent. 2 sanguinis *grb* (cf. *Marc. p. 83*): *om. d.*
 3 afferat *g*: affert *db*. | exiliat *gb*: exilit *d*. 7 casu *gb*:
 periculo *d*. | trito *gb*: *om. d.* | (porri sectivi naribus oppo-
 nuntur *b_m = r*). 8 in naribus *gd*, in manibus *b*. *ex hoc*
loco ita corrigendus Plinii textus: sic et sanguinem sistit
 interiorē naribus indita (*ubi male nunc et narium indita*).
cf. 22, 32. 10 sucus urticae etc. *haec supplevi ex r* (*coll.*
Marc. p. 85), *ubi sic*: Itemque succus urticae fronti illinitur,
 et lana succida in nares conicitur cum rosaceo et auriculae
 lana succida obturentur. *nam mutila haec et corrupta sic habet*
cod. d: Semen urticae cum lana succida (*sequitur album duorum*
fere vel trium verborum) cum oleo rosaceo. et auriculae lana
 succida sp. obt. *magis etiam g*, *ubi sic*: semen urticae cum lana
 succida spissae obturantur. 13 Quagulum *g*. 14 subactum *d* (*r*,
item Marc. p. 85): subductum *Pl.* 15 butyri *gb*: butiro *d*. 16 i. pas-
 tellis *gdb* (pistillis inditur *rb^m*). 18 Graveolentiae *d*. 19 (h.) colatus
add. r (*Apul. 98,5*). arist. sc. sucas. aristolochiae *g*, -logie *d*.

- 25,175. cypero. dracontii semen cum melle pari pondere naribus inditur. hoc etiam si
30,31. carcinomata sint emendat. dicitur prodesse qui hoc malo vexabitur ut osculetur nares mularum.

5

XI. Destillationi.

- (32,65) *om. r.* Cinis testarum ostrearum in cibo pane
20,49. colligitur in modum salis. porri capitati
* *om. r.* folia cruda sine pane eduntur. caninum
(*Marc. p. 87*) corrigium numquam unctum cuilibet digito
32,64. in manu circumligatur. ostreae cum sua ¹⁰
testa ita ut electae sunt in carbonibus co-
* (*Marc. l. c.*) quantur et in cibo dantur. oleum calidum
eunti dormitum in cerebrum infunditur
28,42 et in nares coicitur. in manu dextera duo
(*om. r.*) digiti medii lino alligati inter se destilla- ¹⁵
tionem compescunt.

XII. Oris vitiis.

- 30,27. Oris saporem commendari affirmant mu-
rino cinere cum melle si fricentur dentes.
ib. 28,56. admiscent quidam marati radices. Nero

1 dracontei *g*, dragontee *d* (-conteae *r*, *Marc.*). 4 qui *gdr*: ei qui *b*. | in hoc *d*. 5 mularum. alibi mulierum (*sic*) *d* quasi ex varia lectione adscripta *cf. Marc. p. 86*: Cui nares foetebunt remediabitur si nares muli osculetur. similiter proderit mulieri si nares mularum basiaverit (nares mulinas *sine discrimine Plin.*). *tit.* De distillatione *g*, Ad distillationem *d*, Ad stillationem narium ex humore *r*. 6 ostreorum *g*. 8 caninū corrigiū... unctū *g*: canina corrigia... uncta *db. cf. Marc.* corrigio canino rudi nec unquam vincto quilibet digitus... ligatus (*de can. corrigia cf. Plin. 30,35.*) 11 eiectae *rbm.* | sint *g*. 14 conicitur *d* (*b*). *tit.* De oris vitiis *g*, Ad oris vicium *d*. 17 emendari *drb* (*Marc. 88*): commendari *g* (*Pl.*). 19 marati *rb* (*cf. Pl., maratri Torin. in marg.*): mariti *g*, tamarice mariti (*sic*) *d*. | Nero (!) *gdrb*: mero *Pl.* (*quod quin restituatur impedit frigidâ*).

- ante somnos colluere ora propter halitus
 frigida utile dicit. folia fagina commandu- 24,14.
 cantur adversus gingivarum et labiorum
 vitia. aequae folia rubi in quo mora nascun- 24,117.
 5 tur. eiusdem generis rubi teneri pampini 24,120 (118.)
 decoquuntur ex vino ad tertias idque vinum
 in ore continetur. ulcera plantaginis sucus 25,174.
 emendat, et folia eius cocta, radicesque
 eius commanducatae. membrana ex ovo 29,46.
 10 cocto vel crudo detracta labiorum fissuris
 medetur. oris halitum emendat murinus 30,27.
 cinis cum melle dentibus infricatus. linguae *ib.*
 ulcera et labiorum hirundines ex mulso
 coctae sanant. adeps anserinus aut gallinae *ib.*
 15 rimas emendat. si ferventia os intus ex- *ib.*
 usserint, continuo sanatur gargarizatione
 lactis canini. adversus faectorem oris folia 25,175.
 myrti et lentisci pari pondere et gallae
 syriacae dimidium pondus una teri oportet
 20 et aspersa vino vetusto matutino mandere.
 vel hederæ bacæ cum cassia et myrra *ib.*
 pari pondere aspersa vino. eadem ratione
 ulcera oris emendantur. hoc et ad sto-
 machum optime, sed melius mororum dome- 23,136.
 25 sticorum sextarii tres leni vapore decoquun-

2 dicit *grb*: dixit *d.* | commanducantur (*sic*) *g.* 4 vitium *d.*
 8 cocta *om.* *Pl.* | eius *om.* *d.* 9 commanducatae *gdrb^m*:
 commasticatae *b.* 11 halitum *gb*: vitium *d.* | murinus —
 infricatus *gb* (*cf. idem ex Pl. supra*): *om. d* (certo consilio,
 ut videtur, quo oris vitium emendat ad priora ferretur). totum
 membrum *om. r.* 16 sanatur *gr*: sanantur *db.* 17 foeto-
 rem *gb* (*fet- d.*) 19 unâ *g^c*, unâ *db*: simul *Pl.* 20 man-
 dere matutino *d.* 22 aspersa (*cf. Pl.*) *gb*: asperse *d.* 24 Sed
 (si *d*) melius *m. domesticorum.* sed (et *d*) melius eorum que
 in rubis nascuntur *gd* (*unde* sed melius si cum *m. dom.* vel
 certe eorum *etc. rb*). quæ librarii cuiusdam addita expli-
 catione falsa interpolata sunt (*cf. Plin., Fraas Synops. fl. cl.*
p. 236 sqq.) 25 sestarii *g.*

- tur, ut ad spissitudinem mellis veniat: tum additur de myrra pondus denarii et tantundem croci et in unum totum teritur, et *ib.* inde prout visum fuerit aeger accipit. item suci mororum sextarii duo cum uno attici ⁵ mellis decoquuntur, et inde stomachicus 28,178. prout visum fuerit accipiet. capitis leporini cinis adiecto nardo mulcet graveolentiam. 28,185. ulcera et rimas sebum bovis vel vituli cum 23,74. adipe anseris emendat. amurca ex oliva ¹⁰ nigra oris vitiis subvenit.

XIII. Dentibus.

- 20,16. Cucurbitae sativae decoctae succus inhibet dolorem et mobilitatem stabilit in ore 20,38. compressus. enula ab ieiunis commanducata confirmat dentes. aqua in qua alium ¹⁵ decoctum est gargarizatur, et idem alium 20,111. cavis dentibus inditur. asparagi erratici sucum in ore contineri oportet adversum 23,59. mobilitatem. acetum si in ore contineatur 23,74 gingivas stringit et dentes continet. olivae ²⁰ (om. *rb*) nigrae amurcae muria eodem modo stabilit. 23,129. caprifici radix ex vino decoquitur, vinum in ore continetur, radix trita maxillae im-

1 veniat (*sc.* decoctum) *grb*: veniant *d.* 2 a. pondus denarii de mirra *d.* 3 unum *grb*: vinum *d.* 4 accipit *gd*: -piat *rb*. | Item — duo *grb*: Item siccomororum succi vel sextarii duo *d* (*ex var. lect. superscripta* succi vel sicco). 5 cum uno *gb^m* (cum 1. *d* *cf. Pl.*): cum vino *rb*. 6 decoquuntur *grb*: -quitur *d.* | stomaticus *grb* (stomachus *post fuerit d.*) 8 mulcet. Grave olentia ulcera... *d.* 9 vel *gb* (*Pl.*): et *d.* *tit.* De dentibus *g*, Ad dentes *d.* 13 stabilit in ore: stabili tenore *gd*. 14 compressus *g*: c̄primit *d* (et mobiles stabiliet in ore compressus *rb. cf. Marc. p. 93.*) 14 enula *gdrb*: inula *Pl.* | ab ieiunis *grb* (*Pl.*): *om. d.* 21 „*muriam*“ *om. Pl.* | modo *om. g.* 22 caprifici *g.*

- ponitur adversum dolorem. caprifici radix (*ib.* 127. *cf.* 140)
 per messes inciditur, et haec mittit sucum
 aptissimum dolori. nucleus gallae comman- 24,10.
 ducatus dolori medetur. taedae pingues in 24,41.
 5 astulas conciduntur et in aceto coquuntur,
 idque acetum in ore continetur. aqua in 24,42.
 qua lentiscus decoctus est mobiles confirmat.
 ruborum in quibus mora nascuntur pampini 24,119.
 decoquuntur in vino austero et commandu-
 10 cantur adversum mobilitatem, idque vinum
 in ore tenetur. millefolium in dolore mandi- 24,152.
 tur tritumque maxillae imponitur. radix 25,165.
 hyoscyami ex aceto commanducatur. plan- *ib.*
 taginis radix manditur et eiusdem succo in
 15 aceto decoctae tepefacto dentes conluuntur.
 quinquefolium in quo fraga nascuntur elui- 25,166.
 tur aceto sive aqua marina, deinde coqui-
 tur ad tertias ex vino et aceto, idque in
 ore diu continetur. quidam malunt cinere *ib.*
 20 eius dentes fricare. hysopo utiliter con- *ib.*
 luuntur. cavis dentibus cinis murini fimi 30,22.
 inditur. vermes terreni decocti in oleo et 30,23.
 triti infunduntur auriculae ab ea parte qua
 dentes dolent. eorundem vermium cinis
 25 exesis dentibus coniectus et cera obturatus
 perfacile eos cadere cogit. idem vermium *ib.*
 cinis inlitis dolentibus iuvat: comburi de-

1 caprifici (*caprofici g*): *immo* mori (*Pl.* 23,140). 5 assulas *Pl.*
 9 austeri *g*. 10 adversum *g*: -sus *d*. 13 osciami *gd*. 15 de-
 coctae (*Pl.*): dectę (*sic g*, decocto *d*. 18 ad *g*: usque ad *d*.
 19 m. eius cinere *d*. 22 v. t. id est lumbrici *Marc.*
p. 93 *inf.* 24 q. dolent dentes *d*. 25 coniectus (*insertus*
Marc.): *cf. Sillig. ad Pl.* (*colutis male scr. Jan*, *collectus*
male Detl., *iniectis r*). | et cera obcuratus *g* (*haec non habet*
textus Pl.), et cera obteratur *d*, et caeteris caera obturatis *r*,
 et cera opertus *Marc. cf. Pl.* 22,106. 27 inlitis *Pl.*: inditus
gd (r). | dolentibus *gr*: doloribus *d*.

- 30,24. bent in testa. harenulae quae in cornibus coclearum inveniuntur cavis dentibus inditae
 30,26. continuo finiunt dolorem. idem praestat
 31,101. fimus corvi in lana alligatus. inviolati praestantur dentes si quis cottidie mane ieiunus ⁵
 sub lingua habeat granum salis donec lique-
 28,178. scat. cervini cornus farina in dolore vel
 28,179. conluuntur vel fricantur. tali bubuli cinis
ib. dentifricium est. ossa ex unguis suum
 28,182. combusta eundem usum praestant. caprino ¹⁰
 * lacte utiliter dentes conluuntur. ebuli ra-
 dicem ex aceto decoque, et diu in ore
 * teneatur. folia de buxo et ramusculos aneti
 tres in ollam mittis et cum aceto ad tertias
 decoquis: tepefactum in ore teneat. ¹⁵

XIIII. Dentioni infantium.

- 28,258. Dentes equi qui primi cadunt alligati
 facilem dentionem praestant: melius si terram
 28,259. non tangant. lacte caprino aut leporino cere-
 32,137. bello gingivae perfricantur. delphini dentium
 cinis cum melle gingivis inlinitur, et eius ²⁰
ib. dente gingivae tanguntur. eundem effectum
 30,135. habent dentes caniculae. cerebrum pecudis
 in cibo datur.

1 arenule *gd.* | in testa (testo *v. l. Pl.*): in testa candenti
Marc. (haec in *gd* trahuntur ad sequentia, cum quibus confusa
 sunt in *r*). 2 indita *d.* 8 tali bubuli (*Pl.*): albi bulbi *gr*,
 albus bulbi *d.* 9 dentibus fritium est *r* (unde et *b!*).
 11 radicem... decoque et diu *gr*: radix... decocta. diu *d.*

13 ramusculus *ante ips. corr. g.* 14 tres *g*: III. *d* (teres *r*).
 | in ollam mittis *g*: in olla mittes *d.* 15 decoques (*sic*) *gd.*
tit. Dentioni infantium *g*: Ad dentionem infantium *d.*
 17 melius *gr*: Melius est *d.* 18 cerbello *g.* 22 *d.* caniculae
 habent *d.* | cerebrum — datur *gr*: *om. d.*

XV. Uvae.

	Uvae cinis testarum ostrearum addito	32,65.
	melle inlinitur. garum optimum cocleari	32,90.
	subicitur. radicum brassicae cinis tactu re-	20,95.
	primit. cinis aneti uvam levat. sinape gar-	20,196.
5	garizatur cum aceto et melle. sucus urticae	22,36.
	gargarizatur. rubi in quo mora nascun-	24,119.
	tur cauliculi decoquantur ex vino idque	
	vinum gargarizatur praesentaneo remedio.	
	eorundem ruborum folia arefiunt in umbra	<i>ib. (om. r)</i>
10	crematorumque cinere cocleari tacta resilit.	
	hirundininus cinis cum melle inlinitur. la-	30,31 (<i>om. r</i>)
	seris cyrenaici granum carbone sicca et	22,104 (<i>om. r</i>)
	subice cocleario. si iacet uva, verticem	28,60 (<i>om. r</i>)
	morsu alterius hominis suspendi utile est.	
15	caseus recens cum melle suggillati uvam	28,132 (<i>om. r</i>)
	emendat.	

XVI. Tussillis.

	Quos toles appellant ex utraque guttu-	30,31.
	ris parte et faucibus lactis ovilli calidi gar-	
	garizatio prodest. fimus columbinus tritus	30,32.

tit. Uvae g: Ad uvam d. 1 Uvae g: om. d. 2 cf. Pl. garum coclearibus subditum. 3 cinis... reprimit g: cineris... reprimitur d. 4 Sinape gr: Nepa d. 6 quo (r): quibus db. 7 codiculi g (coliculi Marc.) 8 gargarizatur; huc usque rb, qui huius capituli reliqua omittunt. Presentaneo r. ad sequentia trahunt d et Marc. p.99. 10 crematorumque cinere cocleari g: crematarumque coclearum (-r) cinere d (cf. Marc. is cinis in cocleari uvae subiectus...). 11 hirundininus g: -dinis d. 12 cyrinaici g (cirinaici d). | granum g: om. d. 15 suggillatim uvam e. gd (suggillata emendat Pl.). tit. Tussilis g, Ad tussilem et ad fauces d. 17 Quos tules g, Quos tussiles (sic) d (cf. tolles? c. 45 ed. Rom.: Ad tolles et tonsillas reprimendas). haec sic correxit b: Vitium quod tonsillas appellant, ex... fit. His lactis... 17 u. parte gutturis d. 18 faucibus g: faucium d(b). 19 fimus columbinus etc.: ex hoc loco corrigendus Plinii textus a Silligio corruptus (corr. Detl. ex cod. R²).

- ib.* ex passo gargarizatur. ficus arida et nitrum
 (*om. r*) una teruntur, deinde faucibus adlinuntur:
 asperitatem faucibus emendat et destilla-
 20,52 (*om. r*) tionem. alium tritum ex pusca gargarizari
 30,32 (*om. r*) <prodest>. cocleae dempta tantum <terra> 5
 coqui debent inlotae, deinde conteri et in
ib. passo dari potui. siquis grillum contriverit
 manu, suas tussillas vel alienas tetigerit,
 28,189. levabit. lacte caprino cum myrra decocto
ib. ex sale exiguo gargarizabitur. tussillis pri- 10
 vatim medentur renes vulpis aridi cum melle
 30,31. triti et inliniti. hirundininus cinis ex melle
 ab interiore parte tussillis inlinitur.
 20,249. lini semen et anetum in oleo et aqua
 decoctum imponitur et acetum gargarizatur. 15
 24,118. rubi in quo mora nascuntur caules teneri
 tunduntur, exprimitur succus ex his, qui in
 sole ad crassitudinem mellis cogitur: hic
 inlinitus ab interiore parte mire prodest.
 24,171. herba quae nascitur super fimeta rustica 20
 30,35. efficacissime bibitur in aqua ubi mus de-

2 unâ terunt *d* (unâ *sc.* cum fimo columbino. *cf. Pl. et Marc. p.* 100). | adlinuntur. Asperitatem faucium et distillationem. allium... (*sic d.* 4 gargarizari. Cocleae *gd* (*om. prodest, quod addidi ex Pl.*). 5 dempta tantum coqui *gd* (*cf. Marc. p.* 100). 6 in passo *g* (*Pl.*): insperse *d.* 7 siquis — gargarizabitur *g* (*b*): *om. d.* | gryllum *Pl.* (*Marc. p.* 106):

su[u]as

fimum ovillum *gb.* 8 manus vastus syllas vel alienas t. *etc. g* (tetigerit *om. b*). 10 tussilis *g*, Tussilini (*sic d* (tonsillis *b*).

13 tussilis (*sic gd* (tonsillis *rb*). 14 lini semen *etc. quae seq. ad anginam pertinent sec. Plin., ad utrumque cap. sec. nostrum.* | anetum *gd* (*r, Marc. p.* 106): anesum *Pl.* 15 imponitur *g* (*cf. pag. sq. v.* 9): inponuntur *d.* 16 caules *g* (*r*): cauli *d* (*om. Pl.*). 17 et expr. *d.* 18 cogitur *Pl.* (coagitatus *Marc.*): coquitur *gd* (decoctus *r*). 19 interiore (*Marc.*): inferiore *gd* (*r*).

20 herba — inlinuntur *g* (*b*): *om. d.* | fimeta (*Pl.*): spineta *gb.*

21 in aqua ubi: *cf. Plin.* 24,171 + 30,35 *et Marc. p.* 109. | mus *gb.* (*Pl.*): musca *g^c.*

coxerit. et verminacia imposita prodest. *ib.*
 caninum corrigium ter collo circumdatur. *ib.*
 fimus columbinus vinum oleum in unum
 trita inlinuntur.

XVII. Anginae.

- 5 Menarum salsarum cinis de capite, id 32,90.
 est salsorum piscium, ex melle inlinitur.
 alium tritum ex pusca gargarizatur. lini 20,52.
 semen et anetum in oleo ex aqua decoctum 20,249.
 ad tertias imponitur. acetum et sal gargari-
 10 zatur. nucis nuclei iuglandis triti cum ruta 23,147 (*om. r*)
 et oleo imponuntur. pix brittia cum melle 24,38.
 inlinitur. fel taurinum, vel anserinum cum 28,189 + 30,33.
 <elaterio et> melle ex quo inlitis anginis
 celeriter succurritur. pullus hirundininus, 30,33.
 15 si fieri potest ripariae, si minus silvestris,
 si neutrum eius quae in domibus nidificat
 devoratus totum annum securum ab angina
 facit. eosdem pullos quidam strangulant et 30,34.
 comburunt cineremque eorum in cibo dant
 20 aut in potione. milipedae numero XX in 30,35.

1 verminacia *g* (verbenaca *Pl.*). 2 corrigium (*Pl.*): co-
 rium *gb.* *tit.* Anginae id est intra fauces farcimina quae
 nascuntur *g*, Ad anginas i. farcimina et ad faucium vicia *d.*
 5 Minarum s. *gd* (Marinorum salsorum *g^c*). | id est (i. *d*) sal-
 sorum piscium *gdrb*: ex interpretamento sive ipsius auctoris s.
 librarii cuiusdam ad v. menarum haec adduntur. 8 ex *gd*:
om. r (et supra c. 16 cum *Pl.*). 9 acetum *gr* (*M*): anetum *d.*
 | et sale *g*. 10 Nucis (-ces *corr.*) nuclei sive glandis *g*, Nuces
 nucleae sive glandes *d* (*correx* ex *Pl.*). | attritae *g*, trite *d.*
 11 brittia *g*: bructia *d* (*bri*ctia *rb*). 12 felle caprino et anse-
 rino *r* (*l. fort.* felle taurino vel caprino cum melle, felle anse-
 rino etc. cf. *Pl.* et *Marc.* p. 106). 13 elaterio et *r* (*Pl.*):
om. gd. | ex quo (*sic*) *gd.* 15 ripariae *g^cr* (*Pl.*): triparie *d*
 et ante *corr. g* (ripariolae *Marc.* 107). 16 quae *g(r)*: qui *d.*
 18 facit *gr*: reddit *d.* 19 dant in cibo aut in potu *d.*
 20 milipedae *g* (*Pl.*, millepedae *r*): millipedes *d.* | xx *gd*:
 xi *Pl.* (xxi *Detl.* ex *E*).

- unum tritae in aquae mulsae hemina aut
 aceti melle addito decoquuntur donec lente-
 scat totum quod coquitur, et sic imponitur.
- 26,23. hysopum cum vino decoctum gargarizatur.
ib. peucedanum cum coagulo vituli marini aequis 5
- 24,24. ponderibus inlinitur. sucus de quinquefolio
 pondere denarii ex aquae cyathis tribus
- 28,189. potui datur. fel taurinum vel caprinum aut
- 28,43. ursinum cum melle inlinitur. ipsius homi-
 nis quacumque ex parte sanguis missus 10
 inlinitur efficacissime prodest.

XVIII. Licheni.

- 26,2. Graeco nomine lichenes appellantur, quod
 vulgo mentagram appellant vitium, quod
 acerrime per totam faciem solet serpere
 oculis tantum immunibus. descendit et in 15
 collum et in pectus manusque, foedat cutem
- 26,4. furfure. Manlius Cornutus praetor provin-
 ciae aquitanicae legatus <HS> CC in hoc
 morbo locavit se curandum.

Huic ergo vitio sic conantur mederi. 20

1 triti *d.* | himina *g*, emina *d.* 3 sic *g* (*r*): si *d.*
 4 vino *gd* (*r*, *Pl.*): fico *v. l. Pl.* 5 peucedanum *gd.* | qua-
 gulo *g.* 6 sucus de *q. gd* (*sic etiam Pl.*). 7 pondere: pon-
 dus denarii *gd* (*om. Pl., item r, ubi sic: succum item herbe*
quinquefolii cyathos. III. gargarizes). | aquae: aqua *gd* (*duplici*
ablativo ut saepius d, cf. 2,4 et simil. 1,7.10.24. 3,23.32 etc.).
 9 ursinum *om. Pl.* (*cf. supra anserinum*). 10 quacumque parte
 missus sanguis *d.* *tit.* Lichenis id est inpetigines *g*, Ad
 lichines i. inpetigines *d.* 12 lychenes *gd.* 13 mentagrana *d.*
 | vocat (*sc. vulgus*) *r.* 16 fedat. et cutem *d.* 17 Manlius *gb:*
 Manilius *Pl.* 18 aquitanicae *g:* -nie *db.* | *cc g*, *cc db:*
HS. cc Pl. corruptus (aut male lectus ab editore) Marc. p. 129:
nam Soranus medicus (unde hic?!) quondam ducentis hominibus
(pro HS!) hoc morbo laborantibus curandis (!) in Aquitania
se locavit. totum hunc locum omisit r. 19 se locavit *c. d.*
 20 Huic ergo vitio *gb:* Quidam huic vitio *d.*

- cantharidas inlinunt cum succo uvae amineae 29,93.
 et sevo ovis vel caprae. murinus fimus ex 30,29.
 aceto <inlinunt et> cinis erinacei ex oleo. *ib.*
 in hac curatione prius faciem ex nitro et *ib.*
 5 aceto foveri praecipiunt. inlinunt et adipem 32,83.
 vituli marini. delphini cinerem ex aqua *ib.*
 inlinunt. eos qui sic vexantur osculari non
 oportet, quoniam contactus perniciosus est. (*cf.* 26,3)
 ficulni caules ex aceto cocti tritique inli- 26,21.
 10 nuntur. ibisci radix cum glutine lupino ex *ib.*
 aceto decocta ad quartas. flos visci cum *ib.*
 calce subactus laudatur. tithymalli flos cum 26,22.
 resina decoctus adhibetur. thapsiae radix *ib.* (*om. r*)
 trita cum melle imponitur. glutinum factum 28,186
 15 ex genitalibus vitulorum liquatur ex aceto (*om. r*)
 cum sulphure vivo ramo ficulneo permixto,
 ita ut recens bis in die imponatur. lomen- *
 tum aequis partibus cum turis polline im-
 ponitur ex aqua.

XVIII. Elephantiasi.

- 20 A facie hoc malum plerumque incipit 26,7.
 et nare prima surgit veluti lenticula, quae

1 illiniunt *db* (*item infra semper*). | amineae *gdr* (*M.*):
 taminiae *Pl.* 3 illiniunt *r* (*om. gd*, *sed cf. Pl.*). | herinacei *d*,
 irinacii *g*. 4 f. nitro ex aceto *Pl.* 5 percipiunt *d*.
 6 delphino (*sed ips. corr. -ni*) *g*, Delphinū *d*. | cinerem *d*:
 cineris. cinerem (*sic*) *g*. 7. 8 haec aptius statim post p. 32,16
 (cutem) *infert r* (*unde b*). 9 Ficulni *g* (*Pl.*): Ficulnee *db*. |
 tritique *g(r)*: contritique *d*. 10 Ibisci *gd* (*Evisci rb*, *Hy-*
bisti b^m). | glutine *gd*: -no *rb* (*Pl.*). | lupino *om. Pl.* (cum
 lupino *etiam Marc. p. 129*). | ex *g*: et *d* (*Pl.*, in *r*). 11 post
 quartas *add. r*: similiter adhibetur. 12 Tyti(Titi-*d*)malli *gd*.
 13 Tapsiae *g*: Tapsie *d*. 14 attrita (*sic*) *g*. | glutinum *g*
 (*Pl.*): -niū *d*. 15 ex *d* (*Pl.*): *om. gb*. 16 permixtum *Pl.*
 17 imponatur *g*: ponatur *d*, reponatur *b*. | Lumentum *g*.
tit. Elefantiaci g, Ad elephanticos *d*. 21 in nare *Pl.*

- celerrime per totum corpus serpit, maculosa variis coloribus et inaequali cute alibi crassa alibi tenui, <aliis> dura locis et quasi sub scabie aspera, postremo nigrescente <et ad ossa carnes apprimente>⁵, tumescentibus digitis in manibus pedibusque. hic morbus peculiaris est Aegyptiorum populis. totus exitiosus est, cum in reges incidit, quoniam his solia in balneis humano sanguine temperantur. is qui hoc malo affi-¹⁰
 26,8. ciuntur cinis mustelae et eiusdem sanguis
 30,118. mixtus inlinitur. radix asparagi decocta in
 20,109. aceto trita apponitur. mentastri folia com-
 20,144. manducata adhibentur. cedro inlinuntur.
 24,18.

XX. Ulceribus in facie manantibus.

- 20,102. Ulceribus in facie manantibus bulbi triti¹⁵
 31,120. ex aceto et sulphure medentur. nitrum ex
 30,30. melle et lacte bubulo succurrit. faciem
 purgat atque erugat adeps cygni.

XXI. Cervicibus et is quae mollienda sunt.

- 30,107. Adipis anserini perunctio remollit. eodem
 20,250. modo adeps gruis. farina lini seminis nitro²⁰

1 maculosa (Pl.): maculis *gdrb*. 2 variis colore *r*. |
 inequali cute *r* (Pl.): inequalitate *gd*. 3 aliis (*sic r*): *om. gd*.
 4 nigrescente *d*. 5 et — apprimente *r* (Pl.): *om. gd*.
 6 tumentibus *gd*. | t. in manibus digitis. pedibusque *d*.
 7 (hic) — 10 (malo aff.) *om. r*. 9 incidit *d*: incedit *g* (*excedit b*).
 | his *g*: is *d*. 10 temperantur (*ut antea est... incidit*): tempe-
 rabantur *Pl*. (*Marc. p. 130*). | is = His *gdb*. hoc afficiuntur
 malo *d*. 14 cedro (*i. e. cedri suco Pl*) *gd*: cetria *r*. | illini-
 untur *db*. *tit.* Ulceribus *i. f. m.* (*quae eadem verba repetit*
in textus initio g, non d), Ad ulcera in *f. manantia d* (*sine*
titulo sequentia adnectuntur in rb). 16 s. vulneribus in facie me-
 dentur *r* (Pl.). 17 bubuli *g*. 18 atque erugat *g*, et eru-
 gat *r* (Pl.): *om. d*. *tit.* Cervicibus et his qua (*sic*) *m. s. g*,
 Ad cervices et ea quae *m. s. d.* (*ea q. mollienda sunt i. e. duri-*
tias Pl). *cf. Pl.* 30,107: tubera et quaecunque emolliri opus
 est efficacissime anserino adipe *etc.*

- adhibito ex vino calido in modum malag-
 matis temperatur. farina hordeacea cum 22,123.
 fico tusa. lenticula in aceto discocta. fici 22,144.
 folia et ipsa poma immatura contrita. am- * (om. r) 24,23.
 5 moniacum cum melle impositum. iuniperi 24,54 (om. r)
 semen ex oleo inlinitur. folia alni ex aqua 24,74.
 ferventi remedio fiunt tumori. ovorum lutea 29,45.
 cum adipe anserino et rosacio. fel tauri- (28,234?)
 num vel caprinum inlinitur. butyro aut adipe 28,192.
 10 ursino perfricantur. opisthotonum levat *ib.*
 urina caprae auribus infusa. fimus caprinus *ib.*
 cum bulbis inlinitur. opisthotonicis ex milvi 30,110.
 iocinere arido tres oboli in tribus cyathis
 aquae mulsae bibendi dantur. adeps lupi- 28,234.
 15 nus utiliter inlinitur. in cervicum dolore 28,60.
 poplites utiliter fricantur, et e diverso in
 poplitum dolore cervicem fricari remedi-
 um est.

XXII. Humeris et lateribus.

- Doloribus humerorum mustelae cinis 30,41.
 20 cum ovo inlinitur. sal in sacco ex aqua 31,102.
 ferventi calefactus adicitur.

Haec quae supra scripta sunt eodem

1 addito *r* (*Pl.*). | ex vino *c.* in. *m.* mal. *t.*: *sic et Marc.*
p. 127 (*om. Pl.*). 3 fico *g*: *ficu db.* | tusa *gd* (*tunsa r, qui*
add. imponitur): *sicca Pl.* (*cum ficu arida tunsa M.*) | Len-
 ticula *g.* 4 et ipsa poma *inm. gb* (*om. r., cf. Marc. p.* 127:
 fici folia et poma eiusdem *imm.*): et ipsius immatura (*om.*
 poma) *d.* | Ammoniaca... imposita *gd* (*-um r.*) 6 folia alni
 vel alei (*sic*) *gdb* (*ex dupl. lect. cf. supra c.* 10), folia allii *r.*
 7 fiunt *g*: sunt *db.* 8 fel: *fimum? cf. Pl.* 28,234. | tau-
 rinum vel *om. r.* 9 Buturae (*sic*) *g*, Butiro *d.* | aut *b*
 (*Pl.*): et *gd* (*seu r.*) 10 opisthotoniam *gd* (*-nia b sc. levatur.*)
 12 Opisthotonicis *gdrb.* | ex milvio cinere *g*, ex milvio
 (*milvio b*) cinere *db* (*ex iecinore milvi r.*) 17 cervicem *gb*:
-ces d. tit. Ad humeros et latera d. 20 ovo: *cera Pl.*
 22 — *p.* 36,5 *om. r.* 22 scripta *g*: dicta *d* (*Haec praescripta b.*)

- modo et ad dolorem laterum faciunt, peculiariter vero quae sequuntur. galbanum impositum. cocleae in testa coctae et resina terebinthina in cibo prosunt. cocleae lateri impositae. upupae caro in cibo laudatur. 5
 24,21 (*om. r*)
 30,53. *ib.*
ib.
 (29,32) lanae succidae ex oleo calido imponuntur,
 (29,38) melius axungia vetere. vellera sulphure
 34,151. vivo suffita efficaciter excalefaciunt. pugionis mucrone quo homo percussus est leviter pungi prodest. 10

XXIII. Pectori.

Plurimis morbis obnoxium pectus est et impatientissimum frigoris. quod cum vexatum est, non uno genere saevit sed infert tussim, purulentas excreationes sanguinis, vomicas, pthisim, synanchen. quibus singulis quemadmodum placeat succurri explicabimus. 15

Tussi.

- 20,56 (*cf.* Sedatur tussis alio in faba fracta dis-
 22,140.) * cocto eaque faba in cibo sumpta, vel ex

2 secuntur *gd*. 3 testa *db*: resina *g*, tisana *Pl.* (*v. l. tisibina etc.*) | et (*cum b*) resina terebintina *g*, et resine terben-
 tine *d* (*om. Pl.*). 5 Opupae *g*. | caro *gdb*: cor *Pl.* 7 melius axungia *gb*: melius est cum axungia *d*. | vel vellera *gdb*.
 8 suffita *d*, subfita *g*: suffusa *b*. | efficaciter *gb*: *om. d.* | pugionis — podest *gb*: *om. d.* 9 mucrone: mucro *gb*. *tit.* Ad pectus *d*. 11 *cf. Plin.* 26,27: In pectoris vitiis vel gravissimum est tussis. 12 frigoris est *d*. 14 tussum ante corr. *g*. | et pur. *db*. 15 vomicas *ego*: vomitus *gdb* (sanguinis vomitus coniungit *g*, non *db*). | pthisim: tysis *g*, tussis *d* (*ptysim b*). | sy(i)nancis *gd* (*synanchen b*). 16 pl. succurri *gb*: pl. possit-
 que subveniri *d*. | explicabimus *gd*: explicare conabimur *b*. *tit.* Ad tussim *d*. 18 fricta discocto (*desecta r, cf. Pl.*) eaque faba *g(r)*: *om. d.* fracta scripsi ex *Pl.* (*cf. fresa Marc. et Pl.* 22,140). 19 vel ex melle in cibo sumpta *om. Pl.* (*sed habet Marc. p. 118*).

melle in cibo sumpta. et tussi et puru-	
lentis excreationibus medetur. adversum	23,35.
diuturnam tussim falernum vinum utiliter	
sorbetur merum ab ieiunis. ficus aridae	23,122.
5 coquuntur cum hysopo ex aqua eaque aqua	
tussientibus propinatur. sunt membranae	30,46.
in ventribus gallinaceorum quae proiciuntur:	
harum cinis potionibus inspersus destilla-	
tionum pectoris et humidus tusses siccatur. testae	<i>ib.</i>
0 cocleae crudae tritae cum aquae tepidae cya-	
this tribus sorbentur. ad tussim sedandam	30,49.
cocleae cum testis suis tritae adiecto croco	
eduntur. sebum ovium decoctum cum vino	30,55.
austero tussi medetur. ova cocta cum melle	29,47.
5 trita in cibo dantur. ova cruda permixta	<i>ib.</i>
cum pari modo passi bibuntur. sandaraca	34,177.
cum resina terebinthina ovo sorbili indita	
editur. ursinum fel permixtum cum melle.	28,193.
salivae equi triduo potatae ternis potionibus	<i>ib.</i>
0 ex aqua calida sanant: equum morti tradunt,	
hominem sanant. pulmo cervinus cum gula	<i>ib.</i>
arefactus in fumo, deinde tusus ex melle	
cottidie sumendus. sorbitiunculam ex alica	28,231.
sevo caprino perunctam dabis, picem liqui-	24,40.
dam in ovo. iecur lupi coctum esui datur.	28,193.

1 sumpta (*M*): sumpto *g*, sumpto cum faba *d* (*haec sic contrahit r*: eaque faba in cibo vel ex melle sumpta. *unde b*).

6 propinantur *gd*. 8 distillationes *gd*. 9 pectoris *g*: pectinis *d*. | et humidus tusses siccatur. testae: *cf. Pl.* et umide (-dam *Sill.*) tussim vel recens *tosta lenit*. Cocleae crudae tritae... itaque testae *hic natum videtur ex Plin.* *tosta*. 12 testibus *d*. | adiecto croco *gd(r)*: cum protropo *Plin.* 14 austeri *gd*. | tussim *g*. 16 cum passo oleique pari modo *Pl.* 17 ovo *s*. indita *om. Pl.* 19 ternis potionibus *ex a. c. om. Pl.* 20 equum — sanant *gb*: *om. d*. | morti: *mori Pl.* 23 sorbitiunculam *gr*: Sorbiti ungula (*sic d* (pulte alicacia *Pl.*)). 24 seuo: seu | *g*. 25 esui *gr*: usui *d*.

XXIII. Sanguinem reicientibus.

- 24,152. Si ex alto praecipitati sunt, millefolium
 datur bibendum ex aceto. cruenta excre-
 29,43. antibus quinque ovorum mediola cruda in
 29,47 vini hemina propinantur. si et purulenta
 (om. r) sint eodem tempore, ovum crudum cum 5
 pari mensura porri sectivi suci itemque
 30,44. graeci mellis calefactum hauritur. ad ex-
 creationem cruentam cocleae elisae teruntur
 (23,101) et ex aqua bibuntur. prodest aqua potata
 30,49. qua cotonia decocta sunt. cocleae inlotae 10
 ex aqua marina coquuntur et ita devoran-
 tur. cocleae cum testis suis tritae addito
 ib. croco eduntur. spongiae afrae cinis cum
 31,129. porri sectivi suco sorbetur. porri capitati
 20,48. sucus cum farina turis sorbetur. farina 15
 22,127. qua chartae glutinantur calida in modum
 sorbitionis sumitur. aqua in qua rosa et
 *(cf. Marc. p. 118) ruta et hysopum decocta sunt vino misce-
 20,241. tur et ita potui propinatur. marrubii scopae
 cum panico aqua decoquuntur eaque aqua 20
 23,11. bibitur. uvae in vinaceis servatae aptae sunt
 23,76. excreantibus sanguinem. oleastri folia de-
 * coquuntur ex melle et dantur coclearia tria.
 23,100. palmae thebaicae eduntur. cotonia matura
 23,144. devorantur cruda. nuclei amygdalarum cum 25
 (22,32 +) amulo et mentastro devorantur. semen urti-
 23,159. cae aut myrti contritum in vino bibitur.

tit. Ad sanguinem reicientes *d.* 4 himina *g*, emina *d.*
 6 sectivi suco *g*, secti in suco *d.* 8 elisae: elixe *gd* (*r*, elixatae
M. p. 120). *cf. Pl.* dempta testa tritae. 10 qua *g*: ubi *db.* |
 cotonia *g*: citonia *d.* 13 croco (*ut supra p.* 37,12) *gd* (*r*).
 16 calda *g*. 19 Marruuii *g*, marubii *d.* 20 cum panico
 aqua (*Pl.*): cum pane *gb*, cum aqua *d.* 21 vinaciis *gd.*
 22 excreantibus *gb*: -ti *d.* 23 dantur coclearibus (*sine numero*)
Pl. 24 cytonia *g*, citonia *d.* 25 Nuculei *g*. | amygda-
 lorum *gd.* 26 amulo *gd* (amilo *b*): anulo *r.*

gummi optimum cum vino resolvitur et 24,105.
 datur. si fieri potest, gummi ex amygdalis *ib.*
 sit. ruborum in quibus mora nascuntur 24,118.
 cauliculi teneri tunduntur, ex his sucus
 5 exprimitur, qui in sole ad crassitudinem
 mellis siccatur: hic haustus sanguinem effi-
 cacissime claudit. eorundem ruborum caules 24,119.
 ex vino austero decocti eduntur idque vinum
 bibitur in potione. cornus cervini cinis in 28,194.
 0 vino vetere potatur. bubulinus sanguis cum 28,195.
 aceto modice sumptus <iuvat>. haedini 28,196.
 sanguinis recentis tres cyathi cum pari men-
 sura aceti ferventes potui dantur. coagulum *ib.*
 cervinum ex aceto datur. coagulum lepo- 28,194.
 5 rinum eodem modo.

XXV. Vomicae.

Vomicae plerumque erumpunt in late-
 ribus in membranas supervacuas et ex lan-
 guoribus natas, humore concreto intusque
 converso, qui adeo fecunde subnascitur ut
 0 non tam excreetur quam evomatur. eos itaque *
 qui eam fortunam inciderint, oportet am-
 bulare vectari ungui, lectus et requies. qui

1 gumme *gd.* | cum vino *gb*: cum sextario vini *d* (*om. Pl.*).
 2 gumme *g*, -me *d.* 3 ruborum (*Marc.*): rubi *gd(r)*.
 7 cludit *g*. 8 austeri *gd.* 11 modice *gb* (*Pl.*): modico *d.*
 | iuvat *add. rb.* 12 sanguinis: *cf. v. l. codd. Pl.* 13 aceti
 ferventis *gr* (*ferventes ego*): aceto ferventi *d* (*cf. Pl. cum aceto*
acri pari modo fervens potus). *cf. Marc. p. 120.* 14 cer-
 vinum *gd(rM)*: *om. Pl.* | c. datur ex aceto *d.* *tit. Vomi-*
cae g: Ad vomicam *d.* 16 Vomice (*init. cap. repetit*) *g*:
om. d. | *Sic incipit r*: Apostemata interiora vomicas vocamus.
 Erumpunt enim pl. e lateribus membranae supervacuae ex l.
 natae... 18 intusque *r*: in tussim que *g*, in tussim *d.* 19 sub-
 nascitur *g*: subnascuntur *d*, innascitur *r.* 21 (qui hanc passionem
 inc. *r*). 22 vectari *gb*: vectitari *d.* | ungui *g*: ungi *db.* |
 lectus (*lectos r*) et requies (*sic*) *gd.*

hunc morbum alunt sustinendi erunt cibis firmis et glutinosis, avibus pinguibus, operibus pistoriis plus aequo mellitis, prout patientur facultates.

30,50. Vomica sanat privatim id mel in quo 5
 * sint apes demortuae. ad hunc autem mor-
 (Marc. p. 125.) bum facit optime potio haec: ovum cru-
 dum in vaso funditur, putamen eius re-
 pletur succo marrubii atque in idem vas
 coicitur, item repletur melle et similiter 10
 ibi adicitur, et ita permixta calefactaque
 ad teporem haec hausta vomica rumpunt,
 purgant, ad sanitatem perducunt.

Multi medici se medicos adversum hoc malum non inveniunt. ego certe scio raro 15
 quemquam huic pesti ereptum qui se illis credidisset. verum ita curatio eius expedita est ut etiam hieme asperrima explicari possit intra diem quadragesimum, vere autem vel aestate breviori tempore. aliqui tamen 20
 * curati sunt intra praefinitum tempus com-
 (Marc. ib.) positione ea quae infra scripta est: mandragorae hyoscyami opii turis croci pondus

1 erunt *gb*: sunt *d*. 5 sanant *g*. | id mel *d*: idest (*sic*) mel *g*. 6 i. q. demortuae apes sunt *d*. 8 vaso *g*: vase *d*.
 9 maruuii *g*: marubii *d*. | in idem vas coicitur *g*: in eodem vase conicitur *d*. 11 permixtus calefactusque (*calfactusque d*) *gd* (*cf. Marc. p. 125*: omnia haec in se permiscentur ac tepelfacta hauriuntur, miro modo vomicas rumpunt *etc.*). 17 credidissent *d*. | Verum curatio eius ita exp. e. *d*. 19 intra dies .xl. *d*. 20 aliqui tamen *r*: Aliquot (*interpunctione praemissa g*, aliquot *sine interp. d*) a me *gd*. 21 intra *rb*: infra *gd*. 22 Mandragorae pondus denarii (*a quo incipit g*) post turis *p. d. infert d. ceterum post singulas species (quinquies igitur) gd addunt repetuntque verba* pondus denarii (*den. d*), quae omittenda esse docet *v. 20* singulorum (*sed cf. Marc. p. 125*).
 23 opii: opopanacis *Marc.* (*qui praeterea addit myrrae*).

denarii singularum rerum omnium. haec
 ex vino diligenter teruntur ad crassitudinem
 paulo spissiore[m] quam mellis. ex hoc medi-
 camento initio pondus victoriati in tribus
 5 cyathis aquae euntibus dormitum datur, mox
 deinde ex eodem modo aquae pondus de-
 narii. prima portione profectus sentitur,
 deinde incredibili saltu explicatur curatio.

Liber secundus.

I. Pthisicis.

Invenio iam desperatum pthisicum sana-
 10 tum hoc modo. radicem decoquis in punici
 mali cortice: mixtum ex aquae cyatho uno *
 et lactis pari mensura cottidie sumptum
 profuit. utile est pthisicis et longis lan- 24,28.
 guoribus qui tenentur morari in saltibus ubi
 15 pix nascitur, <plus> quam in mari navigare
 et marina loca visitare. cancri fluviatiles 32,118.

1 omnium specierum pares mensuras tere diligenter *Marc.*
 2 ex vino *d* (ex vino vetere *Marc.*): ex uno *g*. 3 medi-
 camenti *d* (-to *gr*). 4 p. v.: id est dimidium drachmae *add.*
Marc. 7 portione *d*, portione (*sed si ex correctura*) *g*. 8 in
fine (litt. maj. g) Plinii Secundi Liber. I. De medicina explici
 feliciter. Incipiunt cap. libri. II. *g*. | Explicit liber primus.
 Incipiunt capitula libri II. *d*. *tit.* De pthisicis *g*, Ad thisi-
 cos *d*. 9 pthisicum *g*, thisicum *d* (*item infra*). 10 deco-
 quis *g*: -ques *d*. 11 mixtum: mixto *gd*. | aquae: aqua *gd*.
 12 cottidie (cotidie *d*) sumpti prosunt *gd* (quotidie sumptum
 [sumptui *b*] data profuit *r*). 15 pix *d* (*sc. piceae*): pinus *r*.
 | plus *add. ex Pl.* (utilius *b*). | navigari *d* (quam navigationem
 Aegyptiam *Pl. cf.* 31,62). 16 visitare *gd*: vitare *rM* (*sic*
Marc. p. 119: Qui phthisi adficiuntur maritima loca vitare de-
 bent atque illic maxime ubi pix conficitur commorari. *cf. ed.*
Rom. Traditur utile esse pthisicis et longis languoribus morari
 in saltibus ubi pinus nascitur. Aquosa vero et marina loca
 debent vitari. | fluviales *d*.

- 30,86. ex iure in cibo sumpti ieiunis dantur. la-
 certa viridis decocta in vini sextariis tribus
 ad cyathum unum, singulis coclearibus pthi-
 sico datis diebus singulis donec convalescat.
ib. propinatur coclearum cinis ex vino austero. 5
 28,230. suis feminae herba pastae laridum in cibo
ib. 28,231. datur. carnes asinae ex iure sumptae. suis
 * fimi cinis ex passo propinatur. adipis re-
 centis pondo quadrans decoquitur in vini
 cyathis tribus, additur eo mel optimum et 10
 pilulis glutitur.

II. Syntexi.

- Syntexis quoque nec periculo nec facie
 pthisi dissimilis morbus est. cui sic mede-
 22,129. tur. alicae cyathi tres in passi sextarium
 aquae congium commiscentur et sensim co- 15
 quantur donec aqua consumatur, tunc suffun-
 ditur lactis ovilli sextarius aut caprini, quo
 subfervefacto fit genus sorbitionis, qua per
 se primis diebus curationis utuntur, proced-
 * dentibus diebus et mel adiciunt. utilissimum 20
 putant eos in aqua marina lavari.

III. Ischiadicis.

- 30,54. Vermis terrenus effoditur et imponitur
 in catillum ligneum fissum ferro alligatum,

3 pthisico *g* (*b*): thisicis *d*. 4 datis: *sic gd*. | convalescat:
sic gd. 5 coclearium *g* (-rum *d*). 6 herbae *ante corr. g*.
 | pastę laridum *g*: cum (*c*) parte lardi *d*. 7 asinae *g*: asini *d*
 (asininae *Pl*). | prosunt *add. r*. 9 pondo quadrans *gd*: unciae
 tres *r*. *tit.* Sintexis percussio (*cf. ind. cap.*) *g*, De sintexi *d*.
 12 Sintexis *d*. 13 cui medetur *sic d*. 14 alicae *r* (*Pl*):
 Hillacae *g*, Hyllacee *d*. 15 et aquae sextariis *vi. r*. | mi-
 scentur *d*. | sensim *om. d*. 16 consummatur *d*. 20 Utili-
 mum *g*. 21 putatur *d*. *tit.* Sciaticis *g*, De sciatis *d* (-ticis *ind. d*).

- aqua perfunditur rursusque in eo loco ex quo erutus est vivus suffoditur et ea aqua in eodem catillo bibitur. cocleae crudae 30,71. tritae ex vino amineo cum pipere bibuntur.
- 5 lacerta viridis dempto capite et pedibus *ib.* cum interaneis, condita ut fastidium abigatur, in cibo datur. rubiam qua pelles 24,94. conficiuntur cottidie bibere utile est et lavari. 24,66. genistae rami plurimis diebus in aceto
- 10 macerantur, deinde tunduntur et coquuntur: ex eo suco cottidie cyathus potui datur. 28,199. fimus bubulinus calefactus in cinere ferventi locis dolentibus in foliis cuiuscumque holeris imponitur.

III. Praecordiorum dolori.

- 15 In universum praecordia appellantur 30,42. quae aliqui in plura vocabula dividunt, vocantes modo stomachum, interdum iecur, interdum praecordia. haec cum induruerint praeter gravissimum dolorem velocissimam *
- 20 mortem ingerunt.
- His caninus catulus lactans subinde apponitur inque eum vitium transire constat: 30,42. defunctum obrui moris est. bulbi triti in- 20,104.

3 c. trite crude *d.* 4 ex v. ammineo *gd* (ex vino mero *rb*, ameno *b^m!*). | bibitur *d.* 6 condita ut f. a. *om. Pl.* | abigatur *ego*: abigat *gd^rb.* 8 perficiuntur *Pl.* (inficiuntur *M.*) | cotidie *d.* | bibere utile est. Lauri et geneste *gd* (*item r.*) *ubi lauri, de quo silet Pl., natum est ex „lavari“* (ut bibentes laventur cotidie *Pl. cf. Marc. p. 174... cotidie bibere ischiaticis utile est et in balneo ferventi lavari. Genistae rami...).*

9 ramis *ante corr. g.* 11 ex suo suco. et cotidie ciatis id

potui datur *d.* 12 bubulcus *d.* 13 ^s cunq; holeris *d.* *tit. De praecordiorum dolore d.* 15 universo *gd.* 18 induruerint *g* (*b^m*): induraverint *d* (se gravaverunt *rb*). 21 lactans *g*: lactens *d* (*Pl.*) 22 constat (!) *gd* (*r*): creditur *Pl.*

- 20,122. liniti ventri bene molliunt. et ocimum tri-
 20,251. tum impositum praecordiis prodest. sex-
 tarius farinae lini seminis, sextarius feni
 graeci, cum pari mensura mellis ex aqua
 mulsa decocti calidi imponuntur saepius. 5
 (20,256) aliqui malunt feniculi farinam cum pari
 mensura mellis decoquere et ita imponere.
 23,101. cydonia cruda vel cocta ceroti modo in
 panno inlinuntur et calefacta praecordiis
 26,77. super imponuntur. acori radix tusa cum 10
 30,48. vino efficacissime prodest. is quos linquit
 animus aut <quibus> mens alienatur quibus-
 que vertigines fiunt cocleae singulae cum
 sua testa tritae ex passi cyathis ternis cale-
 facta potione per dies VIII dantur. in eadem 15
 ib. curatione aliqui dant per dies quinque in
 eodem modo passi primo die cocleam unam,
 sequenti duas, tertio III, quarto II, quinto
 * unam: sic suspiria tollentur. in his lan-
 guoribus si febris non sit marina aqua lavari 20
 30,47. utile est. iocineri prodest in cibo viverra
 30,44 porcelli modo inassata. stomacho medentur
 (cf. Marc. p. 148). cocleae si fieri potest africanae in cibo
 sumptae: coquantur intactae ex aqua, deinde
 ex prunis torrentur, tunc ex vino et garo 25
 eduntur, impari numero stomachi dolori
 30,45. medentur. prosunt vivae cocleae ex aceto

1 ventri *g* (*Pl.*): ventrem *d.* 2 et inpositum *d.* 3 fenu-
 greci *d.* 6 feniculi *r* (cf. Marc. p. 152): feni greci *g*, fenu-
 greci *d.* 8 Cydonia *g*: Cidonea *d.* 9 illiniuntur *d.* 10 acori
Pl.: aceris *gd* (*r*). 11 is: His *gd.* 12 quibus *addidi ex*
Marc. (quorum *Pl.*). | mens alienatur *Pl.* (*Marc.* p. 152): mens.
 et alienantur *d* (*r*). 14 ex passi cyathis .III. *r.* 18 secundo
 die .II. *d.* 21 in cibo *om.* *d.* | vivarra *gd* (*vivaria rb*, vi-
 verra *b^m*). 22 stomacho medetur. Coclee *gd* (*et sic etiam r*:
 stomachoque medetur. Et item si f. p. cocleae etc.). 23 affri-
 cane *d.* 25 torrentur *g* (*Pl.*): torrentibus assantur *d.*

devoratae. [in hoc languore aqua marina *
lavari prodest.]

Aestimo praecordiorum vitium esse cum
cibus non continetur. certe quibus hoc
accidit stomacho laborare dicuntur. horum
potioni infriatur venter ossifragi arefactus. 30,60
prodest etiam si teneatur manu dum cibus (om. r)
sumitur.

Non est ab re compositionem operi con-
venientem ponere, quae stomachi marcorem
et fastidium detergit celerrime. in musti *
ex uvis albis congio coiciuntur cydonia quin- (Marc. p. 145.)
que non purgata, totidem mala punica, eo
additur sorborum sextarius, rhus syriaci sex-
tarius, croci siculi semuncia, fici optimi
semuncia. sic coquitur usque ad crassi-
tudinem mellis, inde in die lingula sumitur.
servatur in vaso vitreo.

Fit efficacissima potio compositione ita *
scripta. apii seminis aridi drachmae sex, (Marc. p. 152.)
petroselini macedonici drachmae IIII, spicae

1 haec uncis inclusi cf. supra p. 44,19. 6 potioni (-ne d)
infricatur gd (infriatur ego, cf. Marc. p. 143 potioni aspersus).
| arifactus g. 7 manu g: in manu d. 9 Hanc compositionem
apponit Marc. p. 145: Oxyporium mirum Neronianum... hoc
est oxyporium quo Nero utebatur ad digestionem, quod Mar-
cellus medicus egregius ostendit (Marcellus Galeni?), quod
et nos usu probavimus(!). unde haec (eisdem paene verbis
scripta apud utrumque auctorem)? 12 ex uvis d: exuviis g.
| coniciuntur d. | cidonea d. 13 punica d (r, et in c. IX etiam b):
picierio b (piniceo b^m): nam bis haec dedit Torinus (ex ed. Ro.
et ex. cod. suo) c. IX et XV. 14 ros syriaci g, Ros siriaci^a (sic) d.

15 semuncia g, semiuncia d (r): scripulus Marc. | fici optimi
semuncia g (b): fici vi r, om. d (M). 17 lingula gdb: li-
gula r (M). | cesui sumitur b. 18 vaso g: vase d.
19 efficacissime d. | ita: sic gdb (infra 1,25). 21 petro-
silini d.

nardi drachmae IIII, myrrae drachmae IIII, opii drachmae IIII, schoeni drachmae IIII, piperis longi drachmae V, piperis albi drachmae V. haec una teruntur cum melle graeco despumato quod satis est. servatur in vaso vitreo. a balneo dantur ieiuno in potione mulsi mixti ex aqua calida drachmae duae.

V. Ventri molliendo.

- 32,100. Menae salsae id est pisces salsi ventri molliendo cum felle tauri umbilico inlinuntur. lac caprinum potatum cum sale et melle. ventriculus suillus in quo sarda decocta sit. porri capitati discocti per se in cibo sumuntur. urticae semen tostum pane colligitur. lens non percocta sorbetur. myrobalanus est genus caryotae nascens in Aegypto: haec os non habet, vino austero trita et pota alvum citat. fel lupi cum elaterio umbilico inlinitur. cydonia in melle servata cruda manducantur a ieiunis. pruna a ieiuno eduntur. mororum maturorum

1 dragmę vel drag. vocabulo repetito semper g (Marc.), pro quo notam 3 ponit d (om. r, uncias b). 2 scini gdr, scyni b (om. M, ut et opium et piper album). 4 fort. scr. cum mellis etc. 5 dispumato d. | vaso g: vase d. 7 mulsi mixti ex a. c. gd (r, mulsa mixta ex a. c. b). cf. Marc. ex a. c. vel ex mulso in potione dabuntur. | drach. IIII aut etiam minus... M. tit. De ventre molliendo d. 8 Mena salsa gd. | i. salsi pisces d. 9 inlinitur g, illiniuntur d. 10 potatum (gdb): potui datur r (fort. potatur). 11 ventriculus... editur r (verb. fin. om. etiam b). 12 alvum sistunt. sec. Pl. 14 Lens non percocta db: Lens bene cocta g (sed bene in ras. corr. al. m.). | sorbetur: sic gdrb. cf. Pl. lens optima... quae maxime aquam absorbet... alvum sistit... discocta, eadem solvit minus percocta (cf. infra c. 6). 16 austeri g. 17 pota gb, potata d. | elatorio d. 18 cydonia g: cidonea d (et sic semper). 20 eduntur: manducantur iterum d.

sucus potui datur. ammoniacum potioni 24,23.
 additur. ulmi cortex tusus: denarii pondus 24,48.
 in hemina aquae frigidae etiam purgat. aqua 30,68.
 bibitur in qua gallinacei decoxerint. hiron- *ib.*
 5 dinus fimus adiecto melle suppositus. sa- *
 licis succus ex vino mulso potatus. thalasso- 31,68.
 meli iucundissime purgat sine stomachi
 vexatione, et odore grato et sapore. quod *ib.*
 sic fieri debet: aquae marinae et aquae
 10 caelestis eadem mensura et mel eiusdem
 portionis permiscetur, et servatur in vaso
 fictili picato.

VI. Ventri sistendo.

Cancris fluviatiles triti ex aqua bibuntur. 32,101.
 sativi siseris succus in caprino lacte potatur. 20,35.
 15 ocimum tritum ventri inlinitur. panicum in 20,122. 22,131.
 lacte caprino decoctum more sorbitionis in
 die sumitur. vetus panis nauticus tusus et 22,138.
 iterum coctus ex aqua bibitur. in aqua cor- 22,141.
 tices fabae ad tertias decoctae prosunt. lens 22,142.
 20 ex aqua caelesti decocta sorbetur. acetum 23,56.
 merum sumitur. mala silvestria eduntur. 23,104.
 aqua in qua pira agrestia cocta sint bibitur. 23,116.
 silvestrium prunorum bacae vel ex radice 23,133.
 cortices in vino austero decoquantur ut ter-

2 tunsus *hic g (antea semper tusus). | pondus: sic g db.* 4 quo (*sic*) *d.*
 | gallinae pedes decocti fuerint *r.* | hirundinus *db.* 5 suppo-
 nitur *r.* 6 potatus valet *r.* | Talasso melli *d.* 7 iocun-
 dissime *gd (hic, sed iucundissime g 1,3).* 9 *post debet addi-*
tur in textu gd: Confectio thalasso melis (thalassa mellis *d.*)
 aque *m. etc.* 11 servatur *g:* servantur *d.* | vaso *g:* vase *d.*
tit. Ad ventrem sistendum *d.* 14 Sativi ciceris *g,* Sativicio
 eris (*sic*) *d (sativi cineris b^m, Mori rb. cf. Fraas fl. cl. 144.140.*
Graff Sprachsch. II 845). 17 in die *drb:* bis die *Pl.* | et
om. d. 20 sorbetur: *cf. supra c. 5.* 22 pira: pruna *grb,*
 bruna (*sic*) *d.* 23 silvestria *d.* | prunarum *gd.* 24 austeri *gd.*

- tia pars decidat, idque vinum bibitur merum,
 23,135. cyathus unus in die. mororum sativorum
 23,160. inmaturorum sucus bibitur. sorbetur sucus
 30,60. seminis myrti. palumbus ferus ex pusca
ib. coctus in cibo datur. fimus columbinus ⁵
 30,61. cum melle ventri inlinitur. bibitur anatum
 * mascularum sanguis. flores vel cincinnos de
 avellana colligis et mittis in furno ut sic-
 centur, et cum siccati fuerint teruntur et
 ex vino propinantur. iuniperi bacae tritae ¹⁰
 ex vino nigro id est ex uvis nigris expresso
 24,79. potantur. flos hederæ tribus digitis sumptus
 24,116. in vino austero bibitur bis in die. bacae
 24,119. acrifolii ex vino potantur. ruborum in qui-
 bus mora nascuntur cauliculi ex vino austero ¹⁵
 30,59. decoquuntur et in cibo dantur. coclearum
 quæ vivæ crematæ sint cinis potioni ex
 26,44. vino austero inspergitur. plantago editur
 26,45. ex aceto cocta. symphyti radix ex vino
 30,59. bibitur. gallinacei iecur assum in cibo su- ²⁰
 mitur.

VII. Cholerae.

- * Cholera ventris vitium est malum, prae-
 ceptis — mirifice prodest compositio quæ
 infra scripta est. olivæ quam veterrimæ
 aqua calida eluuntur ita ut saporem salis ²⁵

4 feminis *Pl.* (ante *Detlefs.* qui correxit ex *cod. V*). | Ba-
 lumbos ferus *d.* 7 masculorum *gdrb.* 8 colliges . . . mittes *db.*
 | furno (*sic*) *gd*: furnum *b.* 10 bacæ *g* (bacce *d.*) 11 ex-
 uviis *g* (*ut supra*). ex uvis nigris vel ex vinea (*quod om. grb*)
 propinantur *d.* 13 Bacæ crifolii *g* (*sed g^c caprifolii*), Bacce
 acrifolii *d* (*ipsius Plinii lectio corrupta*). 14 in: ex *d.*
 17 sint *gb* (*Pl.*): sunt *d.* 18 austeri *g.* 19 Synfiti *g*, Sim-
 phiti *d*: samsuci *r.* *tit.* Ad colera *gd* (*Choleribus ind. tit. g*).
 23 compositionem quæ seq. hic non recte positam sed aut
 alienam esse aut certe loco suo depulsam, docent versus 6—7 pag. 49.

amittant et enucleatae cum pipere teruntur, quibus admiscentur coria mali in aceto decocta, oleum et acerrimum acetum cum tribulas adicitur. oportebit autem qui curabitur potione quam diutissime abstinere — utpote quod et vomitu et per sedem exhauriat. adversus quam lactucae caules 20,67. quanto maiores et amariores in patina coquuntur ex aqua et sic eduntur. cydonia 23,100. matura cruda in cibo sumuntur. optime facit et potio cuius compositionem cum de (23,133.) stomacho diceremus exposuimus. bacae acrifolii tritae et ex vino datae. mororum de 24,116. rubo succus efficaciter bibitur. aqua marina 24,120. calida clysterio infunditur. 31,66.

VIII. Torminibus.

Lactuca discocta editur ex oleo cymino *
 sale sinapi. ovum crudum diffunditur in *
 vaso, putamen eius impletur oleo quod in
 vaso diffunditur, eadem ratione et vinum
 et mel, vinum sit austerum: haec permiscuntur in unum cocleario, et bibitur. holera * (om. r)

3 et oleum *d.* | acerrimum *om. d.* | cum tribulas *g* (et ante corr. *d.*), cum tribulis *d.*. 6 utpote quod (*i.* quia hoc malum, cf. *ed. Rom. II, 25 in. ubi haec primis huius capituli verbis Cholera... praeceps iunguntur, tamen etiam infra repetuntur post compositionem ab editore Plinianis ex margine insertam, paulo mutata sic: quo et vomitum per sitim exhauriat*). | vomitum (-tū) *d* (vomitum provocet et p. sitim exh. priore loco *r*).

7 Adversus quam (*sc.* choleram *gd et pr. l. r*): In aqua (*ex em. altero loco*) *b.* 9 cydonia *g*: cidonea *d.* 10 in cybo *g.*

11 *vid. supra c. 6 ex Pl. 23,133.* 12 Bachae <cap>rifolii (*ut supra*) *g.* (*ut scil. in unius litterae rasura sit cap, fortasse pro c ut supra 2,6. aquifolii Marc.*). | agrifolium... datur *r* (*pro sunt add. b, subveniunt M.*) *tit.* Ad tormina *d.* 18 et 19 vaso *g*: vase *db.* 19 diffunditur: cf. coicitur 1,25. 20 austere *gd* (*b, -rum r*). 21 et ad quantitatem coclearii unius bibuntur *r.* | Olera *hic g.*

- 20,136. discocta ex sale eduntur. ruta cum hysopo
discoquitur eaque aqua ex vini potione mi-
28,206. scetur. panis cum lacte caprino decoctus
bis in die sumitur more sorbitionis. in
23,81. olei cyathis sex ruta decoquitur idque oleum ⁵
23,109. bibitur. malum punicum tusum ex tribus
heminis vini coctum ad heminam emendat.
ib. malum punicum in olla addito operculo
exustum in furno et tritum datumque in
(24,118.) vini potione discutit. ruborum qui ferunt ¹⁰
mora cauliculi teneri tunduntur et ex his
exprimitur succus, qui in sole ad crassi-
tudinem mellis coquitur: hic potus effica-
23,61 (*cf.* 60) cissime prodest. lien pecudis tostus tritus
ib. ex vino bibitur. palumbus ferus in cibo ¹⁵
ib. datur decoctus in pusca. anas viva appo-
nitur ventri, in eandem morbus transit,
31,66. itaque moritur. aqua marina calida clysterio
28,206. infunditur. vinum tepidum addito coagulo
leporis potui datur, creditur efficacissimum. ²⁰

VIII. Tenesmo.

- 28,211. Tenesmo laborat is qui subinde concu-
piscit desurgere et nihil eicit. ad hoc vi-
30,57. tium senectus anguium cum rosacio in vaso

2 eaque *gb*: eque *d* (et ea *r*). 4 In olei cyathis sex *g*,
in olei cyathis. vi. (*sic cum albo*) *d* (in olei sexta. v. *r*, ubi ad
seqq. haec trahuntur, ut et in *gb*, non ad ea quae praecedunt
ut in *d*). 5 decoquitur in oleo idque... *d* (*cf. ad v.* 4).
6 malum—emendat: *sic gb recte, nam d post tusum male*
transit ad seq. remedium inferens haec in olla addito operculo
exustum in furno, quae mox suo loco repetuntur). 7 ad he-
minam *gb* (*Pl.*): et eminam (*bis*) *d*. 10 qui *db*: que *g*.
14 tostus *g* (*Pl.*): totus *drb*. 16 Anas et *g*, sed *g^c* Anata (*sic*)!
cf. vet. germ. anut, anat). 18 calido *d*. 19 addit (*sic*)
quagulo *g*. *tit.* Thenesmon qui frequenter se levat. ut procedat.
et nihil eicit. *g*, Ad tenesmon *d*. 21 Thenesmon *gd*. | labo-
rat is qui *ego*: laborantes qui *gd* (et *om.* qui *b*). | concupiscit...
eicit *g*: concupiscunt... eiciunt *db*. 23 vaso *g*: vase *db*.

stagneo coquitur et ventri inlinitur. et si
 exulceratio non sit, ostreae ex mulso de- 32,64.
 coctae eduntur. lac bubulum potui prodest. 28,211.
 ius piscium maritimorum in patina deco- 32,101.
 ctorum cum lactucis sorbetur aut pane colli-
 gitur. holus [id est caules] discoctum edi- 20,86.
 tur cum sale. aqua marina ex alto hau- 31,64.
 ritur, servatur in vetustatem, vires inde
 deponuntur: bibitur cum vino aut aceto,
 vomitu praecedente. aquam marinam aliqui 31,65.
 per se dant, sed raphanos supermandi iubent
 ex mulso aceto ut vomatur. pulticulam sili- *
 ginis salsam bene sine oleo edendam dabis.

X. Dysentericis.

Holera discocta cum sale eduntur. per *
 se bulbi triti dantur in vino austero: potio 20,104.
 miscetur caelesti aqua. coctum ocimum in 20,122.
 cibo datur. ruta cum caseo teritur in vino 20,140.
 in modum moreti et ita editur. cera re- 22,116.
 missa in potione datur: puls fit ex alica

2 si exulcerationes ē. *g*, si exulceratio īf ÷ (-tionis est) *d*
 (si ex. sit *rb*). sed cf. *Pl.* et *M.* fort. etiam si sine (sic *Pl.*)
 exulceratione sit. | mulso *g*: mulse *d*, -sa *b*. 3 Lac prodest
 bubuli potui uspicium maritimarum (sic) *d*. | potatum prodest *b*.
 4 patinam *d*. 6 idest (i. *d*) caules *gd* (!): *om.* *rb*. | dis-
 coctus *d* (-tū *g*), bis coctam (brassicam) *Pl.* 8 servatur in
 v. etiam *M* (*rel.* *om.*), servaturque ut vetustate vires accipiat *r*
 (vetustate virus deponentem *Pl.*). 9 imponuntur *gd* (ut vires
 inde imponantur *b^m*). | aut *g* (*Pl.*): et *db*. 10 precedente
 vomitu *d*. 12 haec ultima sic habet *r*: Item pulticulam sili-
 ginis cum sale tantum sine oleo condies, et adicies cere pū-
 nice deñ. vi. et agitabis bene et sic dabis edendam (*om.* *Marc.*).
tit. Desintericis *g*, Ad dissintericos *d*. 14 cf. supra c. 9.
 16 aqua *g*: aque *d* (*b*). | coctum *db* (*Pl.*): costum *g*. | occi-
 mum *d*. 18 in modum moreti (mereti *rb*): *om.* *Pl.* | cera:
 Gera *d*. 19 puls (*Pl.* pulticula *M*): pulvis *gd* (*r*). | ex alia *g*
 (allia *g^c*).

- tosta, priusquam detur in aqua cum sub-
 23,13. igitur, cera remissa infunditur. sarmenta
 in quibus acini uvarum haerent et acinorum
 lapilli comburuntur eorumque cinere asper-
 23,3. gitur. sucus pampinorum vitium clysterio ⁵
 23,100. inmittitur. cydonia matura cruda eduntur.
 23,159. myrti seminis pondus denarii in vino propi-
 23,162. natur. vinum in quo folia myrti discocta
 24,9. sint potui datur. galla commagena combu-
 ritur, cinis eius extinguitur vino, inlinitur ¹⁰
 24,79. ventri: hoc et ad coeliacos facit. flos he-
 derae tritus tribus digitis sumptus in vino
 24,119. austero bis in die bibitur. ruborum in
 quibus mora nascuntur cauliculi decoquuntur
 29,43 in vino austero et per se eduntur. lutea ¹⁵
 (cf. Marc. p.193) ovorum trium, laridi veteris unciae tres,
 mellis totidem, vini cyathi tres una con-
 teruntur, et in nucis avellanae magnitudine
 ex aqua datur.

XI. Coeliacis.

- * Bacae olivarum in vino propinantur. ²⁰
 30,58. membranae gallinarum tostae in oleo et

1 in quem subigitur c. r. r. | in aqua cum d: in qua
 cum g. 3 in gb: om. d. 4 lapilli: nuclei Pl. 6 cydonia g:
 cidonea d (ut supra). | matura gb (cf. Pl.): imatura d.
 7 pond g: pondo d(r), pondus b (pondere Pl.) 9 sint gb:
 sunt d. | commagina g, emagina d. 10 vino extinguitur.
 vino illinitur. Ventri hoc et ad ciliacos facit. (sic) d.
 13 austeri gd. 14 decoquuntur — eduntur gr (Pl.): om. d.

15 austeri g. 16 trium g (Pl.): trinum (tñ) ^{le}d, tria rb. |
 laridi g: lardi db. 17 unâ g^c. 18 inn(ucis) a(u)ellaneę
 m. g^c in ras. | magnitudinem d. 19 datur gd: dantur b.
 tit. XI Cyliacis tortura † scomissiones stentinorū g, Ad ilii tor-
 turam d (sunt autem ad coeliacos quae sequuntur, sicut in Ps.
 Pl. rb II, 26). 20 Bachę g. 21 Membra ... tosta ... data gd
 (non r).

- sale subfervefiunt, sic datae in cibo coeliacorum dolorem mulcent: abstinere a frugibus prius gallinam et hominem oportet. 5
 fimus columbinus tostus et tritus dysentericis in potione propinatur. palumbi in aceto discocti et dysentericis et coeliacis in cibo medentur. dysentericos adiuvat turdus inassatus tritus in cibo sumptus cum myrti bacis. item in eundem modum me- 10
 rula sumitur. gravissimum ventris vitium ileos appellatur: huic resistit discerpti vesper-
 tilionis sanguis inlitus ventri. dysentericis ova pridie in aceto macerantur, eorum lutea 29,44.
 friguntur in oleo et devorantur. ova ex 29,49.
 15 aceto macerantur, ex his et farina et aqua panis coeliacis fit. quidam eadem ova resolvunt et in patinis tosta dant in cibo. caseus vetus ovillus in cibo prodest. sevum 30,55.
 ovillum decoctum in vino austero bibitur. 11
 20 hoc et ileo medetur. cocleae duae teruntur cum suis testis et ova cruda ex passi cyathis duobus, aquae cyathis tribus, atque totum in novo vase calefactum ad temperamentum potionis bibitur. coclearum cum 30,56.

1 in cibo siliacorum *g*, in cibos. iliacorum *d*. 2 abstinere *gr* (*Pl.*): -ri *d*. | a frugibus: sic etiam *rb* (*de „vet. lect.“ errat b^m*). 4 ciliacis et dissintericis *r* (*b. cf. Pl.*). dysintericis *g* (*sic semper*). 6 coeliacis *g*: iliacis *d*. 8 cum (*Pl.*): ex *g*, et *d*. 10 *continuantur paucis de ileo intermissis remedia ad dysentericos et coeliacos. habet tamen r Ad ileon (II, 33) novum titulum.* 11 yleos *d*. | appellatur *g*: vocatur *d*. 13 pridie *r* (*Pl.*): pridem *gd*. | eorum — macerantur *om. rb*. 14 frigentur . . . devorentur *d*. 16 cyliacis *g*, ciliacis *r* (*Pl.*): iliacis *d*. 17 patenis *g^e*. 19 austeri *gd*. 20 ileo (*Pl.*): ciliacis *gr*, iliacis *d*. 21 cruda: cruda II *Marc. p.* 193. 22 atque *g*: *om. d*. 23 in n. v. decoctum *r*. | vase hic et *g*.

- suo putamine combustarum cinis addito pu-
 30,57. sillo resinae ex vino bibitur. senectus ser-
 34,151. vaso ventri inlinitur. dysentericis potiones
 28,205. ferro candenti calefieri debent. caseus vacci- 5
 28,207. nus recens inmittitur. ad omnes epiforas
 ventris caseum mollem imponi iubent, ve-
 terem autem tritum in modum farinae men-
 28,206. sura cyathi addi in cyathos tres vini cibarii 10
 28,209. et ita devorari. lac caprinum ad dimidias 10
ib. partes decoctum. infunditur gluten taurinum
 aqua calida resolutum. imponitur inflationi
 ventris vitulinus fimus in vino decoctus.
 (*Marc. p. 194.*) frequenter evenit ex causa aliqua latente
 28,199. ut ventri dolor subitus existat: qui num- 15
 quam temptat habentem secum talum leporis.

XII. Tiniis.

- Tiniae quoque vitium ventris sunt. quae
 28,211. pelluntur potu cervini cornus combusti ci-
 20,26. nere. raphani decoquuntur ex aqua ad ter-
 20,38. tias et ea aqua vino miscetur. radix inulae 20

1 addito pusillo resinae *g* (addito resinae momento
Pl.): addita resina pusillo *d* (pusilla *r*). 4 vaso *g*: vase *d*.
 6 inmittitur ad omnes... sine puncto *d*. 7 imponi iubent
 (*cf. Pl. inlini suadent*): in cibo poni debent *d* (iubent *gr*). |
 Veterem. *k*. (= autem *gr cum Pl.*) tritum *d* (*cf. supra ad I, 3*).
 9 addi *gr*: additi *d*. 10 devorari *gr*: devorantur *d*.
 11 decoctum infunditur *gd* (*d. inf. Itemque gluten t. r, sed cf.*
Pl.). 12 resolutum imponitur. (*sine puncto g*) Inflationi *gd* (resolu-
 tum additur. Imponitur item inflationi...*r*). 13 ventris. Vitulinus *g*
 (ventris vitulinus *d*). 14 frequenter — existat *om. Pl.* (*qui*
sic ventris quidem dolore temptari negant etc.). | evenit *gr*:
 venit *d*. | causam aliqua *g*: aliqua causa *d* (qualibet causa
Marc. p. 194). 16 ut aiunt mulierculae *add. r. tit. Tiniis g,*
Ad tineas d. hoc totum capitulum om. r (II, 21), *addit b.*
 17 Tinię *g*, Tineę *d* (*cf. v. l. Plin.*). | *q. ventris vicium d.*
 18 potu *gdb*. | cervini *gb* (*Pl.*): cum vino *d*. 19 Raphana *d*.
 20 enule (-le *g*) *gdb*.

decoquitur, deinde succus eius exprimitur
 et potui datur: cum eruta est inula terram
 non debet tangere. alium in oxymelle de- 20,54.
 coctum devoratur. betae candidae decoctae 20,69.
 5 devorantur cum alio crudo. aqua in qua
 lupini coxerint addita ruta et pipere bibi-
 tur. bulbi genus est scilla, ex quo pusillum 22,155.
 tritum cum oxymelle bibitur. malum puni- 23,109.
 cum tusum decoctum ex tribus heminis ad
 0 heminam tinias eicit potu. acini hederæ 24,77.
 albae contriti tres ex oxymelle prosunt:
 in hac curatione convenit et ventri eos
 eadem ratione inlini.

XIII. Lienī.

Lieni sive spleni solea piscis imponitur. 32,102.
 5 idem praestat eodem modo torpedo. rombus *ib.*
 cum est impositus vivus in mare remittitur.
 aqua bibitur in qua holera decocta sint addito *
 sale. eius qui cottidie ieiunus ervum ederit 22,151.

1 deinde *gb* (*Marc. p. 200*): dimidius *d.* 3 debet tangere
g (*b*): tangat *d.* | in oximelli *g* (-melle *db*): in aceto mulso *Pl.*
 6 bibitur *gb*: *om. d.* 7 Bulli *g* (*Bulbi g^c rec.*). | bulbi —
 (8) oximelle *om. b.* | quo *g*: qua *d.* 8 cum oximelle *gd*: ex
 aceto et melle *Pl.* 9 ex tribus heminis ad heminam *gb* (*Pl.*):
 ex. III. c̄m̄is (*sic*) ad eminam *d.* 10 tinias *g*: tineas *db.* |
 potum *g.* 11 contriti tres ex oximelli (-le *b*) *gb* (terni in
 aceto mulso *Pl.*): triti in et oximelle (*sic cum albo*) *d.*, ubi
 in est pro III et album ex coniectura scriptoris relictum propter
 idem in (*cf. Marc. p. 200* tres contriti in oxymelite). 12 in-
 lini *g*: illiniri *b* (et ventri illiniantur eos e. racione *d.*)
tit. Lienī et spleni *g*, Ad spleneticos *d.* (*hoc etiam cap. totum*
om. r.) 14 Lienī sive spleni (*ut in ind. tit.*) *g*: *om. d.*
 15 p̄rat *d* (= prestat *g*). *Haec sic habet b*: Splenis dolori solea
 piscis contra ligatur. Torpedorū et buscum, si vividus super-
 ligatur bona medicina est, sed prius quam solvitur in mare
 remittitur. (*cf. Marc. p. 165*). | torpedo. rombus *d*: torpedorum
 bus *g* (*cf. b*). 16 cum est (?): cum eo *gd.* 17 sint *gb*:
 sunt *d.* 18 ervum *gd* (*Pl.*): serum *b* (serum caprinum etc. *M!*).

- 23,5. lienem consumi certum est. sarmentorum cinis aceto conspersus binis cyathis ex aqua ei dabitur: is qui curabitur in lienem iacere (31,128.) debet. acetum bibitur et in spongia apponitur. corymbi hederæ poti vel inliti pro-⁵ 24,76. sunt. ericæis vasis in potione semper utendum est. pecudis lien recens super dolorem extenditur, dicente eo qui medebitur se lienem mederi, deinde in pariete dormitorii cubiculi tectorio includitur et ter novies¹⁰ *ib.* subsignatur eademque dicentur. caninus lien viventi eximitur et laboranti in cibo datur. 30,52. liberat de vitio lienis catulus duum dierum *ib.* datus ignorantæ aegro in cibo ex aceto. idem *ib.* et lien erinacei præstat. coclearum cinis¹⁵ cum lini semine et urticae addito melle *ib.* imponitur donec persanetur. lacerta viridis viva in olla ante cubiculum dormitorium suspenditur, ut egrediens et rediens manu 28,200. tangat. sedat lienem fel apri vel suis potum,²⁰ *ib.* cervini cornus cinis potus ex aceto. equi *ib.* lingua inveterata ex vino bibitur. præsentaneo remedio lien bubulus assus recens *ib.* vel elixus in cibo. alii capita XX tusa cum

2 ex aqua tepida *Marc. (Pl.)*. 4 debet *g*: debet *db.* | apponitur *gb d^c*: bibitur (*iterum*) ante corr. *d.* 5 Corimbi *gd*: Gummi *b.* 6 ericæis (*cf. Pl.*): Hederaciis *g*, Hederaceis *db.* | vasis *bis d.* | utētū *d.* 8 dicente — (11) dicentur *om. b.* 9 dormitorii *d*: -rio *g.* 10 tectorio id est capsella (!) *Marc.* | includitur *sc.* lien *g (Pl., M)*: medebitur *d.* 11 liens (*sic*) *g.* 12 et liberatur *d. v. l.* Catulus *etc. b.* 13 de vitio *gb*: de vino *d.* | duum *gb*: duorum *d.* 14 et aceto iuvat *b.* 15 irinacii *g*, herinacei *d.* 16 cum lini 1 semine et ultice (*sic cum albo*) *d.* 17 sanetur *b.* 18 viva *om. d.* | in olla *gdb (Pl.)*: in ostio *Marc. p. 166.* | dormitorium (-riū *d*) *gd*: -rii (-rii *d^c*) *bd^c*. 19 ut *gd*: et *b.* 20 sedat (*gb*): *S*; ad *d.* 22 bibita valet. *b.* 23 lyeni *b.* | bibulus *d.*

aceti sextario imponuntur. haedi lien im-
positus idem praestat. radices violae lotae 28,201.
ex aceto inlinuntur. agarici oboli duo in 21,131.
aceto mulso poti per dies XXI consumunt 26,76.

5 lienem.

1 acetⁱ *d.* | imponantur *b*, -nunt *d.* | Helidⁱ | enim posi-
tus (*sic*) *d.* 3 inlinuntur (*Plin.*): imponuntur *g*, illiniuntur *db*.

4 per dies XXI (viginti *b*) *gd*: *om. Pl.* 5 *Ab hoc inde loco si
indicem huius libri compares intercuisse multa videntur in codd.
gdb, et ut videtur r, id est in codicum nostrorum omnium arche-
typo. ipsius autem indicis in d ordo turbatus est (cf. g), atque unum
totum textus capitulum intercudit de lumborum dolore (XIII) cum
praefatione (XV) de sedis vitiis in universum. cf. I, 23.*

titulus abest in codd. Defunctos obrui oportet *gb*: *om. d.*
*nimirum excuisse initium capituli manifestum est (cf. Plin. 30,64
Sunt occulti ...): nam sic ex verbis quae praecedunt apud Pli-
nium aliquot servaverunt gb: Defunctos obrui oportet vesper-
tilionis sanguine venter cont. etc. g (vespertiliones, quorum
sanguine si venter fuerit contactus ... b).*

<XIII. Lumborum dolori.>

Acinorum nigrorum suci cyathus unus cum 27,68.
mulsae cyathis tribus potui datus lumbos do-
lentes sanat. inulae foliorum sive radicis pul- 20,38.
veris denarii duo ex vini cyatho uno bibiti
10 emendant. pastinacae radicis sive seminis deñ. 20,31.
III in aqua mulsa decocti et potui dati lum-
borum et renum vitia emendant. porri sectivi 20,46.
sucus ad cyathos duos in vini cyathis duobus
bibitus sine mora sanat. asparagi semen et 20,108.
15 cymini pari pondere tritum et ex vino vel aqua
calida potui datum emendat. apii radicis succus 20,115.
ad cyathos duos ex vini cyathis tribus potui
datus prodest. olusatri radix in vino coquitur 20,117.

6 *Ac. nigrorum sc. strychni.* 7 duobus *Pl.* 9 deñ. II. *r.*
10 inlinuntur *Pl.* 10 radices ... semen ... decocta ... data *rb*.
17 ex: et *rb.* 18 oleastri *rb (corr. ex Pl.)*

- 30,64. defunctos obrui oportet.
 30,64. vespertilionis sanguine <si> venter contactus,
 in totum annum caventur vitia interaneorum.
 28,211. cornus cervini teneri cinis cum cocleis afri-
 canis cum testa sua tuis mixtus datur in 5
 * potione vini. facit optime ad colum potio
 cuius compositionem tradidimus in prae-

2 venter contactus *g*, venter tactus *d*: contacto ventre *Pl.*
 (*addidi* si). 4 cervini *gb*: cervi *d*. | haec colo medentur sec. *Pl.*
 6 potio ad colum *d*.

- 20,109 et ad cyathos duos potui datur. radix simi-
 (*Marc. p. 173*). liter asparagi trita et in vino potui data lum-
 borum dolori medetur. [cataplasma ad idem:] 10
 20,130. nasturtium cum polenta teritur, calidum im-
 * (?) ponitur. feculae viridis folia trita et in vino
 29,32 mixta et imposita mirifice sanant. lana sucida
 (*Marc. p. 171*). in oleo pice liquida sulphure vivo nitro attico
 fervefactis intincta quam fieri potest calidissima 15
 35,176. bis in die ponitur. sulphur vivum imponitur
 cum adipe.

<Renibus.>

- 20,257. Radix feniculi cum tisana decocta et in cibo
 data renum densitates relaxat, et eiusdem radi-
 cis succus ad cyathos duos in vino potui datus 20
 * (?) mirabiliter vitia sanat. urticae semen tritum
 * (*Marc. p. 178.* ex vini cyathis tribus bibitur. vettonicae pul-
cf. Pl. 26,32.48.) veris denarii duo ex mulsae cyathis tribus febrici-
 20,109 tantibus cum aqua calida propinantur. asparagi
 (*Marc. p. 179*). radix teritur et ex ea denarii tres ex vini cya- 25
 (*Marc. p. 179*)? this tribus potui dantur proficue. ocimi succus
 saepius bibitus renum vitia emendat

11 calidum: ex aceto calido *M* (cum polenta ex aceto in-
 linitur *Pl.*). 15 ferventibus his *M* (fervescentibus *Pl.*).
 19 renes purgat *Pl. cf. Mart. c. 25*: radix in ptisana data
 laxat renum densitatem. 22 pulveris: tritae *M*. 26 o. s.
 in mali granati corticem fusus *M*.

cordiorum curatione subiectam operi. he-
derae et gladioli sucus pari mensura cum
passo calefactus potui datur. *

XVI. Condylomatis.

Oleum vetus picem pollinem decoquere 22,127.
oportet et quam calidissimum imponere.

1 subiectam: cf. supra. c. 4. tit. XVIII (sic pro XVI)
Condilomatis collectio sanguinis g, Ad condilomata d. 4 pol-
lionem g. 5 imponere grb: ponere d.

<XV. Sedis vitiis.>

.

<Coli dolori.>

[Colo et omnibus intestinorum doloribus 30,62
. . . efficacissime subvenit avis galerita . . . (Marc. p. 202).
sive ipsa assata in cibo sumatur, sive cum plu-
mis suis combusta redigatur in cinerem, atque
ex eo diligentissime trito terna coclearia ex
aqua calida potui per triduum dentur. unicum 30,63.
est intestinum ossifragi mirae naturae, quod (Marc. ib.)
omnia devorata citissime conficit. huius pars
extrema colligitur et reponitur, et cum opus
fuerit ventri laborantis alligatur: remedio miro
omnes intestinorum dolores citissime *sedat.

lupi stercus dummodo non in terra inventum 28,211.
. . . colliges et servabis et cum opus fuerit
laboranti colico alligabis ad brachium . . .]

defunctos obrui oportet. vespertilionis sanguine 30,64.
. cornus cervini 28,211.

facit optime ad colum potio *

8 Dedi Marcelli verba. 19 haec ita Pl. quae in excrementis
lupi diximus inveniri ossa, si terram non attigerint, colo me-
dentur adalligata brachio. cf. quae ibi sequuntur facientia ad
coli dolorem.

- 24,119. folia rubi in quo mora nascuntur cum cera
 24,120 (*cf.* 122). et rosacio sanant. radices eiusdem rubi
 decoquuntur ex vino ad tertias eoque vino
 foveantur condylomata et omnia vitia sedis.
 30,70. araneus dempto capite pedibusque et ita ⁵
 infricatus optime sanat condylomata. adeps
 anserinus cum cerussa et rosacio et cera
ib. pontica imponitur. adeps cygni et hoc et
 haemorrhoidas sedat.

XVII. Vesicae dolori et calculo.

- 22,137. Amuli semuncia conteritur et ovum, ¹⁰
 eiusdem ovi putamen ter impletur passo,
 idque in balneo subfervefactum datur ad-
 22,150. versum dolorem. cicer arietinum in aqua
 discoquitur cum sale et ex aqua ea bibun-
 tur bini cyathi per triduum in difficultate ¹⁵
 23,97. urinae: sic et calculi pelluntur. caryotae
 24,152. tritae dolori imponuntur. adversus urinae
 difficultatem millefolium tritum ex aceto
 30,65. bibitur. murino fimo dolorem inlinire
 30,66. prodest. vermes terreni contriti bibuntur ²⁰
ib. ex vino aut passo. ad calculos commi-

1 caera et rasatio (*sic*) *g.* 4 foveantur condylomata *rb*:
 foveantur condyloma *gd.* 7 cerossa *g.* 8 pontica *gdrb*
 (*Marc. p.* 225): punica *Pl.* | et hoc (*sic*) et haemorrhoidas sedat *g*:
 et hoc haemorrhoidas sanat *d* (sanat etiam *rb*). *tit.* XVIII. Vessi-
 cae *d.* et *c.* *g.* Ad vesicam et calculum *d.* 10 Amuli *gd.* |
 semiuncia *d.* 11 et ovum putamen $\text{p}^{\text{ic}}\text{it}^{\text{2}} \text{t}^{\text{5}}$ implet ² passo *d.* |
 eiusdem ovi potam^{ter} (*sic*) *g* (*cf. Plin. in hoc loco corruptum*)
 12 idque *g.* | adversum *g(b)*: -sus *d.* 14 ex ea aqua *db.*
 | bibitur ante *corr. d.* 16 cauculi *gd.* | pelluntur *gb* (*Pl.*):
 expelluntur *d.* 19 inlinire *g* (illinire *b*): illiniri *d.* 21 aut *gb*
 (*Pl.*): vel *d.* | Ad *gb*: Adversus *d.* | calculos *d.* | Ad cal-
 culos pellendos. ^{cō}minuendosq' *g.*

nuendos pellendosque cocleae inanes conteruntur. combustarum cinis in potione calculos pellit. lapilli qui in gallinaceorum vesica aut in palumborum <ventriculo> inveniuntur contriti potioni insperguntur. fimus palumborum in sorbitione ex faba fracta bibitur. cicadas tostas in patella in vesicae dolore utile est bibere. contra omnes vesicae difficultates cinis plumarum palumborum ferorum ex aceto mulso bibitur. de nido hirundinis glebula luti diluta ex aqua calida bibitur. turturum fimus ex mulso decoctus imponitur. convenit turdos esse cum bacis myrteis. aqua in qua decocti sunt pedes agnorum. scorpio marinus in vino necatus vesicae vitia sanat et calculos pellit: ipse autem editur, vinum bibitur. lapillus qui invenitur in scorpionis marini cauda utiliter potatur. inveniuntur in bacchi piscis capite quasi lapilli, poti ex aqua calculosis praeclare medentur. echini cum spinis suis tunduntur et singuli ex hemina vini bibuntur. difficultatibus urinae sucinum potum alligatumque prodest. planta-

30,67.

ib.

30,68.

ib.

ib.

ib.

ib.

ib.

32,102.

ib.

ib.

32,103.

37,51.

26,78.

1 conteruntur (comminuuntur *g*) combuste. Earum cinis... *gd* (corr. *ego*). 2 cauculos *d*. 4 vessica *g*. | aut *g* (*Pl.*): vel *d*. | aut in palumbium ventriculo (*quod addidi*) *Pl.*
 6 facta *gd*. 7 tostas (*Pl.*): tostatas (*sic*) *g*, tostas das *d* (*b^m*, coctas das *b*). | vessice *g*. 11 glebule uti deluta (delute *d*) *gd* (glebula uti diluta *r*). unde *Hard. ap. Pl.* glæbulam dilutam (*pro grillum dilutum vel dirutum codd.*) cf. *Marc. p. 176.*
 12 turdorum *gd*. 13 decoctus imponitur *om. d.* | esse *i. e.* edisse (*Pl.*). 14 baccis (*hic*) *g*, bacis *d*. 16 vessice *g*.
 | cauculos *d*. 18 marini *om. d*. 19 in branceis (*b^anceis d*, brancis *r*) capitis piscis *gd* (*r*). 20 lapilli port (*sic*) aqua (*sic cum albo*) *d*. 24 Plantagines *g*.

- ginis vel folia vel radices potae ex passo
 28,212. prosunt. vesica apri in cibo elixa sumitur.
 28,213. leporis renes inveterati in vino poti cal-
ib. culos pellunt. ungulae equi cinis ex vino
 vel aqua bibitur. 5

XVIII. Incontinentiae urinae.

- 28,215. Verrini genitalis cinerem potare ex vino
 dulci oportet, in canis cubile urinam facere
 et haec verba dicere, ne ipse urinam fa-
ib. ciat sicut canis in suo cubili. ungulae apri
ib. vel suis cinis potioni inspergitur. leporis 10
ib. cerebrum in vino bibitur, et eiusdem testi-
 30,74. culi tosti eduntur. anserum trium linguae
ib. assae in cibo sumuntur. cocleae africanae
 cum carne sua comburuntur cinisque earum
 ex vino bibitur. 15

XVIII. Verendorum vitiis.

- 30,72. Verendorum vitiis si fornicatio sit aut
 verruca, arietini pulmonis sanies inlinitur.
ib. ceteris vitiis arietinorum vellerum cinis ex
ib. aqua, sebum ex omento pecudis praecipue
 ab renibus admixto punicis cinere et sale 20
ib. ib. imponitur, lana sucida ex aqua frigida. caro

2 vessica *g.* 4 pellunt: solvunt *d.* *tit.* Incontinentia
 urinae *g.* Ad incontinentiam urine *d.* 7 cubile *g.*: -li *db (Pl.)*.

8 faciat urinam *d.* 9 sicut *g.*: ut *db (Pl.)*. 10 cinis suis *g.*
 13 asse linguae *d.* | linguae: ligulae *r.* *tit.* XXI Verendorum
 vitiis si fornicatio sit aut verrucae *rubr. scr. g* (Ad ver. vitia si f. sit
 vel verrucae *tit. b*), Ad verendorum vitia omnia *d.* *titulum qui*
est in g (b) ex ipso textu ductum fuisse primus qui apponitur
Plinii locus docet (30,72 Verendorum fornicationibus verrucisque
 medetur arietini pulmonis inassati sanies, ceteris vitiis velle-
 rum . . .) 16 Verendorum — verruca *addidi ex tit. g (b):*
om. d. 20 ammixto *g.* | punicis (*sic*) *d.*

pecudis combusta trita ex aqua frigida. mu- *ib.*
 larum ungulae cinis. dentium caballinorum *ib.*
 tusorum farina inspergitur. ulceribus im- 30,107.
 ponitur cum melle oesypum et plumbi sco-
 bes. muricum vel purpurarum cum suis 32,108.
 testis et carne combustarum cinis cum melle.
 carbunculos eorum salsamenta cum melle *ib.*
 cocta restringunt singulariter. cerebrum apri 28,213.
 vel suis. sanat ea quae serpunt fel bubu- 28,214.
 lum: cum alumine aegyptio ac myrra ad
 crassitudinem mellis subactum inlinitur. in- *ib.*
 super beta cocta ex vino trita imponitur.

XX. Testiculis et ramicibus.

Holus cum faba cocta aequis partibus 20,89.
 dolori apponitur. bulbi triti ex vino mulso 20,104.
 inliniti medentur. rutam cum teneris lauri 20,142.
 ramis contritam tumori imponunt. cymi- 20,161.
 num tostum contritum cum cera et melle
 aut rosacio. farina lini seminis cum resina 20,251.
 et myrra contra dolorem. faba in vino 22,140.
 cocta et contrita inflationi, beta ex aqua *
 imponitur aut melle. ad idem faex vini 23,63.
 [aut faba ex vino] inlinitur. cupressi folia 24,15.

4 oesypum (*Pl. ubi esipum R¹ oesopum R²*): ysopum *gd*
 (*isopum r*). | scobes: scobe (*sic*) *gd* (*storia i. e. scoria r, squa-*
mae Pl.). 6 carnē *d.* 7 carbuncu<lus> *in ras. g, ita quidem*
ut ex altera correctura lus mutatum sit in los. 8 restringunt *gd*
 (*confringunt rb, constringunt b^m*): restingunt *Pl.* 9 suis
 sanat *etc. coniungunt gdr (sed cf. Pl. et Marc. p. 230), cum*
distinguant ante Fel. bub. 11 subactum (*exactum r*) illinitur
rb: subacta inlinitur g, subacta illiniūt d. tit. xxii. T. et r g,
Ad testiculos et ramices d. 18 aut (*Pl.*): ac *r (om. gd, ubi*
melle rosatio, melle rosaceo). 19 faba: facit (!) *r.* 20 in-
 fflationi *g^c r: inflammationi db^m et ante ras. g (tumori Pl., sed*
cf. sq. 23,63). | aut faba ex vino (*cf. v. 19*) male repetitur (*quasi*
ex varia lectione?) *in gd(b).*

- ib.* cum polenta trita ramici prosunt. pilulae
 de cupresso tenerae tritae cum axungia et
 24,16. lomento imponuntur. succus de pilulis cu-
 * pressi cum ficu arida prius ademptis granis 5
 30,72. decocta addita axungia facit ad omnia. si
 decidit alter ex testibus, spuma coclearum
 30,73. inlinitur. tetrīs ulceribus ibidem manan-
 tibus auxiliatur capitis canini recentis cinis,
ib. senectus anguim trita ex aceto. hydro- 10
 30,74. celicis steliones demptis pedibus et interaneis
 31,65. et capite inassati in cibo dantur. tumores
 31,129. testium marina aqua utiliter foventur. si
 et dolor sit et tumor, pusca calida in spongia
 apponitur. 15

XXI. Inguinibus.

- 23,163. Negantur inguina intumescere eius qui
 habeat secum surculum ex myrto nec ferro
 30,75. nec terra tactum. cocleae minutae tritae
 28,48. ex melle inlinuntur. inguina priusquam ex
 ulcere tumescant, in licio facere novem 20
 nodos oportet et ad singulos nominare singu-
 las mulieres viduas, tum licium alligare ad
 28,218. talum vel cruri vel infra genu. si ab equi-
 tatu femina vexata sunt, spuma equi ex
 * ore feminibus inlinitur. inguinibus imponi- 25
 tur fimus suillus sub testa calefactus tritusque

1 ramici (*v. l.* ramiti) *Pl.*: ramini *gdr* (*b*, framini *b^m*). |
 Pelulae (*sic*) *g*, Pillule *d*. 4 ademptis *g*: demptis *db*. | ficu:
sic gd. 5 *cf. Pl.* 20,257. Farina feniculina *g*: Feniculi (*sic*
et b) farina *d*. 6 exungia *g*. 10 Hydrochelis *g*, Hydrocleis
(sic) d (atque hydromelle *rb*!) 14 tumori *d*. | sit *g* (*post*
tumor rb): *om. d*. | posca *g*. *tit.* xxiii Inguinibus *g*, Ad
 inguina *db*. 19 illiniuntur *d*. | ingua (*sic*) *g*. 20 exulcerantur
 vel intumescant *r*. | tumescunt *d*. 22 *cf. Marc.* p. 225.
 23 cruri *gb*: crus *d*. | aequitatu feminae vexate (*sic*) *g*.

cum oleo. myrtea virga quae ferro tacta 15,124.
 non est in dolore inguinum circumligatur.
 absinthium habere in ventrali prodest. pollex 27,52. 28,42
 eius pedis a quo inguen est proximo digito (om. r)
 alligatus tumorem sedat.

XXII. Ulceribus in crure vel in tibiis.

Ulceribus in crure vel in tibiis adeps 28,241.
 ursinus admixta rubrica imponitur. quae *ib.*
 serpunt curantur felle aprino cum resina
 et cerussa. maxillarum apri vel suis cinere *ib.*
 insperguntur. fimus caprinus ex aceto sub- *ib.*
 actus et subfervefactus imponitur. omnia *ib.*
 in his locis ulcera purgantur et complentur
 <et> persanantur butyro ac medulla cer-
 vina, item felle taurino cum cyprino oleo *ib.*
 aut irino.

XXIII. Talorum dolori vel tumori.

Cruribus vel talis si tument et dolent 31,72.
 muscus ex oleo tritus imponitur. limus aqua-

4 inguinesē proximo *g*, inguine est *pr. d* (in quo inguina erunt *Marc. p. 225*). *tit. xxiiii* Ulceribus *etc. g*, Ad ulcera in cruribus et tibiis *d*. 6 Ulceribus — tibiis, *quae verba om. gd*, ex titulo huius cap. restituenda esse *Plinius* indicat: Ulcera sanat in tibiis cruribusque adips ursinus *etc.* 7 ammixa *g*. 12 purgantur. et complentur. Persanantur . . *gd* (et *om r*). purgantur et persanantur *habet etiā Marc. p. 232* (om. *Pl.*): itaque addidi *et.* 13 butyro *gr (M)*: vulture *d*. 15 aut: vel *d*. | hyrino *gd* (hirino *b^m*): hyrcino *rb*. | in *gd* sequitur quasi *novus tit. xxv* Cruribus *† talis etc. g*, Ad crura vel tibiis si dolent vel tument *d*, *quae ex ipso initio capituli de talorum dolore* (cf. *Plin. et Marc. p. 232*) *ducta sunt. verus antem titulus in margine adscriptus nunc in codd. sequentis capituli xxvi* (= *xxiiii*) *initio praepositus est* (propter textus brevitatem loco suo male depulsus). 16 Cruribus — dolent *addidi ex tit. g*.

- 26,104. ticus ex oleo subactus mirifice prodest. finus caprinus decoctus ex aceto et subactus cum melle.

XXIII. Pernionibus et vitiis pedum.

- 32,111 *ib.* Pulmo marinus imponitur. cancri marini
 22,153. cinis ex oleo imponitur. utiliter aqua foven- 5
 23,123. tur in qua ervum decoctum est. ficus aridae
 decoctae cum cera liquida subactae am-
 30,79. bustis, pernionibus imponuntur. ulceribus
ib. sebum pecudum cum alumine. si pura sint
ib. ulcera, <cera> sanantur. fimi murini cinis 1
 30,80. ex oleo vetere imponitur. coclearum quae
 nudaе inveniuntur vivarum combustarum
ib. cinere omnia ulcera pedum sanantur. fimi
 gallinaceorum aut columbarum cinis ex oleo
ib. exulcerationibus medetur. attritus calcia- 1
 mentorum emendat veteris soleae cinis ex
ib. oleo. agninus pulmo vel arietinus imponitur.
ib. dentis caballini contusi farina subluviem
ib. emendat. lacertae viridis sanguis subtritos

2 f. caprinus sive bubulus *r.* | *hic demum apponitur titulus in gd: xxvi Talorum dolori et tumori g, Ad talorum dolorem vel tumorem d, sed quae sequuntur iam pertinent ad perniones, licet eodem errore peccaverit etiam codex quo usus est auctor compilationis r (II, 49 Ad tal. dol., non Marc. p. 232).*
 6 ervum discoctum *Marc. p. 232 (Pl.): eorum decoctum gr II, 40 (sed ibidem alio loco ervum II, 51), eorum aliquid decoctum d. | hic ante Ficus aride titulus ponitur in codd. xxvii Pernionibus etc. g(b), Ad perniones vel vicia pedum d.*
 7 subacta *g.* | ambustis *gb: om. d.* 8 Ulceribus *gd (r): pernionibus Pl.* 9 saevum *g.* | pura *Pl.: plura gd (r).* 10 cera *om. gd (r!), ut etiam Plinii codd. aliquot (v. Sillig).* 13 cinerē *g.* | ulcera *Pl. (Marc. p. 232): vulnera gd (r).* | omnia pedum vulnera *d.* 14 gallinarum *Pl. (Marc.). | columborum (sic) g.* 15 Adtritos *g.* 16 soleae *d (Marc. p. 236, Plin. edd. vulg.): soli (sic) g (Plin. codd. vet., v. Detl., sed cf. 28,222).*
 18 Dentes *gd.* | subluviē *d (subluviem r).*

pedes inlinitus sanat. tegumenti testudinis 32,34.
 cinis ex vino et oleo temperatus medetur.
 adeps ursinus addito alumine omnes rimas 28,221.
 sarcit.

XXV. Clavis et callis.

5 Plerumque pedibus innascuntur clavi
 aut calli, praecipue tamen in digitis et in
 manibus, quibusdam vero et in aliis cor-
 poris partibus. adversus quos monstrantur
 remedia talia.
 0 Urina muli mulaeve cum suo luto in- 30,80.
 linita tollit. fimus ovium imponitur. iecur *ib. ib.*
 lacertae viridis vel sanguis impositus in
 flocco medetur. vermes terreni ex oleo. *ib.*
 fimus columbinus decoctus ex aceto in *ib.*
 5 modum malagmatis subactus imponitur.
 fimus apri vel suis recens impositus et 28,222.
 post diem tertium solutus prodest. faba *
 in qua laser servatur in aceto missa et
 tumefacta et ita alligata. si in facie *

1 tegimenti *Pl.* (tegmenti *r*): Tumumenti (*sic*) *g*, Tumentis *d.*
 | testitudinis (*sic*) *g*. 3 ursinus *Pl.* (*Marc. p.* 236): anseri-
 nus *gd* (*r*). 4 sarcit *gr* (II, 51 *cum Pl.*): sanat *d.* *tit. xxviii* Cla-
 vis et callis *g*, Ad clavos et calles (*sic*) *d.* 5 *hoc totum cap.*
om. r (*habet b* II, 52). 10 muleuae *g*, muleve *d.* 11 tollit *gb*:
 emendat *d.* 12 vel sanguis *g*: τ f //////////////// ἰποσίτ' (*sic cum ras.*) *d.*
ubi in infimo marg. sine nota scribitur fāgf (sanguinis *b*). 13 in
 flocco: in lanula *Marc. p.* 233, *sed cf.* 237. | in flocco medetur *d*: in
 sole (*b^m sale!*) comedetur *b*. 14 ex ac. decoctus *d.* | in mo-
 dum *m.* subactus *om. Pl.* 16 apri *gb* (*Pl. Marc. p.* 233):
 columbinus *d* (*qui haec habet ante remedium fimi columbini quod*
revera praecedat, male primum transiliens, mox repetens quae
omiserat). 18 *de lasere cf. Plin.* 22,101.104. 19 tumefacta *b*
 (*M*): tumefacta (*sic*) *g*, tepefacta *d.* | mire prodest *add.*
Marc. p. 237.

- nascantur, etiam lomenti assidua fricatione
 22,127. tolluntur ex oleo. pollinem ex oleo tempe-
 24,23. rant et adiciunt: extrahit enim. idem facit
 24,56. et ammoniacum. salicis ramorum primorum
 cortices exuruntur eorumque cinis ex aqua ⁵
 28,222. impositus tollit. utuntur et sevo bubulino
 30,81. cum turis polline. urina canis cum suo
 luto imponitur.

XXVI. Podagrae dolori.

- 31,72. Muscus qui in aqua nascitur tritus im-
 (24,188) positus prodest. farina frumenti cocta ex ¹⁰
 32,110. aceto imponatur. utiliter dolor perunguetur
 <oleo> in quo decocta sint ranarum in-
ib. testina. ranae rubetae cinis cum adipe
 22,145. vetere. palustris lens nascitur in aqua non
 profluente, refrigeratoria sine comparatione: ¹⁵
 haec imponitur vel per se contrita vel cum
 30,77. polenta. adipe viperino pedes perunguntur.
 30,78. * (20,29 sanguine milvi pedes perunguntur. ibisci
cf. Cels. IV,31). radices coctas cum axungia misces et cata-
 plasma pedibus ponis. malvae erraticae ²⁰

1 lumentis *g* (iumentis *b^m*). 2 tolluntur ex oleo. Fimus columbinus — subactus imponitur *gd* (qui eadem quae supra p. 67, 14—15 iterum hic repetunt). *codex g* (non *d*) addit praeterea quae et supra adduntur fimus apri vel suis — prodest (hic om. recens). | pollinem *gb*: pollines *d*. 3 extrahit sc. clavos (*cf. seq.*) 4 et *gb*: ad *d*. | primorum: prunorum *b*. 6 saevo bubulino *g*: sevo bubulo *b*, bubuli sevo *d*. 7 canis: *cf. asini Pl. 28,222 (Marc. p. 233).* | suo *Pl.*: solo *gdb*. *tit. xxviii Podagrae dolori g*, Ad podagricum dolorem *d*. 10 frumenti: sic et *Marc. p. 250.* 11 imponatur *g*: -niture *db*. | perunguetur *g* (*b*): -gitur *d*. 12 oleo (*Pl., cf. Marc. p. 246*): om. *gdrb*. | sint *g* (*Pl.*): sunt *db*. 14 palustris (*Pl.*): In palustris *gb^m*, In palustribus *db*. 18 sanguine milvi p. p. *g* (*cf. Sillig et Detl. ad Pl. corruptum 30,78 et Marc. p. 246*): hic om. *d*, qui transponit post v. 20 pedibus ponis. | Evisci *g*, Evisci *db* (cum axungia om. *Pl. et Cels. qui habent ex vino*). 19 cataplasma (sic) *g* (hoc om. *Pl., habet Celsus*).

coctae: pisas cum sale et pedibus ponis. * (om. r)
 lenticulam coquis, teris adiectis mellis * (om. r)
 coclearibus tribus et pedibus imponis. ur- 30,78.
 tica trita cum columbarum sanguine appo-
 nitur. adipe vituli marini pedes perungun- 32,110.
 tur, cuius et pellibus calciari expedit. ranae (32,111.)
 aquaticae discerptae subinde recentes im-
 ponuntur. lenit et plantago cum axungia. (26,101.)
 limus aquaticus cum oleo subactus mire (26,103.)
 prodest. ursino adipe, taurino sevo, cerae 28,219.
 pari pondere decoctis utuntur. bubulum *ib.*
 fimum cum aceti faece magnificent. fimi 28,220.
 caprini cinis cum axungia vetere prodest.

Cum autem pluribus malagmatibus utan- *
 tur ei qui hoc malo laborant prout illa
 apud unumquemque commendat monstrantis
 auctoritas, ponam compositionem de qua
 nemo qui usus est questus est. picis brit-
 tiae unciae v et scripuli vii, cerae pon-
 ticae tantundem, resinae frictae tantundem,
 galbani 8 xi, ammoniaci semuncia: omnia
 haec in cacabo novo componuntur, coquun-
 tur ad unum fervore bono. in mortario autem
 teruntur haec: euforbii uncia i, stypterias

1 *sic gdb.* 2 Lenticlam *g.* | coques teres ... inpones *d*
 (-is *g.*) 6 cuius et *gb (Pl.):* et eius *d.* | pellibus *db (Pl.):*
 pedibus *g.* 7 imponuntur: *sc. ad articulos Pl.* 10 prodest:
sc. talis tumentibus Pl. | cum cerae *p. p. rb.* 11 bubuli *d.*
 15 ei: hi *gdrb.* 16 unūq; *d.* | monstrantis *grb:* mon-
 strata *d.* 17 *hanc compositionem non excripsit Marcellus*
(sed. cf. similem p. 247/8). 18 brittiae *g:* bricie *d (brutia b).*
 19 uncias .v. *g* (quinque *b^m*), $\dot{\simeq}$ v. *d*, uncias sex *rb.* | et
 scripuli vii. (*sic g*, et $\dot{\text{sc}}\bar{\text{p}}$. vii. *d* (et scrupulos septem *b*).
 20 frixae *r.* 21 8 xi *g*, $\bar{\text{z}}$ (*sive z et sic semper*) xi *d:* scry(u)pu-
 los xi *rb.* | semunciam *g*, semiunciam *g^edb.* 23 fervorem
 bonum *gdrb.* 24 Sypteriaescistes *g*, sipteria escistes *d*
 (styptiriae scystos *rb*, sipteriae *sc. b^m*). *supra addit g^e id*
 est alumen.

schistes tantundem, turis pollinis scripuli
VIII, opopanacis 8 VIII, fellis taurini
8 VIII, salis ammoniaci 8 VI. his suffun-
duntur aceti acerrimi cyathi III, tunc quod
in cacabo coctum est mortario adicitur et
pistillo permiscetur. cum eo utendum est,
alutae inlinitur. si induruit, modice ad
ignem calefactum manibus perfricatur et
ita mollescit. hoc medicamentum non in-
quinat, vires in usu non perdit, appositum
reservari potest.

* Sunt et qui potione podagra sint libe-
rati, cuius compositionem subiciam et quem
admodum ea sit utendum. chamaedryos
pondo libra, centauriae pond. unciae III,
aristolochiae rotundae pond. unciae III,
stoechados pond. unciae III, agarici pond.
unciae III, cyperi seminis pond. quadrans,
aloes pond. unciae III s. haec pondera singu-
larum <specierum> expendi oportet, et
trita cribrata permisceri ex mellis attici
libris VI et in vitreum vas recondi. usus

1 thuris (*ut semper*) *d.* | scrip. VIII *g*, scrup. IX (*sic*) *d.*,
scrupulos novem *b*, IX. (*atque ita etiam in seqq. — ut in his
et b — sine ponderis nota*) *r.* 3 VI. *g*, sex *rb*: VII. *d.*
6 pistello *d.* 7 aluta *d.* | si (quod si *b*) induruit *g*: si in-
duruerit *d.* 9 mollescet *rb*. 12 hanc potionem habet *Marc.*
p. 250. | et qui *g* (*b*): qui et *d.* | sint *b*: sunt *gd.* 14 uten-
dum pandam *rb*. | camedrie *gd*, cametriae *rb*. 15 libra *g*:
libre *d.* 15 centaurie *gdrb*, -rei *M.* 16 aristolocii (-logie *d*)
rotundi (-de *d*) pond. uncię III. *g* (pondo ÷. III *d*). 17 sty-
chados *g*, stichados *d* (stoechados *M*): stechades (tres) *r* (sticha-
des *b*). | pond. (*sic g*) *om. d.* | agarici pond. unċ. III *g* (— I *M*),
agarici quatuor *rb*: *om. d.* 18 cyp. s. pond. quadras *g*, cip.
s. pondo quadrantis *d* (— III s *M*). 19 aloes — III s *M*: aloe pond.
uncię III s *g*, aloe pondo ÷. III. *d.* 20 specierum *rb*: rerum *M*,
om. gd. 21 et cibrata *d.* 22 libras VI *d* (lib. sex *rb*). |
in vitreo vase *rb*.

huius potionis talis esse debet ut sumatur a ieiunis qui bene concoxerint et per numerum dierum anni, adiecto uno die si dies continuari non potuerint propter cruditatem aut languorem aliquamque causam, quotquot intermissi fuerint totidem restituantur. potionis vero mensura erit ut denarii argentei pondus bibatur ex tribus cyathis aquae semel in die.

Radix cucumeris erratici ex aceto coquitur et imponitur. mitigatur si secum habeat is qui curabitur pedem leporis vivo abscisum 20,4 (*om. r*) 28,220 (*om. r*)

Peractis singulorum membrorum malis et eorum remediis, quae improviso solent accidere percurremus eo ordine quo una quaeque res succurrerit. incipiemus igitur a re podagrae proxima.

Liber tertius.

I. Ad nervos et articulos.

Amphisbaena mortua nervorum offensis alligatur. adeps vulturinus cum felle eius-

30,110. *ib.*
 2 et per dies et per num. diē. *etc. d.* 4 poterint *d.*
 5 aliquamque *gb*: aliamque *d.* 7 denarii *gdrb*: scripuli *M.* | argenti *d.* 10 erratici: silvestris *Pl.* 12 curabitur *g*: vexatur *d* (vexabitur *b*). | vivo *g* (*b*): vivi *d* (*cf. Plin. viventi absciso VR¹, viventis a.R²*). 14 *hanc libri clausulam om. r (medio in textu habet b).* 15 improviso *g* (*b*): improvisē *d.*
 16 percurremus *ego*: percurrimus *gb*, *om. d.* 18 *post proxima haec (ex superioribus repetita) subdit g* (*b*): urtica trita cum columborum (*sic*) sanguine apponitur. *deinde (una tantum linea vacua) finit pagina, pag. versa Incipiunt ca^p. libri III, non eadem quidem manu (licet coeva) scripta, qua uterque textus (et secundi libri et tertii). Post capitula Incip̄ lib̄ tertius. ad nervos et articulos (sic etiam d).* 19 Amfisbere *g*, Amphisbere *d* (*-bena r*). 20 felle (*sic etiam Marc. p. 237*): ventre male *Pl.*

ib.? dem perungitur. iecur eiusdem arefactum
ib. et tritum cum axungia imponitur. senectus
 serpentium in corio taurino alligatur.

* Beta ex melle et fico imposita morbis
 23,3. articularibus medetur. folia vitium trita et 5
 admixta hordei farinae articularibus morbis
 24,116. imponuntur. acrifolium tritum addito sale
 30,78. et oleo eidem rei prodest. incussos arti-
 30,79. culos aranei tela commodissime curat. arti-
 culis vexatis praesentaneum remedium est 10
 sebum pecudis cum cinere mulieris capil-
 lorum.

30,110. Nervorum nodis capitis viperini cinis
ib. cum oleo cyprino imponitur. ad idem fa-
 24,21. ciunt terreni vermes triti cum melle, item 15
 24,24. galbanum per se. storax inlinitur. fimum
 28,237. caprinum decoctum in aceto contritum cum
 22,139. melle. tremulis utile est esse holera et pa-
 32,120. nem ex aqua a balneo, perungui oleo in quo
 30,119. castoreum est additum. articulorum fra- 20
 cturis cinis ex femoribus pecudum cera mixta
 medetur.

1 f. perungitur eiusdem *d.* | eiusdem *gd* (*rb*): *cf.* milvi
Pl. 30,110. 2 axungia eius *gd.* 3 c. alligatur taurino *d.*
 4 Beta et ficus pari mensura triti *rb.* *cet.* *cf.* *Marc.* p. 237. |
 fico *g:* ficu *d.* 5 vitiarum *d.* 6 admixta *b,* ammixta *g*
 mixta *d.* 7 inponitur *d.* | acrifolium *gd:* agrifolium *rb,*
 (aquifolium *M.*) 8 incussos *Pl.* (*Marc.* p. 234): incisos *gdb.*

9 aranee *d.* 11 capillorum mulieris *d* (*rb*). 13 ui/pi
 (*i. e.* iuniperi pro viperini) *d.* 15 Item — melle *g:* *om.* *d.* 16 gal-
 bano *g* (*om.* *rb*). 17 cum melle apponitur *b.* 18 esse *gd:*
 manducare *r* (*M.*) | holera *om.* *Pl.* | holera et panem *rb* *cf.*
Marc. p. 237: olearem panem *gd.* 19 perungi *gd.* 21 fimo-
 ribus (*sic*) *g.*

II. Sanguini ex vulneribus sistendo.

- Fimus caballinus cum ovorum putami- 30,112.
 nibus crematur isque cinis spathomela mix-
 tus imponitur plagae <: mire sistit>. poly- 32,121.
 pus tusus in pila in modum emplastri ad-
 5 hibetur. cortex vitium et folia arida tusa 23,4.
 in farina sanguinem sistunt et vulnus gluti-
 nant. folia persici trita et imposita hae- 23,132.
 morrhagian sistunt. pilulae platani tusae 24,44 (om. r)
 ex aceto impositae. ferulae cinis. hircini 26,135. 28,240.
 10 utris vinarii cinis cum pari pondere resinae
 ex aceto impositus sanguinem sistit et vul-
 nera glutinat. haedinum coagulum ex aceto
 sanguinem sistit. *ib.*

III. Vulneribus recentibus et nervis incisis.

- <Vulnera recentia> vermes terreni triti 30,115.
 15 conglutinant, adeo ut etiam nervos incisos
 solident die septimo. idem arefacti in sole 30,116.
 ex aceto triti vulneribus imponuntur et
 interposito biduo solvuntur. cocleae exem- *ib.*
 ptae de suis testis crudae tritae mirifice
 20 solidant. cocleae cum suis testis tusae cum *ib.*
 myrra et ture etiam praecisos nervos sa-

tit. Sanguini ex ulceribus (vulneribus *rb*) sistendo *g*, Ad sanguinem ex ulceribus sistendum *d*. 2 spato melle mixto imponitur plagae *gd* (spatomele mixto melle imponitur *b^m*): admixto melle spatonulae (*i. e.* spatomilae) plagae impositus mire sistit *rb*. mire sistit *etiam Pl.*, *qui om.* spathomelam. 6 farina *db*. 7 hemorogian *g*, emorroiam *d*. 8 Pulule (*sic*) *d*. 9 et impositae *d*. | sanguinem sistunt *add. b.* | hircini *gd*. 11 ex *rb*: et *gd*. | vulnera *rb (Pl.)*: ulcera *gd*. 12 quagulum *g*. *tit.* Ulceribus (Vulneribus *rb*) recentibus et nervis incisis *g*, Ad ulcera recentia et ad nervos incisos *d*. 14 Vulnera recentia *addidi* ex *rb (Plin.)*. 15 incisos: abscisos *Pl.*

16 die: in die *r* (intra s. diem *Pl.*). | septimo *gr (Pl.)*: die ^{ma} VII. *d*.

- 20,103. nant. efficaces sunt et bulbi triti per se
ad vulnera glutinanda: adiciebat tamen illis
Damon medicus muscum qui in aqua gigni-
23,98. tur et die quinto solvebat. myrobalanum
ut iam diximus genus est caryotae quod ⁵
os non habet: haec ex vino austero trita
(24,15.) vulnera solidat. et cupressi folia trita ad
(23,134.) eundem effectum imponuntur. rubi sive
platani vel flos vel mora sine collectionis
(24,152.) periculo sanant. et millefolium tritum vul- ¹⁰
25,67. neribus imponitur. centauriae radix tam
efficax est ad plagas glutinandas ut etiam
carnes cohaerescant quae cum ea coquun-
29,31. tur. lana sucida infunditur in mel et ace-
tum frigidum et oleum, deinde expressa ¹⁵
31,126. imponitur. spongia ex aqua caelesti impo-
sita recentia secta non patitur intumescere.
28,242. et caro vituli recentibus vulneribus arcet
ib. tumorem. idem fimum bubulum cum melle
28,243. praestat. recentes plagas ferro factas gluten ²⁰
taurinum liquefactum atque impositum ne-
que ante diem tertium solutum efficacissime
iuvat.

III. Ulceribus.

Scio gratius futurum fuisse, si singulis
generibus ulcerum nominatim dedissem titu- ²⁵

3 damon *gdrb*: Damion *Pl.* | muscum *etc.* *gd*: mulsum
Pl. (per se aut ut Damion ex mulso!) *cf. Hard. (Marc. p. 228).*

5 ut iam diximus *gb*: *om. d.* 6 austeri *gd* (ex austeri
vino *d.*) 7 et: Etiam *d.* 11 centauriæ *g(r)*: -reæ *d.*, -rii *Pl.*

14 inf. melle et aceto fr. et oleo *b.* | et in acetum *d.*

17 secta *gdb^m*: septa *rb.* 19 tumorem *gb (Pl.)*: dolorem *d.*
| fimum bubuli *d* (bubulus *b.*) 20 glute (*sic*) *g.* 21 atque *g*:
et *d* (calidumque *b.*) 22 efficacissime iuvat *rb*: efficacissimum
aiunt *gd.* *tit.* Ad ulcera et ad cancer quod noma (quod can-
ceromata *corr.*) vocatur *g*, Ad u. et ad cancrum *d.*

los et remedia. sed cum aliquae res pluribus vitiis prosint, brevitatem secutus genus scripturae elegi quod subiectum est.

Vermes qui in ligno nascuntur, vocantur 30,115.
 cosses, hi triti in panno inlinuntur et
 ulceri apponuntur. idem combusti cum , *ib.*
 aneti pari pondere impositi nomas quos
 vocant caneros sistunt. fimo ovium sub 30,114.
 testa calefacto et subacto tumores sedantur,
 fistulae sanantur. nomas sistunt cocleae 30,116.
 crudae de suo testo eiectae et in linteolo
 inlitaet et appositae. cacoethe emendat ulula 30,118
 discocta in oleo et contrita cui miscetur (*om. r*)
 butyrum ovillum et mel. eadem ratione 32,126
 curantur et cybio vetere, quod ut emplastrum (*om. r*)
 panno inlini debet. vermes ulceribus innati 32,127.
 ranarum felle tolluntur. quae serpunt sal- *ib.*
 samento veteri tuso in modum emplastri
 curantur. radix peponis contrita ulcera sa- 20,11.
 nat in modum favi concreta, quae ceria
 vocant. semen raphani ex aqua tritum et 20,27.
 appositum sistit ulcera quae phagedaenas

1 aliquae res: aliquoties *b*. 4 Vermes quos ligno n. (*sic*) *g*. | in ligno *i. e.* in arbore cava vel putrida *Marc. p. 42.*
 5 cosses *Pl. (r)*: tosses *gdb (om. M)*. | hae triti *g*. | linuntur *g*, illiniuntur *db*. 7 aneti *gdr (M)*: anesi *Pl.* | nomas quos v. caneros *b*: noma (nomo *d*) quod vocant cancer *gd*, nomas quod est cancer *r* (sanant carcinomata *M*). 9 testa *gdb*: testo *Pl.* (subtecta *r*). 10 sanantur *gb* (purgantur sananturque *Pl.*): sedantur (*iterum*) *d* (fistulas purgat *r*). | noma sistunt *gd*.
 11 suo testo *g* (teste *b*): sua testa *d*. 12 cacoethe emendat (*Pl., Marc. l. c.*): aequae (eque *d*) emendant (*rel. ad priora*) *gdb*. | ulula (avis) *Pl.*: Viola *gdb* (Inula *M*). 14 ovillum butyrum *d*. 15 et cibio — debet *gb*: *om. d* (*ubi sic eadem r.* curantur. Vermes *etc.* (eadem *r.* curantur et tubera, sed hoc vitii emplastri panno inlini debet *Marc. p. 42.*) 16 panni (*sic*) *g*. 20 favi *gb (Pl.)*: fani *d*. | quae ceria *b (Pl.)*: quam cerean *gd*. 22 et appositum *b (M cf. Pl.)*: *om. gd*. | ulcerasistit *d*. | phagedaenas *Pl.*: faridinas *g*, faredines *b*, pharetidas *d (om. r M)*.

- 20,48. appellant. porrus capitatus contritus ex
 20,55. melle ulcera purgat. alium cum sulphure
 20,81 et resina fistularum vitia extrahit. vetera
 (om. r) ulcera, etiam carcinomata, foveri debent
 aqua calida in qua cocta sint holera, deinde 5
 et ipsa holera trita imponuntur bis in die.
 20,82 (om. r) sic curantur fistulae et tumores, quos evo-
 20,88. cari quosve tolli opus est. cruda holera
 20,251. trita veteribus ulceribus imponuntur. lini
 seminis farina in vino decocta prohibet ser- 10
 ib. (om. r) pere. eadem farina cum melle eruptiones
 22,142 (om. r) et pituitas emendat. pustulas ulcerum len-
 ib. ticula cocta rumpit. eadem collectiones
 ib. sedat. eadem contra suppurantia cum po-
 22,143 (om. r) lenta decocta imponitur. lenticulae sucus 15
 ulceribus et oris et genitalium adhibetur,
 22,151. sedis cum rosacio tritae et cydonio. farina
 ervi serpere ulcera non patitur spathomela
 22,155 (om. r) imposita. lupini farina eodem modo impo-
 23,6. sita siccatur. cinis vitium cum axungia vetere 20
 23,69. fistulas curat et sanat. folia olivae com-
 manducata et imposita ulceribus manantibus
 23,78. medentur. cauliculi oleastri decocti cum
 melle impositi carnes quae ab ossibus re-

4 ulcera *gdb*: vulnera *Pl.* 5 cocta sint *gb*: decocta sunt *d* (aquâ calidâ tantum *Pl.*, qui decoctam *br.* subintelligit). 6 holera: brassica *Pl.* 7 sic curantur *gb*: Succurantur *d.* | tumores: umores *Pl.* | evocari *Pl.*: evori *gb*, foveri *d.* 8 holera: olea *r* (post initium *cap.*) 9 tritave *b.* | ulceribus veteribus *d.* 11 eruptiones et pituitas (putuitas *d*) male *gdb*: eruptiones pituitae *Pl.* 12 pustulas (pusulas *Pl.*) *M*: fistulas *gdb*. 13 eadem — imponitur *gb*: *om. d.* 14 contra (*Pl.*): intra *gb*. 16 et oris et genitalium (*Pl.*): et erosio et genitalibus *gdb*. 17 sedis (*vel* sedi): sed *gdb* (*cf. Pl.*). | rosacio trito (tritae *ego*) et cydonio (cydoneo *g^eb*) *gb*: rosaceo et trito cidoni *d.* 18 ulcera *r*: vulnera (*sic*) *d*, vulnera *gb* (*etiam Pl.*). | spato melle *grb*, spumato melle *d.* 19 lupini *Pl.*: lini *gdb*. 21 curat *gdrb*: purgat *Pl.* | olivae *gdb*: oleae *r* (*Pl.*) 23 codiculi *gd*. 24 et impositi *db*.

cedunt comprimunt. contra collectiones folia 23,77.
oleastri ex vino trita imponuntur. is quae *ib.*
purganda sunt oleastri folia ex melle ad-
hibentur. ulcera manantia oleum amygda- 23,85.
linum cum vino expurgat. fici ramorum 23,119.
teneri cauliculi tusi imponuntur cum melle
ulceribus quae ceria vocant. carcinomati 23,123
si sine vulnere sit quam pinguissimam ficum (*om. r*)
imponere singulare remedium est. nuces 23,148
juglandes perveteres commanducatae ulceri- (*om. r*)
bus medentur impositae. glans roborea trita 24,7.
cum axungia duritias quas cacoethes vocant
et evocat et emendat: melius si sit ilicina.
ulceribus quae serpunt et quae in is ex- 24,25
crescunt spondylium cum ruta inlinitur. (*om. r*)
pix brittia cum melle ulcera purgat explet 24,38.
sanat. eadem pix cum uva passa et axungia *ib. (om. r)*
ulceribus putrescentibus medetur. aqua in 24,42.
qua lentiscum decoctum est ulcera quae
serpunt utiliter foventur. pilulae de pla- 24,44.
tanis tusae emendant veteres malandrias ex
melle. hedera ex vino decocta imponitur 24,78.
omnium generi ulcerum. idem praestat et 29,31 (*om. r*)
ana sucida ex melle. cinis fimi pecudum 30,113.

1 comprimunt *d.* 2 is: his *gdrb.* 3 ex melle *om. d.*
adhibenda sunt *d.* 5 cum vino. ex vino expurgat *d.*
cerea *gd.* | Carcinoma *gb.* Carnomasis *d.* 9 imponere *g*
ni *Pl.*): impone *db.* 10 perveteres *gb (M, Pl.): om. d.* |
ulceribus: vulneribus *gdb.* 11 roborea *gdb:* de robore *rM.*
12 cacoethes *M (Pl.):* cachoethos *gd (κακοήθειας b, om. r).*
13 evocat *gb:* elocat *d.* | melius—ilicina *gd: om. b (rM).* |
ligna *Pl.* 14 Vulneribus *d (sed suprascr. corr. ulceribus = g).*
is: his *gdb.* 15 spondylium *d,* -delium *gb.* 16 brittia *gb,*
brictia *d (brutia r).* 17 et sanat *d.* 18 medentur *d.*
19 lentiscum *gd: -cus rb.* 21 emendant. Vermes tollunt (et
add. d) Malatusa (mala tusa *db*) ex melle *gbd (correxi ex Pl.:*
otum om. M., ultima veteres—melle om. r). 23 generibus
ulcerum *g,* genera ulceribus *d (haec om. b).*

- addito cinere ex ossibus femorum agnorum
 et nitrum tusum adhibetur ulceribus quae
ib. cicatricem non trahunt. pulmo arietinus
 carnes excrescentes in ulceribus exaequat.
 32,126. ulcera quae serpunt et quae in is excrescunt ⁵
 32,127. cinis capitum menarum coerces. fistulae
 aperiuntur siccanturque salsamento cum lin-
 teolo inmisso, intraque alterum diem om-
 36,180. nem callum auferunt. serpentium ulcerum
 coerces impetus calx non lota temperata ¹¹
 ex rosacio et aceto atque inlita, mox cera
 ac rosacio permixta perducit ad cicatricem.
 26,148. symphytum omnia ulcera celerrime perducit
 26,126 (*om. r*) ad cicatricem et sanat. plantaginis sucus
 28,241 infunditur fistulis, et mittitur isdem fel ¹¹
 (*om. r*) taurinum cum porri suco pari mensura.
 28,242. carcinomata curantur coagulo leporis cum
 pari mensura capparis, quod utrumque ad-
ib. spersum vino teritur una. gangraenis pinna
ib. inlinitur fel ursinum. is quae serpunt me- ²¹
 28,243. detur <asini unguarum cinis>. caseus ca-
 prinus siccus ex aceto et melle purgat ul-
ib. cera. quae serpunt cohibet sebum caprinum
ib. cum cera. idem additis sulphure et pice purgat.

1 addito cinere: *cf. Plin. l. c. ubi aut cinere legisse vide-
 tur epitomator (apud quem scribendum aut nitro tuso). | femo-
 rum (feminum Pl.): firmorum gdb. 5 in iis (Pl.): in his gdb
 (cf. supra p. 77,14). 6 minarum coerces d. 7 cum: c̄ ī (cum
 in sic) d. 9 callem d. | aufert b. 10 coerces d. | calx
 b^mr: galla gdb. 11 inlita Pl. (illita r): indita gdb. 12 per-
 mixta om. d. 13 Symfitum — cicatricem gb: om. d. 15 et
 mittitur hisdem g: et mitigantur. Hisdem d, et eisdem mede-
 tur b. 16 pori d. | mensura cinomata curantur. Coagulum
 (Quagulum g), etc. gd. 18 caparis d. | adspersum gd.
 19 cangraginis gb, cangriginis d (om. r). 20 Fel ursinum ...
 medetur gdb (adhibetur r). | is: his gdb. | quae: qui d.
 21 asini — cinis addidi ex Pl. (cf. M p. 43 sup.). 23 prohibet d.
 24 a. cum sulphure gd.*

V. Ad panos.

Nasturtium cum pice panos discutit.	20,128.
< maturis aut > maturescentibus imponitur	22,143.
lens ex aceto discocta. ervum cum melle	22,152.
tritum et impositum suppurare prohibet.	
lupini ex aceto cocti aut minuunt aut ma-	22,156.
turant. ficum ex vino discoctam et tusam	23,122.
imponunt. viscum et resinam et ceram	24,11.
aequis ponderibus remissa imponunt. gal-	24,21.
banum per se prodest. feni graeci farina	24,188.
ex hydromelle decocta addita axungia miti-	
gat dolorem. aperit panos sebum pecudum	30,75.
cum sale tosto. discutit murinus fimus ad-	<i>ib.</i>
dito turis polline et sandaraca, lacerta divisa	<i>ib.</i>
viridis imposita, cocleae tusae cinis inanium	<i>ib.</i>
coclearum cerae mixtus, fimus columbinus	
per se vel cum farina hordeacea impositus.	<i>ib.</i>
echinorum testae contusae ex aqua inlita.	32,106.
cinis muricum vel purpurarum ex oleo	<i>ib.</i>
vetere sive incipientes discutit sive con-	
coctos aperit. cancri fluviales triti meden-	<i>ib.</i>
tur. salsamenta cocta et imposita. creta	<i>ib.</i>
cimolia trita ex aceto cohibet. ursinus	35,195.
sanguis discutit, item taurinus aridus tri-	28,217.
tus. ungulae equinae cinis cum oleo, bu-	<i>ib.</i>
bulus < sanguis > inlinitur. fimum hircinum	<i>ib.</i>

tit. Ad panas quas paniculas nos dicimus *g*, Ad panas et paniculas *d*. 1 panas *gdrb*. 2 maturis aut *om. gd*. 3 discocta *g*: decocta *rb*, discutit (*ubi corr. suprascr. coquit*) iterum *d*. | ervum (*Pl., M. p. 224*): erum *g*, Acrum *d* (ipsaque — sc. lens — cocta et *rb*, sed inferius *idem rectius* ervum). 8 remissum *g*, remissam *d* (*om. rb*). 9 feni graeci (*Pl.*): feniculi *gdrb*. 11 panas *gdrb*. 15 cerae *rb* (*Pl.*): cera *gd*. 17 Aechinorum *g*. 19 concoctos (*Pl.*): concoctas *g*, non coctos *d*. 20 fluviatiles *Pl.* 22 chimolia *g*. | cohibet *grb* *M. p. 224* (*Pl.*): prohibet *d* (*ut supra p. 78,23*). 23 idem *d*. 24 ... cinis cum (*Cum d*) oleo bubulus (*bubulinus d*) in(l)linitur *gd* (*sanguis add. rb*). 25 fimus hircinus...decoctus *d rb* (-um *g*).

ib. cum melle decoctum. quidam ad panos
32,106. utuntur hac compositione: cerae et turis
drachmas vicens, spumae argenti drach-
mas XL, muricum cineris drachmas X:
permiscetur tusum et additur eo olei ve- 5
teris hemina.

VI. Ad strumas.

- 23,130. Caprifici corticem intumescensentem puer
impubis si detracto ramo tollat dentibus et
medulla ipsa alligetur ante solis ortum pro-
32,88. hibere strumas constat. echinorum testae 10
contusae cum alumine ex oleo vetere et
20,127. pulte. nasturtium cum lomento contritum
20,241. superposito folio hederæ. marrubium cum
22,143. 22,154. adipe. lens in aceto discocta. lupinum ex
23,118. aceto coctum contritumque. folia fici et 15
24,16. ficus inmatura una tusa imponuntur. sucus
24,21. pilulae cupressi ex fermento. galbanum
per se imponitur. exulceratis strumis mu-
30,36. stelae sanguis inlinitur. mustela ex vino
ib. discocta imponitur. cocleae cum suis testis 20
30,37. tusae: ad hoc faciunt optime quae salici-
ib. bus adhaerent. cinis aspidis cum sevo tau-

1 panas *gd* (paniculas *rb*). 2 Recipe (cerae...) *add. r.*
3 dragmas *gd*. | (*bis*) dragmas *g*: $\frac{5}{3}$ *d.* 5 eo *g*: *om. d.*
tit. Ad strumas id est stofas (scrofas *ind. capp.*) que nascuntur
in gutture *g*, Ad strumas que nascuntur in corpore *d.* 7 Ca-
profici *g*. 8 impubis *gr* (*Pl.*): *ī*puber *d.* | detracto *r.* tollat
gdr: detracto *r.* detrahat *Pl.* 10 Aechinorum *g*. 11 cum
alumine (alumen *g*) ex o. v. et pulte: ex aceto *Pl.* (cum alu-
mine ex oleo. folia hederæ *etc. r.* sed *cf. ibi init. cap.*). 12 lu-
mento *g*. 13 superp. f. h. *om. Pl.* | Marruuium *g*, Marubium *d.*
14 lupini ... cocti *r.* 15 contritumque *g*: et contritum *d.*
17 pillule *dr.* 18 per se exulceratis strumis imponitur.
Mustelae s. *etc. gdrb.* sed exulceratis *pertinet ad seq. remedium*
mustelae sanguinis *sec. Pl.* (et *Marc. p.* 109). 21 tuse.
Ad hoc (*sic*) *gd*, tunsae ad hoc *rb.* | salicibus (salinis *M*):
fructectis *Pl.*

rino imponitur. adeps anguis mixtus oleo. *ib.*
 anguim cinis ex oleo. esse eos quoque *ib.*
 praecipitur abscisis a capite et cauda di-
 gitis quaternis, aut cinerem crematorum
 bibere. fimum columbinum imponunt alii 30,38.
 mixta farina hordeacea ex aceto acri. tal- *ib.*
 pae cinis ex melle imponitur. iecur talpae *ib.*
 quidam inter manus contritum circumliniunt
 et triduo non abluunt. talpae capita prae- *ib.*
 ciduntur et cum terra a talpis egesta con-
 teruntur et in pastillos rediguntur: qui
 si servantur in stagna pyxide utiles sunt
 ad omnia apostemata. vermes terreni totidem 30,39.
 quot strumae sunt alligati cum his pariter
 arescunt. circumligantur lino quo vipera 30,40.
 suspendio occisa est. milipedae imponuntur 30,40.
 addita resinae parte quarta: non solum
 strumas sic curari praecipiunt sed et omnia
 apostemata. axungia <...> calx viva cum 28,140.
 resina liquida vel adipe suillo addito melle 36,180.
 strumis utiliter auxiliatur. fel aprinum vel 28,190 (*om. r*)
 bubulum tepidum inlinitum. ungulae asini 28,191.
 vel equi cinis ex aqua vel oleo inlinitur.
 bubulum sebum ex oleo imponitur. ebuli 28,192.

2 edisse *Pl.* | esse eos quoque *p. grb* (*cf. Pl.*): esse autem
 eos *p. d.* 3 digitis quaternis *om. Pl.* (*ubi extremis partibus*).

8 circum liniunt *grb*: illiniunt *d.* 9 triduum *d.* 11 pastil-
 los *rb* (*Pl.*): pastillo *g*, pastella *d.* | Que si *d*, quasi *g* (sic
 que *b*). 12 puxide *g*, pixide *d.* | utilis (utiles *b*, *om.* sunt) *gb*:
 utilia sunt *d.* 13 apostomata *g.* 14 sunt strume *d.*

15 circumligatur *d.* 16 Milepede, Millipedes *d* (millepedae *b*).

17 resinae terebinthinae *Pl.* 19 apostomata *g.* | Axungia
 viva *etc. sic d pluribus omissis* (admixta farina salsamentariae
 testae *Pl.*, cum testa vasi salsamentarii contusa *Marc. p. 109*):
 Calx viva (*om. axungia*) *grb.* 20 suillo *rb* (*Pl., M*): suis *gd.*

21 auxiliatur utiliter *d.* | fel: vel *Sill. (Jan) e vit. typ.*

22 et 24 bubulum *gr* (*Pl.*): bubulinum *d.* 23 vel *Pl.*: et *gdr.*

24 Aebuli *g.*

* folia conteruntur et mixta cum faece cer-
visae super additis foliis eiusdem ebuli in
lineteolo alligantur.

VII. Ad furunculos.

- 30,108. Fimi gallinacei id quod rufum est recens
ib. inlinitur ex aceto. ventriculus ciconiae ex 5
ib. vino decoctus inlinitur. muscae impari nu-
ib. mero infricantur digito minimo. sordes ex
ib. auriculis pecudis inlinuntur. sebum arietis
cum farina pumicis et salis aequis portio-
nibus. nitrum cum resina mixtum extrahit. 10
20,130 (*om. r*) nasturtium tusum cum fermento concoquit.
22,135. novem granis hordei si quis furunculum
circumducat singulis manu sinistra et omnia
23,122 in ignem coiciat, confestim sanat. ficus
(*om. r*) siccae decoctae ex vino et tritae imponuntur. 15
24,21 (*om. r*) galbanum per se. sebum bubulum cum sale
28,234. imponitur, aut si dolor sit sine sale liqua-
ib. tur cum oleo. simili modo facit caprinum
* sebum. limacis cinis aspersus purgat.

VIII. Ad carbunculum.

- 30,107. Fimus columbinus cum lini semine ex 20
32,127. aceto mulso imponitur. mullorum salsorum
20,141. 22,152. cinis prodest. ruta ex aceto trita. ervi

1 mixta *gr*: missa *d* (*f. om. cum leg. et mixtâ faece etc.*). |
cervise *gd*: cervisiae *rb*. 2 ebuli. il(in *g*)linitum alligatur *gdb^m*,
ebuli illud alligatur *rb* (*corr. ego*). haec non habet *Marc.* 4 est *g*:
et *d*. 7 minimo digito *d*. | minimo *gdrb*: medico *Pl*.
8 illiniuntur *drb*. 9 farina: cinere *Pl*. | pumicis *g*: pomicis *d*
(punicis *rb*). | et salis *g* (*Pl.*): *om. drb*. 11 concoquit (*Pl.*):
concoquitur *g*, coquitur *db*. 12 si q. furunculum circum-
ducat *g* (*Pl.*): si quis circumdat *drb*. 13 singula *gr* (singulis
ter *Pl. cf. Marc. p. 236 in.*): etiam *d*. 14 coiciat *g*: coniciat *d*.
21 Mullorum *db*: mulorum *g*. | salsarum *d*.

- farina ex vino imposita carbunculum rumpit.
 idem praestant et lupini triti. fimus pe- 22,156. 30,107.
 cedis incipientibus carbunculis imponitur.
 ficus siccae in vino decoctae aut tritae et 23,123.
 5 confricatae extrahunt. nuces iuglandes per- 23,148.
 veteres tritae impositae <medentur>. pix 24,38.
 brittia cum uva passa demptis nucleis addita
 axungia purgat. herba sabina quae habet 24,102.
 folia similia cupresso cum melle inlinitur.
 10 cerebrum suis feminae coctum et tostum 28,243.
 imponitur.

VIII. Ad ambusta.

- Fimus ovium cum cera ambustis im- 30,109 (*om. r*)
 ponitur. canini capitis cinis. coclearum *ib. ib.*
 cinis ex oleo inlinitur. adeps verrinus. 30,109.
 15 fimi columbini cinis ex oleo inlinitur. ga- *ib.* 31,97.
 rum infunditur nec nominatur. cancrorum 32,119.
 marinorum vel fluvialium cinis ex oleo.
 hordei cinis spargitur. lens ex aqua semi- 22,134 (*om. r*)
 cocta imponitur: procedente curatione lens 22,145.
 20 cruda teritur et cribratur eiectoque fur-
 fure coquitur et sic imponitur, novissime
 eo mel additur. vitis cortex comburitur et 23,6.
 cinis eius ex oleo inlinitur: et pilos reddit.
 prodest ambustis inlita faex vini sive sapae. 23,68.
 25 olivarum carnes teruntur et imponuntur. 23,73.

5 et confricatae *gb: om. d (Pl.)*. | nuces iuglandes (*Pl.*):
 nuclei glandes *db^m*, nuclei grandes *g*, nuces sive glandes *rb*.

6 et impositae *d*. | medentur *addidi ex Pl.* 7 brittia *grb*:
 bricia *d*. | nuclei (*sic*) *g*. 8 exungia *g*. 9 folia similia
 (simillima *rb*) cupresso *grb*: folia cupressi *d*. 10 femina *g*.

14 verrinus *grb*: viperinus *Pl.*, ursinus *d* (*cf. Pl. 28,235*).

15 ~~in~~linitur (*sic*) *g*. 18 semicocta *drb (Pl.)*: cocta *g*. 20 eiecta-
 que *g*. 22 eo *g*: ei *d (om. rb)*. 23 ex oleo: *immo per se*

Pl. (ubi cum oleo pertinet ad praeced.). 24 f. vini *om. Pl.*

- ib.* nigra oliva continuo si imponatur comman-
 23,163. ducata, pustulas gigni prohibet. myrti fo-
 24,79. liorum cinis spargitur. flos hederæ cum
 29,40. cera utiliter imponitur. hordeum tostum
 tritum ex albis ovorum addito adipe suillo ⁵
ib. (*om. r*) mirifice prodest. <ambusta> aqua ovis si
 statim occupentur ut elevantur, inde pustulae
 29,45. non sequuntur. ova in aqua decoquuntur,
 deinde in prunas coiciuntur donec puta-
 mina eorum comburantur, tunc lutea eorum ¹⁰
 *
 ex rosacio inlinuntur. oleum addito sale
 32,119. pustulas reprimit. eis quæ ferventi aqua
 exusta sint ranarum cinis aspersus adeo
ib. prodest ut etiam pilos reddat. efficax est
 36,30. fibrinarum pellium cinis. magnes lapis cre- ¹⁵
 28,235. matus tritusque inspergitur. fimus leporis
 28,236. et caprae inlinitur aequis ponderibus. gluten
 taurinum remissum sicuti solet a fabris re-
 mitti sine cicatrice sanat: optimum est ex
 auribus taurorum et genitalibus si sordes ²⁰
 applicentur.

X. Ad morsum canis rabiosi.

- 32,47. 20,133. Salsamentum imponitur. rutæ suci pon-
ib. dus denariorum XV ex vino bibitur. plagæ
 imponuntur rutæ folia trita cum melle et
 23,119. sale vel cum pice et aceto. folia nigrae ²⁵

5 ex ovorum albis *d.* 6 ambusta aquis si statim ovo
 occ. *Pl.* 9 in pruna torreantur *rb.* | coiciuntur *g*: con-
 tiuntur *d.* 10 lintea *rb.* 11 illiniuntur *drb.* 12 ferventia
 quæ exusta *g.* 13 sint *g* (*Pl.*): sunt *drb.* | combusta *rb* (*Pl.*).
 15 fibrinarum ferarum pellium cinis (cinis pellium *d*) *gd*
 (*fibr. p. c. rb.*) 17 et: *cf. Pl.* (*sed.*) | aequis *p.*: *om. Pl.*
 18 remissum—sanat *om. Pl.* | fabris *grb*: fibris *d.* 20 si *d*:
om. g. 21 applicentur *d*: -cantur *g.* *tit. rabiosi g*: rabidi *d.*
 22 ruti (*sic*) *g.* | pondus denariorum xv *gd* (*sic et rb*) = ace-
 tabuli mensura *Pl.* 24 cum melle et sale *g* (*Pl.*): cum sale et
 melle *db.* 25 cum pice: *cēcipe d.*

ficus trita ex aceto medentur. rosae sil- 25,17.
 vestris radix pota efficacissime abigit aquae
 pavorem. plantago pota et imposita facit 25,125.
 et adversus canis rabiosi morsum et ad-
 5 versus omnium bestiarum. lana sucida in- 29,32.
 dita morsum sanat post diem septimum
 soluta. cinis capitis canini inlitus abigit 29,98.
 aquae pavorem, aut caput canis devoratum.
 vermis de cadavere canis adalligatus pa- *ib.*
 10 vorem tollit. est limus sub lingua canis 29,99.
 rabiosi qui datus in potione hydrophobiam
 prohibet. omnia praecedit ut iecur eiusdem *ib.*
 canis devoretur, si fieri potest crudum, si
 minus quoquo modo coctum. crista galli- 29,100.
 15 nacei contrita imponitur plagae. anseris *ib.*
 adeps cum melle. saliuntur a quibusdam *ib.*
 canes qui rabiosi fuerint ut in remedium
 carnes eorum edantur. lactans catulus eius- 29,101.
 dem sexus qui momorderit in aqua neca-
 20 tur eiusdemque iecur crudum devoratur.
 fimus gallinacei rufus ex aceto morsui im- *ib.*
 ponitur. glebulae ex hirundinino nido so- *ib.*
 lutae ex aceto inlinuntur. catulus lactans
 priusquam videat aperitur eiusdemque coa-
 25 gulum bibitur, ita ut is qui bibit in de- 32,57.
 fluenti aqua stet usque ad umbilicum. pa-
 vescentibus aquam totam faciem perungunt

2 abigit *db^m*: abiicit *rb*, ambigit *g* (*ubi* aqua). 4 (facit)
 et *grb*: *om. d.* | rabidiosi (*sic*) *d* (rabiosi *grb*). 5 indita *grb*:
om. d. 6 septimum *grb*: *vii. d.* 9 Vermes *g*. | de: e *Pl.* |
 adalligatus *g*: alligatus *db*. 11 hydrophouiam *d*, hydrof(ab)am
in ras. g^o. 13 si potest fieri *d*. | sin minus *d* (*non gb*).
 16 saliuntur *gdb* (*cf. b^m*): salvuntur *r*. 17 carnes *ante ras. d.*
 | in: hi *d*. 18 Lactans *g*: -tens *db*. 21 rufus *gdb^m*: rursus *rb*. |
 imponitur morsui *d*. 22 hyrundinino *g*: hirundinis *db* (-dinum
Pl.). 23 illiniuntur *db*. | lactans *g*: -tens *db*. 24 qua-
 gulum *g*.

34,151 adipe vituli marini. aquam expavescentes
(*cf.* 32,47) usta plaga ferro continuo sanantur.

XI. Ad morsum canis non rabiosi.

- 31,118. Nitrum et axungia et resina aequis por-
31,96. tionibus ex aceto imponuntur. allex cruda
20,50. in linteolis concepit. alium cum melle 5
* 20,244. tritum. menta cum melle contrita. marru-
22,32. bium tusum cum axungia vetere. urtica
23,6. trita addito sale. cinis vitium cum oleo.
23,55. 23,119. acetum calidum in spongia. ramorum fici
23,144. cauliculi teneri triti. nuclei amygdalini cum 10
23,148. melle triti. nucum iuglandium carnes cum
23,149. cepa et sale et melle contritae. easdem
carnes nucum ab ieiuno homine comman-
31,129. ducatas imponi iubent. spongiae minutae
conciduntur et imponuntur infusae vel ex 15
23,67. aceto vel ex aqua vel ex melle. faex aceti
cum melanthio plagae imponitur.

**XII. Ad cicatrices quibus color
reddi debet.**

- 30,120. Arietinus pulmo recens quam frequen-
ib. tissime imponitur. sebum eiusdem cum nitro
28,89. 30,120. efficax est. adeps leoninus ex rosacio. utun- 20
tur senectute anguium ex vino decocta.
ib. 32,127. fimus columbinus cum melle. fel scorpionis

1 marini *grb* (*Pl.*): maris *d.* | expavescentes: expavescentibus *grb*, pavescentibus *d.* 2 sanantur *gd*: -natur *rb*.
tit. rabiosi *gb*: rabidi *d.* 3 portionibus *gb^m*: ponderibus *db*.
4 imponitur *gd* (-nuntur *rb*). *fort. scr.* ex axungia et r.
6 contritum *d.* | Marruuium *g*, Marubium *d.* 7 tusum *g*,
tunsum *rb* (*Pl.*): contritum *d.* 13 comma<sticatas> *in ras. g^c*.
14 iubet *d.* 15 concidunt et imponunt *d.* | vel aceto *d.*
16 seu ex m. *rb*. 19 eiusdem: ei *d.* | ex nitro *rb*. 21 se-
nectute: vernationem *appellat Pl.* | excocta *d.* 22 *ablativos*
inducit rb fimo *etc.*

marini. erucæ semen cum felle bubulino. 20,125.
 lupini ex aceto cocti. sebum asini impositum. fel vituli adiecta myrra et oleo et (187). *ib.*
 croco extenuat: servatur in pyxide aerea, calefactum imponitur.

XIII. Ad frigore exusta.

Ituri per nivem farinam opopanacis bibere debent eaque perungui: vim enim habet mirifice excafactoriam. si facta sint vulnera, frumentum tostum in ferro et tritum ex vino praesentaneo remedio est. rutæ folia in oleo cocta imponuntur. leporini pili cinis. pulmo leporis adalligatur. aristolochia ex oleo calefactoriam vim habet. axungia porcina.

XIIII. Extrahendis is quæ in corpore fixa sunt.

Mus vivus discerptus imponitur. lacer-
 tæ caput concussum et cum sale tusum.
 lacerta viva discerpta. cocleæ exemptæ
 de testis suis et contritæ cum leporis co-
 agulo. testarum sepiæ cinis. alium elixum

1 bubulino *g*: bubuli *d*, -lo *rb*. 2 sevo (saevo *g*)—imposito *gd*. 3 vituli *grb* (*Pl.*): milui *d*. 4 puxidē *g*, pixide *d*.
tit. frigora *g*. 6 opopanacis *g*. 8 excal(-cale-*d*)factoriam *gd* (*Pl.*): calefactoriam *rb*. 10 praesentaneo remedium (*sic*) *g*, presentaneum remedium *d*. 11 pili *grb* (*Pl.*): pellis *d*. 12 adalligatur: *sic* *gd*. | Aristolocium *g*, -latium *d*. 13 vim *om. g*. | *ax.* porcina (*sc.* item calefacit, *cf. Pl.*): haec (*om. rb*) cum sequentibus coniuncta ita exhibent *gd*: axungia porcina extrahendis his quæ affixa sunt. Deinde *tit. g*: Ad extrahenda <ea add. ind.> quæ in corpore fixa (corpori infixæ *rb*) sunt. et *tit. d* Ad extrahenda tela. duos igitur hic titulos deprehendis, antiquum cum textu confusum conservatumque, alterum recentiore. 16 concussum *gd*: concisum *rb*, *om. Pl.* 18 quagulo *g*.

- 20,128. cum pice arundines extrahit. nasturtium
 20,250. cum pice impositum. farina lini seminis
 cum radice silvestris cucumeris una trita.
 22,38. 24,85. urticae radix trita et imposita. <arundinis
 radix trita et imposita> filicem extrahit,⁵
 item filicis radix eodem modo arundinem
 24,116. extrahit. radix acrifolii coquitur et teritur
 29,142. et sic imponitur. blattae sine pedibus et
 32,125. capite et pennis tritae inlinuntur. cancri
ib. fluviales triti. testarum purpurarum cinis¹⁰
 28,245. *ib.* ex aceto. fimus caprae ex vino. coagulum
 quodcumque, sed maxime leporis, cum pari
 pondere turis aut visci.

XV. Ad quartanas.

- 28,46. Caput clavi quo aliquis in crucem fixus
 sit alligatur panno, vel spartum de cruce.¹⁵
 28,229. *ib.* fimi bubuli cinis aspergitur. urina pueri
 inlinuntur primi digiti in manibus et pedi-
ib. bus. leporis cor adalligatur coagulumque
 eius bibitur ante accessionem, leonis in
 30,98. cibo datur. viperæ caput abscisum in lin-²⁰
 30,99. teolo adalligatur. muri vivo rostellum pri-
 mum et auriculæ summæ deciduntur et
 in russeo panno adalligantur, et ipse mus

1 harundinis *g* (-nes *b*): arundinem *d*. 2 Farini *g*. 4 arun-
 dinis — imposita: *addidi ex Pl.: om. g drb*. 6 modo *om. g*. 7 acri-
 folii *b*: atrifolii *d*, <cap>rifolii *in ras. g^c*. 9 illiniuntur *db*. 11 ex
 aceto *g drb*: ex aqua *Pl.* | Quagulum *g*. *tit.* Ad quartanas
 febres *d* (febres *om. g et hic et in ind.*). 14 cruce *d*. 16 bu-
 buli *gb*: -lini *d*. 17 illiniuntur *db*. | primi *om. Pl.* | primi
 digiti *grb*: primo digito *d*. 18 adalligatur *g*: alligatur *db*. |
 quagulumque *g* (que *om. d.*, quoque *b*). 19 antecessionem
(sic) g. | leonis (*sc. cor*) in *c.* datur *gb*: *om. d*. 21 alligatur *db*.

22 acoole (*sic d.*) | deciduntur *gd*: praeciduntur *rb*. 23 russeo
g (Pl.): roseo *rb*, rubeo *d*. | adalligatur *g*, alligatur *d* (alli-
 gantur *b*).

vivus dimittitur. ranae in trivio decoquuntur cum oleo, carnes earum proiectae: eo oleo utuntur ad unctionem. alii elixi caput unum cum laserpicii obolo in vino austero bibitur. hirundinis fimi drachma una trita ex lactis caprini aut ovilli aut passi cyathis tribus ante accessionem propinatur. rubetae ranae cor vel iecur adalligatur in panno leucophaeo. semen anesi tribus digitis comprehensum et feniculi tantundem ex aceti mulsi potui datur cyatho uno. in charta virgine scribis quod in dextro brachio ligatum portet ille qui patitur: recede ab illo Gaio Seio, tertiana, Solomon te sequitur. item panem et salem in lintheo de licio alliget et circa arborem licio alliget et adiuret ter per panem et salem: crastino hospites mihi venturi sunt, suscipite illos. hoc ter dicat.

XVI. Ad tertianas.

Spongiae africanae cinis ex oleo vel aceto in fronte inlinitur. ante solis ortum

1 coquuntur *d.* 2 Carnes earum (eorum *d.*) proiecte *gd* (carnibusque earum proiectis et oleo utuntur ad u. *rb*). 4 cum laserpicii obolo *Pl.*: cum laser trito (lasere trito *d.*) obolo *gd*, cum lasare tritum obulo *rb.* | austeri *d.* 7 propinatur *gb*: datur *d.* 8 adalligatum (*sic*) *g*, alligatur *db.* 9 leucopaeo *gdrb.* | aneti *gdrb.*, ut semper. 10 et tantundem fen. *d.* | ex — datur *r*: ex aceti (ex aceti *bis d.*) mulsi potui datur. cyathus unus (*i. d.*) *gd*, et aceti mulsi cyathus unus potui datur *b.* 11 in charta *etc.* haec revera pertinent ad cap. seq. de tertiana. 12 scribis *g*: -be *d.* | portet ligatum *d.* 13 Recede ab illo *.u.* (*sic*, quasi comp. pro enim) tertiana solo monte sequitur (*sic*) *d.* 14 solomonte *g*, solo monte *d.* 15 salem *gb*: sal *d.* | in lintheo alligat de licio *d.* | de licio *gd*: de lyco *rb*, (lycio *b^m*). 17 ter per *d*: per ter *grb.* | sal *d.* 18 mihi hospites *rb.* 21 ortum *grb* (*Pl.*): occasum *d.* male haec cum praecedentibus (*spongia afr.*) coniunxerunt *rb.*

- 20,155. cancri fluviatilis oculi eruti adalligantur, ipse cancer in aqua remittitur. puleii ramus in lana involutus ante accessionem
 22,38. olfaciendus datur aut stratis subditur. urticae autumnalis radix alligatur: is qui eam effodiet debet nominare eum cui medetur
 24,170. et quibus parentibus natus sit. herba quae in fluminibus aut rivis nascitur adalligatur in laevo brachio quid sit nescienti, tertianas discutit: legi debebit ante solis ortum sic ut eum qui colligit nemo videat. lacerta viridis viva adalligatur in vaso quod eam capiat. aranei tela cuilibet emplastro infricatur. idemque emplastrum ut libet in aluta tamquam anacollema imponitur ante accessionem et aquae frigidae decem unciae bibuntur.
- 30,104 (hic om. *rb*, cf. c.17). *ib.*
 *

XVII. Ad febres periodicas.

- 32,113. Iecur delphini ante accessionem gustandum datur. in aselli piscis capite lapilli qui plena luna inventi sunt adalligantur in linteolo. utile est ungui oleo et sale. cancris fluviatilibus tritis in oleo et aqua ante accessionem perungui oportet. oculus lupi dexter salsus adalligatur ante meridiem.
- (31,104.) 32,114.
- 28,228.

1 alligantur *db*. 2 ipse *g*: et ipse *d*. | in aqua (*sic*) *gdrb*.
 6 n̄iare *d*. 8 alligatur *d*, -ta *b*. 9 quid sit *grb* (*Pl*): quod fit *d*.
 10 debebit *g*: debet *db*. 11 sicque ut eum nemo videat qui colligit *d*. 12 alligatur *d*. | vaso *g*: vase *d*. 13 capiat *g*: accipiat *d*. | tela ... infricatur *Pl*: tres ... infricantur *gdrb*.
 15 alute *d*. | anacollema *gd*, auacolima *r*. 16 et aque *d* (quoque aquae *rb*): ea quae *g*. *tit*. Ad febres periodicas *d*, XVII Ad f. periodas (-dicas *ind*.) id est quae de accessione nascuntur *g*. 19 datur: est *d*. 20 alligantur *db*. 22 fluviatilibus *gb* (*Pl*): fluvialibus *r*, fluminalibus *d*. | et in aqua *d*.
 24 alligatur *db*.

antur aquae heminae tres potui, in qui- *ib.*
 us additae sint tres guttae sanguinis ex *(32,28 om. rb)*
 ena asini quam in auricula habet. reci- 30,104.
 ivas prohibet lacerta viridis viva adalligata
 i vascello quod eam capiat. *(30,97)*

XVIII. Ad lethargicos.

Cimices septem triti in aquae cyatho 29,63.
 no dantur si vir sit, si puer sit in eodem
 modo aquae cimices quattuor. castoreum *(32,28 om. rb)*
 fronti inlinitur. ruta ex aceto datur ol- 20,138.
 acienda. sisymbrium capiti infunditur ex 20,248.
 aceto. urtica pedes caeduntur et frons. 22,31.
 spondylium capiti instillatur. mustelae iecur 24,25. 30,97.
 xuritur ad olfactum faciendum. pulmo *ib.*
 ecudis calidus circa caput adalligatur. pa- *
 mbi tres putrefacti lethargicum excitant
 dore. euphorbio ex aceto nares tanguntur. *
 apri cornus usti nidor dormire eum non 28,230.
 atitur. vulturis nervos tollis et eos nervos *
 circa manus laborantis ligabis. alumen ro- *
 undum cum adipe vulturino teris et ex
 o manus fricabis. *(32,28)*

XVIII. Ad phreneticos.

Rosacio et castoreo et peucedano per- 32,28.
 necto capite somnus accedit. alium elixum 20,52.

1 .III. *dr* (tres *gb*): II (duabus) *Pl.* 4 alligata *db.*
 vascello *grb*: vasculo *d* (vase *Pl.*). *tit.* Ad lethargios *d*
(ind.), Ad loethargios *g.* 7 si vir sit. si puer *rb*, Si vir si
 uer sit *d.* | in eodem *g*: eodem *db.* 8 castorei *gd.* 9 in-
 nitur *g*: illiniuntur *d.* 10 Sisimbrium *d*: Vis imbrum *rb.*
 12 spondilium *gd.* 13 ad olfactum faciendum *g*: ad ol-
 aciendum *db.* 14 alligatur *db.* 15 lethargum *gb*, letargum *d*
 ythargum *r*). 18 tollis *g*: tolles *db.* 19 alumen *Reinesius*
Var. lect. II, 8: Apostolicum (*Apl'icū d*) *drb*, Apostolicium *g.*
tit. Ad freneticos qui sensum perdunt (perdit *g*) et (qui *add. g*)
 omnium non capiunt (capit *g*, sed in *ind.* etiam *g* perdunt ...
 apiunt) *gd.* *(32,28)*

- 20,138. in cibo datur. succus rutae tritae ex aceto
 24,25 (*om. r*) instillatur in tempora. spondylium infundi-
 29,31. tur capiti. suffitus lanae succidae prodest.
 30,95 (*om. r*) pulmo pecudis calidus circa caput alligatur.
 * (*cf. 30,86*) adipe gliris frontem lini et dormit. pellem
 * (*cf. 28,260*) de lepore albo nescienti sub capite pone.
 * lauri folia tria nescienti sub capite ponis
 (20,201.)(20,68.) et dormit. semen papaveris, semen lactucae,
 * dactylos tres in aqua coquis ad tertias, das
 * bibere et dormit. seminis lactucae coclear
 (*om. rb*) dimidium teris cum vino et super imbricem
 supino pone et dormit.

XX. Ad cardiacos.

- 20,87. Aqua potui datur in qua holera discocta
 20,139. sunt addito sale. ruta ex aceto et melle
 cum farina hordeacea pectori imponitur.
 20,142. rutae fasciculus cum rosacio ex aceto de-
 coquitur adiecta aloes uncia una: id oleum
 20,260. perunctione sudorem sistit. radix ferulae
 ex aceto et oleo peruncto sudorem inhibet.
 23,44. vinum merum in spongia imponitur mammae
 23,160. sinistrae. myrti semen cum polenta ex vino
 24,118. imponitur mammae sinistrae. folia rubi in
 quo mora nascuntur per se trita imponun-
 24,120. tur eidem mammae. succus mororum quae
 28,260. in rubo nascuntur potui datur. cornus cer-

5 gliris *d*: grilis (*sic*) *g*, grillis *rb*. | lini *grb*: linis *d*.
 6 pone *gd*: pones *rb*. 7 ponis *g*: pone *d* (*supponas rb*).
 8 semen lactucae ac papaveris cum dactylis (*sic*) tribus *etc. rb*.
 9 tres: *fort. teres.* | tertias *grb*: tertiam *d*. | das *g*: da *d*
 (*dabisque rb*). 10 Semen *gd*. 11 et perimbricem supinum
 (*supremum d*) *gd* (*corr. ego*). 17 uncia una *rb*: uncia .i. *g*,
 .i. *d* (*addita uncia aloes Pl.*) 18 punctionē *g*, -ne *d*. | sudo-
 rem sistit *om. gd* (*in olei p. sudorem sistit rb cf. Pl.*).
 19 peruncto (*dat.*) *d*: punctorē *g*, perunctione *rb* (*fort. per-*
unctorum). 20 mamme sin. imponitur *d*. 21 Myrtis *d*.
 25 cervini *om. Pl.*

vini et caprini cinere ex oleo myrteo ad-
versus sudorem perunguntur. pulvis ex 15,123.
myrti foliis tostis inspersus sudorem sistit.

XXI. Ad comitiales morbum.

Testiculi ursini in cibo prosunt. testes 28,224. *ib.*
apri crudi triti ex aqua bibuntur. cum 28,63.
primum quis cecidit, in eo loco quo caput
eius fuit clavus ferreus figatur: non repetit.
dantur carnes edendae bestiae occisae eo *
ferramento quo homo ante occisus est.
<lapillus qui in ventriculo hirundinis in- 30,91.
venitur.> hirundinis sanguis cum ture vel *ib.*
eiusdem cor recens devoratur. lapillus de *ib.*
nido hirundinis adalligatus ad collum iacen-
tem recreat et ab hoc periculo tutum prae-
stat. alium elixum subinde in cibo et in 20,56.
potione sumitur. tenentes in manu anesum 20,192.
comitali morbo non appetuntur. testiculi 30,87.
arietini inveterantur et ex his dimidii de-
narii pondus datur in hemina aquae tritum.
abstinentia vini utendum est diebus quin- *ib.*
que ante et totidem postea. sanguis pe- 30,88.

1 myrteo *g* (*Pl.*): myrtino *db.* 2 sudorem *grb* (*Pl.*): do-
lorem *d.* 3 inspersis *g*, *ī*psus *d.* | sistit *rb* et in *ras.* *g^c*:
statuit *d.* | in fine huius capituli haec leguntur in *gd* (medio
in *cap.* *rb*): Lapillus qui in ventriculo hirundinis invenitur.
quae ad morbum comitiales pertinent (cf. *Plin.* 30,91). alieno
scil. textus loco ea cum olim ommissa essent, fuisse restituta *cod.* *g*
significat, ubi haec in extrema pagina ultimo et paginae et ca-
pituli versui subiiciuntur alia scriptura et minore, tamen coeva.
ego infra inserui *cap.* seq. v. 10. 5 apri *gd*: aprini *rb* (*Pl.*).
6 cecidit *gb*: ceciderit *d.* | quo *gb*: in quo *d.* 7 c. eius
fuit *gb*: c. fluxit *d* (fixerit *Pl.*). 9 ante *gb*: antea *d.*
13 hyrundis (*sic*) *g.* | adalligatus *g*: alligatus *d* (-tur *rb*).
15 Allium elixum *rb*: Elixum *g*, Flexum *d* (uterque *om.* alium).
16 anesum (*Pl.*): anetum *gdrb.* 18 arietini inveterantur
grb (*Pl.*): arietis minute terantur *d.* | deñ pond *g.* 20 v.
ante *g*: quinque et ante *db.*

XXII. Ad hydropicos.

Lapidem gagatem hydropicus si secum *
 portat liberabitur. vomitus canini ventri 30,105.
 inlinuntur. sablone calido marino obruun- 31,72.
 tur. spongiae afrae siccae apponuntur. 31,128.
 adeps delphini liquatus ex vino bibitur, 32,117.
 propter graveolentiam naribus obturatis aut
 unguento optimo tactis. cancri marini vel *ib.*
 fluviatiles in cibo ex iure <sumuntur>.
 alium viride cum fico duplici alvum eva- 20,52.
 cuat. scilla subiecta linguae sitim compe- 20,99.
 scit. scillae bulbus torretur, deinde pur- 20,100.
 gatur et medium eius in aqua coquitur,
 cum madidum est eximitur, ex eo tres
 oboli dantur potui ex melle et aceto: eva-
 cuatur per urinam. sinape et ficus et cy- 20,237.
 minum aequis partibus tusa ventri impo-
 nuntur. ficus siccae coquuntur et ex vino 23,123.
 et absynthio suffunduntur, farina hordeacea
 addito nitro: omnia in unum conteruntur
 et ita imponuntur. folia myrti in vino de- 23,162.
 cocta conteruntur et ex eo vino duo cyathi
 potui dantur. radices sambuci in vino de- 24,52.
 coquuntur et ex eodem vino duo cyathi

1 gagatem *g*, gagaten *d*. 2 portat *g*: portaverit *db*. | vomitus—inlinuntur (illinuntur *b*) *gb*: vomitu canino venter illinitur *d*. 3 sablone (harena litorum *Pl.*): in sabulo *rb* (sub Iove *b^m*). 4 sicce affre *d*. 6 gravem olentiam *dr*. 8 fluviatiles *r*: -lis *db*, flu<uales> *in ras. g^c*. | sumuntur *r*: *om. gdb*. 9 fico *gb*: ficu *d*. | alvum evacuat *rb* (*Pl.*): malum evocat *gd* (et *al. loco*) *b*. 10 Scilla (*Scillae g*)—compescit *gb*: *om. d*. 13 eximitur *om. b*. 14 oboli *g*. 15 Sinapem *g*, -pi *d*. | ficum *gd*. 16 ponderibus (*sed supra scr. partibus = grb, Pl.*) *d*. 18 subfunduntur *g*. 19 addito nitro *gb*: addita (*om. nitro*) *d*, addita et nitro *r*. 20 mirtini vino *d*. 21 duo cyathi *g(b)*: ciati duo *d* (*II. r*), *om. Pl.* 22 sabuci *g*.

- 24,77. poti exinaniunt. est hedera quae chryso-
carpos appellatur, propterea quod fert grana
aurei coloris: haec grana XX in vini sex-
tario conteruntur et ex eo vino terni cyathi
32,118 bibuntur qui per urinam exinaniunt. testudo ⁵
(om. r) decisis pedibus et capite et cauda, intesti-
nis abiectis, in cibo datur ita condita ut
28,232. citra fastidium sumi possit. fimus vituli
21,172 masculi ventri inlinitur. vincae pervincae
(om. rb) aridae tusae farina coclearis mensura ex ¹⁰
* (cf. 25,55. aqua data celerrime reddit sanitatem. helle-
om. rb) borum contusum ut sit pulvis: deinde com-
miscemus illud radicibus et super ventrem
in linteolo imponimus, ita ut pulveris pu-
sillum supra spargas. adalligatum habeas licet ¹¹
biduum vel triduum unum adalligamentum.

XXIII. Ad morbum regium.

- 30,93. Sordes de auriculis aut de mamma pe-
cudis, pondere denarii, cum myrrae pusillo
ib. ex duobus cyathis vini hauriuntur. vermes
terreni cum myrra in aceto mulso propi-
2
30,94. nantur. cerebrum perdicis in tribus cyathis
ib. vini bibitur. cineres interaneorum palum-
borum ad coclearia bina bibuntur ex mulso.

1 potui *d.* | chryso (*crhyso-g*) carpos *gb* (-pus *r*): criso-
cappos *d.* 3 in *gb*: ex *d.* 4 eo *grb*: om. *d.* 6 pedibus et
capite *gb* (*Pl.*): capite et pedibus *d.* 7 abiectis *gb*: eiectis *d*
(*exemptis Pl.*). 8 vituli: bubuli *ante ips. corr. d.* 9 Vineae
(*sic*) per uincae aridae tusae *g* (*cf. Pl.*), Vince uncia peraridae
tuse *d.* 10 farina *d*: -nae *g*. | coclearis *gd* (-ris *vel* -ri *v. l.*
Pl.). 11 celerrime *g*: celeriter *d.* | helleborum: et liuorum *g*,
Et | livorū *d.* 14 imponimus *g*: -nemus *d.* 15 sparges *d.* |
et adall. *d.* 16 lice \equiv <t> *g*. | biduo vel triduo uno alliga-
mento *d.* 17 aut *gb* (*Pl.*): et *d.* 18 denarii pondere *rb* (*Pl.*):
pondus denarii *gd*. | myrra *g*, mirra *d.* 20 propinatur *g*.
22 Cineres (*sic*) *gdrb*. 23 ad *r* (*Pl.*): om. *gdb*. | bina *gd*:
duo *rb* (*tria Pl.*).

salsamentum in cibo ex pipere sumitur ser-	32,101.
vata carnis abstinentia. alium tritum in	20,52.
potione vini propinatur. erucæ silvestris	20,126.
tria folia sinistra manu decerpta ex aqua	
mulsa bibuntur. cicer arietinum decoquitur	22,150.
in aqua et duo cyathi potui dantur, vel ex	
melle in cibo. nuces graecæ cum absinthii	23,146.
semine teruntur, deinde pilulae ex aceto	
eduntur. rubia qua pelles inficiuntur in	24,94.
aqua mulsa bibitur. herba sabina quæ	24,102.
habet folia cupressi, trita ex vino potui	
datur. canini capitis cinis in mulso propi-	30,93.
natur. gallina si sit luteis pedibus, aqua	<i>ib.</i>
pedes ei purificantur, deinde vino coluuntur	
idque vinum potui datur. folia oleastri in	*
vino trita imponuntur. spondylium ex vino	24,25.
bibitur. fimum pulli asinini quod primum	28,227.
edidit a partu datur ex vino ad magnitu-	
dinem fabae, triduo medetur. idem prae-	<i>ib.</i>
stat equini pulli fimus eadem ratione. cy-	20,161.
minum ex vino albo a balneo datur.	

XXIII. Ad ignem sacrum.

Vermes terreni ex aceto inlinuntur. 30,106.
serpentium senectus cum bitumine et *ib.*

1 servata carnis abstinentia *rb* (ita ut reliqua carne ab-
stineatur *Pl.*): servata carnis (caro *d*) datur *gd*. 3 erucæ etc.
cf. Pl. cuius in textu lacunam significavit Harduinus. 4 de-
cerpta *gb* (*Pl.*): discerpta *dr*. 5 decoquitur *gd*: discoqua-
tur *b* (*Pl.*). 6 vel *b*: velut *gd*. | vel ex melle *om. Pl.*
9 rubia *d* (*Pl.*): rubea *gb*. | inficiuntur *gd*: efficiuntur *rb*, per-
ficiuntur *Pl.* 10 sabina *g* (sauina *rb*): sina *d*. 11 quasi (cu-
pressi) *add. rb. cf. c. 24.* 13 a. ei pedes *d*. 14 coluuntur *b* (*Pl.*):
colluuntur *gd, om. r.* 16 Spondelium *g*, -diliium *d*. | ex *g*:
in *d*. 17 Fimus p. a. quod *gd*, Fimus p. a. quem *rb* (Fimus ...
quod *Pl.*) | asinini *g* (*Pl.*): asini *db*. 18 edidit *db* (*Pl.*): *om. g.*
| ad magnitudinem *rb*: adnitudinæ (*sic*) *g*, in magnitudinem *d*
(magnitudine *Pl.*). 20 fimus *sic.* eadem ratione: *hoc ad seqq.*
trahunt gdrb. 22 illiniuntur *db*. 23 butumine *d*.

- 20,55. 20,141. felle sive fimo agnino ex aqua inlinitur a bal-
 neo. alii cinis ex oleo et garo inlinitur. ruta
 22,144. ex aceto et oleo inlinitur lens in aqua
 23,74. marina decocta imponitur. amurca olivae
 24,102. nigrae infunditur. herba sabina tusa quae 5
 habet folia quasi cupressus, cum melle in-
 29,40. linitur. ova cocta trita cum oleo imponun-
 29,41. tur et operiuntur folio betae. ovorum trium
 candidum cum amuli pari mensura con-
 30,106. tritum imponitur. hysopum cum pompho- 10
ib. lyge et rosacio inlinitur. gryllus contritus
 manu ab eo qui non sit eo vitio apprehen-
 sus, eum qui hoc fecerit in totum annum
 ab hoc malo liberat: oportet autem eum
ib. erui ferro cum cavernae suae terra. anseris 15
ib. adipe perungitur vitium. viperae caput
 aridum combustum ex aceto superlinitur.
 31,128. spongia ex aceto imponitur tam grandis ut
 28,233 (*om. rb*) sanas quoque partes tegat. ursinus aut
ib. suinus adeps. adicitur fimus vitulinus vel 20
ib. bubulinus. ramenta pellis cervinae desecta
 pumice ex aceto trita imponuntur.

1 felle sive (si<v>e g) fimo *gdrb*: sebo *Pl.* 2 Cinis
 allii *d.* 3 inlinitur *g (b)*: *om. dr* (*ante Lens*). | in *rb (Pl.)*:
 ex *gd.* 4 marina *om. d.* 6 cupressus *gb*: cupressi *d.* | itaque
apud Plinium legendum est (cf. supra c. 23): inlinitur igni
 sacro et carbunculis cum melle. ex vino pota regio morbo
 medetur. 8 folio *gd^c* (*folia ante corr. d*): foliis *rb.* 10 Hy-
 sopum *g*, Ysopum *d* (*Isopum r*, *Hyssopum b*): oesypum (?) *Pl.*
(sc. oesopum R², hysopum VR¹). | ponfolica *gd* (*panis pol-*
line rb). 11 et cum *r. d.* | grillus *gdrb*. 12 manu *gd*:
om. rb. | eo *g*: illo *rb*, oui (*sic*) *d.* 14 autem *gb (Pl.)*:
om. d. 17 combustum *gdb^m (Pl.)*: adustum *rb.* | super illi-
 nitur *d.* 19 sanas partes etiam *t. d.* | aut suinus (?) *gd*:
om. rb (Pl.). 20 vel *g (Pl.)*: aut *d* (*seu bubulus rb*). 21 cer-
 vinae *gdb^m*: caprinae *rb.* | desecta *gdb^m*: eiecta *rb*, deiecta
 vel delecta *Pl. (qui corrigendus)*. 22 pumice *gd (Pl.)*: pu-
 nice *rb (et Plinii V)*.

Est genus sacri ignis quod zoster vocatur, quoniam occidit eum quem appetit si praecingat. huic occurrit imposita plantago cum creta cimolia. 26,121. *ib.*

Aqua cisternina aut certe dulcis solvitur ex oleo, locus deinde penna perungitur: eadem die liberat. ovi medium quod est rufum teritur, sublato albo, in vaso cupreo, perinde pistillo de cupro, et sic dolor penna inlinitur. *

XXV. Ad ossa fracta.

Caninum cerebrum linteolo inlitum imponitur, superpositis lanis quae subinde oleo suffundantur: quarto decimo die solidat. cinis silvestrium murium imponitur cum melle. cinis terrenorum vermium cum melle etiam minuta ossa extrahit. laridum elixum circumligatum mira celeritate solidat. articulorum fracturis cinis de femoribus pecudum cum cera, costis fractis imponitur caprinus fimus ex vetere vino: aperit, extrahit, sanat. 30,119. *ib.* *ib.* 28,227. 30,119. 28,227.

XXVI. Ad scabiem.

Plurimum prosunt asini medullae inlitae. urina asini cum suo luto imposita 28,244. *ib.*

1 zoster *grb* (*Pl.*): tostus *d.* 8 est *om. d.* | vaso *g*: vase *db.* 9 perinde *gd*: deinde *rb.* | pistello *d.* 11 illitum lintheolo *d.* 13 subfundantur (-*dā*.tur sic) *g* (suffundantur *d.*, -duntur *rb.*) 15 vermium terrenorum *d.* 17 ex liū *d.* 19 f. pecudum cera coctis fracturis imponitur. Caprinus f. etc. *d.*, f. pecudum cum caera coctus imponitur. Caprinus f. etc. *rb* (*sed* costis fractis pro coctus *b^mg*). 22 asini *gd*: asininae *rb* (*Pl.*) 23 in(m)posita *gb*: -to *d.*

- ib. ib.* sedat. fimus bubulinus impositus. sanguis
bubulinus recens impositus: cum aruit,
alter super inlinietur, postero die abluitur
30,121. cinere lixivo. sanguis caninus inlinitur.
35,185. alumen liquidum imponitur admixto nitro ⁵
30,30. et melanthio. locustarum pratensium pedes
cum sevo hircino triti medentur.

XXVII. Ad papulas et prurigines.

- 22,155 (*om. r*) Lupinorum farina ex aceto subacta in
30,121. balneo papulis inlinitur. pruritus sedant
31,116. cocleae minutae tritae impositae. nitrum ¹⁰
candens vino austero extinguitur, deinde
conteritur et sine oleo in balneo aspergitur.
32,119 (*om. r*) pruritus et scabiem sedat oleum in quo
35,185. pastinacae marinae decoctae sunt. aluminis
liquidi pars tertia, duae partes mellis in ¹⁵
35,196. balneo papulis inlinuntur. aequae papulis
28,223 (*om. r*) inlinitur creta cimolia in balneo. pustulis
suilli fimi cinis vel cornus cervini cinis ex
* aqua inlinitur. sulphur tritum mixtum liqua-
mini in balneo utiliter inlinitur. ²⁰

XXVIII. Ad varos.

- 20,44. Folia porri sectivi trita imposita tol-
22,151. lunt varos. farina ervi ex aqua imposita

2 bubuli *g.* | aruit *gb:* aruerit *d.* 3 super in(l)linietur *gd:*
super illinitur *b.* | postera *d.* 4 lixivo *d,* lexivo *r* (lexivio *b,*
lixivio *b^m*), elixivo *g.* 6 et melanthio *Pl.:* et mel ligant
tritum. (*sic*) *gd* (ex melle et post alia intermissa Trium *sc.*
locustarum *rb*). 11 austeri *gdb* (*om. r*). 12 teritur *d.*
15 mellis partes *d.* 16 illiniuntur *db.* 19 ad haec *cf. quae*
alio cap. habet r III, 43 (*cf. Pl. 20,102 ad porriginem*). 20 in:
ne (*sic*) *g* (*cf. liquamine b*). | illinitur utiliter *d.* *tit. xxviii Ad*
varos g. *In cod. d hoc loco apponitur cap. (xxviii g) Ad verru-*
cas, sequitur deinde cap. (xxviii g) Ad varos. 21 et imposita *db.*
22 varo. (*sic*) *g.*

sanat et toto corpore maculas emendat. (012.08 75)
 oleum amygdalinum ex melle inlinitur. adeps 23,85. 30,30.
 gallinaceus cum cepa contritus imponitur.
 naevos tollit farina avenae ex aceto cocta 22,137.
 et imposita.

XXVIII. Ad verrucas.

Verrucae abolentur urina recenti canis 30,81 (*om. r*)
 cum suo luto inlita. fimi canini cinere *ib.* (*om. r*)
 cum cera [et cepa] imposito. fimo ovium *ib.*
 inlito. sanguine murium recenti. erinacei *ib. ib.*
 felle. sanguine lacertae. fimo gallinacei cum *ib. ib.*
 oleo et nitro. efficaciter tolluntur ocimo 20,123.
 cum atramento sutoricio. inmaturarum fico- 23,118.
 rum lacte cum axungia mixto. capitum 32,128.
 menarum cinere cum alio trito. cinere 28,223.
 fimi vitulini ex aceto. asini urina cum *ib.*
 suo luto.

XXX. Ad livores et tumores.

Recenti livori cortex raphani ex melle 20,24.
 tritus imponitur. alium ustum tritum ex 20,55.
 melle. holus tritum crudum per se. apium 20,88. 20,115.

3 cepa (*Pl., Marc. p. 235 extr.*): cera *gdb^m* (*utrumque habet
 rb sic: cum creta contritus cum cepa imp. cf. infra ad v. 8.*)

4 Nevos *gd.* | cocta et imp. *db:* coctae imposita *g.* 7 luta *g.*

8 et cepa (*cepe d*) *gdb:* *om. Pl.* (*fort. cum cera vel cepa sic
 ex dubia lectione apposita*). | imposito *g:* -ta *db.* | ovium *gdb^m:*

avium *rb.* 9 murium *gd:* murino *rb (Pl.)*. | erinacei *d:*
 irinacii *g* (*herinacii b*). 10 cum sanguine *d,* et sanguine *rb.*

| laceratae (*sic*) *g.* | gallinacei (-cii *g*) *gd:* -ceo *rb (Pl.)*.

11 efficaciter *gb:* -cissime *d.* | tolluntur *grb:* tollunt *d.* | Ocimo
rb (Pl.): Cymino *b^m,* sed utrumque sic habent Cymino ocimo

(Cimino occimo *d*) *gd.* 12 sutoricio (*sic*) *gd:* sutorio *b.* | imma-
 turosum *rb.* 14 minarum *gd.* | cinerem *gd.* | al(l)io *gdb^m:*

oleo *rb.* 15 vitulini *gd (Pl.):* vituli *rb.* | asini urina cum
 suo luto *gd:* asininae urinae llūto (*sic*) *r* (*unde luto male b,
 cf. Pl. asini urinae lutum pro cum — c̄ — luto*).

- * (cf. 20,240) viride tritum cum albo ovi. sinapis alexandrini heminam triti, adipis anserini uncias III, mellis selibram in mortario commisceri oportet et in panno induci et parti quae ex contusione in dolore est imponi, et 5
 22,139. mirifice remediat. percussa in facie aut
 24,116. discorticata pane ex melle sanantur. acrifolii radix decoquitur, teritur et imponitur
 30,28. livori et tumori. pulmones pecudum in tenuissima frusta conciduntur, deinde coniecta in aquam ferventem calida subinde 10
ib. (om. *rb*) tumoribus imponuntur. columbino fimo contrito utuntur. aqua marina calida utiliter tumores foventur, deinde postea aceto aequo calido. plantagine cruda et contrita si tumor sive duritia cataplasmetur, efficaciter 15
 *
 31,100. curat et carcinomata. sal in saccum linteum coicitur, deinde intinctus in aquam ferventem et ita calefactus crebro imponitur. 20
 31,129. livorem ab ictu recentem spongia ex aqua
 28,234. salsa calida saepius imposita tollit. miri-

1 alexandri himinam (*sic*) *g*, alexandrini emina *d*. | *pro his (quae paulo post subiciuntur) ex ipso Plinio 20,240 brevius habent rb*: Sinape item tritum cum melle et adipe anserino.

2 ~ III *d*. | triti heminam *rb*. 3 mellis si libram *g*, mellis libram *d*, mellissae (*melissae b*) libram *rb*. 4 et in panno induci *g* et in patino adduci *d* (et panno induces *rb*). | et parti — est *grb*: partemque ex contusione dolori *d*. 5 et *gd*: om. *rb*. 6 remediat *g*: emendat *d*, sanat *rb*. | percussa: incussa *Pl.* (*sed cf. 22,138*). 7 discorticata (*ex glossa?*) *gdb^m*: desquamata *rb* (*Pl.*). | sanatur *gd*. | acrifolia (*sic*) *d*, agrifolii *r*. 8 et teritur *d* (et trita imp. *rb*). 14 tumores (*Pl.*): humores *gd* (tumor fovetur *rb*). | deinde postea *g*: deinde *d*. | aequo calido *g*: aqua calida *d* (*haec om. rb*). 16 sive *grb*: sit sive *d*. 17 sedatur *grb*: medetur *d*. 18 canceromata *gdb^m*, cautromata *rb*. | s. conicitur lineum *d*. 19 intinctus ... calefactus *gd*: -tum *rb*. 20 crebro *b* (*Pl.*): cerebro *gd*.

fice facit adversus tumores finum suillum
sub testo calefactum tritumque cum oleo.
vitiatis ex percussu finum aprinum de 28,237.
coctum ex aceto imponitur. eiusdem fimi 28,238.
arida farina inspersa potioni eversis uti-
lissima est. aliqui putant melius esse eius- *ib.*
dem fimi farinam ex aqua bibere. itaque 28,237.
sic curantur agitadores tracti a quadrigis et
rotis pressi. proximam huic putant suillo 28,238.
fimo vim inesse. luxatis recens finum vel 28,234.
aprinum vel suillum vel vitulinum imponi-
tur. verris spuma recens cum aceto in- *ib.*
linitur. finum caprinum cum melle. bu- *ib. ib.*
bulina caro trita. ruptis convulsisque in- 30,71.
linitur fel ovillum cum lacte mulieris. cancri 32,103.
fluviatiles triti cum lacte asinino.

Ponimus hoc loco compositionem em-
plastri quo Sagaris uti solebat pancratiastes
de nobilissimis adversus omnia quae in eius-
modi certamine solent inferri. quod prae-
terea furunculis strumis vulneribus collectio-
nibus podagris quoque medetur. in cacabum
novum fictilem coicitur spumae argenti tu-
sae cribratae libra, olei veteris sesquilibra.

1 finum (*etc.*) . . . tritumque *g*: finus . . . tritusque *db.*
2 testo *g* (*Pl.*): testa *drb.* 3 percussu *g*: percusso *drb* (*Pl.*
codd. VR). | finum *etc. g*: finus *etc. db.* 5 farina [ex aqua
bibere] inspersa *d* (*bis positis — cf. v. 7 — quae uncis ex-*
clusi). 7 fimi *om. d.* 7—8 *mutilata haec in rb*: eiusdem
fimi fracti a quadrigis . . . 8 tracti a quadrigis (*Pl.*): fracti
a (*a om. d*) quadrigis *grbd.* 9 pressi *grb*: pressis *d.* 10 vi-
men esse (*sic*) *g.* | finum *g*: *om. d*, finus *b.* 11 aprinum *g*:
aprinus *etc. db.* 13 finus *etc. db.* | bubulina *g*: bubuli *d*,
bubula *rb.* 14 contrita *d.* | ruptis *etc. ad priora referunt*
gdrb. 15 ovillum *gd*: ovium *rb* (*Pl.*). 17 emplastri *om. d.*
18 sagares *gdrb.* | prancatiastes (*sic*) *gd.* 19 eiusmodi *gd*:
huiusmodi *rb.* 20 offerri *d.* | quod *om. d.* 21 furunculus *g.*
| concollectionibus (*sic*) *gd.* 23 conicitur *d* (*b*). 24 libra .i. *r*
(*l. una b*). sesquilibra *gbd*^c: sexⁱquibra *d*, *i.* et semis *r.*

haec coquantur et subinde tudicula permiscetur: modus est ut fiat crassitudo glutinis fabrilis. tunc additur picis siccae pondo quadrans, sevi taurini diligenter contriti pondo uncia, et interposita horae dimidia parte cum desederit tudicula, in aqua frigida missa et amota digitis inquinatis tollitur et cum opus fuerit in linteolo spisso imponitur ita ut oleo non tangatur.

- 13,126. Nero initio imperii sui quotiens in nocturnis grassaturis in faciem verberatus esset, tapsia cum ture et cera caesa inlinebat et postero die, sine ullis argumentis rixae, populo romano vultum suum spectandum praebebat. si sanguis suffuderit, farina frumenti pollinis ex aqua temperatur, eaque tantam habet potentiam ut sanguinem perducatur usque ad fascias.

XXXI. Ad paralyticos.

- 20,85. Nullus tam idoneus est paralyticis cibus quam holera. rubia salubriter ab his

1 tudicula: sic *gdrb*. item infra v. 6. cf. *lexx. s. v. et s. rudicula*. 3 glutis *gd*. | adicitur *rb*. | piscis *d*. 5 unciam *g*, unċ. *d*. | et *om. rb*. | interpositae (-te *d*) *gd* (-ta *rb*). 6 desiderit *g*, desierit *drb*. 7 missa (sc. compositio?). | et amota *gdrb*. | inquinatis: inquinata *gdrb*. 8 tollitur *r* (tollit *b*): retollitur *gd*, recolitur *b^m*. | et *om. g*. | fuerit *om. g*. | linteo (*om. in*) *rb*. 10 in inicio *d*. 11 grassaturis *grb*, crassaturis *d* (grassationibus *Pl.*). 12 erat *rb*. | tapsia (tapsia *g*) *gd*: tapsiam *rb*. | et cera cesa *d* (cf. *Pl.*): et caere caesa *g*, et caerosa *r* (et cerusa *b*). | in(l *d*)linebat *gd*, illiniebat *b* (inlinens *Pl.*). 13 postero *rb* (secuto *Pl.*): -ra *gd*. 14 populo romano *grb*: populo ≡ (sic cum *ras.*) *d*. 15 suffuderit *d*. 16 pollinis (sic) *gd*: *om. rb* (farina in pollinem subacta *Pl.*). | temperatur *gd*: temperata imponitur *rb*. 17 perducatur *gd* (*Pl.*): producat *rb*. 18 usque fascias *g* (usque ad f. *db*, in f. usque *Pl.*). 20 quam bolea (sic) rubea. Salubriter ex his etc. *b* (*om. r* cum toto capitulo). | Robia *gd*.

bibitur, sed ut usus sequatur balnei. ali- *
qui solent solia temperare addito euphorbio.
pingue glirium et soricum decoctorum ex 30,86.
aqua dant edendum.

XXXII. Psilotrum.

5 Sunt qui vel suis pilis vel servorum
suorum in balneo offendantur, sine ulla
quidem ratione: sed illorum quoque per-
suasioni succurrendum est et monstrandum
quemadmodum effici possit ut evulsi pili
0 non renascantur. nam omni psilotro sic 32,136
utendum est ut priusquam adiciatur, resina (cf. 14,123).
pili auferantur.

Sanguisugae vivae tostae in vaso fictili 32,136.
ex aceto inlinuntur per horas tres, deinde
5 in balneo abluuntur. lacte canis primi- 30,133.
parae inlinitur. amerinae nigrae semen 24,58.
cum spumae argenti pari pondere inlini-
tur a balneo. sanguis vespertilionis. vi- 30,132. 30,133.
pera exemptis ossibus in tribus heminis
0 olei discoquitur et teritur: hoc peruncti
psilotrantur. fel erinacei inlinitur. *ib.*

XXXIII. Contra venena.

Cum adversus omnes morborum in-
cursus fuerimus diligentissimi, non ideo

1 Sed ut *g^cb* (ita ut *Pl.*): si *d*, Sed ante corr. *g*. 2 addito *gb*: adhibito *d*. 4 dent *d*. *tit.* Psilotrum *r*, -thrum *b*, Psy-
lotrum *g*, Ad psilotrum *d*. 7 suasioni *r* (*non b*). 8 succur-
rendum *rb*: occurrendum *gd*. 9 evulsi pili *grb*: evulsis pi-
lis *d*. 10 Nam omni *gd*: Non omni autem *rb*. 13 Sanguisugae
gd. | tostae *gd* (*Pl.*): tunsae *r* (*tusae b*). | vaso *g*: vase *db*.
14 illiniuntur *db*. | per horas tres (*.III. r*) *gb*, per *.III. horas d*:
om. Pl. 15 primiparae (*Pl. codd. R¹V*): primi partus *gdrb* (*ut*
Pl. R² etc.). 17 spumae *grb*: spuma *d* (*Pl.*). 18 a bal-
neo (*Pl.*): balneo *g*, in balneo *drb*. | Sanguis *gb*: sanguine *d*.
21 irinacii *g*, herinacei *d* (*-cii b*). 22 Hoc novi potius libri
prooemium ipsi capitulo praecedenti adnectitur in gdrb. titulum
ipse inserui. | incursus morborum *d*.

tamen habebimus spem certam salutis, cum ex improvise serpentes saeviant, mures aranei, phalangia, et his omnibus nocentiores sint venefici hominis morsus. adversus haec itaque convertendus est animus instruendis 5 remediis, ut appareat benignitatem naturae etiam ea mortifera esse noluisse.

* Tithymalli sucus oleo inlinitur in sole
* frequenter, et hyaenae sanguis inlinitur.

* Antidotum mithridaticum laudant medici 10 eiusque compositiones diversas afferunt et ad commendanda migmata pretiosa propter raritatem ingentes pecunias poscunt. appendunt namque singulas libras vicenis sestertiis et infeliciam credulitatem hoc quoque inge- 15 nio circumveniunt ut illis persuadeant emere quae noceant. alia namque stomachum laedunt, alia caput adgravant, alia pallorem afferunt et corporis maciem. itaque frequenter accidit ut ei qui illorum antidotis 20 usi sunt, miserius morerentur quam si

1 certam *gd*: *om. rb*. 2 muresque *r*. 3 falangii *g*, phalangii *d*, et phalangei *r* (-gii *b*). | et omnibus his *d*. 4 sint *g*: sunt *drb*. | veneficii *g*. 5 in instruendis *d*. 6 appareat *grb*: aperiant *d*. 7 ea *rb*: ea que *gd*. | esse (*ēē g*) noluisse *grb*: constat novissime (*sic d*). 8 Tithymalli (*g*)—inlinitur *gb*: *om. d*. 10 hic novi capituli titulus apponitur in *gd* (*cf. rb*): xxxiii Antidotum contra venena. itaque titulos in margine et olim fuisse positos et nunc esse ponendos vel ex hoc uno titulo manifestum est, qui medium dirumpit capitulum particulae tantum proprius. | mi(me *d*)tridaticum *gd*, mythridaticum *r*. 11 diversas afferunt compositiones *rb*. | asserunt *g^c* (*ex afferunt*). 12 migmata *gd*: pigmenta *rb*. 15 credulitatem *b*: crudelitatem *gdr*. | hoc—circumveniunt *om. r* (*non b*). 17 namque alia *r* (*non b*). 18 caput—maciem *r*: caput. alia pallorem afferunt. adgravant (*aggravant d*) et corporis maciē (*corpus macie d*) *gd* (*caput aggravant, alia p. afferunt, aggravant et corporis maciem b, quod ex utroque male compositum est*). 19 itaque *gd*: et ita *rb*. 20 ei: hi *gdrb*.

bibissent venenum. Pompeius autem magnus 23,149.
 Mithridate devicto invenit in scrinio eius
 ipsius manu scriptam compositionem, qua
 ille praesumpta adversus omnia veneficia
 5 in totum diem tutum se incolumemque
 praestabat: nuces iuglandes duae, ficus siccae
 duae, rutae folia XX, salis granum I in
 unum contunduntur et devorantur a ieiuno.

Electrum est aurum in quo quinta pars 33,80.
 0 argenti invenitur. ex quo si quis vaso po- 33,81.
 tatorio utatur, insidias veneni vitabit. dis-
 currunt enim in eo arcus caelestibus si-
 miles cum igneo stridore, eoque modo
 duplici ratione deprehenditur scelus. est 33,80.
 5 electrum fictum in auro addita argenti parte
 quinta, sed hoc tantum praestat quantum
 illud naturale.

Ergo monstravimus quo antidoto vene-
 num non admittatur et quo vasculo argua-
 0 tur. nunc et remedia suggeram.

Centaurion potum omnia mala medica- 25,127.
 menta exigit per alvum. aristolochiae radix 25,128
 pondere denarii ex hemina vini bibitur. (cf. 101).
 sanguis caninus hauritur adversus toxica. 29,58.
 5 coagulum agninum in potione, ventriculus 29,104.
 ciconiae cum lacte ovium in cibo datur. 29,105.

2 mitridate *gd*, Mythridate *r*. | devicto mitridate *d*.
 4 ille *gd*: ipse *rb*. | maleficia *d*. 5 se *om. d*. 6 praesta-
 bat *grb*: p̄avit *d*. 7 in unum *gd* (simul *Pl.*): in vinum *rb*.
 10 invenitur argenti *d*. | vaso *g*: vase *db*. | portatorio *d*.
 12 enim *om. d*. | similis *g*. 13 cum *om. d*. | eoque: eo *d*.
 14 Est *grb*: *om. d*. 15 fictum *gdb*: *om. r*. | argenti parte
 addita quinta *d*, a. a. quinta parte *rb*. 16 sed et hoc *d*.
 18 Ergo *grb*: Q̄(Quo) *d*. | monstrabimus *g*, demonstravimus *d*.
 20 et *om. d*. | suggeremus *rb*. 22 Aristolochiae *gr*, -logie *d*.
 23 pondere *b*: pondus *g*, pondo *d*, cf. 1,17. 25 agninum
gd (*Pl.*): anguivum *rb*.

- ib.* mustela vulgaris inveterata drachmis binis
29,104. potatur. sanguis anatum ponticarum ser-
28,158. vatur spissus et diluitur ex vino. asinini
28,161. sanguinis potus venena restinguit. haedi
sanguis utiliter bibitur.

5

**XXXIII. Contra leporem marinum
et pastinacam.**

- 32,9. Saeviunt quidam et marino lepore. qui
cum sit genus piscis, mortem infert in
cibo impactus, non subitam sed quae traha-
tur quantum plerique existimant totidem
ib. diebus quot is lepus vixit. atque qui has 10
insidias inciderit ipse suo corpore ostendit
veneficium, habet namque odorem piscis.
32,58. hoc periculo liberabitur cancris marinis
32,59. coctis et in cibo sumptis. ostrea fricta in
20,223. cibo sumpta. malva cum sua radice co- 15
29,104. quitur et succus eius potui datur. sanguis
anserinus aequa cum olei portione bibitur.
28,162. ad omnium marinorum ictus coagulum le-
poris et haedi vel agni bibitur ex vino
cyathis tribus.

20

XXXV. Contra murem araneum.

*

Mus araneus exiguus est ultra modum,
longo rostello, oculorum acie obtusa, et

2 anetarum *rb.* 3 asini sanguis *rb.* 4 restringit *gdrb*
(*cf. Pl. restinguntur*). *tit.* Contra marinum leporem *d.*
6 Astruitur quidem et de l. m. quod *rb.* 7 infert (*inferat rb*)
in cibo incompactam *gdrb. cf. Pl.* 8 sed *om. gd.* | trahatur
db: trahitur *g.* 10 quod is plus (quot *displus d*) vixit *gd,*
quot is vixit *rb (cf. Pl.)*. 11 ipse *g:* ipso *db.* 12 beneficium
gd. | odore *g.* 14 fricta *g* (*fricta et rb*): *frixa d.* 15 sumpta.
(*sic gdrb.* 16 eius *om. d.* 17 aequa c. o. portione *Pl.:*
aeque (eque) cum olei portione (pocione) *gdrb.* | bibitur *gd:*
om. rb. 18 maritimum *d.* | quagulum *g* (*ut semper fere*).
19 ex vino *gdr* (ex vini *b*). 20 cyathis (*ciatis*) tribus: drach-
mae pondere *Pl.*

ideo quantum existimo iners est huius natura ut non possit transire orbitam. morsum venenatum habet, cui sic occurritur. coagulum agninum ex vino bibitur. ungulae arietinae cinis cum melle imponitur. ipse mus araneus divulsus imponitur. terra quam in orbita rota depressit plagae imponitur. talpa discerpta imponitur.

29,89.

29,88. *ib.*

29,89.

ib.

30,20.

XXXVI. Contra phalangium.

Phalangium praecipue in leguminibus et in hortis observatur, sed et araneus et alia genera bestiolarum mortifera, quorum morsus non sentiuntur sed pruritu intelleguntur. adversus haec omnia vinum merum bibitur. acetum calidum in spongia quam amplissima imponitur, ita ut tres sextarios aceti habeat, sextantem sulphuris. radicis hederæ sucus bibitur. sucus bibitur mororum de rubo. gallinacei cerebrum cum piperis exiguo additur in puscae portione. fimi pecudum cineres ex aceto.

23,43.

23,55.

24,79. 24,120.

29,88.

ib.

XXXVII. Contra serpentes et hominis morsus.

Serpentes praecipitem morsum inferunt. quos sanare in promptu est, cum etiam

1 est huius natura: et huius natura *grb*, et huius nature *d*.
 3 m. habet venenatum *d*. | sic *gd*: si *rb*. 4 quagulum *g*.
 | anguium *iterum rb*. 7 orbita *rb*: -tam *gd*. 9 Phalangius *rb*:
 10 araneus *grb*: -nea *d*. 11 bestiolarum *d*. 12 morsus *grb*.
 morsū *d*. 14 Acetum calidum in spongia *rb* (*Pl.*): Aceto calidum (*sic*, calido *d*) spongia *gd*. 16 sextantem *drb*: sextantum (*sic*) *g*. 19 additur: Adduntur ... quod ad seqq. male trahunt) *gdrb*. 20 suppl. ex *Pl.* inlinuntur. *tit.* Ad serpentis et hominis morsum *d*.

- 29,77. ipsas fugare sit facillimum vulturinarum
 25,119. 28,149. pinnarum suffitu, ebuli fumo, nidore usti
 29,71. cornus cervini. viperæ qui iecur coctum
 hauserit negatur unquam a serpentibus
 (20,126.) feriri. erucis ex aceto tritis perunctos non ⁵
 29,77. mordent. habentem secum cor vulturis nec
 serpentes nec ferae appetunt.
 Nunc remedia morsibus subiciemus.
 20,23. raphanus sativa ex pusca coquitur et trita
 20,51. plagæ imponitur. alium tostum cum resti- ¹⁰
 20,260. bus suis et tritum ex oleo adicitur. radix
 22,130. ferulæ ex vino medetur imposita. farina
 22,151. milii cum pice liquida optime facit. ervum
 tritum ex aceto et ad serpentium morsus
 et ad omnium ferarum et hominis mirifice ¹⁵
 23,43. medetur. vinum merum in spongia impo-
 23,138. nitur. mori folia trita recentia: si arida
 sint, decocta et aequè trita imponuntur.
 25,136. 25,78. hysopi semen bibitur. eius qui percussus
 est vertex inciditur eoque additur euphor- ²⁰
 bium: medetur quacumque parte corporis
 25,100. periculum est. centauriæ radix pondere
 25,101. denarii in tribus cyathis vini bibitur. vet-
 tonica herba trita morsui imponitur. aga-
 rici oboli quattuor in duobus cyathis aceti ²⁵
 25,101. mulsi propinantur. aristolochiæ radix pon-

1 ipsas *g*: ipsos *rb*, illas *d*. | sit facillimum est (.ē.) sic *d*.
 2 pinnarum *g*: pennarum *d*. | penna sufficii (*sic*) *r* (penna,
 suffitu *b*). 5 ex: cum *d*. | haec scil. e lacuna loci Pliniani
 (20,126)? 6 nec serpentes *om. d*. 8 subiciam *d*. 9 sativa
 (ut Gargil.) *gd*: -vus *rb* (ut *Pl*). | pusca *Pl*: aqua *gdrb*.
 10 tostum *gdrb*: potum *male text. Pl*. 13 Erum *g*. 15 et
 ad omnium *g*: et omnium *rb*, et ad omnia *d*. | hominum *d*.
 18 sint *grb*: sunt *d*. 20 eoque *gdb* (vertex—22 est *om. r*).
 22 centauriæ *gdrb*: -ri (rii) *Pl*. | pondus (*g*, pondo *d*,
 pondere *rb*) denarii: drachma *Pl*. (*item v. 26*). 23 Vettonica *g*:
 Vetonia *d*, Bettonica *rb*. 25 obuli *rb*. 26 Aristolochiæ *gr*,
 -logie *d*. | pondere *rb*: pondus *g*, pondo *d*.

lere denarii in vini hemina saepius bibi-
 tur. et ipsa ex aceto contrita imponitur *ib.*
 plagae. fimus pecudis recens vino decoctus 29,59.
 imponitur. mus discerptus adicitur. viperæ *ib.* 29,69.
 morsui viperæ cuiuslibet tritum et appo-
 situm caput efficacissime prodest. carnibus 29,78.
 gallinaceorum discerptorum ita ut tepeant
 extrahitur venenum. item gallinarum ce- *ib.*
 rebrum et gallinacei plagae imponitur. sal 31,98.
 cum origano et hysopo ex melle. fraxini 16,64.
 generorum foliorum sucus bibitur et ipsa
 super plagam adicitur.

Non omittenda theriaca qua Antiochus 20,264.
 rex adversus omnes serpentes utebatur
 praeter aspidem. quae adeo probata est
 experimentis ut Coi in templo Aesculapii
 incisa sit in lapide. quam sic componi
 oportet. opopanacis serpylli mei singulorum
 binae drachmae, trifolii seminis pondus de-
 narii unius, anesi et feniculi seminis et
 ammii et apii singulorum pondus denario-
 rum senum, ervi farinae pondus denariorum
 duodecim. haec singula tusa cribrata, deinde
 mixta ex vino teruntur et digeruntur in

3 plage imponitur *d.* | in vino *Pl.* 4 decerptus *g.*
 7 ita ut tepebunt—appositis *Pl.* 8 gallinarum (*sic propter*
tem illud correxi ex Pl.): columbarum *gdrb.* 9 et *om. g.*
 10 ex *grb* (et *Pl.*): cum *d.* 12 plaga *d.* 13 est et theriaca
rb. | theriaca *g.*, thiriaca *d.* | qua *grb*: quam *d.* | anthio-
 chus *d.* 16 con (*sic*) *g* (Coi *Pl.*): apud insulam Coum *rb.*, *om. d.*
 aescolapii *g* (*escu-d.*) 17 incisa sit in lapide *grb*: incideret
sic in lapidem *d.* 18 opopanacis. serpulli *g.* | mei (*Pl. coll.*
Gal. xiv, 185. 186): mellis *gdrb.* 19 binae *gd*: *om. rb.*
 20 aneti *gdrb.* 21 ammii (*Pl.*): amuli *gd*, appuli *r* (apuli *b.*)
 22 senum (*Pl.*): seminis *gd*, semis *rb.* | denariorum duo-
 decim *g*: denar. *xii. d.*, den. *xii r* (duodecim *b.*) 23 tusa *Pl.*:
 trita *gdrb.* | et cribr. *drb.*

pastillos ponderis victoriati, deinde in vaso vitreo ponuntur. cum utendi necessitas venit, singuli pastilli dantur ex vino mixti cyathis tribus.

- 28,156. Hominis morsui carnes bubulae, efficacius vituli imponuntur neque ante diem 5
28,40. quintum solvuntur. sordes ex humanis auribus inlinuntur plagae.

XXXVIII. Contra aspidem.

- 29,65. Adversus aspidis morsum unum refugium habebant priores ut percussus urinam suam 10 biberet. intra paucos annos casu inventum
23,56. est et alterum remedium. namque is qui utrem plenum aceti ferebat percussus ab aspide dolorem non sensit, donec fatigatus requiescendi gratia utrem deposuit. quo 15 facto perniciem sentire coepit, rursusque imposito sibi utre desiit. intellectum est quod si acetum bibisset, posset sanari. ex eo experimento factum est palam hanc
29,65. potionem esse efficacissimam. si autem morsum 20 aspidis secutus est sanguis, nulla de eo qui percussus est spes superest.

1 pastillos *gdr.* | ponderis *grb:* pondus *d.* | victuriati *gd.* | vaso *g:* vase *db.* 3 venit *g:* venerit *db.* | pastelli *gd.* | vino *gd:* vini *rb (Pl.)*. 6 diem. v. *d.* 7 sordes—plagae *om. d.* 8 illiniuntur *b.* 10 habebant *grb:* habentes *d.* | priores: Varro *Pl.* 11 intra paucos annos = nuper *Plin.* 15 quiescendi *d.* 18 posset *drb:* possit *g.* 19 palam factum est *d.* 20 eff. esse *d.* 22 est *gd:* fuerit *rb.* | superest *gdb^m:* salutis est *rb.* | Explicit liber tertius *g.*

Medicina Plinii.

Romae 1509.

Capita libri primi.

- I Ad catarrum vel ad abundantiam humorum capitis:
et quid sit catarrus
- II Ad dolorem capitis
- III Ad cephalargiam
- IIII Ad ptyrias, et porrigines, et pruritus
- V Ad ulcera in capite manantia
- VI Ad alopeciam
- VII Ad capillos denigrandos
- VIII Ad hemycraneam et temporum dolorem
- IX Ad dolorem auriculæ vel aquæ ingressum
- X Ad dolorem aurium
- XI Ad dolorem aurium antiquum fetorem et odorem
- XII Ad aurium imbecillitatem vel surdos et eos qui minus
audiunt
- XIII Ad parotides
- XIIII Ad dolorem oculorum
- XV Ad oculos sanguine suffusos
- XVI Ad lachrymas oculorum stringendos
- XVII Ad lippitudinem vel ad eos qui cantos oculorum con-
tritos habent
- XVIII Ad caliginem oculorum
- XIX Ad aciem oculorum
- XX Ad leucomata vel ad cicatricem: et maculas
- XXI Ad pilos oculorum adulteros
- XXII Ad caligines cecitates vel ut crassitudo abstergatur
- XXIII Ad maturandas aegilopas
- XXIIII Ad ulcera narium et omnia vulnera vetustissima
- XXV Ad fetorem narium vel polipum
- XXVI Ad profluvium narium
- XXVII Ad sanguinem de nare eiiciendum
- XXVIII Ad stillationem narium ex humore
- XXIX Ad vitium oris
- XXX Ad ulcera oris

- XXXI Ad vulnera oris sive tumorem gingivarum
XXXII Ad putredinem oris linguae sive palatus et gingivarum
XXXIII Ad fetorem oris
XXXIII Ad os salivosum et lippidum
XXXV Ad os et labia
XXXVI Ad dentium dolorem
XXXVII Ad dentes laxatos
XXXVIII Ad dentium molarium dolorem
XXXIX Ad dentes vitiosos vel cavos
XL Ad dentifritium et dentes candidos faciendos
XLI Ad dentes molares vel ad omnes ut sint incorrupti
XLII Ad dentitionem quando infantes dentiunt
XLIII Ad uvam distillantem et ad fauces tumentes
XLIII Ad sanguinem ex praecisa uva nimium fluentem
XLV Ad tolles et tonsillas reprimendas
XLVI Ad faucium dolorem
XLVII Ad fauces limpidandas
XLVIII Ad usturam palati sive faucium
XLIX Ad vulnera faucium aperta
L Ad synangen et oris vulnera et anginas
LI Confectio diameron quae facit ad tumorem faucium: oris vulnera et anginas
LII Ad ungendum anginas
LIII Confectio arteriaca ad raucedinem vocis
LIII Ad gulae et cervicis dolorem
LV Ad humeros brachia et manus cubitos
LVI Ad nervos: scapulas et ad omnia
LVII Ad pectoris dolorem
LVIII Ad tussim
LIX Ad tussientium antiquas et diuturnas valitudines
LX Oximel ad flegma incidenda
LXI Ad ptysicos
LXII Ad synthesim
LXIII Ad sanguinem excreantes et ptysicos effectos
LXIII Ad sanguinem reiicientes
LXV Ad eos qui sanguinem vel de stomacho vel de vena satis emittunt

Capita libri secundi.

- I Ad pulmones
II Ad suspirium
III Ad mamillae nucleum et cancrum
III Ad dolorem stomachi cum accidia et nausea et ad inflationem et defectionem

- V Potio ad dolorem stomachi splenis et epatis
VI Ad calefaciendum stomachum et ad angustias eius
VII Ad confortandum stomachum
VIII Ad digestionem stomachi
IX Ad fastidium stomachi et ad carbunculum
X Pulvis ad tensuram stomachi vel ad defectionem sive
ad vomitum
XI Ad singultum et vomitum
XII Ad ardorem stomachi et sitim
XIII Ad cordis dolorem
XIII Ad cordis pulsum
XV Ad praecordiorum dolorem
XVI Ad ligulam et vomitum
XVII Ad epar
XVIII Ad splenem
XIX Ad os ventris stringendum
XX Ad ventris dolorem et alia vitia
XXI Ad lumbricos et tineas necandas
XXII Ad tormina
XXIII Ad ventrem temperandum
XXIII Ad tenesmum
XXV Ad coleram
XXVI Ad celiacos
XXVII Ad fluxum ventris stringendum
XXVIII Ad dissentericos
XXIX Ad dissenteriam et lientericam
XXX Ad colli dolorem
XXXI Ad intestini vulnera condilomata usturas et ragadas
XXXII Ad intestina rupta
XXXIII Ad yleon
XXXIII Ad lateris dolorem id est plereusim
XXXV Ad costarum fracturam
XXXVI Ad lumbos dolentes
XXXVII Ad renum dolorem
XXXVIII Ad vesicae dolorem
XXXIX Ad calculum
XL Ad incontinentiam urinae
XLI Ad verendorum vitia si fornicatio sit vel verrucae
XLII Ad testes atque ramices
XLIII Ad inguina
XLIII Ad intertrigines
XLV Ad scyan
XLVI Ad coxae dolorem
XLVII Ad geniculorum dolorem
XLVIII Ad tibiaram dolorem
XLIX Ad talorum dolorem

- L Ad tumorem pedum
- LI Ad permones
- LII Ad interdigitia
- LIII Ad paronitii dolorem
- LIIII Ad unguarum dolorem
- LV Ad corporis salubritatem
- LVI Ad lythenas
- LVII Ad elephantiasin
- LVIII Ad morbum comicialem
- LIX Ad morbum regium
- LX Ad yctericos

Capita libri tertii.

- I Ad febres calidas intercidendas
- II Ad emytriteum
- III Ad febres periodicas
- IIII Ad quotidianas
- V Ad tertianas
- VI Ad quartanas
- VII Ad lithargicos
- VIII Ad somnum provocandum
- IX Ad freneticos
- X Ad epylenticos
- XI Ad cardiacos
- XII Ad hydropis initium
- XIII Ad paralyticos
- XIIII Ad podagram
- XV Ad nervos et articulos et artidricos
- XVI Ad syderatos
- XVII Ad vulnera
- XVIII Si quis ictu pugnum vel manum laeserit
- XIX Ad fracturam seu rupturam pellis
- XX Ad vulnera
- XXI Ad sanguinem ex vulneribus sistendum
- XXII Ad ulcera et vermes innatos vel ad nomas sive ad fistulas ulcerum
- XXIII Ad apostemata interiora
- XXIIII Ad omnia exteriora apostemata vel tumores
- XXV Ad collectiones vel tumores
- XXVI Ad styrosim ventris vel stomachi
- XXVII Ad paniculas
- XXVIII Ad cyratas quod sunt glandiolae
- XXIX Ad strumas
- XXX Ad carbunculum
- XXXI Ad papulam noxiam

- XXXII Ad furunculum
 XXXIII Ad circinum: quod alii zonam vocant
 XXXIII Ad ignem sacrum
 XXXV Ad rubeam
 XXXVI Ad combustarum
 XXXVII Ad exusturam frigoris
 XXXVIII Ad scabiem
 XXXIX Ad papulas
 XL Ad pustellas quae vocantur volaticae
 XLI Ad varos
 XLII Ad verrucas clavos et callos
 XLIII Ad pruritus corporis
 XLIII Ad impetiginem
 XLV Ad maculas de corpore eximendas
 XLVI Ad colorem cicatricibus reddendum
 XLVII Ad livores recentes et tumores
 XLVIII Ad ossium fracturam
 XLIX Ad extrahenda ea quae corpori infixae sunt
 L Ad morsum canis rabiosi
 LI Ad morsum canis non rabiosi
 LII Psilotrum
 LIII Antidotum contra venena
 LIII Contra leporem marinum et pastinacam
 LV Contra murem et araneam
 LVI Contra phalangium
 LVII Contra serpentes et hominis morsum
 LVIII Contra aspidem

Index

verborum sive apud ipsum auctorem (praeter Pliniana) sive apud librarios saeculorum IX (g) et XII (d) memorabilium.

ab: ab ieiunis 1,23. ab ieiuno 3,11. ab renibus 2,19. — non est ab re 2,4.

acitabulum *gd in praef. (bis). pro acetabuli mensura (Plin.) ponitur pondus denariorum xv. 3,10.*

acopum: in acopi modo perunguatur 1,3.

acrifolium *gd (agrifolium forma vulgari rb, nunc apud Italos agrifoglio) 2,6.7. 3,1. 14.30 — ex eodem ubique Plinii loco corrupto 24,116, ubi aliqui folia codices id est (non agrifolia, ut ex Ps. Plin. male correxit Harduinus, quem vid. ad. h. l., sed) aquifolia, quod*

habet Marcellus p. 234 [Aquifolium cum ture et (corr. contusum ex) sale et oleo subactum impositumque medetur articulis. ceterum cum sermo sit de solis foliis, ita potius Plinii locus corrigendus est ut legas Aquifolii folia . . . de quorum virtute cf. Hayne Arznei - Gewächse VIII. 25. Strumpf Arzneimittellehre II. 224] et suspicatus est iam *Fée Botanique de Pline t. III (Par. 1833) p. 273.* aquifolium (vel aquifolia) Plinii = acrifolium Ps. Plinii (Macrob. sat. III, 20,3) = ὄξυάκανθα (-θος Theophr.) Dioscor. 1,122 (Ilex aquifolium: *Avellino Flor. med. di Napoli 1841 p. 27, nobis Stechpalme.*) ceterum praeter aquifoliam ilicem uno apud Plinium loco arbor memoratur crataegos Theophrasti „quam Italia aquifoliam vocant“. quibus confusis factum esse videtur ut apud Diosc. l. c. oxyacantha dicatur (id quod a reliqua narratione plane alienum est) „arbor similis ἀρχάδι“ (cf. *Fraas Flor. class. p. 70 et 94, Salmas. ad Solin. p. 675. 190*), virtutes autem habeat easdem quas apud Plinium aquifolia (illex).

adalligare (frequentius quam Plinius) habet *g*, ubi alligare (semper fere) edit *d*: 3,10. 15. 16. 17. 18. 21 (adalligare etiam *d* 3,13. 22) etc.

adalligamentum (nov.) 3,22 (alligamentum *d*).

ademptis *g* 2,20 (ubi demptis *d*, ut vulgo).

adeps masc. (ex Plinio), raro fem. (rec., ut Marcellus) 1,4

cum adipe ursina *g* (non *d*). 1,6 (*gd*). cf. *Neue Lat. Formenl. I, 695.* adeps masc. etiam ap. Scribonium (nisi quod fem. legitur 271. cf. 260).

adversum frequentius quam adversus (quod praefert *d* 1,13. 2,17) 1,13. 23. 25. 2,17 etc. adversus *gd* 2,7. 17 inf. *Neue II, 492.*

ae pro e: aechinorum *g* 3,5. 6. aebuli 3,6. caera, saevum plerumque *g* etc.

affricane (sic) coclee semper *d* (non *g*).

agitatores 3,30 (= quadrigas agentes Plin.).

alere: qui hunc morbum alunt 1,25.

alica 2,2 (hillaca *g*, hyllacea *d*). 2,10 (alia *g*).

aliquis: propter cruditatem aut languorem aliquamque (aliamque *d*) causam 2,26.

alium: sic semper *g* (ut Plin.), sed allium semper *d* (ut rec.) et interdum *g*^c (3,22 cf. v. l. 2,10). alei pro alii 1,21 (ut ed. Diocl. p. 14 W.).

alopiciae *g* (alopicie *d*) semper.

amulum *gd* 1,24. 2,17. 3,37.

-an in acc. sg. decl. I voc. Gr.: hemorogian *g* 3,2. sed hydrofobiam 3,10.

anacollema: anacollima *gd* 1,8.

anacolema *gd* (-colima *r*) 3,16.

anetum: sic semper *g* (cum *d*, non anethum, ut idem scriptor in Martiale). — pro anesum (quod nusquam apparet) 1,1. 16. 3,4. 15. 21 etc. (anesum et anethum Scrib.).

aprinum 2,22. 3,6. 30 etc. semel

aprunum *g* 3,30 (ut Plin. vet. lect., rec. aprinum et rarius aprugnum, ut Marcellus, cf.

- Jan. ad Pl.* 28,167. aprunae ed. *Diocl. p.* 12 *W.*)
- aranaea** 1,1 etc. (*ubi araneus Pl.*)
- aristolocia** (-locium 2,26. 3,13) *semper g* (1,10. 3,33. 37. etc. *sic etiam cod. Vratisl. s. IX Apul. herb.*), *aristologia d.*
- astulae** 1,13 (*cf. Isidor.* 17,6,26 „quasi abstula“).
- auriculae** = aures (*frequentius quam apud Pl.*) 1,1. 6 etc.
- austere** (vinum) *gd* 2,8 et *saepe in abl. austeri* (vino) 1,13 (-ro *d.*). 1,23. 24. 2,5 (-ro *d.*). 6. *iterum* 6 (-ro *d.*). 10. 3,3. 15 (-ro *g.*). 27. *quod exemplum addendum iis quae affert Neue II, 70. 71.*
- autem** *compendio Anglosaxo-nico scriptum in d* 1,3.
- bacae vel bachae** *g*, *bacce d* *semper* (*cf.* 2,6 etc. *sed interdum bace etiam d* 2,11 et 2,17, *ubi bacis d*, *sed baccis g.*)
- balneum** (*numquam balineum*) *gd.*
- benignitas naturae** 3,33.
- bessis** (= $\frac{2}{3}$) *nom. sg. in praef.* (*bessis sextarii salis marini.*) *Neue I, 178.*
- brittia** *pix semper g*, *bricia* (*sed* 3,4 *brictia*) *d* 2,26. 3,4. 3,8 (*brutia b* 2,26. *r* 3,4).
- bubulinus** *saepe g* *ubi bubulus Plinius* (1,6. 2,25 etc.) *et saepius d* *quam g* (3,5. 6 *bis.* 15 etc.). (*finus etc.*) *bubuli d* *pro bubulinus* 2,26. 3,3. 12 (*sic etiam g* 3,26).
- cacabus** *novus fictilis* 3,30. 2,26.
- cacoethes**: *duritias quas cacoethes (cachoethos gd) vocant* (*ex Pl.*) 3,4. *ibidem cacoethe (aeque gd) cf. Scribon.* 102. 220.
- calefactoria** *vis* 3,13. *sed ib. infra (ex Pl.) excalefactoria (excalefactoria d).*
- canceromata** *gd* (*pro carcino-mata, ut Marc.*) 3,30 (*cf. Apulei. Vrat. c. de centauria mai., sed cancrinomata idem c. de aristolocia.*)
- caproficus** (*pro caprificus*) *g* 1,13 (*ubi morus Pl.*). 3,6.
- catulus** *caninus* 2,4 (*ubi catulus simpl. Pl.*)
- cauculi** (*pro calculi*) *passim g* (*et saepius d*) 2,17 etc.
- centauria** (*ut Apul. Vrat.*) 2,26 (*centaureum Marc.*). 3,3 (-rea *d.*) 3,37 (-rium *Pl.*).
- centaurion potum (gd)* 3,33 (-rium *Pl.*).
- cerbellum** (*g*, *cerebellum d*) *leporinum* 1,14 (*ubi cerebrum Pl.*).
- cerotum** 1,3.
- cervicum** 1,21 (*ubi cervicium Plin. codd. VR, — cum T.*) *Neue I, 281.*
- cervisa** *gd* 3,36 (*cervesiae ed. Diocl. p.* 10 *W.*, *cervesa inscr. lagonae Paris. Revue archéol.* 1868. *XVIII, 226.*)
- cisternina** *aqua* 3,24.
- citāt** *alvum* 2,5 (*ciet Pl.*).
- cius** *term. adiect. g* (*numquam — ceus, ut plerumque d*): *rosacium* (*sic iam Act. fr. Arval. s. a.* 87. 105. 118. 155 *cum corona pactili rosacia, sed ib. rosacea a.* 90. 120 *Henzen. rosaceo Pl. Aug.* 15,30). *item gallinacius, erinacius, vinci-cius, hordiacius etc. semper g. similiter et calciamenta, calciari* (2,24. 26 etc. *cum Pl. Aug.*).
- cludit** *sanguinem g* 1,24 etc.

- (*cf. Scrib. cludenda cicatrix* 42. *clusi* 80. 97).
- clysterium**: *clysterio* (*clysteribus Pl.*) *infunditur* 2,7. 8. *it. inmittitur* 2,10. *at clystere (ex Pl.)* 3,21. *cf. Scrib. (clystere, clustere* 179. 200. *per clysterem* 154 [*clysmo* 155. 194. 197], *semel clysterio* 114, *et clysteria* 118).
- cocleae** *semper g* (*cuchliae Ed. D. p. 46*).
- cocleare** *praef. (gd, coclear r). cf. Martial. ep. 14,121. coclear* 3,19. *gen. coclearis* 3,22 (*-ris vel -ri v. l. Pl.*): *coclearii* 1,6. *abl. cocleari* 1,15 (*bis*). 3,21: *cocleario* 1,15. 2,8. *coclearia* 1,1. 3,23. *coclearibus* 2,1. 26 (*cf. Scribon. cochlearium* 94, *cochleario semper* 71. 76 *bis*. 96. 122. 133. *cochlearia. cochleariorum* 76).
- colera**: *ad colera gd tit.* 2,7 (*coleribus in ind. capit.*).
- coliandrum** *semper g prf.* 1,6. *etc. (coriandrum d, ut Apul. Vrat.)*.
- coliculi** (*Ed. D. p. 14*): *coliculi bis g* 1,15. 3,4 (*alibi cauliculi*).
- comparatio**: *refrigeratoria sine comparatione* 2,26.
- conchyliata** (*conquiliata g, ut quiatus pro cyatus semper Apul. Vrat.*) *lana* 1,6 (= *conchylio infecta Pl., cf. Marc. p. 75. 77*).
- coquere**: *aqua in qua lupini coxerint* 2,12 (= *decoctifuerint Marc. p. 200*). *aqua ubi mus decoxerit* 1,16.
- corrigium** *caninum (g, corrigia canina d, Pl.)* 1,11 *et* 1,16 (*ubi corium g, om. d*), *ut Marc. p. 87 et 109 (sed idem corrigia canina p. 201). corrigia Ed. D. p. 26 (cf. Cic. etc.)*.
- cottidie** *g* (*cotidie d*) *semper*.
- cupressus** 3,23. 24 *etc.*
- cyatus** *g* (*ciatus d*) *sine h semper*.
- cydonea** *g* 1,4. 8. *g²3,4. cydonia g* 2,4 (*bis*). 5. 7. 10. 3,4 (*cydonea semper d*). *cotonia* 1,24 *et ib. iterum cytonia g* (*cytonia bis d*) = *nunc ital. cotogna. — cotonea semper Pl. qui sic* 15,37 (*cod. Aug.*): *mala quae vocamus cotonea et graece cydonea (cf. Aug. 15,38. 58. 60. et cotoniorum in ind. l. xv). cf. Macrob. sat. 7,6 (cytonia . . . cotonea). cydonea Garg. c. 43. mala quidenaena Ed. Diocl. p. 16*.
- cypreo** *oleo g* 1,4.
- dactylos** *tres* 3,19.
- de** 1) *pro gen.*: *de porri suco coclearia duo* 1,1. *aqua quae superfuit de bovis potione* 1,1. *de myrra pondus denarii* 1,12. *folia de buxo* 1,13. *sucus de quinquefolio (= Pl.)* 1,17. *mora de rubo* 2,7. 3,36 *bis*. *pilulae de cupresso* 2,20. *sucus de pilulis cupressi* 2,20. *pilulae de platanis* 3,4. *pellem de lepore albo* 3,19. *sordes de auriculis (aurium Pl.) aut de mamma pecudis* 3,23. *cinis de femoribus pecudum* 3,25. *cf. surculum ex myrto (myrti Pl.)* 2,21.
- 2) = *ex*: *corona de puleio* 1,1. *pistillo de cupro* 3,24. — *uti de horto sublatum est* 1,1. *ossa de capite vulturis* 1,1. *menarum ci-*

nis de capite (e capitibus *Pl.*) 1,17. glebula luti de (e *Pl.*) nido 2,17. cocleae de suo testo eiectae 3,4 (exemptae de testis suis 3,14). vermis de cadavere canis 3,10. spartum de cruce 3,15. lapillus de (e *Pl.*) nido hirundinis 3,21. pancratiastes de nobilissimis 3,30.

3) = a: liberat de vitio 2,13.

4) *pro abl. instr.*: de licio alliget 3,15.

defervefactum oleum *prf.*

deinde postea 3,30 (*g, non d.*)

denigrare (capillos) 1,5.

denigrescunt (dentes) 1,5.

dentio (infantium) 1,14.

distillatio *gd* 1,11. 16 *etc.*

desultare (= exsultare *Pl.*) 1,6.

desurgere 2,9 (= se levare ut digerat *r* 2,24).

detergit (potio) stomachi fastidium 2,4.

devocant (medici curationem) ad scalpellum 1,7.

dies: in die, semel in die, bis in die (bis die *Pl.*) *sic saepe* 2,4. 6. 8. 10. 26. 3,4.

diversus: et e diverso (und umgekehrt) 1,21.

digitus minimus male (*ubi medicus Pl.*) 3,7. *digitorum nomina sunt haec*: 1) pollex. 2) index, salutaris. 3) impudicus, medius. 4) medicus, honestus. 5) auricularis, minimus. *cf. Rose Anecd. II, 254, 35. cod. Berol. lat. theol. fol. 119 f. 240.*

discorticata (= desquamata *Pl.*) 3,30.

donec (= dum non, dum nec) deposit 3,38.

dormitorium cubiculum 2,13 (*bis, ubi cub. om. Pl.*).

dragma semper gd.

dysinterici g (dissenterici *d*) *semper* (desinterici *g* 2,10).

ebiscum, eviscum *rec. pro* ibiscum (*malvae species, althaea*): ibisci *gd* 1,18. ebisci *g* (evisci *d*) 2,26. hibiscum *Pl.*, hibisco *Verg. ecl. 10,71* (ibisco *P*) *et* 2,30. hybisci *Scribon. 160* (ebiscum 80.82 *cf. Rhod. ad Scrib. p. 141.* ibiscum *Pall., Apul. (cod. Vrat.). cf. Dioscor. 3,153 ἰβίσκον (sed apud Gal. de simpl. sub litt. e ἰβίσκος).* eviscum („quasi visco“) *Odo Magd. cf. Du Cange s. bauculus ex Act. SS. Jun. t. III p. 461 (vit. S. Rainerii Pisani saec. XII): „radicem evisci tritam quae vulgo dicitur bauculus“.*

enula *rec. pro inula (Pl.)* 1,13. 2,12. innula *Apul. (cod. Vrat. et Cass.), ital. enula, enola, ella.*

eo: additur eo 2,1,4. 3,5. 9 (ei *d*). 37.

ericaea (hederacia *gd*) vasa = *Pl.* vasa ex ea (erica) facta 2,13 (*cf. mel ericaeum Pl.*).

erinaceus: erinacius *g* 1,4. irinacius *g* 1,18. 2,13. 3,29. 32 (erinaceus *vel* herinaceus *d*). irenaceus *vel* irinaceus *codd. Plin. (RV) Jan II p. XIII. IV p. XLV.*

erum *pro* ervum *g* 3,5. 37.

erraticus (= silvestris *Plin.*): asparagus (agrestis *Ap.*) 1,13. cucumis (silvaticus *Ap.*) 2,26. malva (rustica *vel* erratica *Ap.*) 2,26.

esse (= edisse *Pl.*) 2,17. 3,6.

- ex Pl.* 3,2 (*ubi manducare r M*).
- et:** adipe frontem lini et dormit... lauri folia sub capite ponis et dormit *etc.* 3,19 (*cum praes. pro futuro, ut saepissime colligis, coquis, mittis, tollis, scribis, misces, das etc.*).
- euforbium** (*ut Scrib.*) 2,26. 3,31. 37. (*euphorbia Pl.*).
- experiscerer** *in prf.* (*experirer r M*), *ut in inscript. rec. experiscar, -catur, cf. Corradini s. v. experior init.*
- exungia** *pro axungia g* 2,20. 3,7.
- facit:** mirifice facit 1,10. 3,30. optime facit 3,37 *etc.*
- faginus** (= *fagineus Pl.*) 1, 4. 12.
- farina** frumenti 2,26. 3,30. farina (= *cinis Pl.*) pumicis 3,7.
- fascia** pedalis 1,1.
- febri** (-i *Pl.*) 1,1. *cf. Neue I, 215.*
- fenugrecum** *rec. (d): fenugreci d, feni greci g* 2,4 *etc.*
- feniculina** (*farina*) *g* (*feniculi d*) 2,20.
- fervore bono** coquere 2,26.
- figus:** *gen. fici* 3,4. 6. 11 *etc.* *figus* 3,10.
abl. fico (Pl.) g (*ficu d*) 1,21. 3,1. 22. *ficu gd* 2,20.
plur. nom. ficus (fici Pl.) gd 2,24. 3,7. 8. 22. 33 *cf. Neue I, 533*). *gen. ficorum* 3,29.
- finus** *rec. pro finum (Pl.): sic semper d et plerumque etiam g, sed finum retinet g* 1,4. 3. 1. 3. 5 *et (saepius)* 30. *finus* ... *quod gd* 3,23 (= *finum* ... *quod Pl.*). *auctor ipse sine*
- dubio finum semper dixit cum Plinio. Neue I, 555.*
- fluviales** (*cancri*) *pro fluviales (Pl.) gd* 3,5. 9. *quod corrigendum videtur cf. 3,17 g fluviales (ubi fluminales d, fluviales r).*
- foetor** *g* 1,12.
- fricatus, frictus:** *nitrum ... capiti infricatum (g, infricatum d)* 1,2. *cinis ... dentibus infricatus gd* 1,12.
- fricta** *fabia gr* 1,23 (2,17) *pro fracta Pl. (= fresa Marc. cum Plin. 22,140). cf. pisae fractae Ed. Diocl. p. 14.*
- frictus:** *ostrea fricta gr b* (*frixa d*) 3,34. *resina fricta (cf. Scribon.)* 2,26.
- fundere:** *ovum crudum in vaso funditur* 1,25 (*diffunditur* 2,8).
- genesta** (*pro genista Pl.*) *gd* 2,3 (*cf. Pall., Veg.*).
- genus:** *huius generis g prf. (cf. hoc genere ib.) = huius modi d.*
- gluten et glutinum utrumque** (*ut Pl.*) *g* 1,18 *etc.* *glutinum d* 1,18 (*ubi glutinum g*).
- glutinosi** *cibi* 1,25 (= *Veget. 5,41,1*).
- grassaturae** (*nocturnae*) 3,30.
- gumme** (*gumme*) *pro gummi (nom.) bis gd* 1,24.
- h om. aut add.:** *halica* 2,2 (*v. s. alica*). *arenulae g* 1,13. *harundo* (*arundo d*) 3,14 *etc.* *hibiscum* (*v. s. ebiscum*). *hollus* (*et olus* 2,8. 10. 3,10) *g*. *humerus*. *humidus*. *humor plerumque g* (*cf. 3,4 et tumores, ubi et umores Pl.*).
- hemicrania** *nom. plur. (emigrania gd)* 1,1. *ut emi-*

granion *Cass. Felix c. 1 (de morbo)*. emigraneus dolor *Alex. (lat.) I, 45 et emigranea passio I, 49.*

hic pro is: his (*saepe ante qui quae pro is (iis) 1,5 (is d). 6 (is d). 19. 21 (tit.). 2,4. 3,4 (quater). 13 (tit.) (cf. Scrib. 170. 208).* hisdem *pro isdem (iisdem) 3,4. hi (pro ei) qui 2,26. 3,33. — cf. eis quae 3,9. — is d pro his (g) 1,19. — huiusmodi et eiusmodi 3,30.*

himina pro hemina passim g (1,17. 24. 3,30).

„holus id est caules“ 2,9. holus, holera = brassica (Pl.) 2,20. 3,4. 20. 30. 31.

hydromelle abl. 2,20. 3,5. cf. s. oxymeli.

hysopum: ysopum semper gd (*sed semel hysopum g 3,24).*

i pro e in abl. III decl.: molliori (*sic semel in compar.*) *g 1,7.*

idem (= iidem) gd 3,3. 4.

ilicina (iligna Pl.) 3,4.

imbrex 3,19.

in 1) omissum: qui eam fortunam inciderint *gd 1,25. qui has insidias inciderit gd 3,34.*

cocleari (pro in c.) bis 1,15.

2) = pro: in cibo *vel in portione dare, sumere saepe.*

3) **additum (pro abl.):** in linteolo involutus 1,7. in lana involutus 3,16. in lana alligatus 3,13. tostum in ferro 3,13. — in die *vid. s. dies.*

4) **c. abl. (pro acc.) apud verba motum exprimentia:** in naribus indita 1,14 (*mox ib. dat. naribus in-*

*ditur. cf. 1,13 etc.). in auribus inmissum 1,6. — in linteolo inlita 3,4. in panno inlinuntur 3,4. in fronte inlinitum 3,16. in panno induci 3,30. in xx libris hordei adiciuntur tres librae lini seminis *praef.* additur in puscae portione 3,6. oleo in quo est additum 3,1. [super plaga adicitur *d* 3,37 *ubi plagam g*]. in cacabo novo componuntur 2,26. in dextro humero inclinati 1,6. in musti congio coiciuntur cydonia *etc.* 2,4 (*cf. ovum in vaso diffunditur 2,8).* [in eodem vase conicitur *d*, *ubi g*: in idem vas coicitur 1,25] *cf. Scrib. 220. 271. — mittis in furno 2,6. [in olla mittis d 1,13 ubi in ollam g]. cancer in aqua remittitur 3,16. in aqua frigida missa 3,30. [in cruce fixus d ubi crucem g 3,15]. in pastillo rediguntur g 3,6.**

in-: inlinere *semper g (sed illitus 2,11. illinitur 2,10. indita corr. pro inlita gd 3,4).* inligere 1,1. inmittere, inmissus 1,6. 2,10. 11. 3,5. inmundibus 1,18. inmatura 1,21. 2,6. 3,6. 3,29. impatiens 1,23. inpetigines 1,18. impetus 1,10. 3,4. implere 2,8. imponere *fere semper (sed inponere etiam g 1,16. 3,26 bis).* improviso 2,26. **incursus morborum 3,32.**

infra scripta (compositio) = sequens 2,7 (cf. ita scripta 2,4).

infriatur potioni (*codd. infricatur*) 2,4.

- infundere:** lana infunditur in mel (= inf. melle *b*) *gd* 3,3. *cf.* spongiae infusae ex aceto 3,11 *etc.*
- ingenium:** hoc ingenio (= hac arte) 3,33.
- inlinere** (inlinuntur, inlitus, inlini *semper fere g*, ubi inlinire (illiniuntur, illiniti, illiniri) *d.* *habet tamen etiam g* inlinitus (-ti *etc.*) 1,1. 16. 2,20. 24. 25. 3,6. inlinire 2,17. circum liniunt 3,6. lini (*im-perat.*) 3,19. inlinietur 3,26. *et inlinibat (sic pro inlinebat)* 3,30. *cf.* adlinuntur *g* (adlinuntur *d*) 1,16. — linere *sic semper etiam Scribon.* (*sed idem oblinierit* 230. *oblinita* 244).
- inquinare:** hoc medicamentum non inquinat (schmutzt nicht) 2,26. *cf.* Scrib. 80.
- instar:** ad instar (= ad modum) coclearii adiciuntur 1,6.
- instruere remedia** 3,33.
- intra paucos annos** (= nuper *Pl.*) 3,38.
- invenire se medicos:** multi medici se medicos adversum hoc malum non inveniunt 1,25.
- inviolati praestantur dentes** 1,13.
- iocinere** 1,21. iocineri 2,4 *etc.* (iecinoris *male Scrib.* 144. 265. *id.* iocinerosi 105. 169).
- is in plur. III decl. raro servatur in g:** harundinis 3,14 (*acc.*). similis 3,33 (*nom.*).
- iocundissime g** 1,3. iocundissime *g* 2,5.
- lactans** (cutulus) *g* 2,4. *bis* 3,10. 3,21 (lactens *d*, *Pl.*).
- laridum g** (lardum *d*) 2,1. 10. 3,25.
- lenticula** (lentille = lens *Pl.*). 1,8. 2,26. 3,4. *lenticla g* 1, 21 (*ut in Ed. Diocl. p.* 8 *W.*).
- lentiscum** (-cus *Pl.*) 3,4.
- limus aquaticus** 2,26 (= phycos thalassion id est fucus marinus *Plin.* 26,103).
- lingula** 2,4 (ligula *M,r*). *ligula* 3,21.
- linquere:** his quos linquit animus 2,4. *cf.* Gargil. c. 16.
- liquamen** 3,27.
- lixivus** (cinis) 3,26 (lixivus *Pl.*) *cf.* cinis *lixiva et lixiviam cineris Scrib.*
- lumentum** (*pro lomentum*) *g* 2,25. 3,6. (*cf.* *Apul. Vrat. c.* 21. 22).
- lupinum g** 3,6 (*sed lupini triti* 3,8 *etc. cum Pl.*).
- madidum:** in aqua coquitur, cum madidum est eximitur 3,22. *cf.* Scrib. 41 *etc.*
- malagma** 2,25. 26 (*abl. malagmatibus*).
- malandria corruptum in mala tusa** 3,4.
- manna turis** 1,6.
- marina loca** 2,1.
- marrubium** (*sic et Ap. Vrat., μαρρόβιον Diosc.*): marrubium (*ut Plin. Aug.* 14,105) *g* (marubium *d*) 1,24. 3,6. 11. maruvium *g* 1,26.
- medetur passive** 2,2.
- menae salsae i.** pisces salsi 2,5. 1,17.
- migmata pretiosa** 3,33.
- millefolium** (milifolium *Pl.*) 1,13. 24. 2,17 *etc.*
- milipedae g** (*Pl.*) 1,17. *milepedae g* 3,6 (millipedes *d*).
- mittitur isdem** (= inmittitur) 3,4.

modus est ut fiat crassitudo glutinis 3,30.

mora domestica (cf. *Plin.* 23, 135 „apud nos“) 1,12.

moretum: in modum moreti 2,10.

muria amurcae 1,13 (*nisi forte hoc ex duplici lectione natum aestimes*).

myrobalanum genus est caryotae 3,3. 2,5.

myrtinum (myrteum *Pl.*) oleum 1,1 (myrteum *g*, myrtinum *d* 1,4).

nucleus: nuculeus *g* 1,1. 13. 24. nuclei (nucis *Pl.*) amygdalini 3,11. nuclei grandes *pro* (*Pl.*) nucis iuglandes *g* 3,7 (cf. 3,11).

opopanax 2,26. 3,37. farina opopanax (panacis *Plin.* 26, 117 *ubi panaces volunt editores*) 3,13 (opopanax *sic g* 3,13. 37).

opera pistoria (backwerk) 1,25.

ovi rufum (= luteum *Pl.*) 3,24.

oxymeli: oximelli *nom. g in prf.*, *abl. g* (oximelle *d*) 2,12 *bis*. oximelle *abl. gd ibid.* (oxymelite *Marc. cf. Pl.*) *cf. s. hydromelle. Neue I, 239.*

palumbus, *pl.* palumbi, -borum (palumbis, -bes, -bium *Pl.*) 1,9. 2,6. 11. 17. 3,18. 23 *etc. cf. Scrib. 16 (bis) et v. l. Plin.*

panas (panos *Pl.*) quas paniculas (*Scrib., Apul.*) nos dicimus *g in tit.* 3,5. panas (*pro panos*) 3,5 *ter gd.*

pastillus: pastellos *gd* 3,37. pastelli *gd ib.* in pastillo (*sic g*, pastella *d*, pastillos *Pl.*) rediguntur 3,6.

patinis g (*ubi patenis g^c*) 2,11.

ph: scribitur *f pro ph*, *pth pro pth in g*: epifora. elephantiasi 1,20. synfitum 2,6. 3,4. euforbium 2,26. 3,31. 37. amfibere 3,1. faridinas 3,4. hydrofobiam 3,10. leucopeo 3,15. frenetici 3,19. ponfolica 3,24. rafanus 3,30. 37. falangium 3,32 (*sed raphani* 2,12. phalangium 3,36. *cf. etiam sulphur* 1,20. 22. 3,27). pthisici 2,1. tysis (tussis *d* = pthisis) 1,23. pthisi 2,2. pthiriasis 2,2.

pilulae g (pillule *d*) *semper.*

pinna g 3,4. 37 *etc. (ut semper Scrib.)*. penna *g* 1,6. 3,24 (*bis*).

pisare: pisas 2,26.

pistillo g (*ubi pistello d*) 2,26. 3,24.

pond, pondus, pondo: sucus de quinquefolio pondus (*gd*) denarii ex aquae cyathis tribus potui datur 1,17. sordes de auriculis ... pondus denarii ... hauriuntur 3,23. aristolochiae radix pondus (*g*, pondo *d*, pondere *b*) denarii ex hemina vini bibitur 3,33. centauriae radix pondus denarii bibitur 3,37. — rutae suci pondus denariorum xv bibitur 3,10. — adipis pondo quadrans decoquitur 2,1. ex his dimidii den pond (pondus) datur 3,21. trifolii seminis pondus denarii unius 3,37. croci pondus denarii 1,25. chamaedryos pondo libra, centauriae pond (pondo) unciae tres *etc.* 2,26. cyperi seminis pondo quadras (*sic g*) *ib.* ex hoc medicamento pondus victoriati datur 1,25. dig. in pastillos ponderis victoriati 3,37.

porrigo (*g*) et **prurigo** (*d*) confunduntur 1,2.
postero die 3,26. (postera *g*) 3,30. *cf. Sircker Tac. Forment.* s. 21.
potatorium vas 3,33.
praecedere: omnia praecedit ut iecur canis devoretur 3,10.
praedicere: superius praediximus 1,5.
pulticula 2,9.
pusca: *sic g, rarius posca* (2,20).
pusillum (= momentum *Pl.*) resinae 2,11. myrrae 3,23. *cf. 2,12. (pusillo diutius Scrib. 53).*
pustulae (pusulae *Pl.*) 3,4. 9. 27 (*ut Marc.*).
puxis g (pixis *d*) 3,6. 11.
quagulum g pro coagulum 1,17. 24. 2,8. 3,2. 4. 10. 14. 15. 21. 34. 35 (coagulum *g* 3,33). *ita quiatus pro ciatus semper in cod. Apul. Vratisl.*
quod: intellectum est quod si acetum bibisset posset sanari 3,38.
radix (= rāphanus) 2,1. *cf. Gargil. c. 1 tit. (Scrib. 198).*
rafanus sativa fem. (*ut Garg.*) 3,37.
reditus: aegros in reditu habere et facere ex aliquo reditum *praef.*
refrigerationem praestat 1,8.
remediat 1,1. 3,30 (*sic saepe Scribon.*).
remollit (emollit *Pl.*) 1,21.
removetur (*sc. ab igne*) 1,6.
repetit abs.: non repetit (*sc. morbus, kommt nicht wieder*) 3,21. *cf. Cels. apud Rhod. lex. Scrib. s. v. (ad Scrib. 122, ubi non repetit eum dolor).*

repraesentat mare *prf.*
restringunt pro restingunt (*Pl.*) 2,19. 3,33.
rombus (rumbus *g*) 2,13.
ros (*pro rhus*) syriaci (*gen.*) *g* 2,4 (*cf. rhus Scrib. 111. 113. 256. et rhois id. 142. Neue I, 323.*)
rostellum 3,35.
sablo marinus (= harena litorum maris *Pl.*) 3,22.
saccus linteus (= linteolum *Pl.*) 3,30.
sal masc. g (*neutr. d*) 3,30. (panem et salem) 3,15.
sanguissugae (*sic gd*) 1,5. 3,32.
sarmenta (= vitium sarmenta) 2,13.
sciatici gd (= ischiadici) 2,3.
scobes plumbi (= squamae *Pl.*) 2,19.
scrofae quae nascuntur in gutture (= strumae) *g in tit.* 3,6 (scrofulae *Veget.*).
selibra: silibra *g* 3,30.
semuncia g (semiuncia *d*) 2, 17. 26.
serpullum g (*ut Apul. Vrat., cf. Ribbeck Prolog. Verg. p. 452, serpillum d*) 1,1. 3,37 (serpyllum *Plin. Aug.*).
sevum et saevum (sevum) *g* (sebum *Plin. Aug. cf. Corssen Krit. Beitr. s. 158.*)
sextarius: sestarius *g prf. et* 1,12. — sextarius medicinalis *prf.*
sinape nom. 1,15. 3,22. *abl.* 1,4. *gen.* sinapis 3,30. *cf. Neue I, 576.*
siser corruptum a librariis 2,6 (ciceris *gd, mori rb.*)
sorbitiuncula (= puls *Pl.*) 1,23 (*Rönsch, Itala s. 96.*)
sparsus: insparsum 1,6 (*in-*

spersus 3,20). adsparsum 3,4 (aspersus 3,7). inspergitur 2, 17. 3,9 etc. aspergitur 3,27.

spathomela: spato melle *gd* 3,2. 4 (non apud *Pl.*).

spondylium: spondilium *gd* 3,17 (et *d* 3,23). spondelium *g* 3,23.

steliones *gd* 2,20 etc.

stomachicus (stomaticus *g*) 1,12.

strigilis: strigle (*gd*, strigili *rb*, ut *Pl.* et *Marc.* cf. *Neue* I, 219) infunditur 1,6. cf. *Scrib.* 39 per strigilem in foramen auris infusus.

sub-: subfita *g* (suffita *db*) 1,22. subfunduntur *g* 3,22. 25 (suffunduntur *g* 2,26. cf. 3,30).

subiectus: genus scripturae elegi quod subiectum est 3,4. compositio subiecta operi 2, 15 (= infra scripta 2,4).

subinde (*souvent*) 2,9 (= saepius *Marc.* p. 198 *med.*) 3,30 (bis). cf. *Gloss. lat. gr. Stephani* p. 204: subinde ὑπὸ χειρῶν, πολλάκις.

sugillatus *gd* 1,16.

suinus (=suillus) adeps *gd* 3,24.

suspendunt (= sedant) epiforam (lentisci folia) 1,8.

sutoricium (suturicium *gd*, sutorium *b*) atramentum 3,29.

synfitum (*g*, simphitum *d*) 2,6. 3,4.

tantum: in tantum ut 1,5.

taxare occasionem *prf.* (cf. *Pl.* 34,108 *Jan.*).

temperamentum: calefactum ad temperamentum potionis (= subfervefactum et in potu datum *Pl.*) 2,11.

terebintina *g* (et semel *d* 1,23), terbentina *d* semper.

testa *gd* (testo *Pl.*) et mox *ib.* testo *g* (testa *d*) 3,4. testo *g* (testa *d*, *Pl.*) 3,30.

th graecum plerumque servatur in *g* (sed cyatus semper, maratum 1,12. titymalli *g* 3,33, mitridaticum et mitridate 3,33. psilotrum 3,32).

thalassomeli *g* (talasso melli *d*) 2,5. thalassomelli *g* (talasso melle *d*) *prf.* cf. oxymeli.

tiniae *g* (tinee *d*) 2,12 (pro taeniae vitio sollemni). cf. *Ackermann ad Ser. Samon.* 564 etc.

tribulare 2,7.

tudicula 3,30 (bis).

tunsus raro *g* 2,5. 6 plerumque tusus 1,7. 8. 21. 2,4. 8. 11. 13. 15. 3,2. 3 etc., ut contusus 1,6.

tus *g* (thus *d*) semper. cf. *Wagner orth. Verg.* p. 476.

tussillae *g* (toxillae *g* in *Garg.*, tonsillae *Scrib. Marc.* etc.)

pro tussillae (cf. manus uastus syllas *lect. corr.*) 1,16. idem lingua vulgari (i. e. Gallica)

toles (tules *g*) 1,16. *Festus* p. 356^b 14 *Müll.* toles tumor

in faucibus quae per diminutionem tonsillae dicuntur. unde *Isid.* XI, 1,57

toles Gallica lingua dicuntur quas vulgo per diminutionem tusillas (v. l. toxillas) vocant, quae in

faucibus turgescere solent. cf. *Schneider ad Veget.* II, 10

(*Ser. Samon.* 291: quos autem vocitant tolles etc. *Marc. c.* XV p. 108 *extr.* . . . tolles optime sanat). *Gloss. lat. gr. Steph.* (1573) p. 218 s. tolae, tolia,

tonsillae = παρίσθμια.

ulcera et vulnera saepissime a librariis confunduntur et apud nostrum et apud *Plinium.*

- ungui**, perungui, perunguitur etc. *g* (ungi, ungitur etc. *d*). sed idem *g* semper -ungunt, -guntur (1,1.2. 2,26 bis. 3,10. 20). — perungueri *g* 1,1 (cf. ungueri *Vitruv. p.* 195,19 etc.).
- in universum** (-so *gd*) 2,4. in universitatem (-te *d*) *pf*.
- uredines** (uridines *g*) 1,8.
- utillimum** *g* (*saepe*).
- vas**: *abl.* vaso *g* 1,25. 2,4. 5. 8. 9. 11. 3,16. 32. 37. vase *g* 1,5. 6 (*bis*). 2,11 etc. (*et semper d*).
- vascellum**: in vascello *grb* (vasculo *d*) 3,17.
- ve**: quosve 3,4 etc. *saepe*.
- vectari** 1,25.
- verberatis** auribus (= fracturis aurium *Pl.*, fractis a. *ib.* 20,104) 1,6.
- verminacia** (*ut Apul.*) 1,16 (verbenaca *Pl.*).
- vessica** *g* 2,17 etc. *saepe* (*vesica d*).
- vetere** *abl. g* 1,7. 3,5. 6. 11. 25. veteri 3,4 (veteri oleo *Pl. Aug.* 15,32). cf. *Sirker Tac. Formenl. s.* 36 (veteri *Tac.*).
- vettonica** 3,37.
- vinca** pervinca *gd* 3,22 (vica pervica *Pl.*).
- vindicasse** (sibi summam scientiam) 1,6.
- vinum** cibarium 2,11.
- visitare** marina loca 2,1.
- vivarra** (*pro viverra*) *gd* 2,4. 3,21.

Index nominum.

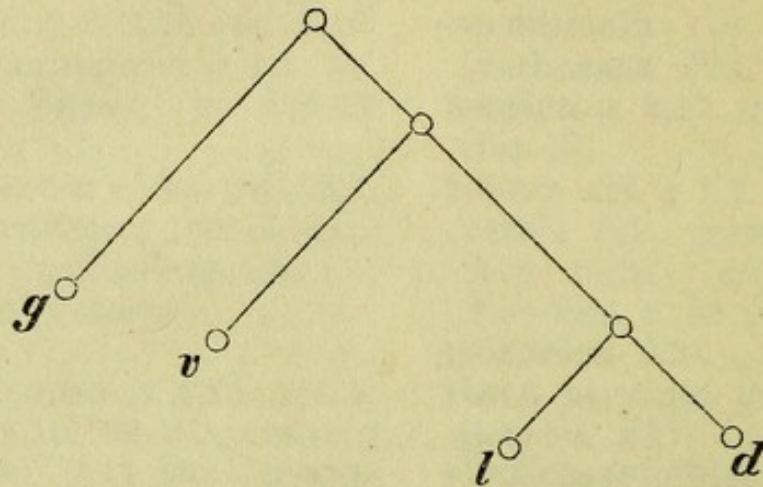
- Damon** medicus 3,3 (*ex Plin.*).
- Manlius** (Manilius *Pl.*) **Cornutus** praetor 1,18 (*ex Plin.*).
- Mithridates** 3,33 (*ex Plin.*).
- Nero** (*pro mero ex Pl.* 1,12). 3,30 (*ex Plin.*).
(Oxyporium Neronianum 2,4 = *Marc. p.* 145).
- Pompeius magnus** 3,33 (*ex Plin.*).
- Sagaris** pancratiastes 3,30 (*unde?*).
- Solomon** (*in formula magica*) 3,15.
auctor se ipsum citans 2,7. 15. 26. 3,3 *vel ex suo locutus* (*praeter praefationem*) 1, 4—7. 23. 2,1. 2. 4. 26 *fin.* 3,32. 33 (35) etc.

Signa ponderum medicinalium.

- uncia** (*litteris tantum scribitur in g,*) $\bar{\text{z}}$ *d*.
- scripulus** (*scrip.*) z *g* = $\bar{\text{z}}$ *vel* $\bar{\text{z}}$ (*scrup.*) *d* (2,26)
- dragma** (*vel drag.* scribitur in *g*), $\bar{\text{z}}$ *vel* $\bar{\text{z}}$ (*dr.*) *d* } confunduntur
(2,4. 3,5). } in *d*.
- denarii** (argentei 2,26. cf. *praef.*) pondus (= *Plin.* drachma 3,37).
- victoriati pondus** (*Pl.*) etc. etc. (*sine signis, ex Plinio*).

GARGILII MARTIALIS
MEDICINAE

EX OLERIBUS ET POMIS.

A. textus genuinus „Plinii Secundi iunioris“ i. e. genuinis Pseudo-Plinii de medicina libris tribus sine titulo subiunctus.

$\left\{ \begin{array}{l} g = \text{cod. S. Galli 752 (saec. X)} \\ v = \text{cod. Lugd. Vossianus oct. 92} \\ \quad \text{(saec. X) mutilus} \\ l = \text{cod. Lond. reg. 12 E XX (saec. XII)} \\ d = \text{excerpta cod. Dresd. D. 160 (saec. XII, ex Anglia oriundi)} \\ b^m = \text{cod. vetustus Albani Torini} \\ \quad \text{(partim in textu ed. Basil. adhibitus partim in margine citatus)} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \text{optimi et} \\ \text{antiquissimi.} \end{array} \right\}$
	$\left. \begin{array}{l} \text{re-} \\ \text{centes.} \end{array} \right\}$

B. textus recentior in ampliorem (quinque librorum) „medicinae Plinianae“ collectionem receptus (lib. IV)

$\left\{ \begin{array}{l} r = \text{ed. princ. Rom. („Medicina Plinii“) 1509 fol.} \\ b = \text{ed. Basil. (A. Torini) 1528 fol. (contaminata „codicis vetusti“ textu genuino).} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \text{re-} \\ \text{centes.} \end{array} \right\}$
---	---

Gargilii textum olim (10. Febr. 1872) constitutum nunc addita collatione codicis Vossiani (qui non ex ipso *g*, sed ex communi fonte derivatus est) auxili et correxi.

Berolini 15. April. 1875.

V. R.

- I De rafano (*epit.* 33).
 II De apio (1) — [*Odo* 8].
 III De ruta (23) — *O.* 7.
 IIII De colliandro (11) — *O.* 29.
 V De malva (6) — *O.* 62.
 VI De cucurbita (7).
 VII De atriplice (8) — *O.* 28.
 VIII De lapatio (10) — *O.* 63.
 VIIII De blito (9).
 X De beta (4).
 XI De lactuca (12) — *O.* 20.
 XII De intibo (13).
 XIII De nasturcio (36) — *O.* 30.
 XIII De eruca (37) — *O.* 31.
 XV De pepone (27).
 XVI De cucumere (26).
 XVII De carduo (28).
 XVIII De alio (30) — *O.* 5.
 XVIII De papavere (29) — [*O.* 32].
 XX De satureia (38) — *O.* 23.
 XXI De porro (34) — *O.* 13.
 XXII De ocimo (18).
 XXIII De nepeta (*) — [*O.* 15].
 XXIII De menta (2) — [*O.* 47].
 XXV De feniculo (24) — *O.* 17.
 XXVI De holusatro (19).
 XXVII De cepa (31) — *O.* 33.
 XXVIII De anetho (14) — *O.* 10.
 XXVIII De sinapi (35) — *O.* 35.
 XXX De cauliculo (5) — *O.* 36.
 XXXI De asparago (*).
 XXXII De armoracia (*deest*).
 XXXIII De pastinaca (15) — *O.* 37.
 XXXIII De napo (16).
 XXXV De rapo (17).

- XXXVI De thymo (*):
XXXVII De origano (*) — *O.* 38.
XXXVIII De cerefolio (*deest*) — *O.* 27.
XXXVIII De serpyllo (*deest*) — *O.* 39.
De sisymbrio (3).
De portulaca (20) — *O.* 19.
De escaria (21).
De abrotano (22) — *O.* 3.
De panagorace (25).
De ulpico (32).
XL De piro (40).
XLI De malo granato (61).
XLII De malo (39).
XLIII De cydonio (41).
XLIII De persico (42).
De armeniaco (43).
XLV De citrio (44).
XLVI De pruno (45).
XLVII De mespilo (46).
XLVIII De zizypho (47).
XLVIII De fico (49).
De uva (50).
De moro (51).
L De sorbo (48).
LI De siliqua (*deest*).
LII De cerasio (53).
De tubere (54).
LIII De amygdalo (60).
LIII De abellana (55) — *O. sp.* 7.
LV De pistacio (58).
LVI De castanea (56).
De balano (57).
LVII De nuce (59).
LVIII De pinea (62).
De palmarum pomis (63).
LVIII De myxis (52).
LX De spomelidibus (*deest*).
-

I. De rafano.

Rafano calidam inesse virtutem omnium medico-*Plin.*
rum opinione compertum est, sed et nobis intel- 20,13.
legere de usu licet. cur enim mixta cum cibus cete- 19,26
ris sola de stomacho ructus eiciat, nisi quia prima (85-87).
5 concoquitur? capillos alopeciae iniuria raptos cum
melle trita restituit. eiusdem succus etiam gravita-
tem aurium instillatus emendat. contra venena uni-
cum remedium est si a ieiuno sumatur. contra pthi-
riasim succus eius adhibetur, qui solus potest tenui-
10 tate subtili ad imi corporis liniamenta penetrare.
Aegyptii enim reges quibus erat studium scrutari
corpora mortuorum et valitudinum causas oculata
fide recognoscere, in ipso corde nasci eiusmodi

Rafano calidissimam inesse virtutem omnium medico- (*De*
15 rum opinione compertum est. humectat et dispergit fleg- *virt.*
ma austeritate sua, folia tamen eius minus austera sunt. *herb.*
articulis dolentibus contraria est. supernatat et vix digeri- 59).
tur [, stomachum inflat]. unicum in rafano contra ve-
nena subsidium. [semen eius fortius ipsa radice.] succus
10 eius cum modico rosino aurium instillatus dolori graves

tit. Medicina de radice *g*, De raphano *ld*. 1 inesse
gd: esse *l* (*rb*). 2 intelligere *gld* (*rb*). 3 licet: *sic gl* (ipsius
add. rb). | mixta ... sola ... prima etc.: *sic gld* (et *b^m*, *sc.*
cod. vet. Torini excerptus ad marg.), mixtus ... solus ... etc. *rb*.
4 nisi quia prima *gld* (*b^m*): nisi prius *rb*. 5 alopecii *g*,
allopicii *ld*. 8 pthiriasim *g*: ptyriasin *ld*. 10 adimi cor-
poris liniamenta penetrare *gld*: adimi corporis liniamenta (*add. b*)
cor penetrare *rb*. 12 valitudinum *gl*. | causas *ante val. ld* (*rb*).
| oculata *g*: occulta *ld* (*rb*). 13 cognoscere *ld*. | huius
modi *ld*.

vitium prodiderunt. semine rafani cum melle trito et sumpto suspirium mitigatur et tussis arcetur. sola cum salibus sumpta ventris animalia extinguit, venerem stimulat, urinam citat, puerperis copiam lactis acquirit. 5

<Rafanus quibus rebus sit contraria dissimulare nequeo, sed refero quae reprehensa in rafano scio. arguitur enim quod voci noceat et stomachum inflatione distendat, dentibus etiam contraria, quos atteri ex ea sic probant ut quod nitidissimum ebur 10 adest a nulla alia re magis quam de rafani radice poliatur.>

II. De apio.

Apii quoque calida vis tradita est, quam de indicio licet colligas. nulla enim alia res fortius vel urinae difficultates resolvit vel feminarum menstruis 15 imperat. unde mirari necesse est quod a quibusdam inperitis indifferenter adiuncta aquae calidae febricitantibus detur, quando res calida calorato malo addita magis accendat ardorem. nisi vel strictura

auditus tollit. radix eius comesta in lavacris ictericos 20 curat. radix in vino cocta calculos expellit. trita radix inposita livores tollit. sucus radice eius vermes necat. comesta <in aceto et melle infusa> nausiam provocat. <ipsum ius ubi infusum fuerit, si bibatur insuper aqua calida, ad acidiam provocat vomitum.> 25

3 salibus *gl* (solibus *d*): sale *rb*. 4 u. citat *gld*: et urinam (om. citat) *rb*. 6 hic subieci primum ex tribus fragmentis *cod. S. Gall. 762 (s. IX), de quibus vid. Anecd. Gr. et Graecolat. II p. 128.* 8 iscio ante *ras. cod.* | istomacū ante *ras.*

9 contrariā *cod.* (-riū *corr.*). 10 ea ante *corr.*: eo *corr.* 11 ad(?)est *abrasit corr.* | nulla alia ante *corr.*: nullo alio *corr.* | re ipse *addidi.* 13 indicio *glb^m*: iudicio *rb*. 17 indifferenter *glb^m*: om. *rb*. | adiuncta *sc. haec res ex v. 11.* 18 detur: sic *gl (rb)*. 19 strictura *l (rb)*: stricta *g*.

stomachi vel praec^{lu}sa praecordia relaxanda sunt:
 ut priore in loco causa ponatur unde etiam ipsa
 febris exoritur. absque his similibus causis dati in
 contrarium incendunt. aqua pota in qua vel ipsi *Diosc.*
 5 vel radices eorum incoctae sunt efficaciter pugnat 3,67.
 contra insidias venenorum. theriacis et antidotis post
 amoma post cinnama iam non ut vile miscetur. est
 anodynos ex apii semine quae stomachum inunda-
 10 dox in tono suo retulit. ea recipit apii seminis —
 VI, anesi — VI, hyoscyami — VI, apiorum cymae
 — III: omnia trita creta et cum aqua subacta in

Apium mingitur magis quam egeritur. cuius magis ra- (25)
 dices egeruntur quam ipsum egeritur. [Apium virtutem
 15 habet calidam et acriorem. mingitur, urinae difficultatem
 resolvit. radices vero eius magis egeruntur, quia ipsum
 apium magis mingitur quam egeritur.] coctum in aqua sto-
 machi ardores compescit. urinam movet. tumores et in-
 flationes tollunt folia eius trita cum pane in aqua infusa
 20 et rosaceo. [aqua ubi radix eius coxerit contra venena
 prodest et dolorem renium sublevat. trita eius folia

1 praec^{lu}sa (lu in ras.) g. | praecordia om. r. | sunt: sic
 gl (rb). 3 febris om. l. | dati gr (dari b): data l. | in
 contrarium g (r, non contrarium b, in contraria l. cf. c. 51).
 incendunt ego: cedunt gl (rb). 4 vel (ante ipsa) om. l. | ipsi
 g (rb): ipsa l. 5 incoctae: sic gl (rb). 6 Thyriacis l (tyria-
 cis r). 7 iam non ut vile gl (rb): *χηρσίμωσ Diosc.* 8 mun-
 datione rb. 9 Heras ego: hierax *codd.* | cappa(capa-l)dox gl:
 Cappadodoro rb. 10 in tono ego (*Gal. XIII, 416*): in tomo g,
 in thomo l (intimo rb). | retulit ea. Recipe r. 11 unciae
 nota in g est —, in l \sim (e. g. anesi. — $\overline{\text{VI}}$. g, anesi \sim VI. l,
 uncias sex rb). | anesi gl: anisi rb. | yoscy(i)ami gl (hyos-
 ciami b): iusquiami r. | Apiorum comae. — III. g, aptorum
 come \sim . III. l: comarum apii. VII. (septem b) rb. | comae
 fort. factum est ex cumae (cymae), quod est in *Ed. Diocl.*
 12 creta g: cribrata l (et cribrata rb).

breves pilulas deformantur, ex quibus una vel duae, si febris non fuerit, dulci vino resolutae potantur. si enim febris fuerit, aqua resolutae dormitum euntibus propinantur. quantum haec potio valeat utinam nulla calamitas coegisset ut experimento meo nossem. 5

Pl. 20, III. De ruta.

51.

Rutam valde hominibus salutarem testantur tot antidota medicorum qui de eius nomine gloriantur. e quibus unum non inutile exponam repertum in aegyptia Iovis civitate atque inde adhuc Diospoliticum dictum diapeganon. stomachum excitat, digestionem adcommodat, alvum mollit, bilem extenuat, vitia pectoris lateris iecoris ac renum mitigat. conficitur sic: rutae viridis — VI, cymini — VI, piperis — VI, nitri — III. cyminum aceto prius maceratur,

cum pane superposita lippitudini medentur et omnem tumorem compescunt. ipsum apium viride tritum corpori infricato ubi vis quod variola non transeat: iuvat. semen apii tritum et aliud tantum semen aneti, similiter semen yoscyami, apii comae medium tantum, trita et cibrata, conspersa aqua, pillulae figurentur. si febres fuerint, una aut duae in aqua solutae cubitum euntibus dentur: mirum est.]

1 pilulas *gb*: pillulas *l* (*r*). | ex quibus: *ab his verbis inc. cod. Lugd. (v)*. 2 si febris non — potantur *om. r* (*non b*). | resoluta *b*. 3 enim *om. rb*. | resoluta *vr b*. 5 nulla: nullā *r*, nullam *b* (!, nulla *ed. Ven.*). | coegisset experimento meo novisse *rb*. 7 qui *gv lb^m*: quae *rb*. 8 unum *om. l*. | exponam *gv l*: ponam *rb*. 9 civitate atque *i. a. di(y)ospolim. dictum (dictā l) di(y)apeganon gvl*: civitate Diospoli atque adhuc diapeganon dictum *rb. cf. Gal. VI, 265. 430 (atque ex Ps. Plinio Oribas. vet. lat. ed. Par. 1529 p. 337)*. 10 quod stomachum *rb* (*Ruta stom. e. v^c*). 13 Recipe rutae *r* (*non b*). 14 aceto prius *gv*: prius aceto *lb^m* (*prius in aqua rb*).

deinde torretur, et universa tunsā et creta melle
 optimo mixtā subiguntur. rutam venenis resistere
 mustelae docent, quae cum serpentibus dimicaturae
 cibo eius armantur. docuit et rex ponticus Mithri- *
 dates, qui cum fratris sui timeret insidias rutae
 folia XX cum duabus nucibus et totidem caricis ad-
 mixto salis grano cottidie ieiunus accepit. nec mino-
 rem nobis opem et contra vitia corporis praestat.
 aceto et oleo roseo mixta mirifice dolorem capitis
 avertit. inflationes choli, item matricis omniumque *Diosc.*
 interaneorum statim mitigat cum butyro et oleo de- 3,45.
 cocta et iniecta. ad lumbricos necandos utile est
 oleum bibisse cui ruta incocta est. ignes sacros
 cum aceto et oleo rosaceo et cerussa temperata ilico
 extinguit. datur et succus eius ante accessionem biben-
 dus contra febres cum frigore venientes. idem in-
 stillatus auriculis efficit ut contingat audire.

Stultissime quidam rutae vitia dixerunt quod vene-
 rem inhibeat, genitale semen extinguat, infantes in *
 utero necet. facit enim haec non ipsa, sed qui virtutis
 eius obliti nec modum nec tempus aspiciunt. et ideo
 temperare prudentis est ut de auxilio non fiat venenum.

Ruta hortensis nimium virtutis calidae, omnia venena (46)
 expellit cum vino pota. succus foliorum eius cum melle
 attico caligines oculorum discutit. cum melle sumpta
 inflationes stomachi tollit. semen eius tritum cum vino
 potui datum tortiones ventris tollit.

1 tunsā *gv*: tusa *l*. | creta *gvb^m*: cribrata *l(rb)*. | melle *gv*
 melli *rb*. 3 mustellae *r*. 4 metridates *g*. 6 nucibus iuglan-
 dibus *rb*. | admixto — cottidie *om. l*. 9 roseo *gv*: rosaceo *l(rb)*.
 | mixta *gv**l*: mixto *rb*. 10 avertit. inflationes choli (Inflacio-
 nes coli *l*): sic *gv**l*. 11 buturo *v*. 13 oleum *om. r* (non *b*). |
 cui oleo ruta *i. sit l*. | Ignis acros *l*. 14 cerussa *gv**l*: cerusa *b*,
 cerosa *r*. | ilico *gv**l*: illico *rb*. 16 idem *gv**l*: item *rb*.
 18 dixerunt *gv**l* (-*r̄v*): -*re rb*. 21 modos *l*. 22 fiat *gv* (*rb*): fa-
 ciat *l*. 27 quae seq. in cod. Vat. (Mai 1,42) adiecta sunt ex
 Apuleio Dioscoride iterumque Apuleio.

Pl. IIII. De coliendo.

20,82. Non dubitanter coliendo refrigeratrix potestas
Gal. datur, non tamen simplex, ut prudentissime Galeno
XII, 36 videtur, sed cui quaedam portio austeritatis inmixta
sit, inde quod quaedam ex eo vitia curantur quae num-
quam omnino sanaret, si sola virtute frigida niteretur. 5
cum melle et uva passa tritum et inpositum omnes
tumores collectionesque compescit. praecipue tamen
isto genere medicaminis doloribus testium subvenitur.
suco mali granati et oleo in potione permixtum anima-
lia interaneis innata persequitur. semen ex aqua potum 1
solutionem ventris astringit. scriptum a multis legi-
tur tria coliendo grana tertianas excludere, ante
accessionem si fuerint devorata. isdem repellendis
efficax est ipsum coliendo ante solis ortum igno-
rantis cervicali viride subiectum. mirum est quod 1
Xenocrates tradit, si unum seminis granum femina 25
biberit, uno die ei menstrua contineri, biduo si
duo, et totidem iam diebus quot grana sumpserit.

- (35) Coriandro calefacit et stringit, somnum etiam facit.
cum melle et uva passa tritum inpositum omnes tumo-
res collectionesque compescit. tritum cum aceto morsui
canino occurrit. sucus eius cum oleo mixtus potatur
contra lumbricos et tineas. [semen eius in dulci vino
datum proniores reddit in venerem. si supra modum
dederis amentiam nutrit. canos ex coliendo infici tra-
ditum est.]

tit. et 1 coliendo *gvl* (cf. *Du Cange l. Graec.*): coliendo
rb. item *infra.* 2 galieno *gv.* 4 inde *gvl* (*rb.*): fort. ideo.
| ea *gv.* 5 sanaret *gvlb^m*: curaret *rb.* | niteretur *gvb^m*: ute-
retur *rb* (*nihil enotavi ex l.*) 9 et oleo impositione permixtum
v. et olei impositio est permixtum (*sic l.*) 11 asstringit (*sic*)
g. astringit *vl*: stringit *rb.* | ser. a multis: iubent aliqui *Plin.*
12 tertianas *om. l.* 13 isdem: hisdem *gvl* (*rb.*) | repellendus
rb (*vit. typ.*). 14 ignorantis *ego*: ignorantia *gv* (*rb.*), *om. l.*
17 biduo *Pl.*: duo *gv* (*rb.*), duobus *l* (*Duo. duo v, sed ips. corr.*
si duo. duo).

V. De malva.

Pl.
20,84.

Malvam molliendi dissolvendique naturam esse sortitam graeco vocabulo licet credas. nam *απο του μαλασσειν* malaches nomen accepit. interaneis itemque vesicae prosunt in cibo sumptae. item adseverant vulnera recentia foliis malvarum itemque salicis simul tritis ad sanitatem usque perducere, melius etiam quamvis emplastro nominato. item addiderunt malva cum axungia vetere pulcherrime quassaturas foveri. radix unius caulis admota denti pellit dolorem. eadem femori alligata stimulat venerem. eadem nigrae lanae obvoluta et illigata mammarum vitia compescit. Olympias Thebana abortivas putat esse malvas cum adipe anseris genitali parti subiectas.

<Sunt et alia quae in malvis non inmerito reprehensa sint.> Sextius Niger et Dioscorides stomacho inutiles arbitrantur. Dioscorides et Galenus criminantur in malvis quod corpus minime alant sed citato lapsu per meatum ventris erumpant.

Est et agrestis malva fortioris effectus, quam

1 hoc verum initium statui coll. alt. epit. et fr. III cod. S. Gall. 762 (Anecd. II, 129). 2 Nam apotumalassin mal(a)ches (a in ras. g) gv, nam ἀΠΟΤΟΥΜΑΛΛΑΔΙΤ ΜΑΛΛΑΧΕC l (Nama potu malasui seu malaches r, Nam ἀπὸ τοῦ μαλάσσειν b). 4 vesicae: brassicae (!) rb. | Idem gvl (Ass. item rb). 7 nominato (pretiosus Odo): nominata (sic) gvl (Melius enim emplastrum iidem eam addidere etc. rb). | Idem gvl (iidem rb). 10 in venerem vl. | nigrae lanae obvoluta gv, nigre lane involuta l: nigra lana obvoluta rb. 11 et illigata (inl. v.) gv: om. l (et alligata rb). | compescit gvb: comprimit l (concupiscit r). | Olympias — subiectas, deinde Sextius — arbitrantur in principio capituli ponunt codd. ante Malvam molliendi . . . ego transposui, interpositis insuper primis tertii fragmenti verbis ex cod. S. Gall. 762 (Anecd. II, 128). 15 Sextius (Pl.) rb: Sextus gvl (Odo), Sextilius fr. cod. S. Gall. 762. | et dioscorides om. fr. S. Gall. cum Plinio (cet. cf. Diosc. 2,144 κεικοστόμαχος). idem mox arbitratur. 16 Dioscorides etc. haec post compescit (v. 11) sequuntur in codd. | galenus v, galienus gr. 18 meatus fr. S. G.

* *Gal.* Galenus althaeam esse contendit, emplastris mollibus
XII,67 adcommodata, quae tamen possit et plagis recenti-
(cf. XI, bus subvenire et ulcerum tabes admota siccare.
867) haec cum in praesentia non erit, in eiusdem usum
 sativa succedit. 5

Pl. VI. De cucurbita.

20,8.

Gal.
XII,33.

Veteres medici de cucurbita ita senserunt ut
 eam aquam dicerent coagulata. Galenus umidae
 putat virtutis et frigidae, idque ex eo probat quod
 in cibo sumpta stomachum relaxat, bibendi desideria
 non excitat. cetera etiam in cucurbita talia ut aperte
 frigidae potestatis exempla demonstret. crudae et
 tritae leniunt omnem tumorem, in cibo sumptae
 molliunt ventrem. succus earum, ut Galenus ait, ad 10

(30) Malva virtutem habet purgatoriam <et mollitoriam>
 ventris. vesicam movet in cibo sumpta. trita cum rosa-
 ceo apium ictus compescit. folia eius trita cum axungia
 vulnera recentiora curant. semen eius cum vino tritum
 contra scorpionum ictus potatur. [folia eius cum vino
 trita ignem sacrum et quae adusta sunt sanant. tradunt
 etiam partu feminam liberari, si malvarum folia subter
 iacta sint: quae partu edito mox oportet auferri, ne
 matrix sequatur. recentia vulnera malvarum et salicis
 folia trita sine mora ad sanitatem perducunt.] 15
20

1 galenus *v*, galienus *gl* (*r*). | althaeam *gvl* (*alcheam r*, *al-*
theam b). 2 accomodatam *l*. 3 u. tabes exiccare. *r*. 4 haec:
 que *r*. | non erit *gvl* (*b*): esse non potest *r*. | eiusdem *g*: eius
vl (*rb*). 5 succedit sativa *l*. 6 sensere *rb*. 7 Gal(*igld*)enus *v* *gld*:
 Dioscorides *male rb*. | G. putat eam humide *v*. esse et frigide *d*.
 | umidae *v*: humidae *etiam g*. 8 probat *etc. haec ita apud*
Galenum (περὶ κολοκύνθης) . . . ἔστι δὲ καὶ ἐσθιομένη πλαδῶδης
 (relaxativa!) καὶ ἄδιφος. | quod in *gvl*: quod ipsa in *rb*.
 9 non excitat desideria bibendi *d*. 13 earum *d* (*rb*): eorum
gvl (τῶν ξυσμάτων αὐτοῦ *Gal. l. c. ut Diosc., rasae Pl.*). *cf.*
infra p. 141,20. | galenus *v*, galienus *gld* (*r*).

compescendum velociter auriculae dolorem tepefactus
 infunditur. idem sucus et dolores dentium mitigat,
 si diutius in ore teneatur. sed et rosaceo mixtus
 et unctioni corporis admotus febrium restinguit ar-
 dores. cinis aridae corticis efficaciter potest com-
 busta sanare. eundem cinerem didicimus ab expertis *
 vulnera in veretro iam in putredinem versa purgare
 et ad cicatricem usque perducere. Dioscorides ra- *Diosc.*
 menta corticis viridis in cucurbita laudat, eorum 2,161.
 effectus sic tradit: siriasim infantium capiti inposita
 depellunt, cum polenta podagrae aestuanti et igni-
 bus sacris cum pane subveniunt. semini sicco illa *
 vis traditur ut in pulverem tunsum et inspersum *
 impleat vulnera quae cavata sunt. quidam illud ex *
 vino bibendum dederunt, ut solutiones alvi fluentis
 inhiheret. viticulae quoque cucurbitae iam senescen- *
 tes cum passo atque aceto dysentericis datae miro
 modo saucia intestina componunt.

Cucurbita frigida est et humida. in cibo sumpta (31)
 ventrem mollit. rasura earum oculorum tumores tollit.
 trita cum polenta podagrae tumoribus medetur. sucus
 earum cum rosaceo mixtus aurium dolorem cum tumore
 tollit, quia humectat et deducit.

1 velociter *et mox* dolorem *om. dl.* 2 *et om. d.* | dolores
gvld: -rem *rb.* 3 rosacio *gv* (*semper, ut in Pseudoplinio*).
 4 *f. ardores restinguit d.* | restinguit *gvldb^m:* restringit *rb.*
 5 Cinis aridae corticis *gvl* (*Plin.*): Eius aridae cortices *rb.* |
 potest *gv* (*possunt rb*): prestat (*prāt*) *ld.* 6 etenim in cibo
 redactae *post sanare add. r* (*non b*). | ab expertis *om. d.* 8 us-
 que *om. d.* | Dioscorides *d.* | ramenta: ξύσματα *Diosc.* 9 eorum:
 earum *gvld* (*rb*). 10 siriasim (*Diosc., cf. Plin. ardorem ca-*
pitis): pthiriasim *gv*, pthyriasim *l*, ptyriasim *d(r)*, phthiriasim *b.*
 | *p. inquiens infantium r.* | capiti: cuti *gvld* (*rb*). | impositam
 (-tā) *l.* 11 ignibus acris *ld.* 12 Semini sicco in pulvere tuso
 et super infuso implet *v. d.* 13 tusum *l(b).* 14 ex (vino):
 et *gvld*, in *rb.* 15 solutionis *ante corr. g.* 16 Viticulae:
 Quiricule *d.* | iam *om. ld.* 17 atque *gvl:* et *d* (*rb*). | dysenteri-
 cis *gv:* di(y b)sse(i r)ntericis *ld.*

Pl.
20,83.

VII. De atriplice.

Gal. Atriplex umidae atque frigidae substantiae holus
XI,843. est, amplius tamen ex umido possidet. et est illi
sicut malvae facilis sucus ad lapsum. inde in cibo
sumptus indubitate ventrem resolvit. crudus sive
coctus inpositus duritias omnes ac furunculos sanat. 5
pernionibus qui adhuc aestuant, antequam in vulnus
erumpant utiliter inponitur. scabros unguis sine in-
iuria ulceris detrahit. ignes sacros sedat, podagrae
fervorem cum nitro et aceto cum melle restinguit.
Galenus ad aurugines expellendas vino tritum et in 10
potione perductum efficacius putat semen eius.

Pl. 20,
85-86.

VIII. De lapatho.

Lapathus calidae et austerae virtutis est, et ideo
in cibo sumpta ventrem reprimit, stomachum con-
firmat, ructus excitat, confundit urinam. cum fimo
gallinaceo tunsa paniculas rumpit. semen ex aqua 15
vel vino potum dysentericis subvenit. scorpionum
venenis vehementer resistit nec feriri creditur posse
qui ante praesumpserit eiusmodi potionem. radices

(32) Atriplex humidam et frigidam virtutem habet. in cibo
sumpta ventrem solvit. trita folia eius furunculos cu- 20
rant. semen eius tritum cum vino ictericos curat. folia
eius trita cum melle et nitro podagrae fervorem tollit.

1 umidae *v*: humidae *gl*. | holus *gvl*. 2 ex (h)umido
gv(lb): ab humoribus *r*. 3 sicut malvae: *vid. supra c. V v. 18.*
6 Pernicionibus *l*. 8 ulceris *gvl*: *om. rb.* | acros *l*. | *sic.*
9 restinguit *gvlb^m*: restringit *rb* (*ut supra c. VI*). 10 Ga-
lienus *g(r)*. | aurugines *ante corr. g.* tit. lapatho: lapatio *gv(rb)*,
lappatia (*sic*) *l*. 12 Lapathus *ego*: Lapatium *g* (*post virtutis*
est rb), *om. vl*. 13 sumpta *gvl*: sumptum *rb*. | ventrem *ego*:
venerem *gvl(rb)*. | premit *l*. 14 st. firmat *l*. | confundit:
ciet Plin. (fort. profundit. cf. Epit.). 15 tunsa *gv*: *om. l(rb)*.

ex aceto coctae et inpositae duritiam lienis infringunt, scabros ungues levigant, ulcera in mento nascentia extinguunt, in vino coctae et inpositae strumas et parotidas sanant, gargarizatae dolorem dentium et uvae tumorem mitigant, potae auruginem expugnant. quidam putant ipsam radicem si collo suspendatur scrofas fugare.

Diosc.
2,140.
(*ap.*
Diosc.)

VIII. De blito.

Pl.

Quibusdam bliti natura iners et sine acrimonia visa est. ventrem usque ad choleram plerumque conturbant. Hippocrates praecepit ad sistenda menstrua feminarum in cibo dandos. clavi pedum inposito eo limari et comprimi creduntur. succus ex vino datus utiliter adversum scorpionum venena resistit. quidam putant etiam ipsum tritum et inpositum plagis mederi.

20,93.

Lapatium hortensium sive rumex calidae et austerae virtutis est. in cibo sumptum ventrem reprimit, urinam provocat, ructum excitat, stomachum confortat. in vino coctum tritum strumas et parotidas curat, et omnes tumores spargit.

Blitus virtutem habet frigidam et glutinosam. in cibo frequenter sumptus stomachum evertit et colera movet. folia eius trita in scorpionum ictus ponito et cum vino pota.

1 positae *rb.* | infringunt *gvl*: confringunt *rb.* 2 scabros *gvlb*: scrobes *r.* | ulcera *ego*: vulnera *gvl (rb)*. haec saepe et apud Plinium confusa. lichenas ait Plin. | v. iumento *v.* 3 extinguunt *gv.* 4 gargarizatae: διακλυζόμεναι *D.* 6 suspendat *l.* 7 scrofas *gv (r, -phas b)*: glandes *l (χοιράδας ait D., ut et supra strumas)*. tit. blitto *l.* 8 blitti *l.* 9 colera *gvd*, cholera *l.* 10 yppo(Hypo-)crates *g*, ypocrates *v.* | Hippocrate praecipiente *rb.* | nimia *gvldb^m*: omnia *rb.* 11 dandum *rb.* 12 eo limari *gv*, et limari *ld*: eo elimari *rb.* 13 datus *gvld*: datur *rb.* | adversum *gv*: adversus *ld (rb)*. 14 resistit *gvld*: *om. rb.*

Pl.
20,27.

X. De beta.

* Iecore laborantibus et spleniticis cum sinapi utilissime esui datur. ignes sacros et quae adusta sunt cum alumine inlita restinguit. ulceribus in capite manantibus, item alopeciiis cruda trita optime (D. 2, inlinitur. aqua in qua decocta est furfures capitis 5 149). elimat, pernionibus in fomento adhibita <medetur>, * iniecta cum melle onera ventris exponit.

Pl.
20,26.

XI. De lactuca.

... Est autem illis natura frigida, non tamen noxii frigoris, ceterum nec usui esse potuissent, verum medium temperatumque sortitae rigorem praestant. 10 aestatis ardores relevant, fastidio languidos ad cibum provocant, sanguinem adquirunt. lacte plurimo nutrientes feminas implent. alvum restringunt, copiosius

(28) Betae genera sunt duo, nigra et alba. nigra ventrem stringit maxime cum lenticula et aceto cocta, alba com- 15 moda ventri emolliendo. sucus radicis eius cum melle mixtus naribus iniectus caput purgat. elixatura eius furfures capitis tollit. betae albae sucus deducit ventrem, olera ipsius restringunt. sucus radicis eius aut elixatura fortius deducunt. 20

tit. De beta <beta i. cives grandes v^c> v. 1 spleni(e rb)-tiscis g: splene ld. | cum: beta cum rb. | sinapi rb: si(y l)nape gld (et splenitim sinape v). 2 ignes acros et que usta s. ld (usta etiam v). 3 inlita v: illita gld. | restinguit gvlb^m: restringit d (rb). 4 alo(allo- ld)piciis gvl(r). 6 eliminat d (rb). | Pernicionibus l, perniobus v. | in frumento ld. | medetur d (prodest rb): om. gvl (occurrit Pl.). 7 inecta l. | ventris gvld: veteris rb. titulus deest in rb duobus in unum capitulis conflatis. 8 abesse videtur initium capituli (de generibus lactucae, ut apud Pl. 19,127). 9 usui om. r. 10 med. temperatumque s. gv: med. temperamentumque s. l, medium temperamentum s. rb.

ingestae resolvunt. optime illas stomachicis dari non *Diosc.*
 lotas Dioscorides adfirmat. tritae cum sale combusta ^{2,164.}
 sanant, si ante pustellas inlinantur. ignem quoque
 sacrum eadem ratione compescunt. coctae in patina
 5 aliorumque holerum more condita cholera laboranti-
 bus utilissime offeruntur. quidam eas ad eandem
 causam cum lacte coxerunt.

XII. De intibo.

Sativis intibis styptica ut medici aiunt et austera *Diosc.*
 natura est. ideo et stomacho adcommodata sunt, ^{2,159.}
 10 et ventrem restringunt cocta maxime et cum aceto *Pl.*
 data. et thoracis ardores et oculorum epiforas et ^{20,29}
 podagras cum polenta optime leniunt. cardiacis super ^{et 32.}
 sinistram papillam ex aceto inposita prodesse certissi-
 mum est. radix trita scorpionum plagis medetur,
 15 ignes sacros adhibita cum polenta fugat. succus cum
 aceto ac rosaceo mixtus capitis dolores relevat, ioci-
 neris et vesicae vitia cum vino haustus emendat.

Lactucae natura frigida est, non tamen noxii frigoris. (36)
 in cibo sumpta fastidio languidos iuvat prius quam habeat
 20 succum. inbecillum tamen corpus facit ex parte. sangui-
 nem acquirit. lacte plurimum nutrit feminis. trita cum
 sale combustis medetur. [haec et in viris veneris usum
 coerceset.]

1 optime—affirmat: sic *gb^m* (l. d. | diu adfirmat *v*, l. affir-
 mant *om.* dioscorides *rb*), optime illas dioschorides stomachicis
 non lotas dari diu affirmat *l.* | stomachicis *gv*, -ticis *lrb*.
 2 Tritae cum busta sanant *l.* 3 inlinantur *gv*: inliniantur *l*,
 illinientur *rb*. 4 sacrum *gv*: acrum *l*, *om.* *rb*. *tit.* intibo
 (*sic semper*) *gvl*: intubo *rb*. 8 sativis—est *gvl*: Sativus in-
 tubus stipticae ... austerarum naturae est *rb*. 9 accommodata
 sunt *gvl*: -tus est (*et similiter semper in seqq.*) *rb*. 10 ut *v.*
 restringant *l.* 12 super *gv*: supra *rb* (*l.*). 13 pallam *l* (mam-
 mam *Pl.*, mamilla *epit.*). | impositos *r*, -tus *b*. | prodesse *om.* *r*.
 15 sacros *hic etiam l.* 16 ac *gvl*: et *rb*. 17 vessicae *g*. |
 hausta *l.*

sanguinem reicientibus itemque geniturae abundantia laborantibus alterno die potandus offertur. omnibus partibus quae refrigeratione sanandae sunt, cum aceto et cerussa efficaciter succus inlinitur.

Pl. XIII. De nasturcio.

20,50. *Diosc.* Natura nasturcio caustica est et tamen usum 5
2,184. venerium videtur inhibere, eadem fortasse ratione qua etiam ruta nimia vi caloris semen genitale consumit. fermento mixtum et adpositum furunculos itemque carbunculos provocata suppuratione dirumpit. succus inlitus capillis fluentibus prodest. idem in- 10
fusus auribus dolores dentium mitigat. seminis maior effectus adeo ut etiam partus necet. cum vino haustum animalia ventris extinguit. venenis serpentium occurrit et fugare eas creditur carbonibus suffumigatum. lienem reprimit in potione cum aceto 15
datum vel cum fico devoratum. ischiadicis utilissimum est cum aceto et polenta impositum. lichenas cum melle inlitum purgat. ulcera capitis itemque porriginem cum anserino adipe tergit. alvum pur-

(37) Intiborum genera sunt duo, subamari et dulciores, 20
stomacho adcommodi, et ventrem restringunt triti cum aceto, et oculorum dolores [cum polenta]. cardiacis impone in sinistra mamilla.

1 reicientibus (*sic*) *g.* 2 offertur potandus *rb.* 3 sanandae *rb:* -da *gvl.* 7 qua: quae *g.* | etiam *om.* *rb.* 8 Fermentum (-tū) *rb.* | fermento *Plin.* = ἄλμη *Diosc.* 9 dirumpit *gvl* (*dir-* *rb.*) 10 inlitus *gv:* illitus *rb,* illinitus *l.* | infusus *rb:* fusus *gvl.* 11 magior *ante ras. g.* 13 serpentium *gv:* -tum *rb (l).* 14 eas *gv:* eos *rb (l).* | carbonibus *om. r.* 15 Lienum *g.* | in potione *om. r.* | cum aceto: ex vino *Pl.* 16 fico *gv:* ficu *rb (l).* | sciadicis *g,* sciaticis *v (rb),* scyaticis *l.* | utillimum *gv.* 19 porriginem *gv (rb):* pruriginem *l (Odo).* | cum adipe anserino *rb.* | terget *gvl.*

gat ex aquae cyathis quattuor unius denarii pondere propinatum. sorbitionibus mixtum pituitam pectoris solvit. cum lacte caprino coctum dolores pectoris mitigat. a ieiunis ex melle sumptum tussientibus salutare est.

XIIII. De eruca.

Pl.

20,49.

Eruca calidae quidem, non tamen nimium austerae ignitaeque virtutis est. inde venerem maxime stimulat in cibo sumpta et digestiones adiuvat et urinam movet. lactucae quoque optime in cibo iungitur, ut rigori par fervor admixtus temperamentum salubre componat. ex vino pota duritiam sensus contra verbera creditur posse praestare. infantibus tussientibus in cibo utilis est. maculas cuti tollit ex facie cum melle inlita, lentigines extrahit. radix in aqua decocta extrahit ossa quae fracta sunt. semen ex vino potum scorpionum venena itemque aranei muris excludit. nigras cicatrices cum felle bubulino ad candorem reducit. condituras coquorum tam ipsa

Diosc.
2,169.

Pl.
19,44.

Nasturcium calidum est, et conficit carnes ita ut (63) constringat flegma et faciat stranguriam id est meatum urinae obduret. semen eius tritum cum fermento duritias omnes tollit et carbunculos curat. semen tritum cum aqua paniculas spargit.

1 quattuor *g* (*rb*), III. *vl* (VII *Plin.*). | deñ. pond. *rb* (*Pl.*): denarii (*om.* pond.) *gvl.* 4 Aieiunus (*sic*) *v.* *Post tit.* sequitur folium album in *v* cum lacuna capitulorum quinque (XIV—XVIII). 6 Eruca *om.* *gl*, post virtutis est interponunt *rb*. 10 rigore *l.* 12 posse *gl*: *om.* *rb*. 13 est *rb*: *om.* *gl*. 17 bubulino *g*: bubulo *rb* (*Pl.*, cum bibuli felle *l*).

quam semen adeo suavissimas reddit ut inde a Graecis euzomos nominata sit.

XV. De pepone.

* Melonis usus est quidem gratior, verum difficile concoquitur propter naturalem rigorem. et ideo nonnulli cum aceto sumunt, puleium ei et cepas admiscent, quo nocitura vis frigoris temperetur.

Pl. 20,6. Pepo in cibo levior. nam detracta cute ac semine abiecto esui datus stomachi compescit ardores, alvum leniter mollit. coctus ex aqua cum oleo aceto melle iucundissime sumitur. caro eius inposita fronti glarantes oculorum epiforas miro modo mitigat. ulcera in modum favi concreta, quae ceria Graeci vocant, trita radice pelluntur. assignatum cortici eius ut maculas ex facie sine signi vestigio detrahat. semen in pulverem versum lomentoque permixtum nitidiorum feminis cutem praestat.

(64) Eruca calidam virtutem habet et causticam, non tamen nimium austerae ignitaeque virtutis est. venerem maxime stimulat in cibo sumpta, digestiones facit, urinam movet. semen eius tritum cum pipere potum ex vino venerem movet.

(50) Pepo est nimium frigidus, difficile digeritur propter naturalem rigorem. ideo nonnulli cum aceto consumunt et cum aliquo calido, ut cepae aut puleium, permiscent. carnes eius oculorum fervorem tollunt. semen eius tritum cum vino potum canino morsui subvenit. mingitur, egeritur et inflat.

2 EYZOMVS *g* (*litt. mai., min. lr, graecis b*). *tit.* De melone *d.* 5 sumunt et *p. ld.* | puleium *gld (r)*: pulegium *b.* 7 nam: non *d.* 8 compescit *om. d.* | et alvum *d.* 9 cum aceto et oleo. | (et *d*) melle *ld.* 10 iocundissime *gld.* | glarantes: sic omnes (*fort. glareantes*). 12 theria *gd*, cheria *lr* (*κηρία*). 13 assignatum *gld*: assignanturque *rb.* | eius ut *g*: eius est ut *ld*, eius quod *rb.* 14 signis *ld.* 15 pulverem *rb*: pulvere *gld.* | lomento: farina *Pl.*, ἀλεύρω *Diosc.* 16 n. cutem feminis *p. ld.*

XVI. De cucumere.

Cucumis et ipse naturae frigidae reperitur, ventrem resolvit, stomacho adcommodatus est, quibus anima linquitur odore succurrit. folia eius ex vino trita vulneribus medentur quae caninus morsus inpresserit. semen ex dulci vino datum vesicae laboranti facilem praestat urinam. dysentericis ex lacte muliebri acetabuli mensura datum prodest. tritum pari pondere cum cymino etiam purulenta vitia iocineris expurgat.

D.

2,161.

Pl.

20,5.

XVII. De carduo.

Carduo natura mordax et subaustera est. ideo sucus eius alopecias ex capite depellit, stomachum iacentem si non avidius sumatur erigit et recomponit. radix ex aqua decocta cupiditatem bibendi potatoribus subministrat. matrici utilissimus cibus est: ne mirare quod sic a feminis carduus appetatur. est et alia causa qua patrocinari feminis possit. nam Glaucias

Pl.

20,99.

Cucumeris natura frigida est, stomacho adcommoda. (49) radix eius in aqua cocta sitim arcet. sucus eius alopecias tollit. semen eius urinam movet atque ventri (vesicae?) et calculosis medetur.

1 frigide nature *ld.* | repperitur *g.* 2 resolvit *gld:* solvit *rb.* | 3 anima *gld:* *om.* *rb.* | linquitur: liquitur *gld (rb).* | eius *postea add. g.* 5 impressit *r.* | ex vino dulci *rb.* 6 facile *r.* | Desintericis *g* (*dissent- d, dissint- r.*) 7 acitabuli *gld.* | datus^{ur} *ld* (*ur compendio supra scripto.*) 8 tritum — vitia *om.* *r* (*ubi sic mensura datum iecinoris expurgat.*) | Tritum pari pondere (*Tr. piper pondere ld*) — expurgat *gld:* purulenta autem expuentibus cum cumino pari pondere, et iocineris vitiis auxiliatur (*sic ex Plinio suppl. Torinus*) *b.* 9 iocineris *d.* 11 alopecias *g (r),* allopitias *d.* 12 recomponit *gd:* componit *rb (l).* 13 decocta *gd:* cocta *rb (l).* 14 Ne *gld:* nec *rb.* 15 appetatur *gld:* ambitur *rb.* | est — (16) possit *om.* *ld.* 16 feminis *g:* eis *rb.* | nam *om.* *r.* | gaucias *d.*

scribit cibum cardui adiuuare ut masculos procreent.
 mastice carduorum odorem oris commendabilem red-
Pl. 19, dit. non praeteribo quod de servandis carduis legisse
 43,153. me memini: aceto melle diluto condiuntur, addita
 radice lasaris et cymino. eiusmodi arte provisum est 5
 ne quis omnino sine carduis dies esset.

Pl. XVIII. De alio.

20,23. Magna vis alio, et ideo ex eo est maxima utilitas.
 * omnibus quippe perniciosis hominum malis vehemen-
 ter resistit. serpentes et scorpiones itemque alias
 latentes bestias odore solo fugat, ictibus eorum aequae 10
 medetur sive vulnere inlitum sive in potione vel in
 cibo sumptum. morsui canino cum melle succurrit.
 taenias et alia ventris animalia in mulso aceto coctum
 perimit et expellit. siccum cum restibus suis oleo-
 que permixtum omnes ictus venenatos efficaciter sanat. 15
 eodem modo et attritas corporis partes et ulcera
 in capite manantia quaeque in vesica tumescent
 lenit inpositum. peregrinantibus esui datum minime
 patitur eos aquarum et locorum mutatione pertur-

(51) Cardui natura mordax et subaustera est. mollis 20
 frigidus et indigestus. ideo succus eius alopecias expellit.
 matrici utilissimus cibus est.

1 cibum cardui *gld*: cardui cibum *rb*. 2 mastice *gld*:
 Mastica *rb*. 3 carduis *om. rb*. | legisse me memini: legi *d*.
 4 aceto melle *gl* (Aceto et melle *d*): aceto scilicet melle *rb*. |
 diluto *c. g (rb)*: diluuntur ac *c. ld*. 5 lasaris *g*: laseris *d*,
 lasseris *l*. | eiusdem modi *gd. tit. de aleo g*. 7 alio: aleo *g*
 (allio *lrb*). | ex eo est maxima *gl (b^m)*: in eo maxima est *rb*. |
 8 omnibus: Hominibus *l (qui mox om. hominum)*. | pernitiosis *g*.
 10 I. eque eorum *m. l*. 12 sumptum: datum *l*. 13 taenias:
 tineas *gl (rb)*. 14 siccum cum *gb*: Succum cum *r*, Sic cum *l*.
 | suis: sui *l*. | oleoque *gl*: oleo *rb*. 16 eodemque *rb*. 17 quae-
 que: quecumque *l*. | vesicam *l (cf. Pl.)*. | tumescent *g*: -cunt *lrb*.
 19 et *gl*: ac *rb*.

bari. suffito eo feminarum secundas evocari Hippo-
 crates auctor est. suspiriosis quidem per se crudum,
 aliqui et cum lacte tritum dederunt. Diocles hydro-
 picis cum centaureo miscuit. idem freneticis elixum
 5 dedit. Praxagoras alio ita usus est contra morbum
 regium in potione vini. viride cum colliandro et
 fico datum alvum mollire perhibetur. tussim et *
 suspirationes pectoris mitigat in faba coctum. elixum
 inlitumque temporibus dolori capitis opitulatur. aurium
 10 doloribus succus cum adipe anserino tepefactus in-
 funditur. raucitatem vocis emendat in piso aut in
 faba sumptum, et quod ad vocem attinet coctum
 crudo, elixum sicco utilius existimatur. tenesmo ex
 pulte coctum medetur. tumores suspectos ex adipe
 15 dissolvit.

Alium calidum est et deducit et mingitur. corpo- (56)
 ribus quidem bonum est, oculis vero perniciosum. mo-
 vet enim ventrem et deducit id quod invenerit, simul-
 que et urinam movet. oculis caliginem facit. coctum
 20 tamen invalidum est. inflat autem calore suo et ventos
 movet. feminarum secundas evocat. potum ex vino cum
 pipere tritum ictericos curat. stomachum laedit. spicas
 tres cum lasare aut cum pipere albo quartanariis dato
 cum vino ante accessionem. tritum cum sale morsui canino
 25 recenti inponitur. tritum cum vino tineas ventris et lum-
 bricos excludit.

1 suffito: suffitu *Plin.* | ip(yp-l) pocrates *gl.* 3 dederunt
gl: dedere *rb.* | ydropicis *gl.* 4 centaureo *g(Pl.):* -rea *lrb.*
 | freneticis: sic et *g* (ut semper f pro ph). 5 alio *g:* allio *lb*
 (eo r). | ita *gl:* om. *rb.* 6 viridem *g.* | colliandro *gl:* coriandro *rb.*
 7 fico *g:* ficu *lrb.* 8 suspirationes *gl:* -nem *rb* (suppura-
 tiones *Pl.*). 9 inlitum *g:* illinitum *lrb.* 11 Raucitatem *gl*
 (*Pl.*): Raucedinem *rb.* | piso: pisa *lrb,* ipsa *g.* | aut in faba *gvl:*
 aut faba *rb* (ab his verbis denuo incipit v). 12 ad om. v. | ad-
 tinet *g.* | attinet aut coctum aut crudum *l.* 13 Thenesmo *l.*
 15 dissolvit: solvit *l.*

Pl. XVIII. De papavere.
20,76.

Capita eius et folia decocta meconion faciunt
* medicamentum, contra ea corporis vitia quae medio
rigore sananda sunt. sucus cum rosaceo mixtus
dolorem aurium mitigat. folia decocta et cum rosa-
* ceo trita morbis articularibus optime inlinuntur. aqua 5
foveri in qua papaverum capita decocta sunt vigilia
morbo laborantibus itemque ex epifora lippientibus
* prodest. semen tritum cum aceto et melle non mo-
* dicam tumentibus opem praestat. cortex caulicu-
* lorum contusus et redactus in pulverem mellique 10
permixtus sordidis vulneribus utiliter inponitur.
* Est et silvestre modici capitis et non ita fruticis
elati, quod miro usu faucibus in tumore positus
*(*cf. P.* 20,79) asperatas arterias sanat. fit ex eo medicamentum
(207). quod medici auctore Chrysippo diacodion vocant. 15

(52) Papaver restringit quidem et replet et est fortissi-
mum, et fortius quod est nigrum. horum omnium sucus
magis egeritur quam carnes. coquendo ergo servabis
ita ut cum volueris aliquid desiccare, suco prius *quam*
recentibus carnibus utaris. nam genera papaverum multa 20
sunt, et agrestia quidem medicinae usu efficacissima sunt
quae in hortis seruntur. album papaver minus efficax,
soporiferum est quidem, quoniam minus rigoris in se
continet, quem paulatim illi cultura decoxit. folia eius

1 eius *gvl*: papaveris (*et mox folia eius*) *rb*. | meconion *gvl*:
-nicon *rb*. 3 sananda (*om. sunt*) *gv*: sunt sananda *l*, sanan-
tur *rb*. | r. sananda sucus c. rosatio trita morbis a. *etc. g* (*non v*).
5 morbis articularibus *gvl*: tumoribus articularibus *r* (tumo-
ribus auricularibus *b*). *cf. epit.* | inlinuntur *gv*: illiniuntur *lrb*.
6 vigilia *gvl*: vigiliarum *rb*. 7 epifora lippientibus *gv*:
epi(y)phora oculis lippientibus *lrb*. 9 Cortex *g*. | caliculorum *v*,
caulicorum *l*. 11 utiliter *gvl*: *om. rb*. 12 fruticis *g*.
13 miro usu *gvl*: miro est in usu *rb*. 14 asperatas *g* (*et asp.*
rb): apperatas *v*, apporiatas *l*. 15 auctore *in marg. add. g*
(*ante chrysippo ut vl*). | diocydon *gv* (*rb*), dyocidon *l*.

XX. De satureia.

*

Satureiae calida vis et prope ignita est. unde illi et nomen inditum credunt, quod pronos faciat in venerem. ideo et gravidae prohibentur eam in cibo sumere. nam trita et ventri superposita partus etiam mortuos pellit. urinam movet ex vino pota. lethargicos letaliter dormientes excitat capiti eorum cum aceto frequenter infusa. stomachum nausiantem vel in ovo sumpta vel pota confirmat. contra animalia quae aculeatis ictibus saeviunt non inutiliter adhibetur.

XXI. De porro.

Pl.
20,22.

Porro capitato ad multa corporis vitia Hippocrates usus est. sucum eius sanguinem reicientibus etiam solum bibendum dedit, quamvis ceteri cum galla vel turis farina dandum censuissent. vulvas contractas eodem suco resolvit. ipsum etiam in cibo

cum rosaceo trita tumorem articulorum tollunt. calda in qua coxerint capita eius, foveto caput freneticorum, somnum facit. semen eius tritum cum aqua capitis dolorem tollit et somnum facit.

Satureia calida est et prope ignita. venerem movet: (65) ideo in utero habentibus dari prohibetur. semen eius tritum ex vino potum urinam movet. folia eius trita cum aceto fronti inlinito: lethargicos suscitatur. [ad stomachum cum vino et aqua calda bibitur.]

1 Satureia *g.* | vis est et *p. i. l.* 2 illi et *gv:* et illi *lrb.* creditur *l.* | facit *r.* 3 ideo et *gvl:* ideoque *rb.* | eam *gvl:* eo *rb.* supposita *gvlb^m:* supposita *rb.* 5 pellit *gvl:* expellit *rb.* | movet ex *v. gvl:* movet et ex *v. rb.* 6 lethargicos loetaliter (loetaliter *v*) *gv* (lythargicos lethaler *r*). 7 nausiantem *vl:* nausiantem *g.* 9 non (*n̄*) utiliter *v.* 11 capita ad *v.* | ipso(y-po-l)crates *gv.* 12 sucum eius *gvl:* succum enim eius *rb.*

sumptum fecunditati plurimum acquirere existimavit. purgat ulcera ex melle contritus. in sorbitione ptisanæ datus destillationes itemque tussim, thoracis arteriæ pulmonisque vitia compescit, vocem purgat, venerem stimulat, somnos adducit. capita bis aqua mutata cocta molliunt alvum. eadem aqua cum vino pota restringit.

Pl. Sectilis profluvium sanguinis sistit, et maxime
20,21. in naribus, si cum manna turis aut galla contritus atque inlitus inhaerescat. ex abortu plus iusto san-

Diosc. guinem profluentem detinere potus solet. Dioscorides
2,178. ad eandem causam profluvii septem seminis scripulos cum myrti bacis pari pondere in potione dandos putat. contra ictus venenatos vel cum mero vel cum aqua mulsa sucus datus prodest. sed et folia contrita cum melle vulneribus adposita non minus profuerunt. eodem suco plerique cum lacte muliebri veterem tussim atque pulmonis vitia sanarunt. aurium quoque dolores cum felle caprino vel pari mensura mulsi compescuerunt. profuit multis in dolore capitis cum dormitum ire cupissent idem sucus sive

2 contritus in *g*, contritus. in (*In l*) *vl*, contritus etiam in *r*, contritus et in *b*. | tipsanæ (*ti=sanæ corr.*) *g*, tisane *v*, ptysane *l*. 3 datus. *rb*: datur (*Distillationes...*) *gvl*. 6 vino *gvlb^m*: aqua (*iterum*) *rb*. 7 restringit *lrb*: restringunt *gv*, restinguit *b^m*. 8 Sectilis *pr.* (*cf. Epit.*) *ego*: sucus (*succus l*) eius profluvium (*profluuii gv*) *gvl* (*Odo*), Succus eius cisis (*sic*) *pr. rb*. *sed incipit altera huius capituli pars de porro sectivo (ex Pl. 20,21).* 11 detinere — (12) profluvii *om. rb* (*qui habent plus iusto sanguine profluente septem etc., nisi quod b^m sanguinem profluvii*). 12 septem: *fort. sex (vi). cf. σπ. < β (binas drachmas cf. Odo 513) Diosc. (est autem scripulus tertia pars drachmæ).* | seminis (*σπέκουτος D.*): semis *gvl*, et semis *rb*. 13 *p. p.* in potione dandos pari portione (*iterum*) *r*. 14 putant *rb*. 16 melle vulneribus *gvl* (*Odo*): melle ac mulieribus *rb*. | prosunt *l*. 17 plerique *om. l*. 18 tussem *gvl* (*supra v. 3 tussim iidem*). 20 mulsi *gvl* (*Pl.*): usi *rb*. | compescunt *l*. 21 ire cupissent *gvl*: irent *rb*. | idem *rb*: Item (*puncto ante posito*) *gv*, Idem *l*.

auribus sive naribus cum parte tertia mellis infusus.
ita idem lumborum dolores ex vino mitiores facit.
sanguinem excreantibus, pthisicis, etiam destillationibus
vetustissimis vel ex ipso cibus utilissime datur
5 vel succus in potione miscetur. in cibo sumptus
plurimum estur contra venena fungorum. fracturas
alligat, duritias relaxat, vulnera recentia cum sale
adpositus statim claudit, ebrietates discutit, venerem
stimulat, sitim sedat, ventrem mollit. vocem adiuvat
10 adstipulante Nerone qui porro debuit quotiens bene *P. 19,*
cantavit. *33, 108.*

<Capitato porro in eo quod extenuare quidem
videtur calorata vis creditur, sed admixta est illi et
acrioris et umidi qualitas. ideoque Dioscorides *D.*
15 haec in eo vitia percenset quod inflationes stomachi *2, 178.*
excitet, sucos inutiles generet, vesicam vulneret,
caligines incutiat. atque ideo flegmate laborantibus
modice datur, felle autem prorsus denegandum rectis-
sime Galenus existimat. vitia eius haec ferme viden- *G. ubi?*

20 Porrus minus quidem calefacit, urinam tamen movet (60)
et egeritur. habet etiam partem purgatoriam: humectat
enim. carbunculos curat et stomachum. post cibum
accipiendus est. tritus cum melle vulnera sordida purgat.

Sectilis porrus in cibo sumptus vocem expurgat. (61)
25 succus foliorum eius cum rosaceo vulnera aurium et tu-
mores sive percussuras curat. succus eius cum gallae

3 pthisicis *l*: ptisicis *gv*. | distillationibus (*ut supra*) *gv l (rb)*.

4 utilissime datur *gv l*: utilis sumatur *rb*. 5 succus in *gv l*:
succus eius in *rb*. | miscetur. In cibo s. *gv (l)*: miscetur. Idem
succus in cibo s. *rb*. 6 estur (*Pl.*): est *gv l*, prodest *rb*.

7 vulnera (*Pl.*): ulcera (*ἔσχαρᾶς*) *Diosc.* 8 cludit *gv*. 10 ad-
stipulante *v*: astipulante *gl (rb)*. | qui *l (b^m)*: quae *gv (rb)*. *fort.*
qua. | qui porrum debibit *l*. 12 *Additamentum ex cod. S. Gall.*
762 (*Anecd. II, 129*). | capitatus porrus *cod.* | quedam *cod.*

13 bis *cod.* 14 *D.* e cineo vitia *cod.* 16 excicet. succus inutilis
generat *cod.* | vissicā (*corr. visicā*) *cod.* 19 firme *corr. cod.*

tur: inflationes facit, oculos hebetat, stomachum
Pl. (20, laedit, sitim gignit. sed recte Plinius noster adiecit,
 21,47) copiosius sumptus. unde apparet haec omnia frustra
ubi? adscribi, si modum temperare nescimus.)

Pl. **XXII. De ocimo.**
 20,48.

De virtute ocimi penes medicos opinio incerta ⁵
 est. nam qui auctore Chrysippo criminantur, haec
 eius vitia percensent, quod sit stomacho inutile,
 quod oculos hebetet, quod insaniam faciat, iecori
 obsistat: et ideo capram genus hoc herbae numquam
 omnino contingere. addunt praeterea, si tritum la- ¹⁰
 pide contegatur scorpiones gigni, commanducatum
 et in sole positum vermes creare, pediculos etiam
 nutrire. Afris putant hoc esse persuasum, si quis
 eo die quo ocimum sumpserit a scorpione feriat, ¹⁵
 non posse salvari. sed qui in diversa opinione sunt
 haec falso tradita adseverant. quin immo stomacho
 prodest quod inflationes eius ructuando dissolvit

pulvere sanguinem reicientes curat. folia eius trita cum
 sale vulnera recentiora curant. semen eius tritum cum
 vino potatur contra fungorum praefocationes. cocti sto- ²⁰
 macho utiles, crudi utentibus malum.

1 oebetat (ebetat *corr.*). | Estomacum *cod.* 2 plenusante
corr. cod. 3 sumatū *cod.* (sumtū *corr.*). | frusta adscribi in-
 obmodū *cod.* 5—16 *om. d.* 5 opinio—auctore *om. r.* | in-
 certa est opinio *b.* 6 qui *gvl:* *om. b.* | chrisippo *gv,* cry-
 sippo *l.* | atque eius haec *v. p. r.* | haec *om. v.* 7 percensent
(sic) v. | quod sit *s. inutile gvl:* quod obsit stomacho *rb.*
 8 hebet& (^{heb&g,} ebetet *l.*) quod *gvl.* | faciat *gvl:* facit *rb.* | iecurig.
 9 obsistat *gvl:* obsistit *rb.* 12 sole *gvl:* sale *rb.* | pedu-
 culos *v.* 13 Afris (*Affris l.*) putant hoc *gvl:* Aphris quoque
 hoc putant *rb.* 15 sunt *gvl:* sint *rb.* 16 *abhinc d:* Ocimum *st.*
pr. etc. | quin immo—dissolvit *gvl:* quin imo inflationes sto-
 machi ructu dissolvit (coctum cum aceto, et sumptum *r. etc.*)
rb. 17 quod: quia *d.* | ructando solvit *d.* | dissolvit. Coctum
gv (ld). sed *cf. Plin.*

coctum ex aceto sumptum. reprimit alvum fluentem. semen tritum haustumque naribus sternutamenta compescit, verrucas tollit atramento sutoricio temperatum.

XXIII. De nepeta.

(Gal?)

5 Nepetam Graeci calamintham vocaverunt, nostri
vulgo nepetam dicunt. magnae virtutis et vehemens (Gal.
in calore est. unde etiam nobilissimis antidotis meruit (Gal.
ascribi, e quibus unum quod hodieque diacalaminthes XIV,
a medicis praedicatur publicandum putavi: nepetae 43).
10 — VI, petroselini — VI, seselis — VI, puleii — VI, (cf. Gal.
thymi $\bar{f}c.$ XII, apii seminis $\bar{f}c.$ XII, ligustici — II, VI,
piperis — VI, omnia tinsa creta melli optimo mixta 282).
diutissime subiguntur: digestionem facit, stomacho *
et praecordiis utile est et pituitas thoracis ac ca-
15 pitis dissolvit ac purgat, iecori medetur, duritiam

Ocimum siccatur et stringit, stomacho prode est, in- (41)
flationes ructu discutit coctum cum aceto. supprimit
alvum fluentem. urinam movet. sanguinem reicientes
ex mulsa frigida, capitis dolorem cum rosaceo, semen
20 eius tritum haustum naribus sternutamentum compescit.
tritum epiforas oculorum tollit.

2 semen *om. ld.* | sternutamenta *v.* 3 sutoricio *gv:* sutorio
rb (Pl.), sutario *ld.* 5 calamitam *gv l.* | vocant *l* (vocavere *r*).
6 nepitam (*hic gv.* | quae magnae *rb.* 8 ascribi *gv.* | odieque *g*
(*om. l.*) | dia calamintes *gv*, calamintes (*om. dia*) *l* (dyacala-
mites *r*). 9 Accipe (Recipe *r*) *n.* uncias sex *etc. rb.* | Nepetae.
VI (*et sic semper omissis unciarum notis*) *g*, Nepete. \div (*postea —*)
VI *v* (\sim VI *l.*) 10 Seselis *gv l:* seseleos *rb.* | Pulei *gv* (puleii *lr*, pu-
legii *b*). 11 $\bar{f}c$ XII *gv*, $\bar{f}c$ r. XII *l.* | Appii semen *gv.* | Ligustici *g*,
ligustici *v*, lygustici *l:* lybistici *rb* (levisci *b^m*). | lybistici unciam
unam, piperis unam *rb.* 12 omnia *gv l:* haec omnia *b*, quae
omnia *r.* | creta *gv b^m:* cribrata *rb*, et cribrata *l.* | mellique *rb.*
13 subiguntur *gv l:* -gantur *rb.* 14 toracis *g.* | ac capitis *gl*
(a capitis *v*): capitisque *rb.* 15 dissolvit *gv:* solvit *rb (l.)* |
iecuri *g.* | Duritia (*sic*) *g.*

lienis infringit, calculos pellit, urinam citat, ad-
ubi? monet menstrua feminarum. hoc antidotum Galenus
 polyides inscribit, quod putat tam salutare ut plu-
 rimis annis vitam hominum possit extendere.

Pl.
 20,53.

XXIII. De menta.

De menta quoque quae potuimus adnotare sub- 5
 iecimus. labentem animum odoris efficacia recreat.
 stomacho nihil concupiscenti fastidium detrahit. san-
 guinem excreantibus in sorbitione ptisanae optime
 propinatur. in dolore capitis contusa temporibus
 inlinitur. instillari auribus sucum cum aqua mulsa 10
 utile est in dolore. aridae pulvis tribus digitis appre-
 hensus et cum aqua calida in potione datus omnem
 stomachi detergit iniuriam. eadem res etiam ventris
 animalia interficit.

(*cf.* *Anecd.* II, 124). Nepeta calidissimae virtutis est. unde ex ea fit 15
 antidotum quod diacalamintes vocatur. urinam citat,
 menstrua movet. sucus eius ex mulsa potus sanguinem
 excreantes sanat. sucus eius aurium vulnera curat.

(26) Menta virtutem habet refrigeratorem (*al.* calidam).
 sucus eius cum aceto et sulphure ignem sacrum tollit, 20
 tumores et vulnera capitis curat. sucus eius cum aceto
 pota sanguinem reicientibus prodest. sucus cum melle
 acapuo et felle perdicis caligines oculorum extergit. vo-
 micam stringit sucus eius cum mastice catapotio facto
 si glutiat. 25

1 citat *gv*l: ciet *rb*. | Admonet *gv* (*προσκαλεῖται Gal. XII, 5. κινεῖ VI, 285*): admouet *rb*(*l*). 2 hoc *gv*: hoc autem *rb*(*l*). | galenus polytesin scribit *gv*, galienus polites inscribit *l*, Galienus polotensis scribit *r* (Galenus Polotensis scribit *b*). 3 salutare *gv*l^e: salubre *rb* (*et ante ips. corr. l*). 4 . . . possit extendere. De menta quoque . . . *sine tit. novi cap. et sine numero g* (*item lr, non v*). 5 quoque *om. rb*. | adiciemus *r*. 8 tisanę *gv*, ptysane *l* (*tysanae r*). 11 . . . est. In dolore . . . *gv*l. | digitis tribus *rb*. | appensus *l*. 13 detergit *l*^e (*rb*): deterget *gv*, digirit *ante ips. corr. l*. | Eadem res etiam *gv*l: Eadem etiam *res b*, Eademque *res r*.

XXV. De feniculo.

Pl.
20,95.
96.

Calidam vim feniculo insitam non tamen simplicem sed cui etiam austeritas mixta sit gustus ostendit, et multa praeterea per quae vel solvendi vel extenuandi vel etiam siccandi exprimit potestatem. Traditum in libris et serpentes annuam senectutem feniculi gustatione deponere et oculorum caliginem succo eius excludere: unde intellegi datum est easdem virtutes et corporibus humanis utiles esse, sicuti postea experimenta docuerunt. succus ergo cum melle attico mixtus vetustissimam licet caliginem discutit. auribus purulentis idem succus infunditur. Vermiculos etiam qui in isdem nascuntur interficit. Radix in ptisana data laxat renum densitatem. hydropticis ex vino data succurrit. veretro laborantibus ex vino cocta fomentum perquam utile subministrat. Ipsa cum oleo trita eidem causae medetur. tumores et quae ictu vel repentina indignatione commota sunt folia ex aceto trita dissolvunt. adversum ictus scor-

(Gal.
XI,
883).

Feniculum calidam virtutem habet insitam, non tamen simplicem sed cui etiam austeritas mixta sit, ut gustus ostendit et multa praeterea per quae eluendi et extenuandi vel etiam desiccandi habet potestatem. oculorum vulnera et cicatrices curat. suci foliorum eius partes duas mellis acapni partem unam simul misceto et epidum oculis infundito. radice eius in aqua cocta fomento caliginantes oculos. succum eius infunde in aurium

tit. XXIII g (et sic etiam v). 2 etiam (et l) austeritas gvl: austeritas etiam rb. | mixta gvl: admixta rb. 5 Traditum gvl: traditumque rb. | in libris (sc. Plinii 20,95,254). 7 datum est int. l. 8 humanis gvl: om. rb. | utile gv. | sicut l. 9 docuerunt (-eī) gv: docuere rb (l). | ergo gvl: ergo eius rb. 12 isdem: hisdem gvl(rb). 13 tisana gv (tysana r). 14 data g: pota vl(rb). | Veretro gvl: Veterno rb. 16 mententur g. 18 Adversus l.

pionum itemque serpentium optime semen ex mero sumitur. simili modo temperatum venerem stimulat urinam ciet, sistit alvum, pulmonis et iocineris iniurias abigit, abundantiam lactis puerperis praestat ex aqua tritum nausiam sedat, stomachum dissolutum adstringit: nec est illud periculum etiam si in febre sumatur. vulnera dentis canini cum melle inlitum purgat et sanat.

Pl. **XXVI. De holusatro.**
20,46.

Scorpionum ictibus et morsui canis semen eius ex vino datum occurrit. in mulso decoctum atque potum difficultatibus urinae medetur. tormenta ventris et ceteras intestinorum querelas eodem modo sanat radix in vino decocta calculos pellit. lateris et lumborum doloribus eadem portione succurritur. succus argentibus propinatus exoptatum calorem per membra diffundit.

vulnera. radix eius in vino cocta sanat hydropicos potaveretorum causae radice eius in vino cocta foveantur folia eius trita cum melle canino morsui subveniunt semen eius ex vino tritum potatum urinarum difficultates iuvat et lactem provocat.

(42) Olusatrum calidae et austerae virtutis est. coctum in oleribus commodum stomacho. crudum comestum multum calefacit vesicam et urinam movet. radices eius in mulsa coctae difficultates urinae expellunt. semen eius tritum ex vino calculos frangit et expellit. succus radice eius potatur contra fluorem multum sudoris.

1 serpentum *gvl (rb)*. 3 Sitit (*sic*) *g*. | iocineris *gvl^o*: iecoris *rb*, iecoris *ante ips. corr. l.* | iniuriam *l.* 4 pperis *v.*
5 ex: et *l.* | nausiam *gvl*: nauseam *rb*. 6 adstringit *g*
astringit *vl.* | in febres amatur (*sic*) *vl.* 8 et *gvl*: atque *rb*
tit. De holosaturo *gd (rb)*, De holisatro *v*, De oleastro (*sic*) *l.*
9 ictui *d.* | eius *gvld*: holosatri *rb*. 11 tormenta: tormina *Pl.*
13 pellit *om. r.* | Lacertis (Lactis) *d.* 15 propinatur (*sic*) *g*.

XXVII. De cepa.

Pl.
20,20.

De virtute cepearum inter medicos non nulla *Diosc.*
diversitas est. Dioscorides putat ex cibo earum si- 2,180.
tim accendi, inflationes fieri, caput praegravari. Ga- *ubi?*
lenus existimat is demum qui felliti videantur esse
contrarias, ceterum flegmate laborantibus etiam utiles
adseverat. Asclepiadi videtur cepearum usus perquam
necessarius, et firmitatem valitudinis obtinere qui
eas ieiuni cottidie sumpserint. credit et stomacho
cibum salutarem, videlicet illa ratione quod spiritus
agitet. praeter haec peculiare cepis attributum putat
ut quotienscumque edentur gratiam nobis boni co-
loris adquirant. somnum cepas adiuvere, alvum mol-
lire consensu omnium creditum. medentur oris ul-
ceribus, si cum pane manducantur. morsus caninos
virides ex aceto inlitae sanant. siccae quoque cum
melle contusae contra morsus eosdem pari virtute
subveniunt. ad eandem causam ex vino et melle
decoctas iubent vulneribus inponi nec nisi post ter-
tium diem solvi. Dioscorides cum sale et ruta ca- *D.l.c.*
ninis morsibus suadet inponi. instillatus auribus
sucus cum lacte mulieris prohibet dolorem. quidam
illum repente obmutescensibus ex aqua bibendum

1 non(n̄)nulla *gvl*: nulla *rb*. 2 Dioscorides (-dis *gv*): proximi
Plin. 3 Galenus *gvl* (*b*): Galienus *r*. 4 is: his *gvl*, illis *rb*.
6 asseverat *v*, asseverant *l*. 7 valitudinis *gvl* (*r*): valetudinis *b*. |
optinere *l*. 8 cottidie *g*: cotidie *v*, quotidie *rb* (*l*). 9 illa *vl*: *om. g*,
ea *rb*. 10 adtributum *gv*. 11 edentur *ego* (*cf. Pl.*): videntur *gvl*
(*rb*, *cf. Odo* quotiens aliquis conspexerit illas). 13 creditum est *l*.

16 contunsae *hic g*. | eosdem ^f ~~eodē~~ | <pari>virtute *g* (*sc. ad eodē*
corr. primum addidit f, deinde omnia deleuit, et ante proximum
versum adscripsit pari). | easdem *v*. 17 ad e. c. *gvl*: eandem cau-
sam *r*, eandem ob causam *b*. | ex melle et vino *l* (*rb*). 18 iubent *ego*:
iubet *gvl* (*rb*). | nec nisi — (20) imponi *om. l*. 19 Dioscoridis *gv*.
| D. cum *gv*: D. et cum *rb* (*l*). | cum cepa sale et ruta *gv*, cum
caepa salem et rutam *rb l* (*omisi cepa*). 22 illum *om. l*.

dederunt. conluendis dentibus frequenter adsumptum integros eos servare praesumitur. tardantibus menstruis feminarum non inutile est vel ipsas in cibo offerre vel sucum ex vini potione miscere. idem sucus et caput optime purgat si modo patienter 5 naribus fuerit attractus, et cum adipe gallinae trituras pedum mitigat quas calciamenta fecerunt. fluxu ventris laborantibus profuit coctas eas in cibo sumptas oleo prius tinguere, scilicet ad mitigandos morsus quos in eiusmodi causis necesse erit experiri. alo- 10 pecias tunsis cepis infricare inter efficacia remedia

Gal. compertum est. Galenus adfirmat citius ex his nasci (simpl.) capillos quam si alcyonio quis utatur. XII, 48.

(*cf. Pl.* XXVIII. De anetho.

20,74). Anetho etsi calida vis traditur, non est tamen plurimum fervens nec austera, verum habet aliquam 15

(57) Cepae oculis quidem prosunt, [infusa dolores et caligines tollit, sumpta nutrit flegma], sed corpori inutiles propter calorem et acrimoniam, quia nec egeruntur nec nutriunt corpus: ob hoc inutiles. nam et calefacientes siccant corpus. cepa trita cum aceto et sale morsui 20 canino convenit: recenti inponitur. cocta cum melle trita veterrimis vulneribus (a morsu canino factis) et bestiarum omnium plagis convenit. sucus eius cum rosaceo aurium surditatem solvit. sucus eius cum lacte mulieris aurium dolorem tollit. alopicis fricatis de cepa 25 capillos nutriunt.

1 con(c̄v)luendis *gv*: colluendis *l* (*rb*). | assumptum (adsumptum *v*) integros *gvl*: assumitur, aegros *rb*. 2 tardantibus *rb*. 3 cibos *l*. 7 fecerunt *gl* (fecer̄ *v*): -re *rb*. 8 sumptas o. p. tinguere *gvl*: sumere o. p. tinctas *rb*. 9 ad *gvl*: et *rb*. 10 eiusmodi *gvl*: huiusmodi *rb*. | erit: est *l*. 11 A. etiam tunsis *rb*. 12 Galenus *gvlb*: Galienus *r*. | adfirmat *v* (affirmat *gl*). | his *gvl*: iis *rb*. *tit. et* 14. (*etc.*) anetho *gv* (*b*): aneto *l* (*r*). 15 verum habet aliquam in se etiam m. *gvl*: verum in se habet aliquam (etiam *r*) m. *rb*.

in se etiam molliendi potestatem, si graecis aucto- *ubi?*
 ribus credimus etiam nutriendi: nullum denique
 athletarum cibum sine anetho esse patiuntur. aegro-
 tantibus prodest cum ex oleo tepefactum cerebro
 5 infunditur. creditur dare illis aliquas et febris in-
 ductias, mitigat capitis dolores, nervorum tensuras
 relaxat, non dormientes ad spem quietis invitat.
 stomachi querelas coctum in aquae cyathis tribus
 10 potum miro modo relevat: ructus indicio est, per
 quem intellegere datur aperta omnia quae clausa
 torquebant. digestiones adiuvat: ideo ventrem vide-
 tur inhibere. intestinis laborantibus et ventris do-
 lori vel ex aqua datum in potione succurrit. tritae
 radices et inpositae fervoribus medentur oculorum.
 15 cinis eius suspendit uvam faucibus ingravescentem.
 radicum acrior cinis est, adeo ut curentur ex eo
 et caro crescens et sordidum vulnus et quae serpere
 incipiunt. semen fervefactum admotumque naribus
 singultire non patitur.

Anetum calefacit et restringit. prohibet sternutamenta (38)
 naribus oppositum. defectum stomachi [curat], capitis
 dolorem et vertigines [sedat]. in aqua coctum potatum
 indigestiones et acres ructus tollit. in oleo coctum capite
 de eodem uncto somnum facit. semen eius ex vino potum
 5 tortiones ventris et intestinorum tollit.

3 Agrotantibus *g*. 4 ex *gvl*: *om. rb.* | cerebro infunditur
gvl: ac crebro (cerebro *b^m*) infusum *rb.* 5 creditur enim illis
 dare a. *rb.* | et febris *gv*, febris (*om. et*) *l*: ex febre *rb.* | in-
 ductias *v(l)*. 6 mitigas (*sic*) *g*. 7 dormientis *g* (-tes *vg^c*).
 9 modo miro *l*. | relevat *vl(rb)*, solet depellere *Odo*: revelat *g*.
 | indicio est ructus *rb.* 10 intellegere datur *gv(lb)*: datur in-
 telligi *r* (*cf. c. 25*). | omnia: *cf. Odo* (os stomachi). 11 videtur
 ventrem *l*. 12 et ventris dolori *gvl*: et ventri *rb.* 15 in-
 gravescentibus *r*. 16 r. vero acrior *rb.* 18 semen eius
 f. *rb.*

Pl. **XXVIII. De sinapi.**
20,87.

Pythagoras inter ea quae propter virtutem et efficaciam laudat, primum sinapi locum adsignat.

D. cuius naturam medici volunt esse thermanticam hoc
2,183. est caloratam, leptynticam quae quod invenit extenuet, epispasticam quae quod comprehendit adducat. merito ergo sucus eius, in quo omnis virtus est constituta, tantis tamque numerosis corporum vitiis praestat auxilium: sensus acuit, alvum mollit, urinam ciet, menstruis imperat, calculos frangit, caput purgat nunc palato gargarizatus ut pituita crassior profluat, nunc admotus naribus ut sternutamento strictura solvatur. stomacho contra omnia querelarum genera succurrit. suspiriosis flegmate dissoluto liberos hauriendi aeris praestat meatus. serpentium ictibus et scorpionum cum aceto tritum inlinitur. non inutilis cibus est contra venena fungorum. positum extrinsecus cutem vi caustica exulcerat, raro medicis ad eiusmodi remedia venientibus, quoniam paene intolerabilem suscitatur ustionem nec nisi in magnis ac vetustissimis causis tam saeva

tit. synape *g*, sinape *v*, synapi *l* (sinapi *rb*). 2 adsignat *g*: assignat *vl*. 3 medici volunt *gvl*: vult *rb*. | thermanticam *rb*. 4 caloratam *v*: coloratam *gl(rb)*. | lepticāq̄ eo quod *g*, leptyticam eo quod *vl* (lepticam quae quod *rb*). | inveniet *rb*. 5 epispasticāq̄ *gv* (epispasticamque *l*, epispaticam quae *b*, epispasticam *q. r*). | comprehendat *rb*. 6 Merito—(8) auxilium *gvl*: Merito ergo virtus eius omnis est tantis insinuata indiciis, tanquam numerosis corporis vitiis praestet auxilium *rb*. 8 acuit *g*. 10 palato *om. rb*. | gargarizatus (*sc. sucus*) . . . admotus *gvl*: -tum *rb*. 11 crassior *vb*: grassior *gl(r)*. | sternutamento *rb*: -ti *gl* (sternumentum *v*). 14 liberos *gvl*: *om. rb*. | meatus *gvl*: -tum *rb*. 15 serpentum *gvl(rb)*. | ignibus (*suprascr. ictibus*) *l*. | et scorpionum *om. l*. | tritum *rb*: tritus *gvl* (*cf. v. 10*). 16 non *gvl*: nec *rb*. 17 Positam *l*. | ucastica *l*. 18 eiusmodi *gvl*: huiusmodi *rb*. 19 quoniam (*quō gr, qm̄ v*) *gvl(r)*: quomodo (*nota male explicata*) *b*. 20 nec nisi *gvl*: necnon nisi *rb*. | ac *gvl*: et *rb*.

tormenta subeunda sunt. sed hoc genere tormenti
 et umor capitis avertitur qui caecitatem oculis com-
 minatur quique stomacho atque pulmone acer in-
 stillatus letaliter ad pthisim praestruit. et coxae
 5 dolores per vesicas et pustulas digeruuntur, et splenis
 tumor solvitur ac iocinerum indignatio relaxatur,
 et hydropicis innatans umor iam non reversurus
 hauritur. aiunt et lethargicos excitari, si pedes
 eorum simul tritis sinapi et fico arida perfricentur.
 10 nos interim de suco locuti sumus qui semine ex-
 primitur, admixtus scilicet nunc aquae nunc melli
 si usus exegerit. est et aliud quod ex caule colligi-
 tur: hic cum inaruerit, lacteam facit guttam, utilem
 dentibus si in dolore mandatur. elegans ex eo velut
 15 antidotum Plinius tradit. nam semen sinapis eiusdem-
 que radices in musto contineri iubet: hoc colatum
 putat dandum vitiis faucium stomachi capitis ocu-
 lorum, potioni modum statuit quantum manus plenae

2 et humor (umor *v*) *gvl*: humor (*om.* et) *rb*. 3 atque:
 aut *r*. 4 loetaliter *gv* (lethaliter *r*), loetale iter *l*. | pthisim *v*,
 ptisim *g*, ptysin *l* (*rb*). 6 iecinatorum *rb*. 7 ydropicis *g*: hidro-

^{tans}
 (ydro *l*)picus *vl*. | innatans *gvb^m*: ~~innatans~~ (*sic supra scr.*) *l*,
 innatans *rb*. | iam *gvb^m*: tam *rb*. 8 lethargicos (*Pl.*): le-
 thargos *gvl* (*b*, lythargos *r*). 9 sinapi: *sic gvl* (*rb*). | fico *gv*:
 ficu *l* (*rb*). | arida *gvb^m*: ariola *rb*. 10 Nos *gvl*: Nunc *rb*. |
 interior *l*. 11 admixtus: -tis *gvl* (*rb*). | aquae (aque *vl*) . . .
 melli *gvl*: aqua . . . melle *rb*. 12 exegerit *gvl*: exigit *rb*. |
 aliud quod *gvb^m*: alius qui *rb*. | ex *gvl*: *om.* *rb*. 13 hic:
 hoc *b^m*. | inaruerit (inharuerit *g*) *gvl*: inhaurierit *b^m*, expressus
 fuerit *rb*. 14 mandatur *vl*: mundatur (*cum* u *ex* a *aperto*) *g*,
 illiniatur *rb*. | Elegans — (15) nam *gvl*: Fitque elegans ex eo
 antidotum sicut docuimus (*sic dissimulato nomine Plinii*) *rb*.
 15 semine . . . radicibus *r*. 16 in musto *gv*: vini musti *l*,
 in musco *rb*. | contineri — putat *gvl*: *om.* *rb*. 17 dan-
 dum *gvl*: (in musco) datur *rb*. 18 modum statuit *gvl*:
 modo statuto *rb*. | plenae (-ne *g*, -ne *l*) mensura *gvl*:
 plena *rb*.

mensura concludit. fit ex sinapi oleum semine infuso, lumborum doloribus et nervis torpentibus necessarium.

Plin. **XXX. De cauliculo.**
20,33.

Cato tradit populum romanum sexcentis fere
* annis medicina brassicae usum. nondum enim in 5
urbem commeaverant medici, qui in artem redege-
runt quemadmodum magno sanitas constet, et pere-
grina pigmenta secum attulerunt ut illis inponerent
pretia quae vellent. ceterum militares viri gloriosas
cicatrices gratuito holere curabant, eodem horto usi 10
ad salutem: dum illos pascit, et sanat. ponam primo
in loco medicamentum re vera ita appellandum Ca-
tonis antidotum, quod ille ex brassica componendum
putavit dolori capitis, oculorum caligini, stomacho
et praecordiis profuturum. crudam cum colliandro 15
et ruta et menta et radiculis laseris ex aceto et
melle conteri iubet ac mane ieiunis duorum ace-
tabulorum mensura propinari. ceterum brassica hoc
modo curat: vulneribus non solum recentibus verum

(62) Sinape calidum est et egeritur, sed <hoc> restringit 20
urinam. semen eius tritum cum melle et aceto mixtum
caput purgat gargarizatum. stomacho contrarium crudum,
coctum cum olere iuvat stomachum. semen eius tritum
cum aceto serpentium vulnera curat.

1 Fitque *rb.* | sinapi *rb.*: sinape (*hic*) *gv.*, synapis *l.* | in-
fusum *l.* 4 sescentis *vl.* 6 urbem *rb.*: urbe *gvl.* | commea-
verant *v(rb)*: commoveaverant *l.*, commeaveṛ (-verunt) *g.* |
artem *rb.*: arte *gvl.* | redierunt *l.* 7 magna *l.* 8 p. secum
pigmenta *rb.* 10 horto (*orto g*) usi *gvl.*: horto cura usi *rb.*
14 capitis dolori *rb.* 15 colliandro *gvl.*: coriandro *rb* (*item*
p. 167,5). 16 laseris *gvl.*: lasseris *l^c*, lasaris *rb.* 17 aci-
tabulorum *l.* 18 ceterum *gvb.*: Cerebrum *l.*, De cetero *r.*
19 curat *gvl.*: curans *rb.* | verum *vl(rb)*: sed *g.*

etiam veteribus, canceratis quoque, si prius aqua calida fota sint, crudam contritam bis die inponi <iubet>. et impetigines credit hoc modo tritam sine ulceratione sanare. podagrae atque articularibus
 5 morbis cum ruta et colliandro et hordei farina et salis mica utiliter admoveri putat, fistulas itemque luxata discutere, tumores aut evocare aut spargere inpositam, insomnia ac vigilias compescere si decocta cum sale et oleo ieiunis in cibo detur, decoctae
 10 aquam in fomento nervis articulisque prodesse. eius qui brassicam ederit urinam servari iubet, quam calefactam nervis utilem adseverat. pueros etiam numquam debiles fieri si ex ea urina frequenter laventur.

15 hactenus de Catone. nunc ad medicos transeamus, *Pl.*
 ex quibus Chrysippus peculiarem brassicae librum *20,34.*
 dicavit omnium membrorum ex ea remedia continentem. eius et ceterorum de brassica haec opinio est: cibus eius assiduus caliginem discutit, concoctioni prodest, purgationem feminis excitat, copiam
 20 lactis infundit. semicruda alvum resolvit, bis cocta constringit. cruda ex aceto sumpta splenicis curat, *

1 quoque *gv* (*cf. Pl.*): que *l* (*rb*). 2 fota *gvl* (*rb*): fomentata *b^m*. | fota. sic contritam crudam *l*. | bis die *g*: bis in die *vl* (*rb*). | imponi et (*Et vl*) *gvl* (*addidi iubet ex Plinio cf. rb*).

3 et in(im *vl*)petigines credit *gvl*: et ad impetigines iubet creditque *rb*. 4 ulceratione *gvl*: exulceratione *rb*. 6 s. quoque mica *rb*. | itemque *gvl*: atque *rb*. 7 luxata *rb* (*Pl.*): laxata *gvl* (*cf. ad p. 165,14*). | discutere tumores *vl* (*cum Od. et Pl.*): discuteret humores *g* (*discutere, humores rb*). 8 inposita *vl*. | si—(9) detur *gvl*: *om. rb*. 9 Decocte aquam *l* (*rb*): Decocta ea quā (*male dist.*) *g*, decoctaeaquā (*sine dist.*) *v*.

11 Eius quoque qui *rb*. 12 nervis asseverat utilem *rb*. | adseverat *gv*, ass-*l*. 13 ea *om. vl*. 15 Actenus *v* 16 crisippus *g*, chrisippus *v*. 17 membrorum *gvlb^m* (*Pl.*): morborum *rb*. 18 Eiusque *rb*. 19 est. Cibus (*Cybus l*) *gvl*: est, quod cibus *rb*. | eius *g* (*rb*): *om. v*. | assiduus *gvl*. 20 foeminis expurgationem excitat *rb*. 21 bis cocta (*Pl.*): discocta *gvl* (*rb*).

22 splenicis *vb*: plenicos (*sic*) *g*, spenicos *r*, spleneticos *l*.

partus etiam mortuos pellit. cocta contrita et stomacho cum axungia vetere et rosaceo superposita ardores febrium mitigat. lepras et psoras cum alumine rotundo ex aceto inlita emendat, eadem virtute medicaminis etiam fluentes capillos retinet. testium et genitalium vitiis utiliter inponitur, efficacius profutura si fabae tritae misceatur. Dioscorides sucum eius viridem cum iri et nitro ad molliendum alvum dari censet. podagricis et arthriticis cum aceto et feni graeci farina utiliter inponitur.

* Catapotia Corneliana alectoria fiunt ex brassica satis innoxia, Corneliana ab auctore dicuntur, alectoria quod post balneum sumpta circa cantum gallorum alvum incipiunt commovere. eorum compositio talis est: cucurbitae agrestis interioris medullae sc. VI, piperis sc. VI, dacrydii sc. XII, mastices sc. XII, haec trita et creta suco brassicae temperantur et in pilulas ad modum erviliae deformantur. ex his quinque vel septem, interdum etiam novem post balneas propinantur, nec erit necesse ut is qui accipit aliquid de cottidianae vitae consuetudine inmutet.

Pl. Stirpes eius aridi combusti et in cineres redacti vim causticam praestant, qua ratione ad veteres la-

1 contrita et *gvl*: contritaque *rb*. 2 vetere *gvl*: -ri *rb*.
 | rosacio superposito *g* (*non v*). 3 psoras *rb* (*Pl*): sporas *gvl*.
 4 rutundo *g* (*non v*). 7 Dioscoridis *gv*. | vero succum *rb*.
 8 iri *g*: yri *lr*, hyri *b*. | admoliendū *v*. 9 dari *om. l*. | artitricis *gvl*, art(h *b*)etricis *rb*. 10 feno(-nu *b*)graeci *rb*.
 11 Cataputię ... allectoriae (*etc.*) *r*. | allectoria *gv* (*b*), ^{al}electuaria (*sic*) *l*. | brassica *rb*: -cae *g*, -cę *v*, -ce *l*. 12 Corneliana—
 allectoria *gvl*: *om. rb*. | ^{Al}Electuaria *l*. 15 (*etc.*) sc *gv*, sc̄. *l*.
 16 dacrydii *g*, dacridii *v*: dyagridii *l* (*rb*). | masticis (*sic*) sc̄. (*scr. l*) XII. *gvl*: *om. rb*. 17 haec—creta *gvl*: quae trita et cribrata *rb*. | pilas *l*. 18 erviliae *r*: herbiliae (-ię *v*, -ie *l*) *gvl*, herviliae *b*. | *v gvl* (*r*). 19 VII *vlr*. | VIII *v*, IX *l*. | balneas: *sic gl* (*rb*), banneas *v*. 20 his *v*. 21 cotidianeę *v*, -ne *l*.
 22 Stirpes quoque e. *rb*. 23 veteres *gvl*: ventris *rb*.

teris et coxae dolores cum axungia vetere efficaciter
 admoventur. eundem cinerem si quis psilotris cum
 aceto et lasere coniunxerit, detracti pili non renascen-
 tur. apud Galenum invenio semine brassicae ^{G.} *poto*, ^(simpl.)
 5 maximeque aegyptiae quae vehementior illi videtur, ^{XII, 42.}
 lumbricos et omnia intus animalia extingui. pulvis *Pl.* 20,
 e cinere radicum iacentem uvam subiectus attollit. 36,95.
 Melitius adfirmat uvae esse remedia radicem plantae *
 avulsam colloque suspensam ita ne terram post runca-
 10 tionem contingat.

XXXI. De asparago.

Pl.

Asparago inest et caloris aliquantum, sed illi
 etiam styptici vigoris temperatura miscetur. inde

20,42.

Caulium genera sunt quinque, cumanus pompeianus (29)
 aricinus sabellicus bruttius, una virtus calida. cumanus *Pl.*
 15 sessilis, in capite fuis et latioribus foliis. pompeianus 19,41.
 ex ima parte tenuissimus totum corpus in caput contrahit
 tenerum alias et contra frigora infirmum. aricinum fre-
 quentibus foliis, sed qui tamen alio modo pensat quae
 reciduntur: plurimo caule renascitur. sabellicus est crispus,
 20 sapore dulcissimus, crassus in foliis, caule macilento.
 bruttius altissimi fruticis, tenuissimi caulis et duri.

In cibo utilissimi, et ventrem movent et urinam. (*Pl.*
 sucus eorum in vino mixtus aurium dolores instillatus 20,33)
sanat. semen eorum cum vino tritum potum lumbricos
 25 et tineas ventris *interficit.* calefacit et fel deducit.

1 et coxae *gvl*: coxaeque *rb.* | vetere *gvl*: -ri *rb.* 2 ad-
 movetur *gv.* | eundemque *rb.* | psilot(h)ris *r(b)*: spilotris *g*,
 piflotuf *v*, pis lociis *l.* 3 lasere *gv*: lassere *l*, lasare *rb.* |
 cūunc|xerit *v.* 4 galienum *lr.* | autem invenio *rb.* | semine...
poto ego: semen (sem̄ *v*) ... potū *gvl(rb)*. 6 extingui: sic
gvl(rb). 7 e *gvl*: vero ex *rb.* | adtollit *v* (att- *g*). 8 Meli-
 tius *gvl*, melicius *Odo* (cf. Meletos *Pl.* 28,7 s. Miletos *Pl. ind.*
 28): Melius quoque *rb.* | adfirmat *v*: affirmat *g*. 9 runca-
 tionem *b^m*: truncationem *gvl*, evulsionem *rb* (*Odo*). 11 et *om. d.* |
 aliquantulum *ld.* 12 etiam illi vigoris styptici *t. d.* | styptici
etiam g (styptici *v*).

stomacho laborantibus cibus utilior. transit in anti-
doti vicem si cum cymino oleo sale ieiunis offeratur.
et coli dolorem sic acceptus emendat, caligines discu-
tit, ventrem leniter mollit. radix ex vino albo trita
et in potione perducta calculos frangit. eadem lum-
borum dolores et renum sedat. medetur etiam vulvae
querelis. aceto discocta et inposita contra elephan-
tiasim efficax creditur. eadem sicca tunsata et in lana
denti dolenti admota sine dolore eum detrahit. semen
obolorum trium pari pondere cum cymino potui da-
tum venerem stimulat, sollicitat urinam.

* XXXII. De armoracia.

(*cf. P.* 20,12). Calida est armoraciae virtus, et ideo in cibo
sumpta copiosam effundit urinam. incitat etiam
menstrua feminarum. stomacho utilis ex aceto data.
pituitas glutinosas cum melle sumpta dissolvit. radix

(*cf. Anecd.* II,123). Asparagi in cibo sumpti stomacho prosunt. calidi
sunt. radix in aqua cocta vesicae causas omnes curat
et calculum frangit. in vino cocta radix eius quartanariis
prodest, dentium dolores tollit et agitados confirmat.
renum dolores et urinarum suffocationes purgat. semen
eorum tritum cum vino (*pot. cymino*) potum venerem
stimulat.

2 cimino *gv.* | c. cymine (*sic*) et sale *l.*, c. cimino et sale *d.*
3 choli *gv.* 4 ex v. albo pota (pota albo *d.*) calculos fr. *ld.*
(*cet. ad h. l. cf. Plin., ubi male dist. Detlefsen*). 5 perducta *gv.*
data *rb.* 6 dolores *gvld:* -rem *r* (-re *b*). | querelis vulve *ld.*
7 discoctę imposita *g* (discoctaeimposita *v*). | discocta: de-
cocta *Pl.* | eleph(f)antiasim *gv (rb):* -sin *ld.* 8 creditur esse. *ld.*
9 dolenti *rb* (*cf. D.*): dolentis *gv*, doloris *ld.* 10 pari pon-
dere *om. g* (*non vld.*) | cum cymini pari pondere *rb* (*cf. Pl. et*
supra p. 154,13). 11 urinam sollicitat *rb.* *tit. (etc.) armo-*
racia gv: -tia *ld (rb).* 12 et ideo *om. d.* 13 etiam *om. d.*
14 utilis ex *gv (rb):* utilis est ex *ld.*

adusta et in pulverem versa siccandis ac purgandis
vulneribus inponitur. quidam sucum eius ex vino
datum contra venena utilem crediderunt. eadem
trito semini vis est, si cum melle sumatur. nobis
5 expertum est armoraciam in ptisanæ sorbitione dis-
coctam thoracis vitia sanare.

XXXIII. De pastinaca.

Pl.
20,15.

Pastinacæ vis omnis in radice et in semine
constituta est. aqua mulsa in qua radix discocta
est potui data iocineris et lienis querelas, lumborum
0 et renum vitia compescit. dysentericis etiam vetustis
utilis radix in lacte decocta. trita ex aqua et in
sucum redacta ac potui mensura quattuor unciarum
data opisthotonicis et pleureticis præstat medelam.
radix collo alligata tumores testium sedat. negant
15 feriri a serpentibus qui pastinacam secum ferant vel
ante gustarint. venerem stimulat copiosior in cibo
sumpta. dentes radice pastinacæ circumscalptos
credunt a dolore relevari. semen ex vino vel ex
posca datum scorpionum venenis resistit. aequè
20 semen ex vino datum tumentem alvum feminarum

*

2 Quidam s. *gld*: Quidam vero s. *rb*. | eius *vld* (*rb*): *om. g*.
3 crediderunt (*-r̄ v*) *gvld*: *-re rb*. 4 trito: trita *gv*, *-ti rb*, *om. ld*.
| semini *gvld*: *-nis rb*. | Nobis *gv*: Nobis quoque *rb* (nobis —
est *om. d*, ubi *Armoracia* ... discocta ... sanat). 5 ptisanæ *b*:
tisanę g, *tisane vd*, *tysanæ r*, *ptypsane l*. 7 in *gv*: *om. rb*.
8 constituta est *gv*: est constituta *l* (*rb*). | aqua vero *rb*. |
discocta est *gv*: cocta est *l*, est discocta *rb*. 9 iocineris *gv*:
iocinoris *l*, iecinoris *rb*. | lumborum vitia et *r. l*. 10 Dysen-
tericis *g*: dysintericis *v*, Disyntericis *l* (*Dissin- r*, *Dyssen- b*). |
vetustissimis *l*. 11 aut trita *rb*. | aut in succum *rb*. 12 suco *gv*.
| III. *g*, III^{or} *v*. 13 opisthotonicis *gv*: opystonicis *l*, opistoto-
nis *rb*. | spleureticis (*sic*) *r* (*spleneticis b^m*). | medullā (*sic*) *g*,
medellā *v*. 14 radix quoque *rb*. 15 ferunt *l*. 16 gusta-
runt *gv*: *-tarunt l*, *-taverunt r*, *-taverint b*. 17 Dentes vero *rb*.
| pastinacæ radice *l*. 18 adolore *gv*: ad odorē *l*, dolore *rb*. |
semen vero *rb*. | vel ex pusca — vino (*om.*) in *margin. suppl. l*.
19 posca *gv* (*b^m*): pusca *l* (*rb*).

et suffocationes ex matrice praeclusa efficaciter solvit. cum melle tritum canceratis vulneribus inponitur.

Pl. XXXIIII. De napo.
20,11.

Non unam eandemque virtutem in omnibus napis experta medicina est. hoc enim quod angulosis foliorum caulibus ad anethi similitudinem floret, vesicae laboranti itemque cessantibus menstruis feminarum decoctum ex aqua mulsa utile existimant. per quae non dubie ostenditur calidam possidere virtutem. semen quoque eius tostum atque tritum bibendum ex aquae calidae cyathis quattuor dysentericis obtulerunt, sed urinam videtur inhibere nisi illi pro modo lini semen addatur. alterum genus est quod simile rafano ac rapo videtur, laudatissimi seminis et contra venena fortissimi. ob hanc causam optima quaeque theriaca sine eo nulla conficitur.

(39) Pastinacae vis calida et austera, in radice et in semine constituta est. radix eius in mulsa cocta datur ad iocineris et lienis, renum et lumborum dolores. in cibo saepius sumpta venerem stimulat. semen eius ex vino tritum menstrua provocat, et matricum suffocationes sanat.

(40) Napi calidissimi sunt et conturbant corpus. non deducuntur, sed minguntur. tritis cum melle dysentericis cataplasma umbilicum et renes. semen eius contra venena potum datur. ex vino similiter potum urinam movet.

1 praeclusa: -sas *gvl* (*rb*). 3 et eandem *ld*. 4 est medicina *rb*. | hoc *gvld*: id *rb* (*sc.* genus). 5 anethi *gv* (*b*): anethi *ld*. | floret similitudinem *rb*. 8 quæ *g*, \bar{q} *v*, quod (*q*) *rb* (*l*). 10 aqua calida ecyatis quattuor *g*, aq^a calidaecyatis. III. *v*, aqua calida cyatis III. (*ciatis*. III. *d*) *ld*. | dysen(*in v*)tericis *g*: dissen- *l*, disen- *d* (*dissin*- *r*, *dyssen*- *b*). 11 obtulerunt *ld* (*obt*-*gv*). 12 pro *gvld*: aequali *rb*. 13 laudatissimi *g* (*laudantissimi vld*): lautissimi *rb*. 14 f. seminis *b* (*propter dittographiam in r, ubi sic: „l. seminis et c. v. fortissimi seminis. et contra venena fortissimi.“*). | ob hanc *etc. om. d*. | hanc *gvl*: quam *rb*. 15 quoque *r*. | nulla *gv*: *om. l*, non *rb*.

XXXV. De rapo.

Pl.
20,9.

Rapa Democritus tamquam contraria corpori damnat. putat enim ex is inflationes stomachi excitari. contra Diocles itemque Dionysius etiam necessaria existimant propter eas virtutes quae subiectae sunt. antidotum repraesentant cum ex oleo et vino trita sumuntur. venerem stimulant, eo validius si cum eruca condiantur. tosta et cum adipe contusa articulorum dolori medentur. ferventia imposita perniones mitigant, frigus ex pedibus expellunt. aqua in qua discocta sunt frigidis podagris salubre fomentum est. cuicumque vitio pedum maximeque trituris cruda tusa succurrunt. contra serpentes et toxica datur semen ex vino bibendum. idem semen ex vino vulneribus venenatis inlitum prodest. secundum haec semen in rapis potest calidum et fervens videri, ipsa paulo solutiora creduntur, sed quod minus possident caloris, molliendi potestate compensant.

*

*

Rapa si frequens comedatur stomachi inflationes facit. (40^b)
calda ubi coxerint radices eius podagricos fove. semen eius ex vino tritum contra serpentium morsus datur.

tit. De rapo *gv*: De rapa *ld* (*rb*). 1—6 *om. d.* 1 Rapa . . . contraria (*etc.*) *gv*: Rapam . . . contrariam *l* (*rb*). 2 is: his *gvl*, ea *rb*. 3 dionysius *gv*, dyonysius *l*. 5 A. namque representat *rb*. | cum *gvl*: *om. rb*. 6 sumuntur *gvl*: sumitur (tritum sumitur *r*) *rb*. | hinc incipit *d*: Rape venerem stimulant *etc.* | stimulatⁿ (*ips. corr.*) *g*, -lant *vld*: -lat *rb*. 7 condiantur *gv*: (sumuntur *l*, sed supra *scr.*) condiuntur *ld*, condiatur *rb*. | tostum . . . contunsum *r*. 8 medetur *rb*. | fervens . . . mitigat . . . expellit *rb*. | impositum *r*. 11 c. vero vitio *rb*.

12 cruda tusa succurrunt *hic* (*ut infra v. 16 ipsa etc.*) etiam *rb*. 13 Idem *gvl*: Itemque *rb*. 14 ex vino post venenatis *rb*. | illitum *ld* (*rb*). 15 *sqq. om. d.* 16 Ipso *l*. 18 compensant *g* (*compensat b^m*): conpessant *v*, compescant *l* (*plene compescant rb*).

Diosc. **XXXVI. De thymo.**
3,38.

Thymum inter ea recte ponitur quae virtutem calidam simul austeramque sortita sunt. in cibo sumptum caliginem discutit, lumbricos interimit, urinam inpellit, menstrua feminis provocat, uteri reliquias vulvae inhaerentes vel ipsos partus emortuos extrahit. tritum cum melle et ad modum ligulae datum flegmata in cibo solvit. tritum ex aceto et inpositum eodem modo papulas fugat et eminentia excidit. mixtum polentae et in vino maceratum coxaeque fervens superpositum ischiadicis salutare est.

Pl. **XXXVII. De origano.**
20,67.

Origano Graeci tria nomina posuerunt, ex quibus unum tragoriganum, aliud heracium, tertium onitem vocaverunt. sed illa maioris virtutis atque efficaciae sentiuntur in ratione medicinae, hoc sativum cuius nos meminimus aliquanto infirmius illis scilicet comparatum. ceterum nec ipsum sine acri virtute sentitur. ex vino albo tritum in potione

(*cf. Anecd. II, 123*). Thymum virtutem habet calidam ut ysopus. caliginem discutit, lumbricos eicit, urinam compellit, menstrua provocat, fetum mortuum extrahit et secundas pulvis eius ex vino potatus . . . pulvis eius cum melle mixtus tussim tollit.

1 Thy(i)mum *gvld*: -us *rb*. | ea *ego*: haec *gv* (*rb*). | recte inter haec *rb*. 3 sumptum *gvld*: -us *rb*. 4 inpellit (*sic*) *gv*.

5 emortuos partus *rb*. | mortuos *ld*. 6 *sqq.* tritus . . . datus . . . tritus . . . impositus . . . mixtus . . . maceratus . . . positus . . . salutaris *rb* (*contra gvld*). 10 sciaticis *gvld* (*rb*).

11 posuerunt (*posuerē v*) *gv*l: -re *rb*. | ex *gv*l: e *rb*. 12 trigori canum *rb*. | heracium *gl*, eraclium *v* (*eradium rb*).

13 onitē *gv*, oniten *l* (*rb*, onitin *Pl*). | vocaverunt (*-rē v*) *gv*l: -re *rb*. | virtus (*sic*) *v*. 14 hoc *gv*l: *om.* *rb*. | sativum est c. *l*.

15 aliquanto *gv*: aliquando *rb*, *om.* *l*. 17 vino enim a. *rb*. | tritum in *gv*: tritum et in *rb* (*l*).

sumptum scorpionum et araneorum venenis resistit, cruditates discutit. stomachi morsus ex aqua calida datum lenit. cum oleo et aceto tritum collectumque sucida lana luxatis et contusis partibus prodest.

XXXVIII. De cerefolio.

Cerefolio ignea vis et acerrima est. potest cum melle canceratis mederi, lateris dolores haustum ex vino mitigare. quidam illud oleo incoctum acopis ad solvendam iniuriam frigoris miscuerunt. ex aqua mulsa pituitam resolvit, ex aceto lumbricos et taenias perimit, urinam ciet, menstrua impellit. tritum cum cera et axungia vetere parotidas discutit, solvit omnem tumorem.

XXXVIII. De serpyllo.

Pl.
20,90.

Serpyllum calidum simul et nobis utile medicinae usus ostendit. capitis dolores coctum ex aceto et cum rosaceo tempore ac fronti inlitum mitigat. ser-

Origanum, hoc est conela, calidum est, et mingitur, deducit etiam flegma. elixa in aqua pota fervorem omnem sanguinis et coleram compescit. elixatura eius in aqua cocta epaticis et tussientibus prodest. ex vino albo coctum potatum scorpionum et araneorum ictus mitigat. in oleo et aceto coctum in lana sucida imponitur luxatis et fracturis prodest.

1 araneorum *gv*: -nearum *rb* (*l*). 2 cruditatem *l*. | morsus stomachi *rb*. 4 lauxatis (*sic*) *g*. 5 vis et *vl*: vis est et *rb* (*g*). 6 laterisque *l*. 7 Quidam vero *i. rb*. | *i.* incoctum oleo ac pisa (*pro* acopis) ad *s. l*. 8 miscuere *rb*. | Ex aqua autem *m. rb*. 9 tineas *gv* (*rb*), tyneas *l*. 10 impellit *hic gv*: -pellit *l* (*rb*). | cum *om. l*. 11 vetere *gvl*: -ri *rb*. | solvitque *rb*. 12 timorem (*sic*) *v*. 13 Serpyllum (*sic*) *gv*. | et *gvl*: *om. rb*. 15 cum *gvl*: *om. rb*.

pentes et omnia animalia venenata adusti nidor repellit. ideo et messoribus in cibo miscetur, ut si fatigatos forte somnus oppresserit, tuto quiescant contra animalia quae id temporis venenatis morsibus saevire consuerunt. contusi pulvis ex scripulis XII⁵ in aqua datus tormina emendat, urinae difficultates resolvit. lienis iniuriae idem pulvis ex aceto mixtus occurrit, nec minus cruentis excreationibus subvenit ex duobus cyathis mellis et aceti temperatus. atque ut serpylli potentiam intellegas, subdidi theriacam¹⁰ in templo Aesculapii ab Antiocho rege Syriae versibus dedicatam, in qua non levem meruit portionem. est autem compositio haec. trifolii scripuli VI, opopanacis sc̄. VI, serpylli sc̄. VI, anesi sc̄. XII, feniculi sc̄. XII, amuli sc̄. XII, apii seminis sc̄. XII,¹⁵ ervi farinae — I, haec simul trita vino quam potest optimo colliguntur et in pastillos victoriati ponderis scripuli IS digeruntur. ex his singuli dantur ex vino mixti cyathis tribus. hac theriaca magnus Antiochus semper est usus adversum toxica et po-²⁰ tiones malas et animalia venenata, cui quantum debuerit ex eo licet colligere quod testimonii sui arbitrum medicinae deum fecerit.

Pl.
20,100
(cf. Ps.
Plin.
3,37).

1 adusti nidor *gvl*: adustum nidore *rb*. 3 tuto *gvl*: tute *rb*. 4 id temporis *gvl*: hoc tempore *rb*. | morsibus *gvl*: hausibus *rb* (haustibus *ed. Ven.*). 5 consuerunt *gvl*: consueverunt *rb*. | ex: et *g*. | scripulis *g* (cripulis *v*): sc̄. *l* (drachmis quattuor *Pl.*). 6 datis *l*. | torminia *l*. 7 Lienis quoque *i. rb*. 8 excreationibus *b* (*non r*). 9 aceti *gvl*: -to *rb*. 10 theriacam (-cā) templo *gvl* (*om. in quod add. rb*). 11 Aesculapii *vl*, scolapii *g*. | Antiocho *v*. 12 quo *l*. 13 est — haec *gvl*: quae recipit (scrupulos) *rb*. 14 *sqq.* scripuli *vel* sc̄. *g*, sc̄. *v*, sc̄. *l*. *de numeris vid. Plin.* | anesii *l*, anisi *b*. 15 amuli *gvl*: ami(y)li *r(b)*. 16 herui *gvl*. | — *i. g*, — *l. v*, ~ *i. l*. | quam potest *gvl*: *om. rb*. 17 victoritati *rb*. 18 scripuli IS *ego*: scripuli. *ii. g*, sc̄. *ii. v*, sc̄. *ii. l* (*quod ex interpretamento additum*), scrip(u)ulorum duorum *rb*. | his *gvl*: quibus *rb*. 19 vino *gvl*: vini *rb* (*Pl.*). | Ciatis *.iii. vl*. 21 debuerit *gvl*: debuerunt *rb*. 22 ex eo: ex oleo *v*, ex eo loco *l*. 23 arbitrum: arbitrium *g*, -triū *v*, -trio *l*, participem *rb*. | medicinae *om. l*.

De sisymbrio.

(27 con-
iunct.

Sisymbrium virtutem habet calidam. semen eius ex vino potum difficultates urinae calculos frangit, singul-
tum et tortiones intestinorum sedat. folia eius trita et fronti vel temporibus inposita dolorem capitis extinguunt,
5 contra ictus vesparum vel apium prosunt. sucus eius potus vomitum restringit.

De portulaca (porcellaca Pl.).

(43)

Portulaca recens refrigerat [caefacta vero calefacit et refrigerat]. ad oculorum tumores trita cum pane in-
ponitur et podagricis simili modo medetur.

De escaria.

(44)

10 Escaria virtutem habet medendi omnibus doloribus internis hepatis et stomachi. sucus eius cum pulvere piperis triti potui datur. similiter et ictu laesis.

De abrotano.

(45)

Abrotanum virtutem habet calidam. folia eius trita cum malis cydoneis cocta oculorum tumores curant. tritum et coctum cum polline hordeaceo furunculos spargit.
15 semen eius suspiriosis <prodest>, urinarum difficultates solvit. contra scorpionum ictus cum vino potatur. ex vino potum menstrua provocat.

De panagorace.

(48)

Panagorace causticam virtutem habet id est calidam. folia eius in mulsa cocta pota tussientibus prosunt. semen eius tritum cum pipere ex mulsa potum ventrem et urinam movet et calculos in vesica frangit.

De ulpico.

(58)

Ulpicum indigestibile est. cum vino tritum potui datum calculosis prodest.

XL. De piro.

D.
1,167.

Pirorum naturam Dioscorides stypticam credidit et ideo contrita inposita impetus omnes incurrentis umoris avertere eaque ratione compescere etiam * quae de tumore sublata sunt. recentibus certe admota vulneribus sistere sanguinem profluentem, perducere vulnus ad cicatricem. Galenus non unam in *cf. Gal. XI, 834* piris sed ex pluribus mixtam putat esse virtutem. *(VI, 603)* nam quaedam ex is austera quaedam acida quaedam dulcia deprehendit. austeris quidem posse concedi ut styptica et constrictiva videantur. acidis autem inesse aliquid et caloris, unde plerumque dissolvunt stomacho inhaerentem flegmatis densitatem. dulcia cum sint aquati et soluti saporis, nihil in se neque frigidi neque calidi continere. ex quibus singulis pro discrimine generum et necessitate causarum ordinanda etiam subsidia medelarum. austera et acida in cibo sumpta stomacho existimant convenire, siti minime convenire, in dulcibus universa contraria. aqua in qua pira sicca decocta sunt, mirifice valet fluxum ventris inhibere. non minus proderit

tit. (item in seqq.) pyro gvl. 1 dioscoridis g, dyoscoridis v. | stypticam: sic gv (l). | credidit gvl: credit rb. 2 et gvl: ac rb. 5 profluentem gvl: fluentem rb. 6 Gallenus v, Galienus l(r). | in om. l. 7 piris hic v. 8 is: his gvl (rb). 9 et austeris q. rb. | posse gvl: om. rb. 10 stiptica gv. 11 unde et pl. rb. 12 inhaerentem stomacho rb. inherentem g. 13 aquati gv (et Epit.): -tici rb (et l). | neque frigidi neque calidi vl: nec calidi nec frigidi rb (neque cal. neque fr. g). 15 pro generum discr. et causarum nec. rb. 16 ord. etiam gv (et epit.): ord. sunt etiam rb (et l). | medellarum gv (et Epit.). 17 acida: arida l. | existimant gvl: -antur rb. 18 siti (sitī v, sitim g et corrupte — stcī — l) minime convenire gvl: om. rb. | universa gvl: vero omnia rb. 19 aqua etc.: abhinc d (qui om. v. 1—19). | decocta vld: discocta rb (g). | sunt: des̄ (desunt sic) v. | mire d. 20 valeat gv: valent ld, valet rb. | non gvld: nec rb.

si vel folia sola decocta sint. adnotatum in piris
 quod praeter alia poma corpus nutrire credantur.
 Galenus adfirmat pira ieiunis oblata ventrem con- *ubi?*
 stringere, eadem post cibum sumpta dissolvere. folia
 5 ignitis admota vulneribus possunt mitigare fervorem.
 radix piri alligata tam diu creditur conceptum im- *
 pedire quousque portetur. aiunt et ipsa poma re-
 movenda cum feminae partus incubuit: si in eodem
 loco fuerint, difficulter uteri claustra reserari. se-
 10 men pirorum cum melle contritum et saepe ieiunis
 datum traditum dolorem iecoris submovere.

XLI. De malo granato.

De punici arbore quod vim stypticam obtinet *D.*
 omnes fere medici una opinione consentiunt. verum ^{1,151.}
 in ipso genere pomorum dissonans virtus et quadri-

15 Pirorum natura styptica, genera multa. quaedam (67)
 acida habentur quaedam dulciora quaedam austera. quae
 sunt acida habent aliquid caloris, unde plerumque dis-
 solvunt stomacho inhaerens flegma densissimum. dulcia
 quae sunt aquati et soluti saporis nihil in se neque fri-
 20 gidi neque calidi continere. ex quibus singulis pro dis-
 crimine generum et necessitate causarum ordinanda etiam
 subsidia medellarum. austera et acida in cibo sumpta
 stomacho conveniunt, sitim movent: dulcia in omnibus
 contraria. ante cibum sumpta ventrem stringunt, post
 25 cibum solvunt.

1 decocta *gvld*: discocta *rb*. 2 credantur *gvld*: -dun-
 tur *rb*. 3 Affirmat etiam Galenus *rb*. | Galienus *l(r)*. | ad-
 firmat *gv* (dicit *d*). | ventrem: venerem *l* (*non d*). 5 possunt
gvld: *om. rb*. 6 radix vero *p. rb*. | tandiu *b*: diu *gvld(r)*. |
 impedire *g*, impedire *v*. 8 Si enim in *rb*. | incumbit *d*.
 9 fuerit *rb*. | Semen autem *p. rb*. 10 contritum *gvld*: tri-
 tum *rb*. 11 traditum (*sc. est*) *gv(rb)*: traditur *ld*. 12 styp-
 ticā *v*: stipticam *g*. | optinet *v(l)*.

fariam divisa cernitur. nam dulcia continent aliquid et caloris, et inde inflationes stomacho movent nec tuto febricitantibus dari possunt. acida stomacho adcommodata sunt et urinam movent, pulmonem refrigerant, iecori blandiuntur. vinolenta de superioribus singulis aequa parte composita mediam sibi vindicant potestatem. acerba illa sunt quibus coria curantur, frigidae siccantis constringentisque virtutis, quod intellegere licet cum effervescentem pellium tabem trita et aspersa consumant. cibus ex punice nullus est. nam etsi dentibus mandatur, solus ab stomacho sucus hauritur. recte igitur tradiderunt qui negant punice corpora nostra nutriri et eo sic opinantur utendum ut medicari potius, non alere videatur.

Pl. Mala punice in duas partes divisa per triduum in aqua caelesti madent. haec potui data coeliacis sanguinemque iactantibus salutaris est. alvum fluentem miro modo sistit punice in olla nova operculo inlito in furno exustum et in pulverem redactum et in vino potione perductum.

1 divisa cernitur *rb*: divisa se cernitur *gv*, divisa secernitur *l*. 2 calores *g* (*non v*). 3 tuto *gvl*: tute *rb*. 4 accō(*co v*)modata *gv*. 5 iecur blandiuntur (*blandiunt l*) *vl*. | vinolenta *gv*. 6 vindicant *gv*: vendicant *l* (*rb*). 7 Illa vero acerba s. *rb*. | Acerua *gv*. 9 fervescentem tabem pellium *rb*. 10 tritā *l*. | aspersa *gvl*: conspersa *rb*. 11 a (*ab ego*) stomacho *rb*: aut stomachus *g*, adstomachus *v*, ad stomachum *l*. 12 sucus *vl* (*rb*): sucum *g*. | Recte igitur *gvl*: Igitur recte *rb*. | tradiderunt *g* (*-r v*): *-re rb*. 13 et eo sic *gvl*: ac si *rb*. 14 medicari: medicare *gvl*, mederi *rb*. | potius *l* (*Isidor.*): potus *gv*, potum *rb* (*cf. in alia re ita Gal. de alim. fac. 2,25*). 16 Mala propterea *p. rb*. *ab hoc v. accedit d* (*qui om. priora*). | divisa in duas partes *rb*. 17 madent (*madescent Pl. cf. c. 43*): madentur *gvld*, macerantur *rb*. | Haec *gvld*: quae *rb*. | cyliacis *gld* (*ciliacis vr*). 18 et alvum *rb*. | miro *m. fluentem d*. 19 operculo *gvld*: cooperculo *rb*. | in: *cū d*. 20 forno *gv*. | pulvere *gv*. 21 vino potione *gvld*: vini potionem *rb*.

Ex cytinis fit remedium quod creditur tutos ab
oculorum dolore praestare. Dioscorides simplicius *D.*
in hunc modum tradit ut cum primum cytini erum- ^{1,152.}
pere incipiunt, tres numero additi sine contactu
5 dentium transvorentur. ceteri, in quibus Plinius, *Pl.*
efficacius putant ut qui hoc remedium petiturus est, ^{23,59.}
omni vinculo solutus, duobus sinistrae manus digitis
pollice et quarto cytinum detraheret et ut supra
positum est transvoraret et levi floris attactu oculos
10 suos ante lustraret. idem cytinus siccatus et in
pulverem redactus exedit carnem quaecumque vul-
neribus excrevit.

Est in cytino flosculus quidam antequam ex eo *Pl.*
mali figura formetur, eum Graeci balaustion voca- ^{23,60.}
15 verunt, maximae mirandaeque virtutis: ulceribus oris
itemque toxillis et uvae medetur cum melle contri-
tus. sicci pulvis vulnera in quacumque parte geni-
talia nata compescit. et idem excreantibus sangui-
nem datus in poscae sorbitione succurrit. solutiones
20 quoque ventris sumptus ex mero constringit.

1 1—10 *om. d.* | citinis *g*, cytinis *vl* (*b^m*): cytrinis *rb*. |
tutos — praestare *gvl*: totum oculorum dolorem detergere *rb*.
| ab *vl*: ob *g*. 2 Dioscoridis *g*, dyoscoridis *v*. | *D. vero s.*
(inepte) rb. 3 cytini *g*, citini *vl*: cytrini (*et sic semper*) *rb*.
5 trasvorentur *g*. | in quibus plinius *gvl*: ut diximus *rb* (*cf.*
supra). 6 putant *rb*: putat *gvl*. 8 citinum *g* (*om. l*),
cytinum *v*. 9 et levi *gv*: ac levi *rb*, et lini *l*. | floris ad-
tactu *gv* (*att. l*): attactu floris *rb*. 11 pulverem *d* (*rb*): pulvere
(ut semper) gv, *etiam l*. | exedit *gvld*: excedit *rb*. | in vulneri-
bus *d*. 13 Est in cytino (citino *v*) *gvld* (*b^m*): Estque in ex-
tremo *rb*. | flos. cuius (*sic*) *v*. | eo: ea *gv*. 14 eum *gv*: quem
rb (*l*). | eum *G. b. v. om. d.* | balaustion *gvl*, Balancion *r* (*unde*
βαλάγγιον b!). | vocaverunt (*-r̄ v*) *gvl*: -re *rb*. 15 oris *gv*
(rb, Plin.): acris *ld*. 16 itemque *gvl* (*item d*): et item *rb*.
| toxillis *gvld*: tonsillis *rb* (*Plin.*). | et uvae (uve) medetur
gvld: medetur. Uvaeque *r*, medetur. Et uve *b*. | contritus *gv*:
tritus *ld* (*rb*). 17 sicci pulvis *v* (*rb*): sicci pulveris *g*, siccus
pulvis *ld*. 18 conpescit *g*. 19 in posce (puscae *rb*) sorbi-
tione *gv* (*rb*): in potione *ld*. 20 sumptus: -tum *gvld* (*rb*). |
mero *rb*: more *gvld* (humore *b^m*). *huc usque d.*

- Pl.* Fit ex acido punico medicamentum stomatice a
 23,58. Graecis nominatum, cuius compositio eius modi est.
 detracto cortice mala tunduntur, ex his sucus ex-
 primitur, is decoctus ad tertias cum ad sextarium
 venerit croci $\overline{\text{sc. VI}}$, myrrae $\overline{\text{sc. VI}}$, aluminis scissi 5
 $\overline{\text{sc. VI}}$, mellis optimi lib. I. hoc medicamento prae-
 cipue quidem oris vitia sanantur, verum et vitia
 narium mitigat et aurium vulnera expurgat et ocu-
 lorum caliginem discutit, ulcera etiam genitalibus
Pl. innata persanat. fit et haec compositio de punicis 10
 24,79. apud Graecos oporice dicta contra marcorem sto-
 machi ac fastidium necessaria. in congio musti con-
 iciuntur quinque punica, totidem et cydonea, cum
 his sorborum sextarius, roris syriaci sextarius, croci

(92-96) Punicorum multae virtutes. sunt dulcia acida vino- 15
 lenta acerba. dulcia habent aliquid caloris, et ideo in-
 flationes stomachi movent et egeruntur et partim nutriunt.
 febricitantibus non dantur. acida frigidiora stomacho
 accommoda. urinam movent, pulmones refrigerant, ioci-
 nere laborantibus succurrunt. vinolenta in usu erunt 20
 meliora supradictis quia mediae virtutis sunt. acerba illa
 sunt quibus coria curantur. frigidant siccant et con-
 stringunt. prae is omnibus apyrena appellantur. sucus
 malorum granatorum acidorum stomachum nausiantem
 constringit. 25

Mala cum granis suis in duas partes divisa in aqua
 cocta potui dato coeliacis et dysentericis. integra cocta

1 stomatice *gl* (*Pl.*), -cae *v*: stomaticon *r* ($\sigma\tau\omega\mu\alpha\tau\iota\kappa\acute{o}\nu$ *b!*).
 4 is decoctus *vl* (*b*, is decoctū *r*): his decoctis *g*. 5 al. sicci *l*.
 6 obtimi *g*. | lib. I *g* (*P. I. vl*): libra una, miscentur, et ex *b*
 (librā. I. admiscentur, et ex *r*). *sed cf. Plin.* 7 oris *gvl* (qui
 de moris *sic g*): et humoris *rb*. | sanantur—narium *om. r*.
 8 narium vitia *b*. 11 grecos oporie (greco soporie *sic g*) *gvl*
 (quod oporicen vocant *Pl.*), Gr. opone *rb*. 12 ac: et *l*. |
 congio *gvl*: -giū *rb*. 13 cy(i *v*)donia *gvlrb*. 14 sext. *g*. |
 roris: *sic gvl* (*rb*). | croci (simplic. *v*) simplicis $\overline{\text{sc.}}$ (*scr. l*) *vi vl*.

sc. VI. omnia simul tam diu decoquantur donec
 in mellis corpus crassitudo pinguescat. ex hoc co-
 cleare grande plenum optime ieiuno cottidie datur.
 ipsum vero medicamentum salubriter vitreo vaso
 5 servatur. fit ex eo et roitu sceuasia quae omnibus (D. 5,
 nota est. 34).

XLII. De malo.

Dioscorides quod ad aestiva mala pertineat ita D. 1,
 sensit ut ea crederet flegma nutrire, fellis ardores 159.
 excitare, inflationes movere, nervosis partibus mi-
 10 nime convenire. Galenus non omnia reicienda pro Gal.
 nuntiat sed quae aut aquati saporis aut asperi aut XII, 75.
 acidi aut prope vanitate dulcis occurrunt: in his
 tantum esse vitia quae frustra omnibus adiudicantur.

in vino pota contra lumbricos et tineas ventris. cortices
 15 siccae cum gallis aequae tritae vitia dentium curant. coctae
 in vino et tritae perniones et tumores omnes curant et
 gingivas tumentes. aqua in qua coctae fuerint gargari-
 zatur contra uvarum tumores.

Flos eius arboris, qui cytinus roas vocatur, siccatur
 20 in umbra, tritus in pulverem omnibus vulneribus mede-
 tur. cum melle tritus vulnera oris curat. balaustion id
 est centifolia flos eius siccus tritus vulnera quae humo-
 rem aut sanguinem mittunt desiccat. cocturas (sic) ocu-
 lorum et faucium cum melle mixtum tollit.

1 Omnia *gvl*: quae omnia *rb*. | coquantur *rb*. 2 Ex
 hoc *gvl*: ex quo *rb*. | cocleare *gvl*: coclear *r* (cochlear *b*).
 3 obtime *g*. | cottidie *g*: cotidie *vl*. 4 vaso *gv*: vase *l* (in
 vase *rb*). 5 Fit—est *om*. *rb*. | *ροϊτου σκευασία*: roitu ceyasia
g, roytu ceyasia *v*, yoitū ceyasia *l*. 6 est *vl*: es (sic) *g*.
 7 Dioscorides *hic gv*. | aestiva: τὰ τοῦ ἔαρος ἀκμάζοντα D.,
 verna *Pl*. 23,100. | pertineat *gv*: -net *rb* (*l*). 10 Gallenus *v*,
 Galienus *l* (*r*). 11 aquati *gv*: -tici *rb* (*l*). 12 vanitate *gvl*:
om. *rb*. 13 q. omnibus frustra *l*.

ipse austeris et stypticis adest fermeque is omnibus quae sola in hieme servantur: ea si matura lecta et salubriter custodita provenerint, etiam prodesse languentibus adseverat. denique farina involuta in calido cinere discocta in querelis utiliter putat sto- 5
 * machi nausiantis offerri. potest malum maxime matianum sanguinem reicientes, pulmonis et iecoris iniuriae obnoxios sublevare, melius tamen si numquam ieiunis sed post cibum detur. vis ergo malis
Gal. l. c. umida et frigida est, quod maxime ex eo compre- 10
 henditur quod succus qui fuerit expressus facile transit
G. ib. in acorem. austeris tamen malis et acidis possunt recentia vulnera statim claudi si contrita inponantur. tumores atque livores ex aqua cocta et cum axungia trita compescunt. 15

* Fit ex malis manlianis optimis nobile medicamentum quod graece hedrice dicitur, perquam utile atque efficax si quando verendis partibus condylomata, vel papulae eminentes quas cacoethes medici vocant, vel callosa pars carnis excreverit. eius 20
 compositio talis est. mala concisa et interius lignosa parte purgata librae unius ponderis, adiectis croci sc̄. VI, in passi sextario decoquuntur et cum omne concoxerit, tam diu cum pulpa id est molli panis

1 adesse ait *l.* | is: his *gvl* (*rb*). 2 sola in *gvl*: in sola *rb*.
 3 prodesse *om. l.* 4 adseverat *gv.* | in *gv*: et in *rb* (*l*).
 5 stomachi *gvl*: -chum *rb*. 6 Potest vero *m. rb.* | matianum *l* (*rb*): mattianum *gv.* 7 reicientes: -tibus *gvl* (*rb*). 8 sublevare *gvl*: relevare *rb*. 10 umida (humida *l*) *gvl*: et humida *rb.* | maxime ex eo *g*: ex eo maxime *vl* (*rb*). 12 in macorem *l.* | austeris: Hausta *l.* 13 contrita: contraria *l.* 16 animalibus optimis (obtimis *g*) *gvlb^m*: *om. rb.* pro animalibus scripsi Manlianis. 17 hedrice *rb*: aedrice *gl*, edrice *v.*
 18 atque *gvl*: et *rb.* | verendis: intendis (*sic*) *gvl*, in verendis *rb*.
 19 cacoethes *ego*: exacodas (*sic*) *gvl* (*rb*). 20 callosa *ego*: cal(cau)lculosa *gvlrb.* | excreverit *gvl*: -vit *rb.* | eius *gvl*: cuius *rb.* 22 ponderis *gvl*: -re *rb.* 23 sc̄. VI *gv*: scrupulis sex *b* (*l*, scrypuli *vi. r*). 24 molli panis aut apyro *ego*: mollis panis aut opyri (opiri *vl*) *gvl*, molli pane, et tinaperi (et tiuaperi *r*) *rb.*

aut apyro conteruntur, donec in ceroti lentorem mollescant. hoc adpositum vitia supra dicta sic curat ne ad ferrum venire patiatur.

Fit ex isdem malis ecligma perquam elegans: *
decoquantur ex vino falerno, sucus expressus cum
melle miscetur. folia vulneribus adposita impetum *
fervoris excludunt, trita cum nitro et butyro parotidas sanant, siccata et fumigata carbonibus serpentes fugant. corticis sucus eiusdem paene virtutis est, nisi quod adustus et in pulverem dissolutus cavatis vulneribus ut carnem reddat inponitur. uvam iacentem cum melle contritus levat. genitalium vitia cum vino aspersus emendat.

XLIII. De cydoneo.

[Medicina ex cydoneis.] Cydonea plurimi medici
eustomacha crediderunt. eadem Dioscorides et di-^{D.}
1,160.

Malorum genera sunt multa, tamen duo sapes. (66)
quae sunt dulcia vix egeruntur, flegma nutriunt, fellis ardorem movent, inflationes faciunt, quia vis humida et frigida est. cocta obvoluta in farina cinere obruta trita oculorum tumores tollunt. mala acida matura omnibus commoda, et bene digeruntur. sunt et agrestia mala, restringunt. cocta bene digeruntur. sucus eorum suspensio prodest.

1 cero tilento remollescant *g*, ceroti lento remollescant (remollescant *l*) *vl* (c. lentorem mollescant *rb*). 4 isdem *g*: hisdem *vl* (*rb*). | ecligma: endigma *gvl*, edumna *rb*. 5 Decoquantur (-quantur *v*) *gvl*: Decoquitur enim *rb*. | (falerno) mala *add. l*. | cum *gvl*: et cum *rb*. 6 *abhinc etiam d* (qui om. quae praecedunt): Folia malorum etc. Folia eorum *rb*. | adposita *gv*.

8 sanant *rb* (*l*): sanat *gv*. 9 s. pene eiusdem *ld*. 10 dissolutus: redactus *d*. 11 vulneribus cavatis *rb*. 12 contritus *gvld*: tritus *rb*. *tit. cydonio gvl* (-neo *b*, cytonio *r*). 14 Medicina ex cidoneis (cydoneis *l*) plurimi etc. (*sic*) *gvl* (titulo cum initio *cap. confuso*) unde *rb*: Medicinam ex cydoniis (cythoniis *r*) pl. m. stomachantur. | Cydonea *add. N*. 15 crediderunt *add. N* (eustomacha eadem *d. gvl*. | dioscorides *hic etiam gv*. | et adiureticam *rb*).

uretica existimat, austeritatis fortasse beneficio. ceterum styptica comprimere urinam magis quam eicere consuerunt. cruda austeriora sunt. cruda itaque et matura coeliacis dysentericis sanguinem reiectantibus

* prosunt in cibo sumpta. coquuntur et in cinere calidissimo farina involuta, et aegris quorum diuturna iam febris est, sine periculo dantur. thoracis et stomachi tormenta mitigant. aqua etiam caelesti madescent, quae potest ad multa prodesse. nam et sedis vitia in fomentum adsumpta delenit et matricibus feminarum in tumore succurrit omnibusque fervoribus vehementer obsistit. infundi quoque aceto sive vino solent, quod stomachicis et intestinorum fluore vexatis opportunissime offertur.

* Fit ex cydoneis vinum quo colore languentium desideria fallantur. nam specie et gustu et odore cuiuslibet vini veteris imaginem repraesentat, ideoque Graeci ydromelon appellant. ex multis compositionibus eius melior haec et utilior traditur. post caniculares aestus quaecumque se ex novis imbribus aqua caelestis infuderit mundo vaso excipitur et in

1 extimat *N.* 2 eicere *g*: acere (?) *N* (agere *Maius*),
 ciere *vl* (*rb*). 3 cruda—sunt *add. N.* | itaque et *gvl*: *om. rb*,
 itaque (*om. et*) *N.* *abhinc d*: *Cydonea cr. et mat. etc.* 4 cilia-
 cis *gl* (*r*), ciliacis *v.* | dysint. *Nv*, dyssent. *b* (*g*), disent. *l*, dis-
 sint. *r.* | reiectantibus *N(et d)*. 5 sumpti *d.* | cocuntur *N.* |
 in *gvl*: *om. rb et N.* 6 diuturna iam *gv et N*: iam diuturna
ld (*rb*). 7 febris est *gvl et N*: febris (*om. est*) *rb.* | datur *rb.*
 | toracis et stomachi t. mitigant *add. N* (*Epit.*). 8 caelesti
om. ld. 9 madescent: *in hoc v. deficit folium N* (made-
 faciunt *b^m*). | et *om. d.* 10 adsumpta *gv.* | delinit *gvld* (*rb*).
 11 in dolore (*sed ipse supra scr. tumore*) *l.* 12 vehementer
 fervoribus *rb.* | vehementer *om. d.* | in aceto sive in vino (sive
 vino *d*) *gvld* (*rb*). 13 stomachicis *gv*: stomachi *ld*, stoma-
 ticis *rb.* 14 opportunissime *v* (*oport. g*). | offertur: *huc usque d.*
 15 cydoneis *g*, cidoneis *v*: cydoniis *lb*, cytoniis *r.* 16 nam
 et sp. *l.* | et gustu *vl*: gustu *rb* (*g*). 17 repraesentant *gvl* (*rb*).
 18 ydromelon *gvl*: ὑδρομήλον *Diosc.* 5,30. | ex *gvl*: et ex *rb*.
 21 vaso *gv*: vase *l* (*rb*).

umbra posita saepius transfusa colatur. tunc cydonea iustae maturitatis seminibus et ligno interiore purgata et in frusta concisa inmerguntur aquae et tam diu cum ea relinquuntur, donec in sucum transisse malorum vini colore prodatur. hanc diligenter liquatam et in vasa picata diffusam eiusmodi loco servare solemne est ad quem maxime fumo et si fieri possit soli negetur accessus. septimo mense pro vino uti licebit.

Quidam ex his et oleum quod appellatur melinum faciunt vehementer adcommodatam ad ea corporis vitia quae styptica virtute pellenda sunt. maxime tamen ex eo sudores molesti detineri solent et stomachi aperta componi et vulnera in capite nata leniri. haec sicco die ante meridiem lecta et linteolo mundiore purgata vitreo vaso inmittuntur et oleo deinde recentissimo vas ad usque fauces repletur et pelle coopertum umbroso in loco servatur. *

Cydonia plurimi eustomacha vocaverunt. styptica con- (68)
primunt urinam propter austeritatem suam. cruda austeriora et vehementiora, cocta grata et leviora. cruda et

1 saepiusque *rb.* | cydonea *gv*: cidonea *l*, cydonia *b*, citionia *r*. 2 seminibus *gvl*: *om.* *rb.* | et *gvl*: ex *rb.* | interiori *rb.* 4 transisse: sic *gvl* (*rb.*) 5 prodatur *gvlb^m*: probatur *rb.* | Hanc *gvl*: quam *rb.* | liquatam *gvlb^m*: colatam *rb.* 6 vasa picata *v* (*rb.*), vasa picata (*sic*) *g*: vase picato *l*. | loco *gvl*: in loco *rb.* 7 solemne *g*, sollēne *v.* | maximo *l*. 8 possit *g*: posset *vl*, potest *rb.* | septimo *gvl*: quo septimo *rb.* 10 et oleum *rb.*: in oleo *gvl*. | ἔλαιον μήλιον *D.* 2,55. 11 adcommodatam *gv*. 12 virtute *gvl*: *om.* *rb.* 14 aperta: operta *gvl* (*rb.*) | leniri *rb* (*l*): leniri *gv*. 15 sicco die (*cf.* *Pl.* 23,103 non . . . in umidis nata) *g* (*rb.*): sicutodie *vl*, sic cotidie *b^m*. | ante *gl*: ad *rb.* | et in linteolo (lineolo *gv*) *m. p.* *gvl*, et linteolo purgato mundiore *rb* (*omisi* in). 16 vitreo vaso inmittuntur *ego*: in vitreo vaso (vase *l*) mittuntur *gvl*, in vitreum vas mittuntur *rb.* 17 et recentissimo oleo vas usque ad f. r. *rb.* | ad usque *g*: usque ad *vl* (*rb.*)

XLIIII. De persico.

Gal. Persicorum cibus est quidem stomacho inutilis,
VI,592. eo quod cito succus eius inacescat et caro aequae in
 digestionem vitietur, verum minime gravis, dum non
 diutius in intestinis moratur et ad ima semper exitu
ib. celeriore festinat. praecoqua tamen et armenia le-
VI,593. viora sunt. minus in his offendit quod supra in
 maioribus persicis adnotavimus. et tamen praecoqua
 ad utilitatem corporis armeniis antecedunt. ideo haec
 etiam aegris interim dari possunt, quorum dum taxat
 condicio permiserit.

Persicorum cibus negatur a medicis membra
Gal. nutrire. Galenus suadet numquam post cibum om-
VI,593. nino sumere, corrumpi adfirmans si cibus ceteris

Gal. innatarit. folia persicorum trita et inposita ventris
XII,76. animalia perimunt et expellunt. eadem sicca atque
 in pulverem tusa recentes plagas cruentorum vul-

*
Pl. nerum claudunt. nucleus persicorum capitis dolori
23,67.

matura coeliacis et dysentericis et sanguinem reicienti-
 bus prosunt in cibo sumpta. cocta in cinere calido ob-
 voluta in farina dantur in febribus laborantibus diuturnis.
 stomacho commoda sunt. incisa cocta in aqua dato sto-
 macho dolentibus. vinum eorum dysentericos coeliacos
 nausiantes stringit et sanguinem expuentes. cocta in
 mulsa trita stomacho inposita defectiones tollunt.

1 P. quidem cibus est inutilis st. l. 2 eo *rb* (*g*): *om. vl.*
 | inacescat *g*: macescat *rb*, inarescat *vl.* | indigestionem *l.*
 5 celeriore (-ri *g*) *gvl*: celeri *rb.* | praecoqua — (10) permiserit
gvl: *om. rb.* *cf. de praecoquis et armeniis i. minoribus per-*
sicis Diosc. 1,165. 9 etiam *om. l.* | posunt *g.* | dum taxat *g,*
 dū taxat *v*: duntaxat *l.* 11 nigetur *l.* 12 Galenus (Galienus *l*)
gvl: sed et Galenus (Galienus *r*) *rb.* | nunquam omnino post
 cibum *rb.* 13 adfirmans *gv.* | si *gvld*: in *rb.* 14 innatarit
gvld: innatent *rb.* | *abhinc d.* Persicorum folia *rb.*

um oleo et aceto tritus inlinitur, quamvis quidam *
 um solo rosaceo terere maluerint. gummis gutta *
 quam persici truncus inlacrimat, fluenti alvo mede-
 ur. eadem mixta cum vino etiam in vesica lapillos
 rangit, trita ex aceto impetigines reprimit, decocta
 cum croco tumores faucium mitigat, asperam arte-
 riae canalem leviolem facit, excreantibus sanguinem
 niro modo subvenit, thoracis obstrictos sinus reserat,
 ritia pulmonis expurgat.

XLV. De citrio. *

Non una eademque virtus in omnibus citrii par- (Gal. de
 tibus continetur. nam semini acidam potestatem ac ^{alim.}
^{fac. VI,}
 618.)

Persicorum cibus est quidem stomacho inutilis quod (69)
 cito sucus eorum acescat, et caro eius indigestionem
 facit. tamen post cibum si dantur utilitas est. nec non
 et cocti in iure si cum pullo gallinaceo sumuntur, nau-
 siam stringunt. folia eorum trita cum calda pota contra
 lumbricos viscerum. similiter folia trita umbilico inpo-
 nuntur. nucleo persicorum cum aceto et oleo frontem
 linito: capitis dolorem tollit. gummi eorum in posca
 soluto pota sanguinem reicientes. sucum foliorum eius
 cum aceto ad vermes aurium instillato: et vulnera curat
 et vermes necat.

Armeniaca calida et styptica, stomacho valde utiliora (70)
 in cibo sumpta.

1 et aceto *gvld*: *om. rb.* | quamvis cum s. r. quidam t. *rb.*
 2 Gummis *gvld*: Gummi *rb.* 4 mixta *gvld*: *om. rb.*
 5 impetigines *gv.* 6 tumores *gvld*: -rem *rb.* | post tumores
deest folium unum in v (usque ad 192,4 | liendo accommodata).
 | arteriae asperam c. *rb.* 8 obstrictus *rb.* 9 purgat *ld. se-*
quuntur in d quaedam ex initio cap. excerpta. tit. (etc.)
 citrio *gl (r)*: cytreo *b (citro d).* 10 Non una: Nomina *l.* |
 citri *l.*

- (D. 1,166) per hoc stypticam inesse manifestum est, deinceps praegnantibus fastidio laborantibus esui datum stomachum a nausea vindicat. tritum et in potione vini datum lieni medetur, querelis iecoris occurrit, aqua tritum et inspersum umidis vulneribus adhibetur. inde pernionibus ex ea singulare praesidium est. cortici austerior natura concessa est, quae quantum valeat etiam de ipso odore testatur. modice sumptus aut potioni calidae diutius immersus beneficia maturae digestionis operatur. medicamentis quae purgando ventri praeparantur succus eius admixtus turbationis periculum demit.
- * Fit ex citrio nobile antidotum tussientibus, quod eximie pectus exonerat. diaprason quidem apud medicos hoc vocatur, sed maxima virtus eius in citrio constituta est. id varie quidem apud multos, verum explorata et recepta eiusmodi compositione conficitur. citrii — VI, marrubii — I, hysopi — I, inulae — I, glycyrrhizae — I, iunci radice — I, pulei sc. VI, roris marini sc. VI, pinea integra una, palmulae tostae XXI, caricae XXI: haec omnia in aquam fontanam infunduntur et ibi die ac nocte

1 deinceps ego: denique gl (rb). cf. v. 6 inde. 2 Semen praegnantibus et f. sic incipit d. | aesui g. 4 querellis g. 6 ex ea gld: om. rb. | praesidium: remedium r. 7—10 haec contracta in d Cortex citri m. dig. benef. operatur. 8 de ipso odore gl (b^m): ipso dolore rb. | qui modice rb. 9 beneficium l. 10 maturae dig. beneficia rb. 13 Fit etc. haec om. d. 14 exhonerat gl. | Di(y)aprason quidem gl: labrasion, quod rb. 15 maxima gl: -me rb. 18 conficietur l. | Citrii .vi. g, citrii ~ .vi. l: Recipe cytrei (cytrii r) unciam unam rb. | ysopi gl (isopi r), hyssopi b. 19 inulae g: enule l (enulae rb). | glycyrrhizae (Plin. Aug.): glycyrrizae g, glyryrece l, glycirizae rb. 20 Pulei sc vi. g: pulei sc. vi. l. | Roris marini sc vi g (rb): om. l. | pineam integram unam (.i. l). Palmulas tostas (costas rb) .xxi. Caricas .xxi. gl (rb). correxi casum. 21 Haec (Hec l) gl: quae rb. | in aqua fontana gl (rb). 22 infunduntur gl: -dantur rb.

merguntur, postea aqua ipsa cum pigmentis sicut infusa sunt decoquitur ad tertias, et inde colata mensura pari cum despumato melle miscetur, molli- que igniculo ne aduratur hoc usque incalescit donec subacta in mellis crassitudinem transeat.

XLVI. De pruno.

Pruni recens pomum ventrem resolvit, stomacho ^{D.} 1,174. contrarium iudicatur, sed omne hoc incommodum celeri digestionem finitur. sicca non tantum molestiae praebent. Dioscorides sicca cocta alvum restringere existimat. quod Galenus non inmerito falsum esse ^{Gal.} XII, 35. contendit. quis enim nesciat ex passo discocta vel mulso ad solutionem ventris operari, maximeque proficere si decoctum ipsum cui sucus admixtus est sorbeatur? facit tamen et ipse differentias diversi generis in prunis, ut syriaca tantum putet minus

Non una eademque virtus in omnibus citriorum par- (71) tibus, in cortice thermantica, in carne alba medie temperata acrimonia, acerrima in semine et styptica. cortici austerior natura concessa est, quae quantum valeat ex ipso odore testatur. modice sumptus aut in potione calidae diutius immersus beneficium maturae digestionis operatur. caro alba qua in cibo utimur, flegma nutrit, foramina interiora claudit et stomachum opprimit, tarde coquitur et indigestiones facit acrimonia. cum semine trita morsui canino succurrit. incisum cum omnibus in se coctum serpentium morsus et venena fungorum curat. *

1 merguntur *gl*: -gantur *rb*. | postea *gl*: post *rb*. 2 sunt *om. l.* | ad tertias *gl*: *om. rb*. | inde *rb*: in (*sc. pro m*) *gl*. 3 mensura pari cum *gl*: *om. rb*. | melli *rb*. 4 hoc usque *gl*: hucusque *rb*. | incalescat *l.* 5 subacta: sic *gl(rb)*. *capit.* 46 *om. rb* (*primus ipse edidi in Anecd. II, 130*). 10 galienus *gl*. 13 ipsud *g*. 14 sorbeatur *g*: sorbatur *l.* 15 syriaca *g*.

alvum movere quod sint strictiora, hispana vero
Gal. plus solvere quod sint dulciora. idem ex omnibus
VI, 613. prunis quae maiora et elata sunt, ea demum tenera
 et digestioni faciliora et ventri molliendo adcommo-
 data praesumit, minoribus omnia inesse contraria.
 est et agreste prunum austerioris fortiorisque vir-
 tutis. hoc siccum etiam veteres dysentericos certum
 est adiuvere. gummi huius arboris cum vino potum
 calculos frangit, cum aceto tritum atque inlitum
 (*Pl.* lichenas optime purgat. aqua in qua pruni folia
23, 66) decocta sunt gingivas et uvam itemque toxillas ab
 omni querela ore conluendo defendit, sed in vino
 decocta vehementius prosunt. radices itemque cortex
 eandem stypseos habent potestatem quae in foliis
 constituta est.

XLVII. De mespilo.

Mespili arborem Dioscorides contentus agrestem
Gal. nominasse praeteriit. hoc tantum adseverant quod
XII, 72. poma eius et folia virtute non discrepent. sed et
 ceteri diligentius, qui et vocabulum eius aliud addi-

(72) Pruni pomum recens ventrem solvit, stomacho con-
 trarium iudicatur. sicca non tantum molesta sunt, in
 mulsa cocta alvum commovent.

1 hispana *l.* 2 Idem *g*: Item *l.* 4 accom(co *v*)modata *gv.*
 5 omnia *gv*: *om. l.* 7 veteres disyntericos (dysintericos *v*)
gv: dysintericos veteres *l.* 10 lichenas (*sic*) *gv.* 11 toxillas
 (*sic*) *gvl*: tonsillas *Plin.* 12 querella *g.* | ore conluendo
 (conluendo *v*) *gv*: ora (oræ) colluendo *l* (conluto ore *Pl.*). 14 styp-
 teos *gv*, stipteos *l.* | habet *gl*, hab *v.* 17 praeteriit (*sed cf.*
D. 1, 169!). | tantum *gvl*: tamen *rb.* | ad(s)severant *g* (*rb*): ad-
 severans *v*, asseverans *l.* adseverat autem Galenus, non Dios-
 corides, unde e superioribus quaedam videntur intercidisse.
 19 ceteri: *sed idem habent et Gal. et Diosc.* | addiderunt (addider *v*)
gvl: -re *rb.*

derunt: nam apud quosdam tricocum nominari, ex
 tribus granis quae ad seminis subolem retinet intus
 inclusa. austerissimum esse mespili fructum et ante
 virtutem gustus ostendit, sed fluxus ventris inmodi-
 5 cos fortissime detinet, stomachum dissolutum vehe-
 menter adstringit. sunt qui putent et dentibus non *
 leviter subvenire, si in dolore mandatur. folia quo-
 que eius et cortex itemque radices tunsae et inpo-
 sitae cuicumque fervori tumorique subveniunt. sicca
 0 et trita cum melle ad cicatricem vulnus adducunt,
 hausta cum dulci solent sanguinem reicientibus opem
 ferre, item in vino propinata veneficis potionibus
 repugnare.

XLVIII. De zizypho. *

Zizypha modicum cibum corpori praestant, licet
 5 illis saporis non nulla gratia lenocinetur. habent ta-
 men plurima incommoda. aegre concoquuntur, sitim
 accendunt, praegravant stomachum, difficillimum red-

Mespila matura digeruntur et ventrem purgant. asper- (73)
 rimus in mespilis fructus fluxum ventris fortissime de-
 0 tinet, stomachum dissolutum stringit. viscida et con-
 strictiva sunt inmatura.

1 nam apud q. tricocum nominari *gvl*: apud q. nanque
 tricocta nominatur *rb*. 2 subolem *v*: sobolem *gl (rb)*.
 3 austerissimum esse m. fructum *gvl*: Austerum semen est
 mespili, fructum *rb*. 4 sed *gvl*: sed et *rb*. | *hinc d*: Mespili
 fructus fluxus *v. etc.* 6 astringit *etiam gv*. | Sunt q. putent et d.
gvl: Sunt etiam q. putant d. *rb (om. d, ubi sic Dentibus n. l. sub-*
venit). 8 r. tunsae *gvld*: r. eius tunsae (tunsae *r*) *rb*. 9 tu-
 morique *gvld*: et tumori *rb*. 11 dulci: dulci vino *d*. 12 Item
 vino *gvld* (in vino *ego*): et cum vino *rb*. *tit. zizyfa g, zizifa*
v (r), zyzypa l (zizypha b). 14 Zizifa *gv (r)*, Zyzypa *l (Zi-*
zipha b). | praestant *rb*: -stat *gvl*. 15 illis *rb*: illi *gvl*. |
ht (habet) v. 17 praegravant (pregnant *r*) *rb*. | stomachū p̄gra-
 vant (*sic*) *v*.

dunt ventris officium. ex quibus aspera vis eorum et primum ligno sortita deprehenditur. folia tamen vel ipsa poma contrita et inposita spleneticos et hydropicos adiuvare certissimum est. radicis et corticis eadem virtus habetur, quorum sucus ex melle coctus tussim mitigat, cum mero mixtus iecori medetur, vesicam levat urina largiore.

XLVIII. De fico.

Gal. VI,571. Ficorum natura calidissima est, sed quod ad poma pertineat nimium recentibus austeritas inest et ideo tales stomachum inflant et intestina perturbant, modice quidem, nam statim per alvum defluit omnis iniuria. quae igitur maturiores sumptae sunt prope innocuae creduntur et corpus sic sicuti siccae saginant. antea denique athletae ficis alebantur, priusquam eos Pythagoras exercitatos ad carnis usum, qui fortior cibus est, transtulisset. siccae tritae et inpositae vehementes tumores aut maturant aut dis-

(74) Zizifarum natura calida est, stomachum gravant, sitim movent. poma ipsa difficile digeruntur. veterrima viridia facile urinam movent. folia eius trita cum pomis ex vino pota spleneticos et hydropicos curant.

1 officium ventris *rb.* | aspera *v.* 2 hinc acc. *d.*: Folia zizipi vel *i. p.* . . . 3 vel *gvld*: *om. rb.* | spleneticos *gv*, splenicos *rb.* 4 ydropicos *g (l)*, hidropicos *v.* 6 tussim: sic *gvld (rb)*. 7 largiore *gv*: -ri *rb* (*v. levat. urinam largiorem facit ld*). 8 sed quod — (16) transtulisset *om. d.* 9 pertineat *gv*: -net *rb.* 12 maturiores sumptae . . . innocuae *rb*: maturiora sumpta . . . innocua *gv* (*sed mox siccae omnes*). 13 et in corpus *gv* (*in om. rb*). | sic sicuti (*sicut l*): sic *gv* (*rb*). 14 Antea *d.* athlete (*-te l*) *gv*: denique athletae antea *rb.* | ficis *om. l*, qui scripsit athlete alebantur (*supra add. l*). 15 pythagoras *gv*.

cutiunt, efficacius, si eis nitrum vel iris accesserit. coctae ex aqua cum hysopo dant potionem quae pectus expurget. item coctae cum vino sedi tumenti praestant salutare fomentum. ipsae panno inlitae et inpositae paniculas parotidas furunculos rumpunt. item cum feno graeco ex aqua decoctae fomentum faciunt quod extinguat vitia matricum, cum ruta et melle dant sucum qui a pleureticis et pulmone vitiatis salubriter hauriatur. cum aeris flore contritae molestissimis tibiaram vulneribus inponuntur. tritae cum sale scorpionum plagis medentur. canceratis quanto pinguiores fuerint tritae et inpositae tanto

Ficorum natura calidissima est. ficus virides hu- (76)
mectant et deducunt et calefaciunt. humectant quidem quia pingui suco sunt, calefaciunt autem propter sucum. egeruntur etiam dulcedine ipsorum. primi ergo qui fuerint pessimi sunt propter nimiam austeritatem, subsequentes meliores sunt. sicci calidissimi sunt, sed egeruntur. sicci cocti in aqua cum ysopo omnia pulmonum vitia cum tussi curant. triti cum melle carbunculos vel ulcera curant. infusus in mulsa pedum doloribus cum podagricis prodest.

De uva.

(77)

Uva calida est et humida et egeritur. maxima autem alba quae fuerit calefacit fortiter, ideo quia multum ca-

1 Efficacius autem si . . . l (non gv). | si eis gvl: si in eis rb, si c̄(cum) eis d. | iris gvld: yris r, hyris b. 2 ysopo vl (isopo r): hyssopo b. 3 Item rb: Idem gv, Eedem ld. | edi gv: pedi ld. | tumendi (sic) g. 4 prestat ld. 5 furunculos gvld: -losque rb. | rumpit ld. 6 Itemque rb. | foeno gr. g, feno gr. vld (foenugraeco rb). 7 extinguat v. m. gvld: v. m. extinguit rb. 8 dant sucum gvld: sucum dant rb. | qui a: q̄ (quia) v. | vitiatis gvld: vitiis rb. 9 contritae(-te) vld: tritae rb. 10 molestiis d. | tybiarum rb. 11 canceratis . . . subveniunt: sic (mutata interpunctione) duce Plinio 23,123.

efficacius subveniunt. hydropicos extrinsecus siccant ex vino contusae et cum absinthio et hordeacea farina in modum cataplasmatibus adunctae. combustae et tritae et ceroto . . .

L. De sorbo.

Plurimis medicis placet sorba pro medicamento

D. magis quam pro cibo esse sumenda. et quidem alba
1,173. adhuc et semicruda delecta vehementius solutionem ventris obsistunt, stomachum praegravant, verum

lorem habet. quae autem in maturior fuerit minus calefacit. sed mustum potum purgat.

(78) Uva passa egeritur quidem et exurit. enucleata cum
Pl. cymino omnes indignationes et tumores veretrorum sive
23,16. carbunculos curat.

De moro.

(79) Mori poma ad praesens stomacho utilia, quod refrigerant.
Pl. gerent. quod si alius cibus non superveniat inacescunt
23,70. Fit ex suco pomorum mirificum medicamen contra
Pl. omnia vitia oris faucium arteriarum vel dentium: sucum
23,71. pomorum maturissimorum lento igne coquis ad mellis crassitudinem, mittis aluminis scissi croci murræ singulorum drachmas, simul commisceto et de pinna unguento

1 ydropicos *gvl*. 2 absinthio *l*, -thio *d* (absynthio *b*): absinthio *gv* (*r*). | hordiaccia *g*, hordeacia *v* (ordeacia *r*, -cea *d*). 3 adunctae *ego*: adunatae (-tae *v*, -te *g*) *gvld* (*rb*). 4 et (&) ceroto. *gvl* (c̄ ceroto *d*): *om. rb. capituli finis abest* (sc. et ceroto mixtae perniones sanant etc. cf. *Pl.* 30,123 et 124 et *Dios* 1,183). sequitur autem in *gv* (cum hoc sit *XLVIII*) cap. L (or *XLVIII*) De sorbo. unde verisimile est hoc loco excidisse etiam (quae praebet *Epitome*) capp. de uva et de moro. 5 medicamento *vl*: -tis *rb* (*g*). 6 hinc *d*: Sorba alba adhuc etc. 7 delecta *gvld*: delecta *rb*. 8 Veruntamen *g* (*b*), verūtam̄ verumtamen *d*.

tamen matura siccata sublevant stomachum, fastidium pellunt, vulnera interaneis innata deleniunt. quidam sicca sorba in farinam tunsā solverunt et pro polenta cum vino splenicis et iecore laborantibus maximeque pulmonis molestiam sentientibus obtulerunt. aqua in qua decocta sunt non minus et ipsa causis supradictis potui oblata succurrit, dysentericis iniecta medicatur. *

LI. De siliqua.

Siliquae recentes stomachum avertunt, alvum resolvunt, eadem siccatae in contrarium compescunt. Siliquis earum ad urinam proficit commovendam. Traditur ad stomachi dolorem non leve praesidium, si ternae in sextario aquae ad dimidium decoquantur et sucus per dies quinque continuos hauriatur. Galenus de siliquis pessime sentit quod vix digerantur et ventrem restringant et umores noxios nutriant.

Pl.
23,79.
G. alim.
fac. 2, 33
(simpl.
7,20).

Sorba et praecocia poma eorum viscida et constrictiva. quorum natura calidissima est. (75)

1 sullevant *d.* | stomachum *gvld*: *om. rb.* | fastidium *gvld*: *dia rb.* 2 nata *d.* | deleniunt *v*: deliniunt *gld(rb)*. 3 Quilem *v.* | s. s. urinam tunsā solverunt *g*, s. s. urinā (-na *ld*) tunsā luerunt *vld*, sicco sorbo tunso (sicca sorba tunsā *b*) urinam solvere *rb.* *correxi ex Diosc.* (καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν δὲ ἄλευρον ἔλεσθέντων ἀπὸ ἀλφίτων λαμβανόμενον . . .). 4 splenicis *gv* splenetias *d.* 6 ob(p *ld*)tulerunt (-*r v*) *gvld*: -re *rb.* | Aqua vero in . . . *rb.* | sint *v.* 8 Disynt- *g*, dysint- *v*, Disent- *l*, Dissent- *d*, Dissint- *r*, Dyssent- *b.* | D. quoque *i. rb.* | iniecta *v(rb)*: inuecta *ld.* 9 Siliquae: *gr. κεράτια.* 10 resolvunt *gvld*: solvunt *rb.* | in contrariam *g.* | compescunt *ego* (sistunt *Pl.*): poscunt *gvld(rb)*. 11 Traditur ad *gv*: traditurque contra *rb.* 12 leve *gvld*: lene *rb.* | si ternae in s.: sisternā *ld.* 13 terna *gv.* | dimidium *gvld*: -dias *rb.* | decoquantur *ld.* 14 per dies quinque *om. Pl.* | continuos *gvld*: unus *rb.* 15 Galienus *ld(r)*. | G. tamen de *rb.* 16 restringant *gvld*: stringant *rb.* | humores et *g* (*non v*).

LII. De cerasio.

Pl. 23,72. Cerasi viride pomum ventrem umectat et provocat, aridum siccatur et detinet. stomacho viride contrarium, siccum perquam utile accipitur. hoc quidam existimant et urinam movere. a non paucis auctoribus traditur, si mane recentia cum suis nucleis devorata sint, alvum tam copiose fluere ut ex eadem causa etiam pedes morbo impliciti liberentur. fit

Gal. XII, 22. ex his diacerasion, quod omnibus notum est. Galieno placet non unam in omnibus cerasi pomis esse virtutem: nam in quibusdam austerus sapor, in quibusdam acidus, in quibusdam dulcis apparet. et vult austera ad hoc valere ut ventrem constringant, stomachum vero confirmant. acida iudicat flegmate abundantibus stomachis oportuna: nam magis siccant et crassitudinem densioris umoris incidunt. dulcia stomacho adversa

D. 1,157 et *Gal.l.c.* pronuntiat, citius tamen per intestina defluere. gummi quod truncus inlacrimat, exasperatas arterias optime

(81) Cerasi viride pomum ventrem humectat et provocat, aridum siccatur et detinet. viride stomacho contrarium, siccum utile. in hoc pomo tres inesse virtutes: in quibusdam austerus sapor, in aliis acidus, in quibusdam dulcis. austera ventrem restringunt, stomachum confirmant. acida iudicat flegmate abundantibus stomacho oportuna: nam magis siccant et crassitudinem densioris humoris

tit. cerasio *gvl(r)*: ceraso *b.* 1 viride *gvl*: -dis *rb.* 3 accipiatur *d.* | et hoc *rb.* 4 et *gvld*: *om. rb.* 5 Traditur a quibusdam si *d.* 6 c. s. n. accipiuntur, tam c. alvum *d.* 7 morbo in(im)pliciti *vld*: morbi impliciti *g*, morbo implicati *rb.* | Fit — (16) defluere *om. d.* 8 diacerasion *gv(b)*, dyacerasion *l(r)*. | Galieno *hic gv(r)*. 9 non in omnibus c. pomi (*sic*) unam esse v. *rb.* 12 vero *gl*: *om. rb.* 13 habundantibus *gv.* | stomachis (*φλεγματούδεσι . . . στομάχοις Gal.*): stomacho *gvl(rb)*. 14 oportuna *gv.* 15 incidunt: *καί τι και τμητικόν ἔχει Gal.* 17 optime *g.*

lenit, si in vino vetere detur in sorbitione resolutum. simili modo datum fastidium stomachi nausiantis avertit et e facie foeditatem palloris excludit. cum mero haustum calculos etiam quibus vesicae canalis obstruitur in harenae pulverem solvit.

LIII. De amygdalo.

Amygdalum recens, ut multis videtur, stomachum onerat. Dioscorides etiam prodesse stomacho arbitratur, si cum folliculo suo nucleus devoretur. caput praegravat, caliginem nutrit, cupiditatem veneriae voluptatis accendit. sicca etiam contra ebrietatem valent, si ante vinum quinque sumantur. sitim ex his inflammari illo argumento docetur quod vulpis cum amygdala devoraverit nec aquam in proximo habuerit interire creditur. somnum faciunt, urinam movent, feminarum iusta praecipitant. cum amulo

Pt.
23,75.
D.
1,176.

incidunt. dulcia stomacho contraria, citius tamen per intestina fluunt. gummi eius ore detentum et glutendum arterias lenit, vetustissimam tussem conpescit, cum mero potum calculos in vesica frangit.

De tubere.

Tuber virtutem habet stypticam. poma ipsa comesta (82) stomachum nausiantem et fluxum ventris constringunt. utiliter dantur sanguinem reicientibus.

1 si cum v. d. | veteri *gvld* (*rb*). 3 foeditatem v, feditatem *gld*. | cum mero h. *ad sequentia pertinet* (*sec. Gal.*), *ad priora sec. codd.* 4 vesicae canalis *g*: vesicę conalis v, vesica coralidis *ld*. | obruitur *ld*. *tit. De amygdala gv.* 7 D. vero etiam *rb*. | stomacho prodesse *rb*. 8 sui nuclei *l*. | *hinc acc. d* Amigdalum c. pr. . . . 9 veneriae *gv*: venerea *rb*. 10 vol. etiam accendit *rb*. | Siccum . . . valet *ld*. | etiam *gvld*: vero *rb*.

11 sitim — (14) creditur *om. d.* 12 vulpis *gv*: -pes *rb*. 13 devorarit *l*. 15 amulo (*Pl.*): amygdala (*sic*) *g*, amigdala v, amigdalo *ld* (Amygdala quoque cum menta *rb*).

et menta trita et in potione perducta sanguinem reicientibus prosunt. oleum in quo decocta sunt infusum capiti caducos et lethargicos excitat. ulceribus canceratis et caninis morsibus trita cum melle subveniunt. dolores iocineris ac renium decoctorum ⁵ in aqua potus extinguit, admixto modico passo quo solet potionis eiusmodi amaritudo leniri. cum resina terebinthina pro enemate data calculos frangunt, obstrictum canalem vesicae laborantis pervium praestant. tussi et colo prosunt cum elelisfaco ac melle con- ¹⁰ trita et in abellanae nucis magnitudine sumpta.

Fit medicamentum ex amaris amygdalis, quod ¹⁵ * Dioscorides dia amygdalon picron appellat, spleni et iocineri maximeque aurugini necessarium, quod conficitur sic. amygdalorum — II, gentianae — III, anesi — II, absinthii pontici — I, omnia simul tunsata cribrantur, ex eo pulvere coclearium ex aqua datur. mulsam miscent qui nimiam amaritudinem vitant. vehemens hoc esse etiam domesticis in uxore ²⁰ *D.* servata experimentis probavi.

1,176. Gummi quod amygdali arbor exsudat, mixtum

1 trita *rb*: tritae *gv*, hee trite *ld*. | potione *gvld*: -nem *rb*. | perducta *rb(g)*: perducte *v*, perducte *ld*. 5 iocineris *gvld*: iecineris *rb*. | renium *gv*: renum *ld(rb)*. | decoctorum *gvld*: coctorum *rb*, *om. d.* 6 passa (*sic v.*) | quo — leniri *om. d.* 8 terebintina *gvld*, therebentina *l* (therebynthina *r*). | pro enemate *g*: pro nemate *vl*, pronemata *dr* (prooemata *b*). *sed cf. Pl. ex ecligmate (ἐκλειχόμενα D.)*. 9 praestant: reddunt *ld*. 10 cholo *g*, tholo *v*. | helelis fasco *gv*, herelis. fasco *ld* (heliliffate *rb^m*, helilisace *b*). 11 abellanae *gv* (*cf. c. seq.*): avehellane *ld* (*rb*). | in av. modo sumpta *d.* 12—20 *om. d.* 13 dyoscorides dyamigdalon pigron *l*. | dia amygdalon *g*: dyamigdalon *v*. | picron (*sic gv*) *om. rb*. 14 iocineri *gvld*: iecineri *rb*. | aurugini *v*. 15 Accipe am. uncias duas *etc. rb*. 16 anesii *l* (anisi *rb*). | absentii *gv(r)*. | quae omnia *rb. cf. supra.* 17 et ex eo *rb(l)*. | cocli(e *vl*)arium *gvld* (cochlear *b*, coclear *r*). 19 Veh. nanque h. *rb*. | domestico sinu servatum. *exp. l.* | in uxore: inuxuro (*sic v.*) 21 amygdali arbor: amigdala arbor *v*, amygdalum *ld*.

potioni reicientibus sanguinem saluberrimum creditur, tussim mitigat cum mero potum. eadem et (Gal. ceteris arboris partibus vis inesse traditur, ut folia ^{XI, 827} vel cortex ad tempus adsumpta aperiant purgent et
5 extenuent.

LIIII. De abellana.

Abellanae in cibo sumptae dolorem capiti incutiunt, stomachum inflatione distendunt. corpori sane ^{Pl. 23,78.} pinguedinem conferunt. siccae si in vaso fictili torreantur, destillationibus mitigandis utilissime offerun-

10 Amygdala dulcia virtutes calidissimas habent et nutri- (89-90)
unt. calida sunt ob pinguedinem, nutriunt quia carnosae sunt. amygdala recentia stomachum onerant. sicca cum pellicula sua comesta stomacho utilia, ventrem movent, ebrietatem arcent, somnum faciunt. tritorum cum menta
15 sucus sanguinem reicientes iuvat. nuclei tostati triti cum melle dati tussim tollunt.

Amygdala amara fortiora sunt a dulcibus. spleni (91) iocineri et morbo regio nucleos tritos cum mero potui dato. tritum cum oleo instillatum auribus antiquam surditiam tollit. cum mero potum tussim tollit. tritum cum
20 aceto vulnera in mento nata et inpetigines tollit. gummi eorum aut chymus (cimas *cod.*) ex posca datur sanguinem reicientibus. [hepaticis congrua sunt purgato cortice in aqua tepida et sic comedantur.]

1 reicientibus (*hic*) *g.* | r. sang. prodest *d.* 2 (eadem)

— 5 *om. d.* 3 ceteris ^{/arborib;} partibus (*sic*) *g.* (c. arboris p. v). | vis *rb:* *om. gvl* (cf. Gal. ὁμοίαν ἔχει τὴν δύναμιν). 4 adsumpta *gv*, assumpta *l:* sumpta *rb.* | aperiā *v*, aperiā *l.* | et *g:* *om. vl* (*rb*). *tit. et* 6 abellanae *gv:* avellane *ld* (*rb*). 6 in cibo — (8) ferunt *hic om. d.*, sed *add. in fine cap.* | capiti *gvld:* -tis *rb.* 7 inflatione stomachum *d. rb.* | sane *om. d.* 8 siccae in vase f. si t. *rb.* | vaso *gv:* vase *ld* (*rb*). 9 distillationibus *gvld* (*rb*). | offerantur *d.*

tur. tritae ex aqua mulsa potaeque etiam vetustis-
 simae tussis molestiam sedant. alii tritas et cum
 passo bibendas dederunt ad pulmonis et iecoris vitia
 (et *D.* sananda. multi tritas cum pipere miscuerunt et cum
 1,179). vino propinatas contra catarrum et tormenta ventris 5
D. et urinae destillantibus angustias valere senserunt. cum
 1,179. axungia vel adipe ursina contritae et alopeciiis inlitae
 capillorum damna restituunt. aiunt oculos infantium
 caesiorum ad colorem nigrum posse revocari, si
 adustae cum oleo conterantur et ex eo cerebrum 10
 adsidue perungatur.

LV. De pistacio.

Gal. Pistaciorum virtus austera et styptica et prope
 XII,102 aromatis gratia iuncta colligitur, ideoque etiam sto-
 (VI,616). macho adcommodata creduntur. maxime tamen con-

(83) Abellanae et praenestinae nuces virides stringunt, 15
 coctae autem minus. in cibo sumptae capiti dolorem in-
 cutiunt, stomachum inflatione distendunt. corpori sane
 pinguedinem conferunt. nuclei earum triti cum mulsa
 poti veterem tussim conpescunt.

2 Alii vero tr. *rb.* 3 dederunt (-r̄ v) *gvld*: -re *rb.* | ad p.
 vitia et iecoris s. *ld* (iecoris hic etiam *gv*). 4 tritas *gvld*:
om. rb. | miscuerunt (-r̄ v) *gvld*: -re *rb.* 5 propinandas *ld.* |
 catarrum *gv*, catarrum *ld* (catharrum *rb.*) 6 distillantibus
gvld (*rb.*) 7 ursina *gv*: -no *ld* (*rb.*) | alopeciiis *gv*, allopiciis *l*,
 -pitiis *d* (*r*, -petiis *b.*) 8 Aiuntque *rb.* | dampna *ld.* 9 cae-
 siorum: caesorum *g*, caesorē (*sic*) *v*, cesorum *ld* (caecorum *rb.*)

11 adsidue *g*, assidue *v*, assidue *ld*: quotidie *rb.* | perunga-
 tur *g* (-guatur *vld*). *tit.* De psittatia *gv*, De psytio *l* (De
 psistatio *rb.*) 12 Psittaciorum (-ciorū *v*) *gv*, Psittaciorum *ld*
 (Psistaciorum *rb.*) 13 gratia *gvld*: gratiae *rb.* 14 adcom-
 modata *gv.*

stat ea thoracis, item pulmonis et iecoris vitia purgari. trita cum vino contra morsum serpentium prosunt. D.
1,177.

LVI. De castanea.

Castaneae ex omnibus fortissimum quidem cibum
5 corpori praestant sed qui difficile concoquatur. coctae *
in carbonibus vel in fictili sicco vaso assatae et cum *
melle ieiunis datae tussientibus prosunt. aqua in *
qua cum suo cortice decoquuntur coeliacis dysen-
10 tericis sanguinem excreantibus bibenda haud inuti- *
liter propinatur. interior membrana quae corticem *
fructumque discernit ad tertiam partem decocta in
aqua et potui oblata mire alvum fluentem refrenat,
adeo ut Dioscorides putet etiam cathartico dato per D.
1,145
ubi?
15 sit parget.

Pistaciorum virtus austera et styptica. stomacho ad- (86)
commoda sunt, et pulmones purgant in cibo sumpta.
trita cum vino contra omnes morsus prosunt.

Castaneae ex omnibus nucibus fortissimum habent (84)
20 cibum, difficilem digestionem. virides stringunt, coctae
minus. coctae in cinere vel in fictili vase assatae et

1 eã: et *gvld*, ea et *rb*. | itemque *d*. | purgari *gvld*:
-re *rb*. 2 Trita vero *rb*. | serpentium *gvld*, -tum *rb*. 4 ex
omnibus (nucibus *add. Epit.*): *μόνοι . . . τῶν ἀγρίων καρπῶν*
ἀξιόλογον τροφήν διδόασι τῷ σώματι Gal. VI, 621. 5 cor-
poris (*sic g*). | Coctae autem in . . . *rb*. 6 f. sicco vaso (vas
sic g) assatae *gv*, f. vase assate (*om. sicco*) *ld*, f. vase sicco
assatae *rb*. 7 c. m. tussientibus date pr. (*om. ieiunis*) *ld*.
8 cum suo cortice (c. cortice suo *d*) decoq. *gvld* (*b^m*): cum
succo cortices coq. *rb*. | cyliacis *gvld* (*r*), ciliacis *d*. | dysint- *v*,
disynt- *g*, disent- *ld*. 9 excreantibus *ld*: recreantibus (*sic*)
gv, reicientibus *rb*. | haud: non *d*. 11 p. data *d*. 13 dyosc- *l*,
diase- *d*. | dato *gvld*: data *rb*.

LVII. De nuce.

Gal. Nux viridis utpote adhuc aquatioris umoris sty-
 VI, 610 ptica et frigida virtute censetur. potest denique et
 stomacho aliquid vigoris acquirere et ventrem cum

Pl.
 23, 77 garo sumpta mollire. nuces siccae duae cum caricis
 (149). duabus et viginti rutae foliis addito salis grano simul 5

conteruntur: nullis venenis opprimi poterit ea die
 qua quisque ieiunus acceperit. inter kalendas et
 * idus iulias centum numero nuces statim ut arbori
 demptae sunt cortice adhaerente quassantur. his
 admiscentur aluminis scissi librae tres et in novo 10
 fictili vaso ponuntur. super haec infunduntur olei
 boni librae tres et diligenter in loco neque umido
 neque nimium sicco obruantur. post nonaginta dies
 dabunt oleum quod fluentium capillorum damna
 restituat. 15.

tritae cum melle ieiunis tussientibus datae prosunt. aqua
 in qua coctae fuerint datur coeliacis dysentericis et san-
 guinem expuentibus.

De balano.

(85) Balanorum glandes virides stringunt, coctae minus.
 indigestionem faciunt. fluxum omnem constringunt. 20

(87) Iuglandes nuces rotundae virides utpote adhuc aqua-
 tioris humoris, stypticae et frigidae virtutis sunt. sto-

1 utpote *g.* | utpote aquatica stiptica etc. *d.* | adhuc *om.* *l.*
 2 Potest *gvld*: Potens *rb.* 3 acquirere *gv (ld)*. 4 Nuces
 autem *s. rb.* 5 *xx. vl.* | a. grano salis *d.* 6 nullisque *rb.*
 7 *d.* qua quisque *gvld*: *d.* quisquis *rb.* | kalendas *g.*, *kt v.*
 8 iulias *g.*: iul' *v.*, iulii *ld (rb)*. 10 scissi *gvlb^m*: schisti *rb.* |
lib. III. gvl (libras .III. *d.*) | in n. vase fictili *d.* 11 vaso *gv*:
 vase *ld (rb)*. | diffunduntur *ld.* 12 *lib. III. gvld.* | in loco
 humido *d.* 13 nimio *d.* 14 dampna *d.* 15 restituat *gld*:
 -tuit *rb.*

LVIII. De pinea.

Gal.

Fortissimus ex nucleis cibus est et umores opti-^{VI, 591.}
mos gignit et sitim sedat et stomachi acrimoniam ^{Pl.}
temperat. purgat urinam. praestat antidoti vicem ^{23, 74.}
cum laseris — I, nitri — I, cymini — I, palmu-
5 larum — I: omnia in oxymeli resoluta oxyporium
iucundissimum praestant, si uncia nuclei triti simul
accipiatur. cum uvis passis frequentius nuclei sumpti

macho aliquid vigoris adquirunt, ventrem molliunt. ma-
turae nutriunt et egeruntur. cum fuerint mundaе inflant.
10 cortices vero earum restringunt.

Nuces siccae duae cum totidem ficis et xx rutae (88)
foliis addito salis grano uno simul conteruntur: a ieiuno
comestae contra omnia venena pugnant. tritae cum corio
suo in umbilico positae lumbricos excludunt. folia ex
15 aceto trita auribus instillata auditum praebent.

Pinorum nuclei calidissimi sunt. fortius venerem
commovent, stomachum et renes excalescunt, urinam
purgant. ex vino dulci potati ventrem movent. fit ex
eodem oxyporium utile: nuclei purgati lasere nitro cy-
20 mino palmulis admixtis cum melle dantur: flegmaticos
curat.

De palmarum pomis.

Palmarum thebaicarum vel nicolaorum poma hoc est (98)
dactyli habent aliquid caloris. cocti in vino dati sto-

1 Fortissimis v. | humores hic (qui sine h semper) v. 2 et
(stom.) *gvld*: ac *rb*. 3 et urinam purgat *d*. | praestat—(7)
frequentius *om. d*. 4 etc. — I. *g* (≈ I. *l*): uncia una *rb*.
5 quae omnia *rb*. | oximelli *gv l* (oxymelle *rb*). | oxiporium
(exiporium v) iocundissimum prae(pre)stant *gv l*: iucund. prae-
stant oxyp. *rb*. 6 uncia . . . accipiatur *gv l*: unciam . . . acci-
piat *rb*. 7 Cum uvis (*gv*): cumunis *l*. | frequentius nuclei s.
gv (frequentius. Nuclei s. *l*, Nuclei s. *om*. frequentius *d*):
Nuclei frequentius s. *rb*.

excitare creduntur tardiores ad usus veneriae volu-
Pl. ptatis. ipsae pineae cum resina quam gerunt tunsae
 23,74. in singulis sextariis <aquae> ad dimidium decoquun-
 tur: ex eo cottidie binos haurire cyathos excrean-
 tibus sanguinem salutare est. cortex arboris decoctus 5
 in vino efficacissimam potionem contra ventris tor-
 mina subministrat.

LVIII. De myxis.

* Id namque manifeste stypticae virtutis apparet
 et frigidae, quamvis plurimum illis de rigore sicci-

machi dolorem tollunt. palmarum cibus nutrit corpus. 10

D. recentes somnum faciunt, tamen capitis dolorem movent.

D. qui sunt sicci stomacho commodi sputum sanguinis con-
 pescunt in cibo sumpti: aut si eorum decoctionem bi-
 bant. triti cum mastice stomacho adpositi defectum et
 sudorem nimium tollunt. ossa eorum combusta trita cum 15
 gallis et granati sicci cortice sanguinem de naribus fluen-
 tem sistunt. membrana quae ossibus inhaeret scissa labia
 conglutinat. carbonibus fumigati extrahunt partum. fit
 ex eis emplastrum mirificum quod diafinicon appellatur.

P. cortex eius viridi et tener tunsus cum resina et cera pari 20
 23,53. pondere confectus ulcera [in nervis] et psoras desiccet et

1 veneriae *gvl* (ad usus venerios *d*): -reae *rb*. 2 Ipsae
 vero *p. rb*. | tunsae in singulis: tunsae et (& *g*) in singulis (sin-
 guli *g*) *guld*, tunsae singulae in singulis *rb* (additis in singulas
 singulis sextariis aquae *Plin.*). 3 aquae ex *Pl.*: *om. gld* (*rb*).

4 ex eo: ex quo *r* (*non b*). | cottidie *g*: cotidie *vld*. | ciatos *g*,
 cyatos *v*: cratos (*sic*) *ld*. 5 (cortex)—(7) *hic om. d* (*sed habet*
initio cap. de myxis). Cortex autem *a. rb*. 7 sumministrat
ld. tit. De mixis *g*, De miyxis *v*. 8 Id namque *m. gvl*
 (*om. d cum v. 8—9*): Id namque genus *m. rb*. | *v. esse app. rb*.

9 illis *gvl*: illi *rb*.

tas decoquat. verum et ardores febricitantium ex-
tinguit ore compressum et sitim mitigat, et in cibo
sumpta stomachum erigunt, solutioni ventris ob-
sistunt, trita et cum polline inposita collectiones
5 suppurare non patiuntur. ossa combusta et in pul-
verem redacta butyro et melle comitantibus non
abieci vigoris xerocollyrium praestant.

LX. De hypomelidibus.

Hoc pomum Dioscorides frigidissimum adfirmat *ubi?*
atque ideo et laborem digestionis incutere. stypti-

10 claudit et omni sorditia purgat. <similiter et de caricis
pinguissimis: in mulsa infundis, teris et emplastrum in-
ponis ad psoras.> poma recentia facilius egeruntur quam
illa quae fuerint sicca, et eorum virtutem dicimus ut
[mora] calefaciant.

15 Myxorum virtutem frigidissimam suspicamur. id (id) (80)
namque manifeste stypticum apparet et frigidum, quam-
vis plurimum illi de rigore siccitas decoquat. verum et
ardores febricitantium extinguit ore compressum ut sucus
glutiatur. in cibo sumptum stomachum erigit, solutioni
20 ventris obsistit. tritum et cum fabae polline inpositum
collectiones suppurare non patitur. ossa combusta et
trita cum butiro mixta combusturis medentur.

1 arbores *g.* *hic incipit d:* Ardores febrium ex ore com-
pressā et s. m. | extinguit *gv (rb): om. ld (sed ex habet d).*
2 compressā *ld.* | mitigat *gl (rb): -gant v.* 3 sumptum . . .
erigit . . . obsistit, tritum . . . impositum . . . patitur *rb* (sumpta
. . . erigit . . . obsistit *ex corr. pro — tant etiam d.* | obsistant *l*
et ante corr. d. 5 superare (supare *ld*) *vld.* 7 xyro colly-
rium *g*, xiro colliriū *v*, xyro(xiro *d*)collirium *ld* (xirocollyrium
rb). *tit.* hypomelidibus (*Martial. ap. Pallad. 13,1,4 unde*
Isid. 17,7,12): spomelidibus *gld (rb)*, spomelidis *v.* *cf. ἐπι-*
μηλίδες Diosc. Gal. 8 diascorides *d.* | adfirmat *gv.* 9 et
laborem *gvld:* ad laborem *rb.*

cum tamen et stomacho adcommodatum plerique dixerunt. arboris eius natura cum malis congruit, aliquanto quidem infirmior, sed ut diximus prope- modum potest causis similibus adsumpta medicari.

1 accommodatum *gv.* 2 dixerunt ($\bar{r} v$) *gvld:* -re *rb.* | cum: *om. ld.* | congruere *d* (*pendens a Plerique d.*). 3 infirmi oris *rb.* 4 causis *gvld:* in causis *rb.* | adsumpta *gv.* | post medicari. FINIT (*rubro scr.*) *v*, sed in proximo versu (ut in *g*) incipit LXI. DEUINO COSTADO FACIENDO.

Medicinis ex Gargilio excerptis

*haec ex communi fonte subiungunt cod. S. Gall. 572 (p. 129 — 133)
et cod. Lugd. Voss. oct. 92 (f. 105^b — 107^b):*

LXI. De vino costato faciendo.

Accipe costum et purga illud radendo corticem eius
ut nihil amari in eo remaneat. tum terito et cernito dili-
gentissime. deinde sume mustum forte et dulce, ita re-
cens ut eodem die sit expressum, et mitte inde in vas
5 novum bene picatum modios duodecim. in quod de costo
dimidia libra mittenda est, scilicet per unumquemque
modium pondus denariorum duodecim. tum vas firmis-
sime claudendum est et triginta vel quadraginta dies ita
dimittendum. simum tamen esse debet palmum unum
10 propter fervorem musti. aliqui mittunt in eandem musti
mensuram costi libram, aliqui libram et dimidiam.

LXII. Confectio liquaminis quod oenogarum vocant.

Capiuntur pisces natura pingues, ut sunt salmones et
anguillae et alausae et sardinae vel aringi, et fit ex eis

*tit. costado v. 5 XII. v. 7 XII. v. 8 xxx † XL v.
9 simum ego: semum gv. tit. omogarum g, homocarū v.
13 aringi g: haringi v (cf. quae dixi in act. phil. inscr. „Hermes“
t. VIII p. 226).*

atque ex herbis odoratis aridis cum sale compositio talis. praeparatur vas bene solidum ac bene picatum capax trium vel quattuor modiorum, sumunturque herbae aridae bene olentes tam de horto quam de agro, utputa anetum coliandrum feniculum apium satureia sclareia ruta menta 5 sisymbrium ligusticum puleium serpullum origanum vettonica argemonia, et ex his in fundo vasis primus ordo consternitur. tum ex piscibus si minores fuerint integris, si maiores in frusta concisis alter ordo componitur. super hunc tertius ordo salis binos digitos altus adicitur. atque 10 in hunc modum his tribus herbarum et piscium salisque ordinibus supra invicem alternantibus vas est usque ad summitatem implendum, tum addito operculo claudendum atque ita per dies septem dimittendum. quibus transactis per continuos viginti dies cottidie bis vel ter palo ligneo 15 in modum remi formato compositio ista usque ad fundum est commovenda. quibus expletis liquor qui de hac compositioe defluxit colligitur atque in hunc modum ex eo liquamen vel oenogarum conficitur. sumuntur huius liquoris sestarii duo et cum dimidio boni vini sestario com- 20 miscentur, tum quattuor herbarum aridarum singuli manipuli in hanc mixturam coiciuntur, aneti videlicet et coliandri et satureiae atque sclareiae. feni graeci quoque seminis pugillus unus adicitur, et de aromatibus piperis grana triginta vel quadraginta, costi pondo denarii tres, 25 cinnami similiter, caryophylli similiter. haec minute contrita eidem liquori permiscentur. tum vel in ferreo vel in aereo vase compositio haec tam diu coquenda est quousque ad unius sestarii mensuram perveniat. prius tamen quam percoquatur mellis despumati selibram in eam adici 30 oportet. quae cum percocta fuerit more potionum per

1 hebis (*sic*) *v.* 6 vetonica argimonia *gv.* 7 vasis: *sic gv.* 11 piscibus *g,* piscium *v.* 14 vii. *v.* 15 xx. *v.* | cottidie *v.* | pala lignea . . . formata *gv.* 19 omogarum *gv.* 20 vino *g.* 25 xxx. † .xl. *v.* | iii. *v.* 26 cariofli *g,* cariofoli *v.* | contrite idē *v.* 28 vase *v.* 29 sestari *v.*

saccum colari debet usque ad claritatem, fervens tamen sacco infundenda est. eliquata vero et refrigerata in vase bene picato servatur ad obsonia condienda.

De malis cydoneis suci confectio utilissima est fastidiosus et is qui non digerunt cibos. conficitur autem sic. ⁵ <sumuntur> malorum cydoneorum maiorum et suavium suci sestarii duo, cui admisces mel optimum alterum tantum, aceti vero heminam. et haec super carbones arduentes coquis mediocriter, et despumato addis gingiber ⁰ ÷ III, piper album ÷ II, et sic iterum super carbones arduentes coquis ad mellis spissitudinem.

hoc medicamen non solum is qui defectionem habent stomachi quam Graeci atoniam vocant <utile est>, sed et qui atoniam hepatis patiuntur iuvat similiter. manifestum ⁵ est enim quia maxime ieiunis dari oportet usque ad co-clear. nocet autem nihil vel minime si post cibum quis [eum] accipiat. bene accipitur si ieiunus accipiat, et si post cenam vult accipere: optimum autem tempus est ante duas aut tres horas ut ante cibum accipiatur. quibus ⁰ autem ex distemperatione caloris stomachus patitur vel quibus ex cholericum humore repletur, iuvat remoto vel subtracto gingibere et pipere.

Sucus malorum cydoneorum datur cum aceto et melle

2 vaso v. 3 picata ante corr. g. 4 sine tit. (cf. Pallad. XI, 20). (D)e malis ac idoneis sucis (sic) g, De malis acidoneis suci v (D rubro scr.). 5 his gv. 6 sumuntur ipse addidi. | cidoniorum gv. 7 sucus gv. | admiscis gv. 9 despumatum (-tū v) gv. 10 — III. v. | — II. v. 12 medicamentum v. | his gv. | habent v: habet g. 13 antoniam hic g (atoniā v). | utile est ipse addidi. 14 epatis gv. 15 cocli. (cochl. v) Nocet etc. gv. 17 eum (sic) gv, quod uncis ego inclusi. 19 aut tres om. v. 21 colerico gv. 23 cidoniorum gv. | mel gv.

tantum coctus sicut superius scriptum est. et si in ista confectione addatur dacrydium ÷ III, catharticum utile fit stomacho.

Omfacomeli.

Uvas colligis eo tempore cum mustum iam incipiunt habere et maturefacere sic tamen ut nondum manducari 5 possint, id est mense augusto. de hoc musto earum mensuras et quantum volueris mittis. et sic facies et mittis e contra mellis partes duas et coquis igni molli, id est paulatim, donec tertia pars decoquatur et remaneant duae, et reponis in vaso vitreo. alii mittunt musti partes duas 10 et mellis tertiam. facit autem ad ea quae intra os nascuntur ulcera omni aetati, facit ad omnem aestum aegrotantibus et quos lues possidet et ad dysentericos et ad eos qui <de> stomacho queruntur et ad digestionem. datur autem in aqua calida ad modum coclearia duo, et sic 15 acceptum medicamentum valet. sane autem ad eos qui sitim patiuntur vel quibus pulmo aruerit vel is qui vinum desiderant dabis in aqua frigida.

1 et si his $\bar{f}ra$ v. 2 diacridium gv. | ÷ III: ē. III v. | catharticum utilis gv. 3 sit v. tit. Amfaco melli (rubr.) g, Amfacomeli v (cf. Pallad. IX, 13). 5 habere inmaturę facere g (in = ī pro i. = id est?). | inm. fac. om. v. 6—8 (?) sic gv. 7 et sic facies om. v. 8 coques gv (coquis ante corr. g). | molle v. 10 repones g, pones v. 11 faciat g (faċ v). 13 luis g (lues v). | dysintericos gv. 14 de addidi. 15 cocliaria g (coclearia v). 17 his g (is v).

Index I

verborum.

- ab:** ab stomacho 41.
abellana (*rec. avellana l*) 53.
54 (*Plin. Aug. 12,32*).
abiectus: non abiecti vigoris
59.
absinthium (*absentium g* 49.
53).
absque his similibus causis 2.
accepit (*rutae folia etc.*) 3. 57.
58. **acceptus** (*eingenommen*) 31.
acor 42.
ad: ad tempus 53. ad utili-
tatem . . . antecedunt 44.
ad- (*sec. cod. g*):
accipere. — **adcommodare** 43.
55 (*acc-* 3. 5. 12. 16. 41. 46.
60). — **adfirmare** 40. 44. 60
(*aff-* 11. 27. 30). — **alligare**
5. 21. 33. 40. — **admovere.**
— **adnotare** 24. 40. 44. —
apparere. — **appetere** 17. —
adponere 42 *bis* (*app-* 13.
21). — **apprehensus** 24. —
acquirere 1. 11. 21. 27. 57.
— **adseverare** 21. 27. 30. 42.
47 (*ass-* 5). — **adsidue** 54
(*assiduus* 30). — **adsignare**
29 (*ass-* 15). — **adsumere** 43
(*ass-* 27).
 asscribi 23 (*adscribi* 21^b).
 aspersa 41. 42.
 aspiciunt 3.
 astipulante 21.
 adstringit 25, **asstringit** 4,
 astringit 47.
 adtactu 41 — **adtinet** 18 —
 attollit (*adtollit v*) 30. —
 attractus 27 — **adtributum**
 27 — **attulerunt** 30.
 plura etiam praepositionis
 non assimilatae exempla (ex
 communi fonte) servavit v (vid.
 not.).
 adcommodat digestionem 3.
 adcommodatus stomacho 12.
 16. 41. 55. 60. **ventri mol-**
 liendo 46. **ad ea vitia quae . . .**
 43.
 adeo suavissimas reddit 14.
 adeps *masc. (ex Pl.)* 18, *fem.*
 54. *cf. Neue* 1,695.
 adest (*Galenus malis austeris*)
 42.
 admotus vulneribus 40. **denti**
 dolenti 31. **unctioni corporis**
 admotus 6 (= *adunctus* 49).
 podagrae admoveri 30. **ad**
 lateris dolores 30.
 aestuanti *podagrae* 6 (*cf. po-*
 dagrae fervorem 7). **pernioni-**
 bus qui adhuc aestuant 7.
 alectoria 30.
 alium (*aleo g* 18, *rec. allium l*)
 semper.

- alopicia:** sic *g* (ut *plerumque in nominativo dioscoridis etc. i pro η*) 1 *etc.*
amulum 39 *etc.*
anesum *g* (ἀνίσον) 2 *etc. cf. Isidor. 17,11,6.*
anethum (ἀνηθον) sic *g* (*rec. anetum l*) 28 *etc.*
anodynus 2.
apium, *plur. apii (masc.) g* (*apia l*) 2. *cf. Neue 1,648.*
apo: apotumalassin 5.
apyron (panis) 42.
aquatus (*rec. aquaticus l*) sapor 40. 42. aquatior umor 57.
armenia (ἀρμενία *Gal. VI, 594*) 44.
arbitrum (testimonii sui deum fecit) 39.
armantur (cibo rutae = edendo se muniunt *Pl.*) 3.
armoracia 32.
aspiciunt (nec modum nec tempus) 3.
astringit (solutionem ventris) 4.
atriplex *masc. 7 (neutr. Plin.).*
aurugo 7. 8. *etc.*
austeritas 4 (-tatis quaedam portio). 43.

beneficia maturae digestionis operatur 45.
blitus (ut *Pall.*, blitum *Plin.*) *pl. bliti 9 (et epit.).*
bubulinum (bubulum *Pl.*) fel 14.

calamita (calamintha) *gl* 23.
caloratum malum 2, calorata vis 21^b, natura 29.
cancerata vulnera 33. 38. 49. ulcera 54.
cauliculus (= brassica *Pl.*) 3. *cf. Stephani Gloss. lat. gr. p. 255. 256.*

causa = (causa morbi,) morbus 11. 25 *bis.* 27 *bis.* 29. 60 (*cf. 2*).
cavata vulnera 42.
centaureum (*g, -rea l, -rium Pl.*) 18.
cerasium (= cerasi pomum) 52.
cerefolium *gl* 38.
citat (= ciet *Pl.*) urinam 23. 25.
citrium (κίτριον *D.*, citreum *Pl.*) 45.
cocleare *gl* 41, coclearium (*l, cocliarium g*) 53.
coliandrum *gl* 4. 18. 30 (*cf. Du Cange s. κολιανδρον Geopon., Seth.*)
com-
 combustus 30. 49. 59. — colligere. — conluere 27. 46. — conmanducare 22. — com-meare, commovere *etc.* — compensare 35. — comper-tum 1. 27. — compescere 22. 30. 33. 40. 42 *etc.* (conpescit 41). — componere 41. 43 (con-compositio 41). — comprehendere (cō-) 29 (conprehenditur 42). — comprimere 43 (conpressum 59).
concoquere *intr.:* cum omne concoxerit 42.
confundit urinam 8 (= ciet *Pl.*, profundit *epit.*).
conditurae coquorum 14.
cottidie *g* (cotidie *l*).
creta *g* (= *rec. cribrata l*) 3. 23 (*cf. rb 2*).
curare: quaedam ex eo (co-liandro) vitia curantur 4.
cydoneum *g* (*v. l. et rec. -nium*) 43 (cotoneum, -nium *Plin. Aug.*).
cymae (comae *gl, cumae Ed. Diocl.*) apiorum 2.

d *pro t archetypi*: idem et tumendi 49.

dacrydium *g* (*rec. diagridium l* = *sucus scammoniae Cael. Aur. p. 69, 143. Simon Jan. s. v. diagridium*) 30.

datur intellegere 25.28.

de = *ex*: de stomacho ructus eicere 1. de indicio colligere 2. de auxilio fieri venenum 3. compositio de punicis 41. de superioribus singulis composita 41. (sumuntur herbae de horto 62).

pro abl. instr.: de usu intellegere 1. de radice polire 1. de nomine gloriari 3. de tumore sublata 40. de odore testari 45.

pro genit.: aliquid de consuetudine inmutare 30. plurimum de rigore decoquere 59.

deformare in pilulas 2. 30.

deinque (? *codd.* denique) = inde-que, ideoque 45. *sed cf.* denique 49. *cf. etiam* inde quod = ideo quod 4.

delenire: delinit sedis vitia *gv* 43. deliniunt *g* (*non v*) 50. *cf. liniri gv pro leniri ib.* 43.

despumatum (mel) 45.

detinere (= sistere) sanguinem 21. 52. sudores 43.

dia: diaçalaminthos 23. diacerasion 52. diacodion 21. diapeganon 3. diaprasion 45. — dia amygdalon picron 53.

die: bis (in) die *g* (*v*) 31.

dioscorides *vel* dioscoridis (*nom.*) *passim g.*

discoctus (*hoc semper fere ubi non exscriptus Plinius*) et decoctus *saepe. e. g. cf.* 40 (*pira discocta . . . folia decocta*). — *discocta gl* 30 *ubi bis cocta Pl.*

disrumpit furunculos 13.

distillare, distillatio *gl* 21. 54.

diuretica 43.

dormitum: cum dormitum ire cupissent (= dormituris *Pl.* 20,45) 21.

dum non 44. *dum taxat* (*duntaxat l*) 44.

ecligma 42 (53).

eiusmodi 43. 53 (*eiusdem modi g* 17). *pro huiusmodi* (29). 41. 45.

elelisfacus (*helelisfacus g*) 53.

elimat furfures capitis 10.

enema (*ubi ecligma Pl.*) 53.

ervilia 30 (*herbilia g, cf. herbivum g* 39). *cf. herbiliae . . . hervi Ed. Diocl. p.* 4.

esse (*est, sunt*) *saepissime omittitur: e. g.* 15. 29. 40 (*ter*). 59 (*assignatum, dandum, ordinanda, adnotatum, removenda, traditum.*)

eustomacha 43.

exacodas *codd.* (*cacoethes?*) 42.

exasperatae arteriae 52 (*asperatae* 19).

exoptatus calor 26.

experiri (= pati) morsus 35.

expugnant auruginem 8.

extingunt *g* 8.

f *pro φ semper g*: flegma, frenetici, rafanus, epifora *etc. cf. pth pro φ θ.*

facilis succus ad lapsum 7.

feniculum *g* 25 (*faeniculum Plin. Aug.* 13,124. 136).

fenum graecum *g* 30 (*foenum gr. g* 49 *pro faenum. cf. Varro l. l.* 7, 96. *faeni graeci Ed. Diocl. p.* 9).

ficus: *abl. fico g* (*rec. -cu l*) 18. 29. *Neue* 1,532.

fontana (aqua) 45.
fumigata (folia carbonibus) 42.

galenus *vel* **galienus** *iam g.*
gallus: circa cantum gallorum
30.

glarantes (glareantes?) ocu-
lorum epiforas 15.

glutinosae pituitae 32.

glycyrrhiza (*Plin. Aug., gli-*
cyrriza g) 45.

gummi (κόμμι) 46. 52. 53. *gen.*
gummis (gummis gutta) 44
[*gen. pl. gummium Plin. Aug.*
12,32].

harena *semper g.*

hedrice 42.

hic (*rec.*) *et is confunduntur.*
(*cf. eiusmodi, is*). hoc quod
(= id quod): thymum inter
haec (*corr. ea*) recte ponitur
quae . . . sortita sunt 36. hoc
(*id rb*) enim quod angulosis
. . . 34. his *pro is* (= eis)
vid. s. is. cet. cf. s. ille.

holus *semper g*: 7. 11. 30 (olus
Varro l. l. 5,108).

holusatrum (holosatrum *g*) 26
(ὀλούσατρον *Gal. VI, 638*).

humor (29 *bis*. 51. humidus
6. 7 *etc.*) *vel* umor (umidus,
umectat) *g passim*, umor *etc.*
semper v.

hydromelon 43.

hypomelis? 60 (de spomelidi-
bus *g et pomelida Isid., Schnei-*
der ad Scr. R. R. III, 213. cf.
epimelis Plin. Diosc. Gal.).
cf. Pallad. 13,1,4 hypomelides
(*lect. inc.*) poma sunt, ut
Martialis asserit sorbo similia
etc. (ex quo Isid. l. c.).

i = **ii**: cupissent 21. transisse
43 (*contrabisreicientes 47. 53*).

ibi (= eo) merguntur 4.

id temporis = eo tempore
(hoc tempore *rb*) 39.

iecur, *gen. iecoris (ubi ex suo*
ipse Martialis) 3. 42. 45. 54.
55 (*cf. Neue 1, 581*) — ioci-
neris (*ubi ex Plinio*) 12. 16.
25. 33. 53 [*barbarum iocinoris*].
dat. iecori (non ex Pl.) 22
(*iecuri g*). 23 (*iecuri g*). 41.
48 — *iocineri (non ex Pl.)* 53.
abl. iecore 10. 50.

plur. gen. iocinerum 29.

igniculo (molli incalescit) 45.

ilico *g* 3.

ille = **is**: semini illa vis tra-
ditur ut . . . impleat vulnera
6. illo argumento docetur
quod . . . 53. *cf. 7. 31. 59.*

in: in fomento adhibita (aqua
in qua beta decocta est) 10
(*cf. in fomento prodesse 30*
= fomentum facere, praestare
49, esse 35). in urbe commea-
verant *gvl* 30. in arte red-
egerunt *gvl* 30. in suco red-
acta *gvl* 33. in pulvere red-
actum *gv* 41 (*bis*). in aqua
fontana infunduntur *gl* 45, in
vitreo vaso mittuntur *gl* 43
(mittere in vasculo *codd. Pal-*
ladii, v. ind. Schneid. t. IV,
219). [*in contrarium 51. cf. 2.*

in-:

inlacrimare, inlinere (illitus
g 10. 38), *sed* illigare 5. in-
mergere, inmerito, inmixtus,
inmodicus *etc. (sed immutet g*
30). impedire 40, inpellere
36 (*imp-* 38), imperare 2, im-
periti 2, impetigo 44. 49 *bis*
(*inp-* 30), impetus 40. 42,
implere 6. 11, inpliciati 52,
inponere 40 *bis*. 42 *bis*. 44.
47. 49 (*quater*), *sed* imponere
4. 6. 7 *bis*. 8 *bis*. 9 *bis*. 18.

19. 27. 28. 30 (*quater*). 31.
32. 35. 36. 48 *etc.* imprimere
16.
- incidunt** crassitudinem den-
sioris umoris 52.
- incumbere:** cum feminae par-
tus incubuit 40.
- incutere** (laborem digestionis)
60. (*caligines*) 21^b.
- inde colata** 45. (*cf.* 61)
- inde quod** (= ideo quod) 4.
cf. inde 14 *etc.*
- indifferenter** 2.
- indubitate** 2.
- indutiae** (-*ciae v*) febris 28.
- infricare** aliquid aliqua re
(*alopecias cepis*) 27.
- ingravesceus** (*uva faucibus*) 28.
- iniuria** (*omnis defluit per al-
vum*) 48.
- inlacrimare:** gummis guttam
quam persici truncus inlaci-
mat 44. gummi quod truncus
inlacrimat 52.
- inlinere** *g* = *rec.* inlinire *l*:
inlinuntur (*illiniuntur l*) 19.
11. inlitum (*illinitum l, cf.*
Plin. v. l.) 18. *etc.*
- impetus** fervoris 42. umoris 40.
- impliciti** morbo 52.
- interim** (*opp. nunc*) 29.
- intibum**, *pl.* *intiba* (*intibi epit.*)
12. *cf. Neue* 1,648. 556. *σέρις*
Diosc. (Wagner Orthogr. Verg.
p. 485).
- inula** (*enula l*) 45.
- inundatio** capitis 2.
- iocundissimus** *g* 15. 58.
- ipsud** *g* 46.
- is** = *gl* *his* (*nom. sg.* 41) *dat.*
abl. pl. 27. 35. 42 (*sed recte*
ex his, in his 27 *fin.* 39. 41.
42. 43. 44. 52. 53 *etc.* *licet*
eodem modo arboris eius 60).
semel *eis* 49. *isdem* = *gl*
hisdem 4. 25. 42.
- ischiadici** = *sciadici g, rec.*
sciatici l 13.
- iusta** *feminarum* (= *menses*)
53.
- lapathus** *fem.* 8 (*lapatium g,*
lapathum Plin.) *cf. Neue* 1
646. 556.
- laser:** *lasaris g* (-*seris l*) 17.
laseris 30. *lasere* 30. 38. *cf.*
Plin. v. l. ad t. III p. 91 Jan.
- lenocinatur** (*zizyphis saporis*
non nulla gratia) 48.
- letaliter** (*ad pthisim praestruit*)
29.
- ligula:** *ad modum ligulae* 36.
- liniamenta** *imi corporis* 1.
- linquere:** *quibus anima lin-
quitur (oi λειποθυμοῦντες)* 16.
- madent(ur)** 41 = *madescent*
Pl. et 43.
- manna** *turis* 21 (= *farina turis*
Pl. 20,48).
- medella** *gv* 33. 40 (*sed iidem*
querela).
- medicari** 50. 60. -*re g* 41.
- medio** *rigore sananda* 19. *cf.*
11 *medium temperatumque*
rigorem.
- melinum** *oleum* 43.
- melo** 14 (*et ap. Pall. IV, 9, 6:*
melopepo Plin. Gal. cf. Ed.
Diocl. p. 15).
- menstruis** *imperat* (= *m. eicit*)
2. 29. *idem quod menstrua*
incitat 32, *m. admonet* 23 *etc.*
- modus:** *pro modo* 34. *ad mo-
dum* 30. 36.
- morsus** *stomachi* (= *rosiones*
Pl.) 37.
- myxum** 59.
- nasturcium** (*ναστούρικον*) *gv*
13.
- nausia** *g* 25. 45.

nausians (nauseans *g* 20) stomachus 20. 42. 52.

ne: vitia sic curat ne ad ferum venire patiatur 42. *cf.* 30 collo suspensam ita ne terram contingat.

nec: ceterum nec usui esse potuissent 11.

nervosae partes 42.

nominatum emplastrum 5.

nullus: optima quaeque theiaca sine eo nulla conficitur 34.

obstrictus canalis vesicae (*opp.* pervius) 53. *cf.* obstruitur vesicae canalis 52. thoracis obstrictos sinus 44.

obtime, -mus *g* 41 *bis.* 42. 52, *sicut* obtinet 41.

obvoluta (involuta *l*) nigrae lanae 5.

oculata fide 1.

onera ventris exponit 10.

oporice (oporie *g*) 41.

oxymeli: oximelli *abl. g* 58 (*cf.* *Neue* 1,239).

oxyporium 58.

paniculas rumpit 8. 49.

papilla (*ubi* mamma *Pl.*) sinistra 12.

papulas fugat et eminentia excidit 36. papulae eminentes quas exacodas (*sic*) medici vocant 42.

patrocinari (feminis carduus potest) 17.

penes 22.

per hoc 45 (*per* = *pro* 61).

perducere (adducere 47) ad cicatricem 6. 40 (ad sanitatem 5). in potione perductum (= potum *Pl.*) 7. 31. 41. 53.

perquam utile 25. 42. 52. *p.* elegans 42. *p.* necessarium 27.

polyides antidotum Galeni (πολυειδής, *codd.* polytes, polites) 23.

porrigo (*g*) et **prurigo** (*l*) confunduntur 13.

porrus 21 (*item* *epit.* et *Pallad.*, porrum *Pl.*). *cf.* *Neue* 1,558.

posca *g* (= pusca *l*) 33. 41 *etc.*

potator (*ubi* potor *Pl.*) 17.

potest: vino quam potest optimo 39.

potius: medicari potius, non alere videtur 41. *cf.* 50 pro medicamentis magis quam pro cibo sumenda.

praecordia (praeclusa relaxanda sunt) 2.

praecoqua 44 (praecocorum *Ed. Diocl. p.* 16).

praestruere ad pthisim 29.

priusquam . . . transtulisset (. . . alebantur) 49.

pth = φθ (*ut* f = φ, th = θ) *g:* pthiriasim 1 *et* (*ubi male pro* siriasim) 6. ptisicis (pthisicis *l*) 21. ptisim 29. *cf.* *Fleckeisen Jahrb.* 1866.

ptisana: tipsana *g* (tisana *corr.*, *cf.* tiphisis *codd. Vitruv. p.* 24,15 *pro* pthisis) 21. tisana 24. 32.

publicare 23.

pulpa id est molle panis 42.

pustulae 29, **pustellae** 11 (pusulae *Plin.*).

pyra semper *g* = pira 40 (pira *Plin. Aug.*).

qualitas umidi 21.

quam: vino quam potest (posit *Pl.*) optimo 39.

quamvis ceteri . . . censuissent 21. melius quamvis emplastro nominato 5.

quando (= cum) res calida . . . magis accendat ardorem 2.

quassaturae 5.
quemadmodum magno sanitas constet 30.
querela *gv* 26. 28. 29. 31. 33. 42 (*querella g* 45. 46).
quisque: nullis venenis opprimi poterit ea die qua quisque ieiunus acceperit 57.
quod (*pro acc. c. inf.*) *post verba dicendi vel sentiendi*:
c. ind. consentiunt quod 41.
c. conj. adnotatum quod 40.
— *post verba vituperandi*:
(c. coni.) pessime sentit quod 51. arguitur quod 1. criminantur quod 5. vitia percensent quod 21^b. 22.
quod pertineat ad . . . 42. 49.

ramenta corticis 6 (*ubi ξύσματα Diosc.*).

raphanus (*l*, *rafanus g*) *gen. fem. (masc. ap. Plin.)* 1. 34.

rapum (*sic cum Pl. g, rec. rapa l*) 35.

reiactantibus sanguinem 43 (*iactantibus* 41, = *al. reicientibus*).

recomponit stomachum 17.

refrigeratrix potestas 4.

renum *gv* 3. 25. 31. 33. *semel renium gv* 53 (= *Plin., Neue* 1,284).

repperitur *g* 16.

repraesentat antidotum, vini veteris imaginem 35. 43 *etc.*

restringit ardores (*sic gvl*) 6. 7. 10 (*ubi rec. restringit rb, semel etiam d*).

restringunt alvum (= *sistunt Plin. 20,26,64. opp. resolvunt*) 11. 21. ventrem 12 *etc.*

roitu sceuasias 41.

roris syriaci (*ut roris marini* 45) *gvl* 41 (*nom. ῥοῦς*).

rosaceum *vel* rosacium, *utroque modo passim g, ut iam in Actis fr. Arval. (rosacium semper v)*.

runcatio 30.

scripulus (*sic gvl*) 3. 21 *etc.*

scrofae (= *χοιράδες Diosc.*) 8.

sectilis porrus (= *porrum sectivum Pl.*) 21.

serpentium (= *Plin. Aug.*) *gv* 13. 55 (*serpentum gvl* 25. 29) *cf. Neue* 1,274.

sic sicuti 48 (*ut nisi si Vitruv.*).

signum: sine signi vestigio (*maculas detrahit*) 15.

similis: absque his similibus causis 2.

sinapi: *abl. sinape gvl* 10, *gv* 29 *tit* (-*pi l*), *gv* 29 *extr.* (-*pis l*)

— *contra sinapi gvl* 29 *med. (ut semper Plin. 20,25. 129. 21,155. 219. 29,107). cf. Neue* 1,239.

sinus thoracis 44.

soboles (*sic etiam g (non v)*) 47.

sollicitat urinam 31.

sortita (*ligno vis aspera*) 48.

splenetici: splenitici *semper g* (48. 51 *etc.*). *sed idem frenetici.*

spomelides — *vid. hypomelis.*

stomachum erigunt 59, *iacentem erigit* 17 (= *conroborat Pl.*), *avertunt* 51 (= *stomacho inutiles Pl.*). — *stomachi aperta (codd. operta) componere* 43.

stomatice 41.

strictura stomachi 2. 29.

stypseos potestas 46 (*al. styptica virtus etc.*).

subministrare cupiditatem 17, *fomentum* 25, *potionem* 58.

suffito eo (*ubi subst. suffitu eo Pl.*) 18.

suspirationes pectoris (*ubi suppuraciones Pl.*) 18.

sutoricium (*sutorium l*) atramentum 22.

taeniae (*tineae gvl, ut codd. Plin. etc.*) 18. 38.

tam ipsa quam semen 14. — **tam diu** (*sep.*): *cf.* 40.

tapsia gv *semper.*

thymum *neutr.* 36.

toxillae gvl (*tonsillae Plin.*) 41. 46.

triturae pedum (*quas calcamenta fecerunt*) 27. 35.

tunsus *semper g, sed idem contusus* (19. 24. 35. 39. 49. *etc. semel contunsae* 27). *eadem ratio observatur in Vitruvio Harleiano et Augiensi Plinio.*

unguo: *perungatur g (non v)* 54 (*cf. extinguunt g* 8) *etc.*

universa contraria (*in dulcibus*) 40. *cf.* 46: *minoribus omnia inesse contraria.*

urinam effundit 32, *cf. sollicitat* (31), *citat* (*s. v.*), *impellit* (36), *movet* (41) *etc.*

usque: *hoc usque donec . . .* 45. *ad usque fauces* 43.

uteri claustra reserari 40. *cf.* 44: *thoracis sinus reserat.*

validudo *semper g.*

vanitas: *prope vanitate (?) dulcis* 42.

vas: *abl. vaso (= rec. vase l)* 41. 43 *bis.* 54. 57. *Neue I, 294.*

vasa picata 43.

venenata vulnera 35. **venenati morsus** 39.

venerius g 13. 58.

venientes (*febres cum frigore*) 3.

veruntamen g 50.

vesica gv 29. 44. 48. 52. 53 *etc. (sed vessica g* 12, *vissica cod. S. Galli* 762 21^b).

vetere gv (*semel abl. veteri gv* 52).

vindicare 41.

vulpis *nom. sg.* 53.

xyro collyrium g (*xiro c. v*) 59.

y initio vocum sine aspiratione *semper g:* *ydromelon* (43), *ydropici*, *ysopum*, *yoscyamus* (*hyoscyamus Plin. Aug.* 15, 30).

zizyfa (*zizifa*) *pro nom. sg. (ut zizifarum gen. pl. in epit.) iam g* 48. *cf. rapa.*

Ablativi usus:

duplicis iuxta pos. cum myrti bacis pari pondere (*μετὰ μύρτων ἴσων D.*) 21. *cum cymino* (*-ni Pl.*) *pari pondere* 31. *in vino vetere in sorbitione resolutus* 52. (*cf. rec.* 34 *bib. ex aqua calida cyatis IIII. aliter* 41 (*in vino potione perductum*).

pro accus. in congio . . . coniciuntur 41 (*in pulvere redactus semper g exc.* 59, *in aqua fontana infunduntur g* 45). *pulmone vitiati* 49. *plurimis annis vitam extendere* 23.

Accusativus vocab. Graec.

sg. -im (rec. -in l): *elephantiasim* 31. *ptiriasim* (*pro siri- riasim*) 6. *ptisim* 29. *-an:* *althean* 5. *-un:* *catarrun* (*-ron gv, -rum l*) 54.

pl. -as: *lichenas* 13.

Consecutio temporum:

ceteri putant ut qui hoc remedium petiturus est . . . detraheret et . . . transvoraret et . . . lustraret 41.

Contractae verbi formae praeferuntur, velut sanarunt, gustarint innatarit consuerunt etc. etc.

Index II

auctorum

Dioscorides 5. 6. 11. 21. 21^b.
27 (*bis*). 30. 40. 41. 42. 43. 46.
47. 53 (*bis*). 56. 60.

Galenus 4. 5 (*bis*). 6 (*bis*). 21^b.
23. 27 (*bis*). 40 (*bis*). 41. 42.
44. 46. 51. 52.

Heras Cappadox in tono suo 2.

Melitus 30 (*cf.* 33).

Plinius (noster) 21^b. 29. 41.

ex Plinio citati:

Asclepiades 27.

Chrysippus 22. 30. *idem ex*
ign. fonte 19.

Democritus 35.

Diocles 18. 35.

Dionysius 35.

Glaucias 17.

Hippocrates 8. 18. 21.

Sextius (s. Sextilius) Niger 5.

Praxagoras 18.

Pythagoras 49.

Xenocrates 4.

alii (*ex Pl.*) 54.

auctores: non pauci (*ex Pl.*)
52.

libri (= *Pl.*) 25: legisse
me memini (= *Pl.*) 17.

multi (= *Pl.*) 53. (= *Pl. et*
Diosc.) 54.

quidam (= *Pl.*) 52.

auctores Graeci 28.

experti 6.

medici 22. 23. 27. 29 (*D.*). 41.
42. 45.

quidam 6. 32. 37. 44. 47.

de se auctor (Martialis) 2
(utinam nulla calamitas co-
egisset ut experimento meo
nossem). 6 (didicimus ab ex-

nominum reliquorum

Afri (*ex Pl.*) 22.

Diospoliticum 3.

Falernum (vinum) 42.

Graeca verba 5.

Jovis civitas 3.

Manlius: mala Manliana (?) 42.

Matius: malum Matianum 42.

Signa ponderum medicin.

uncia — *g.*

~ *l.*

scripulus $\frac{1}{12}$ *g.*

$\frac{1}{24}$ *l.*

libra $1\frac{1}{2}$ *g.*

1 *l.*

pertis). 17 (legisse me memini).
32 (nobis expertum est). 53 (do-
mesticis in uxore experimentis
probavi).

medicamenta varia

Antiochi magni (theriaca) 39.

Catonis (antidotum *ex Pl.*)
30.

Cornelii (Corneliana catapo-
tia) 30.

Mithridatis regis Pontici
(antidotum) 3.

Neronis (*ex Pl.*) 21.

Index III

titulorum

(olerum et pomorum)

abellana 54
alium 18
amygdalum 53
anethum 28
apium 2
(armenium 44)
armoracia 32
asparagus 31
atriplex 7
beta 10
blitus 9
carduus 17
castanea 56
cauliculus 30
cepa 27
cerasium 52
cerefolium 38
citrium 45
coliandrum 4
cucumis 16
cucurbita 6
cydoneum 43
epimelis (?) 60
eruca 14
feniculum 25
ficus 49
hypomelis (?) 60
intibum 12
lactuca 11
lapatium 8
malum 42
malum granatum 41

malva 5
(melo 15)
menta 24
mespilum 47
myxum 59
napus 34
nasturcium 13
nepeta 23
nux 57
ocimum 22
olusatrum 26
origanum 37
papaver 19
pastinaca 33
pepo 15
persicum 44
pinea 58
pirum 40
pistacium 55
porrus 21
(praecoqua 44)
prunum 46
rafanus 1
rapum 35
ruta 3
satureia 20
serpyllum 39
siliqua 51
sinapi 29
sorbum 50
thymum 36
zizyphum 48

Appendix

ad

Pseudo-Plinium.

Cum nuper Plinii textum ex scriptis exemplaribus duobus (gd) olim a. 1871 constitutum accurata codicis Vossiani praeter rem neglecti collatione retractarem, ad librum iam impressum quae aut comparata lectionis Pliniana fata utiliter illustrarent aut ipsum textum vel emendarent vel etiam auferent, haec adnotavi quae sequuntur. est enim codex Vossianus (nunc quidem mutilus: nam antequam inter alios duos codices eiusdem formae minoris medius denuo compactus est, sex lacunis perierunt folia octo) Sangallensi aetate suppar saeculi decimi atque ex ipsius pulcerrimi huius codicis fonte (altero tamen apographo intercedente) oriundus, ita quidem ut (vel in minimis multis levibusque peccatis conspirantes) in universum eandem ambo praebeant lectionem bonam et in ipsis vitiis genuinam, attamen uterque habeat sua quaedam et peculiaria. sic evenit ut ex codice Vossiano „Plinius Parvus“ (quemadmodum a manu quodam recentiore saeculi XII primae paginae pro titulo qui deerat supra scriptum legitur) integris tribus remediis augeatur (p. 66 et 81), quae sicuti plura deinde in libris saeculi XII, iam in Sangallensi propter homoeoteleuton a librariis ommissa sunt.

Adnotanda

- p. 7 tit. post indicem capp. l. Incipit prologus plinii secundi iunioris v, item g (in d ante indicem Incipit liber plinii iunioris, in cod. Lond. f. 119^a Plinii iunioris de medicina liber primus incipit cf. *Anecd. II*, 107).
- 7, 9 possint v.
- 10, 1—14, 9 (duo folia) exciderunt v.
-
- 15, 2—5 emendat — tritae om. v (d): Nasturcium cum sinape tritum impositum emendant (sic v: emendat d). Glandes etc.
- 15, 8 irinacei (ut semper) v.
- 15, 9 gallinacei v (ut semper fere hic scripsit verba in -aceus terminata, nisi quod rosacium ubique).
- 15, 10 fimus v.
- 16, 2 vaso v.
- 16, 3 capiti v (g^cd).
- 16, 5 oleū (iterum) v (pro ovum).
- 16, 14 inliniuntur v (ut hic, quod omisi, etiam g).
- 16, 22 perungant v.
- 17, 11 pinna v. cf. p. 88,9 pinnis v (non g).
- 17, 20 et umores v (ut semper hic).
- 18, 10 vaso (item p. 19,15 et 53,23 ut semper) v. cf. ind.
- 18, 23 bubulo v (bubulino g).
- 19, 18 umero (ut semper) v (humero g).
- 20, 1 molliori (pro- re) hoc uno loco etiam v.
- 20, 15 inliniuntur v (non g), sed mox inlinuntur v. 20 v (= g).
- 21, 10 ocimo e. v. o. t. oculi (sic iterum addit v, cf. oculis rb) circum linuntur.
- 21, 17 tortata (sic) ex vino v.
- 21, 19 teneri v (d).
- 21, 22 circumligata et epiforam v (cf. mox 22,1 trite ita gv).
- 22, 2 et tumores v (item d, tumorē g cum rb), sed refrigerationē gv (-nes drb).

- p. 22, 4 lana concurata (ēcurata sic) v.
 22, 6 uridines etiam v.
 23, 2 reprimitur v.
 13, 10 semen urticae cum lana sucida coicitur in nares cum oleo rosacio. et auriculę lana sucida spissae obturantur v (itaque nec v ex g, nec d ex v, ut inspecto, non collato codice Vossiano olim dixi Hermes VIII, 58).
 23, 13 quagulum (ut g) semper etiam v.
 23, 16 pastellis v (= g).
 24, 1 dracontei v (= g).
 24, 5 mularum g: mularum alibi mulierum vd (duos igitur codices comparavit qui aut scripsit aut correxit id Plinii exemplar, ad quod facti sunt et codex v et fontes codicis d).
 24, 6 ostreorum v (= g): item p. 29,1.
 24, 10 cum suo teste v.
 24, 15 distillationem (sed in tit. Destillationi sic) etiam v (ut semper).
 24, 17 commendari v (= g).
 24, 19 mariti g: tamarice mariti vd.
 25, 11—12 murinus — infrincatur (sic) etiam v (om. d, ubi vicium ex alitū sic v).
 25, 24 Sed (Si d) melius mororum domesticorum, sed (et ex emend. d) melius eorum que in rubis nascuntur sic cum glossa etiam v (= g).
 26, 5 suci mororum sextarii duo v (ut g, non ut d).
 26, 6 stomachicus gb^m (-masticus rb): stomachus v (ut stomachus d post fuerit).
 26, 8 mulcet. Graveolentia etiam v (= gd).
 26, 14 enula etiam v (item p. 54,20 enulae v).
 26, 22—27, 1 caprifici — dolorem om. v solus (non d).
 27, 3 Nuculeus (Nucleus d) galle gd: Nucleus glande v.
 27, 9 austeri (hic etc.) v (= g).
 27, 11 millefolium v (item p. 38,1. 60,18. 74,10 etc. semper, millefolium gd).
 27, 15 decoctae v.
 conluantur v (conluuntur g, colluuntur d).
 27, 25 obturatus v.
 28, 14 in olla (= d) mittis (sic) . . . decoques v.
 28, 19 delfini v (delphini gd).
 28, 22—23 cerebrum — datur v (= g): om. d.
 29, 1 Uvae om. v (= d).
 29, 4 Sinape g: sinepa (sic) v, Nepa d.
 29, 5 orticae v (ut p. 28,13 ramusculos ante corr. v et p. 36,5 opupe v).
 29, 12 cyrinaici v (= g).

- p. 29 tit. xvi. Tussilis *v* (= *g*), *sed in textu cap. tussillas* (30, 8), *tussillis* (30,13) *v* (non *g*). *ubi Tussillim errore v* (30,10), *d* habet Tussilini (*sic*).
- 29, 17 tules *v* (= *g*).
- 30, 6 in passo *g*: inpasso (*sic!*) *v*, insperse *d*.
- 30, 7—10 Si quis fimum ovillum—gargarizabitur *v* (= *g*): *om. d*.
- 30, 8 manu sua tussillas *v*.
- 30, 20—31, 4 herba—inlinuntur *v* (= *g*): *om. d*.
- 31, 10 nucis nuclei sive glandis tritae *etiam v*.
- 31, 11 britia *v*.
- 31, 13 anguinis *v* (*ut in tit. cap. g, non v*).
- 31, 14 clerites (*sic!*) *pro celeriter v* (*solus*).
- 31, 15 tripariae *etiam v*.
- 32, 5 peucedanum *v*.
- 32, 18 aquitanicae legatus in hoc morbo *sic v* (*cum lacunula post legatus*).
- 33, 6 delphini iocineris (*cf. Pl.*) cinerem *v*, delphino cineris. cinerem *g sic, sed mox ipse scriptor litterae n subdidit i infra lineam ducendo delphin, o—voluit igitur, ut nunc ex cod. v comparato putet, non delphini cineris, sed delphini iocineris et ipse g*), delphini iecinoris cinerem *rb*: Delphinū cinerem *d*.
- 33, 7 vexabuntur *gv*: vexantur *d* (*rb*).
- 33, 14 trita *v* (= *g^e*).
- 33, 17 Lumentum *v* (= *g*). *item lumentum vg* 68,1 *et lumento* 80,12.
- 34, 2 inaequali cute *g* (*r*), inaequalicutae *v*: inequalitate *rd*.
- 34, 7 in manibus pedibusque *g*: in pedibus manibusque *v*.
- 34 *in tit. xxi . . . His quae molienda sunt v*.
- 35, 2 hordeacia *g*, hordiacia (*sic*) *v* (*ordeacea d*).
- 35, 3 fico *v* (= *g*).
- 35, 6 folia alni vel alei *sic etiam v* (= *gdb, non r*).
f. alni vel allei (*sic*) *b*.
- 35, 7 fiunt *g*: sunt (*ī*) *v* (*db*).
- 35, 9 Buturae et adipe *g*, buturę aut adipe *v* (*aut etiam b, cf. Plin. — seu r*): Butiro et adipe *d*. *cf. p. 65,13 buturae v* (*ubi butyro g, vulture d!*).
- 35, 12 ex milvi iocinere *v*.
- 36, 2 verbo *v* (*pro vero*).
- 36, 3 tesina *v* (= *g*).
- 36, 4 et resina terebintine (*sic*) *v*.
- 36, 7 sulphure (*hic*) *v* (*sulphure v* 76,2. 78,24 *etc. = g*).
- 36, 8 subfita *v* (= *g*).
excalfaciunt *v*.
- 36, 8—10 pugionis—prodest *v* (= *g*): *om. d*.

- p. 36, 13 vexatum sit *v* (est *g*).
- 36, 15 tysis sinancis *v* (cf. *g*).
- 36, 16 q. placeat succurri explicare conabimur *v* (= *b!*,
explicabimus *gd*). *ex hoc aliisque locis multis effi-*
citur aut proximum codici vetusto Torini (b) aut
eundem esse Vossianum. cf. ad p. 66,11.
- 36, 18—19 fricta discocto eaque faba *g*: *om. v (d)*.
- 37, 1 sūp|ta *v* (*ubi sumpto gd*).
- 37, 12 testibus (*pro testis*) *v* (= *gd*). *mox tritae gv: trita d.*
- 37, 14 tussī *v* (= *tussim g*).
- 37, 16 cōpari (*pro cum pari*) *v*.
- 37, 20—21 Equm (*sic v, ut semper coquantur v, non g*)—*sa-*
nant v (= g): om. d.
- 38, 6 itemque *v (db): item (om. que) g.*
- 38, 10 potata qua cotonia *g*: *pota cotonia (om. qua) v, po-*
tata ubi citonia d, pota ubi cydonia b (itaque ex
emendatione et scriptoris d et Torini natum est ubi
quod lacunam expleat).
- 38, 12 trito (*sic*) *v.*
- 38, 14 et 15 sorbitur (*bis*) *v.*
- 38, 16 calda *v* (= *g*).
- 38, 17 qua *om. v* (*Aqua in rosa etc.*).
- 38, 20 cum pane *v* (= *gb*): *cum aqua (ex suo!) d (propter*
sequentia).
- 38, 24 cytonia *hic* (cf. 38,10) *v* (= *g*).
- 39, 1 Gūme *v* (= *g*) et *v. 2 gūmae (-mę g) v.*
- 39, 7 cludit *v* (= *g*).
- 39, 11 modice *v* (= *gb*).
- 39, 13 aceti ferventis *gv (rb)*.
- 39, 18 intussimque converso *v* (= *g, nisi quod hic habet*
conversos).
- 39, 21 qui eam *v* (= *gd, qui hanc r, qui in hanc b*).
oportebit v (solus).
- 40, 1 alunt: aliud (*sic*) *v.*
- 40, 2 operi inpistoriis (*sic*) *v.*
- 40, 5 sanant (*sic*) *v* (= *g*).
id mel v (d): id est mel g (ex id pro id).
- 40, 8 eius *om. v (solus).*
- 40, 9 inidē vaso (*sic*) *v.*
- 40, 20 aliquod (*sic*) *ame etiam v.*
- 40, 21 intra *v* (= *rb*): *infra (male) gd.*
- 40, 22 Mandrogorae *hic g (non v)*.
- 40, 23 opii pondus denarii. turis pondus denarii *g: om. v*
(non d).
- 41, 2 ex vino *v (d, ex uno g)*.
- 41, 7 prima potione *v, quibus verbis finitur f. 46. iam deest*

folium unum a p. 41,7 (cum indice capp. l. II) ad p. 42,5 ex vi] no austero etc.

- p. 42, 7 asini *v* (*d*), *pro* asininae *Plin.* (asiniae *g*).
 42, 14 hyllace *v*.
 43, 11 ex suo (= *d*) suco *v* (*cetera ut g*).
 43, 12 bubulus *v* (bubulcus *d*), bubulinus *g*.
 43, 21 lactens *v* (*d*), *item* p. 94,4 *v* (= *db*): lactans *g*.
 44, 8 cydonea *v* (cidonea *d*, cydonia *g*). *item infra semper*.
 44, 12 mens et alienantur *etiam v* (= *gd*). *fort. l. exalienatur*.
 45, 7 in manu *v* (= *d*): manu *g*.
 45, 14 Ros siriaci *v*.
 46, 9 umbiliculo (*sic*) inlinitur *v*.
 46, 10 cum melle et sale *v*.
 46, 14 lens non percocta *v* (= *db*).
 46, 17 pota *v* = *gb* (potata *d*).
 47, 2 tunsus *v* (= *g*), *item infra v. 17. alibi* tusus (= *g*,
sed tunsus etiam p. 50,6. 63,3).
 47, 7 iucundissime *v*.
 47, 14 sativi ciceris *v* (= *g*).
 47, 22 qua *om.* (aqua | in pruna) *v*.
 48, 8 colligitis (*sic*) et mittis *v*.
 48, 10 bacae *v. item p. 52,20*.
 48, 11 exuvis *v*.
 48, 13 bacae acrifolii *v* (*item p. 49,12*). acrifolium *etiam v*
p. 72,7. 88,7. 102,7.
 48, 19 synfiti *v* (= *g*).
 49, 3 et acetum acerrimum cūtriblas *v* (et acerrimum ace-
 tum cumtriblas *g*).
 49, 17 *et 19* defunditur *v* (diffunditur *gd*).
 49, 20 austere *etiam v*.
 50, 14 totus *v* (= *drb*) *pro* tostus *g*.
 50, 16 anas *v* (*sine corr.*).
 50, 19 addito quagulo *v*.
 51, 2 si exulcerationes ē *v* (= *g*).
 51, 2—3 ostrea . . . decocta *v* (*non g*). *cf. supra ad 24,6 (29,1)*.
 51, 6 holus idē caules discoctū *etiam v*.
 51, 9 imponuntur *v* = *gd*.
 51, 10 aqua marina. adaliqui (*sic*) *v*.
 51, 11 raphanos (*non rafanos*) *hic v* (= *gd*). *item raphani*
vgd p. 75,21. cf. p. 54,19 raphani g, raphana (sic)
d, sed rafani v (rafanus vg 110,9 etc.).
 51, 19 puluus (*sic*) *v*.
 alica *v* (= *d*).
 52, 1 in aqua *v* (= *d*).
 52, 3 in quibus *v* (= *gb*).

- p. 52, 7 pondo (*sic*) *v* (= *d*).
- 52, 9 galla cū magina *v*.
- 52, 15 in vino — eduntur *v* (= *g*): *om. d*.
- 52, 18 innucis abellaneae *v* (*cf. g*).
- 53, 2 abstineri *v* (= *d*, *non g*).
- 53, 3 prius et gallinam *v* (= *gb*, *Plin.*), prius gallinam *d*.
- 53, 6 caeliacis (*sic*) *v* (coeliacis *g*), *sed infra v. 16* celiacis
et *v. 20* ciliacis (= *g*).
- 53, 8 et(myrti bacis) *v* (= *d*, *ex g*).
- 53, 13 pridē *etiam v*.
- 54, 1 addita pusillo resina (*sic*) *v* (*unde* addita resina
pusillo *d*).
- 54, 7 in cibo poni iubent *v* (= *g*).
- 54, 9 additi *v* (= *d*, *pro addi*).
- 54, 17 Tiniae (*sic semper*) *etiam v*.
- 55, 3 et 8 et 11 oximili (*sic*) *v*.
- 55, 10 potū *v* (= potum *g*): potu *d*.
- 55, 14 Lienī sive spleni (*in textu repetitum*) *om. v* (= *d*).
- 55, 15 torpedoꝛ buf cū | eo imposituf *sic etiam v* (= torpe-
dorum buf *etc. g*).
- 56, 5 Corūbi *v*.
- 56, 11 ubi liens *g*, *v* habet lien si. *patet itaque hunc locum*
Plinio duce sic esse emendandum: caninus lien si
viventi eximitur et laboranti in cibo datur, liberat
de vitio lienis. catuli (sc. lien, non catulus ut codd.)
duum dierum datur (datus codd., cf. Plin. Alii . . .
dant) ignorantī aegro in cibo ex aceto.
- 57, 3 oboli *om. v* (*non gd*).
- 57, 5 defunctos obrui oportet. Vespertilionis sanguine venter
etc. (sic) etiam v.
- 59, 4 pollinē *v* = *d* (*non pollionem, ut g, licet alibi in*
minimis sic multis consentiant codices hi antiquissimi
gv, e. g. caliculus 21,13. lipturum (-ram g) 22,12.
sint 24,11. osciami 27,13. codiculi 30,7 (item 76,23
vgd). verminacla 31,1. ex om. 33,15. incedit 34,9.
sanant 40,5. costum 51,16. siliacorum 53,1. quadras
70,18. panni 75,16. remissum 79,8. alumen (alum)
80,11. apostomata 81,19. mutorum 82,21. femina
83,10. antecessionem 88,18. cagatem 95,1. sabuci
95,22. farinae 96,10. propinatur 96,20. varo 100,22.
lacerate ante corr. v (lacerte v^c) = laceratae g
101,10. veneficii 106 4.
- 60 in tit. xv Vissicae *v* (*ut g* Vessicae), *sed in textu capituli*
vesica semper v (plerumque g).
- 60, 9 haemoroidas *v*.
- 60, 11 eiusdem ovi *etc. v* (= *g*).

- p. 60, 12 idque balneo (*om. in*) *v.*
 60, 19 inlinire *v* (= *g*). *item* inliniti *v* (= *g*) 63,15.
 61, 6 facta *etiam v.*
 61, 7 post bibitur in solo *v* (*non d*) leguntur quae in reliquis
 (*atque iterum ibidem etiam in v*) post bibitur *v.* 12:
 Turturum (*sic primo loco, infra Turdorum*) fimus
 in (*infra ex*) mulso decoctus imponitur. Cicadas
 tostadas (*sic, tostas das d*) in patella . . .
 61, 11 glebulae uti deluta (*sic*) *etiam v.*
 61, 18 marini *gb* (*cum Plin.*): *om. v* (= *d*).
 61, 19 branceis *etiam v.*
 62, 7 cubile *v* (= *g*).
 62, 9 ut *v* (= *db*, *ubi sicut g*).
 62, 20 ammixto *hic v* (*ut g*). *item p.* 65,7 (*sed p.* 72,6 *am-*
mixta g, admixta v etc.).
 63, 18 aut *om. etiam v.*
 63, 20 inflammationi (*sic*) *v* = *db^m* et ut videtur ante *ras. g.*
 64, 1 ramini *etiam v.*
 64, 4 fico *v* (*ficu gdb*).
 64, 5 farina faenicula (*sic*) in hydromelle *v.*
 64, 8 ibi *v* = *b* (*pro ibidem gd*).
 64, 10 hydrochelis *v* (= *g*).
 64, 14 posca *hic et v* (= *g*). *sed pusca p.* 26,4. 109,19 *etc. gv.*
 64, 20 tumescunt *v* (= *d*, *-cant grb*).
 64, 23 ab aequitatu femina vexata *v.*
 65, 4 inguine *e v* (= *d*).
 65, 15 aut hirino *v* (= *b^m*).
 66, 6 eorum decoctum *v* (= *g*).
 66, 11 *hic propter duplex* imponitur *integrum unum reme-*
dium excidit codicibus gd. sic enim legitur in v
fimi murini cinis ex oleo vetere imponitur. Vermium
terrenorum cinis ex oleo vetere imponitur (petitum
ex Pl. 30,79 cum iis quae praecedunt: iam sequi-
tur Pl. 30,80). Coclearum . . . sed idem alio loco
praebet ed. Bas. (b) ex r, sic enim ed. Rom. II 51
Terrenorum itidem vermium cinis cum oleo impo-
nitur. similiterque cornus caprini combusti cinis
cum oleo imponitur. (Item coclearum quae nudae
etc.). quae sic (ut in r) coniuncta (ex r) repetit
Torinus (b) in iis quae licet codici vetusto consentire
significet (reliquis quae uncis inclusa sunt opposita),
exhibet tamen ut solet eo modo quo se excipiunt in r.
 66, 16 solicinif *v* (= *g*).
 66, 17 *hic iterum propter duplex* oleo in *gd* exciderunt verba
 quae habet *v* (*cum b = r, cf. ad p.* 66,11) aequae
 caprini cornus cinis ex oleo (*ante v. agninus pulmo*

- etc.*). *ducta haec sunt ex Plin. 28,222 (ubi pro cornus — sic et r — caprini legitur cori caprini).*
- p. 67, 1 tumumenti testudinis *v.*
 67, 10 muli mulaeve (*sic*) *v.*
 68, 2 *hic eadem eodem modo repetuntur in v quae in g*
 (= p. 67, 14—17).
 68, 6 saevo bubulo *v* (= *b*), bubulino *g.*
 68, 11 perungetur (*sic*) *v.*
 68, 12 sint *v* (= *g*).
 68, 14 Inpalustris lens *v* (*gb^m*).
 68, 18 Sanguine milvi *etc. v eodem hoc loco quo g (non d).*
 68, 18 evisci *v* (= *d*).
 69, 2 Lenticlam *v* (= *g*), *ut Lenticla v g p. 35,3.*
 69, 6 pellibus *v* (= *db*, pedibus *g*).
 69, 19 britticae (*sic*) *v. sed brittia etiam v. 77,16. 83,7 etc.*
 69, 24 fipteriae scistef *v.*
 70, 7 aluta *v* (= *d*).
 70, 12 sint *v* (= *b*, sunt *gd*).
 70, 14 camedria . . . aristolocii . . . sthichados *v.*
 71, 6 intermissi —] Amfisbere (*v. 19*) *perierunt in v cum*
 folio uno (in quo et index capp. cum tit. libri III).
-
- 72, 2 axungia eius *etiam v* (= *gd*).
 72, 6 hordeacei (*sic*) farine *v*, hordeaciae farine *g* (hordeaceae farinae *b*): ordeï farinae *d* (*cum Plin.*).
 72, 15—18 It galbanū (*sic*, galbano *g*) — melle *v* (= *g*):
 om. d.
 73, 2 spato melle mixto *v* (= *g*). *sic etiam* (spato melle)
 vg p. 76,18.
 73, 7 hemorogian *v* (= *g*).
 73, 11 et aceto *v* (= *gd*).
 74, 12 ad plagas conglutinandas *v* (= *b*, glutinandas *gd*).
 74, 16 et aqua *v* (*pro ex gd*).
 75, 4 quos ligno *etiam v* (= *g*), *ut videtur (nam membrana*
 hic perforata est).
 75, 5 hae triti *v* (= *g*), *sed mox inlinuntur v* (= *d*).
 75, 7 nomo (*sic = d*, noma *g*) quod vocant cancer *v* (= *gd*).
 75, 15—16 et cibo (*sic v*, cibio *g*)—debet *v* (= *gb*): *om. d.*
 75, 18 veteri *hic etiam v* (= *gd*).
 75, 21 et appositum *om. etiam v.*
 75, 22 faredinas *v.*
 76, 7 quof fevori *v* (quosevori *g*).
 76, 9 tritave feribus (*pro veteribus g*) *v* (tritave veteribus *b!*).
 76, 13—15 eadem — imponitur *v* (= *g*): *om. d.*
 77, 7 Carnoma (*sic*) si sine *v.*
 77, 9 impone. Singulare *v* (= *db*, imponere *g*).

- p. 77, 12 chachoethos v.
 77, 23 omnium genera (*sic, cf. d*) ulcerum v.
 78, 10 galla etiam v.
 78, 13—14 (*post cicatricem*) Symfitum — cicatricem om. v
 (= d, non gb).
 78, 24 cum sulphure etiam v.
 79, 20 fluviatiles v (*Plin.*): fluviales gd.
 81, 8 circum linunt v (*liniunt grb*).
 81, 11 pastello v.
 81, 14 quod sunt ($\bar{\Gamma}$) strume v (= d).
 81, 16 milaepede (*sic*) v.
 81, 19 apostomata. Calx viva cum resina . . . g (rb), apo-
 stomata. Axungia cum resina . . . v, apostemata.
 Axungia viva cum resina . . . d. itaque in communi
 fonte codicum g eiusque a quo pendent v d fuit
 apostomata. Axungia. Calx viva cum resina . . .
 (*cf. Pl. 28,140 et 36,180*).
 81, 24 post inlinitur (*et ante bubulum*) . . . excidit integrum
 remedium (*petitum aequae ex Pl. 28,191*) fimum ca-
 prinum ex aceto acri decoctum strumis inlinitur.
 quod solus nunc habet v.
 82, 13 circumdat v (= d).
 83, 5 Nuclei grandes v (= g).
 83, 9 folia similia cupressi v.
 83, 15 linitur v (= g^c).
 83, 18 semicocta v (= d, cocta g).
 83, 23 (*post pilos reddit f. 67^b extr.*) in v exciderunt duo
 folia (*quorum loco hic alba codicis antiqui folia
 duo inserta sunt*), sc. a p. 83,24 usque ad (c. XIII)
 p. 87,15 (*Mus vivus . . . e quibus incipit f. 68^a*).

 88, 14 in crucē v.
 88, 16 cinis spargitur v.
 88, 17 primi digito (*sic*) v.
 88, 22 acricolae v (*cf. acricolae d, pro auriculae g*).
 89, 4 cū laser tritū (*sic*) obolo v.
 89, 14 gaio seio. tertiana solo monte s. etiam v.
 90, 2 Pulei v (= g, Pulei d).
 90, 5 adalligatur v (*alligatur gdb*). *cf. v. 12. 20. 24. 91,*
 4. 14 etc.
 90, 10 debebit v (= g, debet d).
 90, 16 eaq v (= ea quae g, pro et aque d).
 91, 19 post circa ma || deest folium unum in v usque ad
 p. 93,14 || recreat.

 93 15 elexum v (*cf. d*).

- p. 93, 18 arietini inveterantur *g*: arietis minueterantur (*sic*) *v*
 (arietis minute terantur *d*!).
- 93, 21 *v.* et ante *v* (= *db*): *v.* ante *g* (quinis diebus ante
 et postea *Pl.*).
- 94, 12 ter septem (*t̄* septē) *v* (*solus*).
- 94, 13 satura erit humano *v.*
- 94, 15 inlinitum *v* (= *d*).
- 94, 24—25 Caprini — adhibetur *v* (= *g*): *om. d.*
- 95, 1 portaverit *v* (= *db*, portat *g*).
- 95, 4 spongea *v.*
- 95, 8 fluviatilis (*sic*) *v.*
- 95, 10—11 (*ante* scillae) Scillae — compescit (*quae* habent *gb*)
om. v (= *d*).
- 95, 14 et (*pro* ex) *v.*
- 95, 15 sinapē *v* (= *g*).
- 95, 18 subfunduntur *v* (= *g*). *cf.* suffundantur *vd* (subfun-
 dantur *g*) 99,13. suffuderit *gvd* 104,15.
- 96, 1 chrysocarpos *v.*
- 96, 4 ex vino (*om. eo*) *v* (= *d*).
- 96, 9 vincae pervincae (*sic*) *v.*
- 96, 11 ethivorū *etiam v.*
- 96, 18 pondus . . . myrra *etiam v.*
- 97, 9 Rubia *v* (*d*, Rubea *g*).
- 97, 16 spondelium *v* (= *g*), *ut p.* 77,15.
- 97, 17 fim' (= *finus*) *etiam v.*
- 97, 18 edidit *v* (= *db*): *om. g.*
 admagnitudinē *v.*
- 98, 10 ponfolica *etiam v.*
- 98, 17 super linitur *v* (= *g*).
- 98, 21 vel bubulus *v* (bubulinus *g*). *item p.* 100,1 *et* 2.
p. 103,14 Bubula *v* (*ubi* Bubulina *g*, Bubuli *d*).
- 99, 1 quodtost— uocatur (*sic*) *v* (tostus *d*, zoster *gr*).
- 99, 19 cum cera coctis (*sic* = *d*) fractis *v.*
- 99 *tit.* xxvi Ad scabiam (*sic*) *v.*
- 100, 3 super inlinitur *v* (= *b*, -nietur *gd*).
- 100, 4 lixivo *v* (= *d*).
- 100, 6 et mel ligant tritū lucustratū pratensiū *v.*
- 100, 14 sint *v* (= *b*): sunt *gd*.
- 100, 20 liquamine in balneo *v* = *b* (liquamini ne balneo
sic g, liquamini in *b. d*).
- 101, 4 cocta et imposita *v* (= *db*, coctae *imp. g*).
- 101, 8 cera et cepa imposito *etiam v.*
- 101, 11 Cymino ocimo *etiam v.*
- 101, 18 alii mustū *v* (*solus*).
- 102, 1 senapis (*sic*) *v.*
- 102, 3 mellif fibrā (*sic*) *v.*

- p. 102, 7 sanatur (*pro sanantur*) *etiam v* (= *gd*).
 102, 14 humores *etiam v*.
 102, 18 canceromata *etiam v*.
 102, 20 crebro *recte v* = *b* (*ubi cerebro gd*).
 103, 3 aprunum *v*, *item v. 11 (ubi et g)*. *inde v. 13 vel*
caprunum v!
 103, 6 me *ēē (sic) v* (*pro melius esse*).
 103, 10 vim *inēē recte v* (*ubi vimen esse g*).
 103, 18 pancratiastes *sic recte v*.
 103, 19 adversū *v*.
 103, 21 *c̄*collectionibus (*sic*) *etiam v*.
 104, 3 glutis *etiam v*.
 104, 5 unciā . . . positae *etiam v*.
 104, 6 desiderit *v* (= *g*).
 104, 7 admota (*quasi fuerit ammota*) *pro amota male v*
(solus).
 104, 8 inquinata retollitur *etiam v*.
cum opus v = *g*, *ubi et cum opus fuerit db*.
 104, 12 tabsia *v* (= *g*). *mox cera caesa v*.
 104, 13 inlinibat *etiam v* (= *gd*). *item postera v*.
 104, 18 usque | fascias *v* (= *g*).
 104, 20 robia *hic v* (= *gd*).
 105, 2 Sed usus *v*, *ut ante corr. g* (Sed ut usus *g^c*, si
usus d).
 105, 18 inlinitur balneo *v* (= *g*).
 106, 3 falangii *v* (= *g*). *sed infra 109,7 phalangium gvd*.
 106, 4 sint *v* (= *g*).
 106, 5 in instruendis *v* (= *d*).
 106, 7 ea *q̄ etc. v* (= *g*).
 106, 8—9 Titymalli — inlinitur *v* (= *gb*): *om. d*.
 106, 11 eiusdemque (*pro eiusque*) *v* (*solus*).
 106, 18 caput — maciem *v* = *g* (*nisi quod maceriem v, ubi*
maciē g).
 106, 20 accidunt (*sic*) *v*.
 107, 6 prestavit *v* (= *d*, *pro prestabat g*).
 107, 12 similes *v*.
 107, 18 Ergo monstrabimus (*sic*) *v* (= *g*).
 107, 22 aristolaciae (*sic*) *v* (*ubi aristolociae g, ut infra*
v g 110,26).
 107, 23 pondus (*sic*) *v. item 110,22. 26*.
 108, 4 asinini sanguis (*sic*) *v* (= *d*, *sanguinis g*).
 108, 10 quot dif pluf (*sic*) *v*.
 108, 16 eius *om. v* (= *d*).
 108, 22 rustillo (*pro rostello*) *v* (*solus*).
 109, 3 si *v* = *rb* (*pro sic, ut p. 103,8 si curantur v*).
 109, 7 orbitā *v* (= *gd*).

- p. 109, 16 sex | tantē (sic) v.
110, 13 erum (pro ervum) v (= g, ut supra).
111, 9 et om. v (= g).
111, 11 succus bibitur || his verbis finitur f. 78^b h. e. folium
*Plinii ultimum: unum enim hic deest quod olim
sequebatur ante fragmenta quae Plinio in codici-
bus adnexa leguntur (sic inscr. in g: xxxviii. De
observatione totius anni ut incolomitas custodiatur
quod cap. libro quinto subdidit v, 45 ed. Rom., ex
qua Bas., cum solo codice Pragensi — et Spera apulei
platonici. de vita. de morte. vel omnibus neg-
otiis. et quicquid inquirere volueris. cf. Hermes
VIII, 58).*

*Codicem „Phisice Plinii“, sive Pragensem (cf.
Anecd. II, 61. 107. Hermes VIII, 59 sq.) sive eum ad
quem facta est editio princeps (Rom.), Basileae
vidit a. 1433 Jo. Aurispa, ut ipse narrat in
epistula ab H. Keil edita (Ind. schol. Hal. 1870
p. IV. IX).*

Corrigenda

- p. 12, 3 l. arundine (*sine h, ut semper scribo*).
- 14, 8 sic legendum videtur: et ceræ albae libra e libra olei rosacii remittitur et refrigeratur (*cf. Marc. l. c.*). in additamentis codicis Berol. ad Theodori Prisciani caput v (l. 1) de acoris idem sic inducitur cerotum (p. 24): Litargirum lib. i. Cerusa lib. i. Cera alba lib. i. Olei rosei lib. i. Liquefacta cera et tepefacta. sic addis oleum et species suprascriptas. simul in mortario omnia trita commisces. addis quattuor ovorum albumina. teris simul et uteris (*cf. etiam Apollon. apud Gal. XII, 482 et ap. Th. Prisc. f. 5^b Arg., item Ap. ap. Gal. p. 482 et Th. Pr. f. 5^a*). simile ad scabiem emplastrum vide apud Ps. Plin. f. 78^a Bas.
- 17, 20 l. humores (*ut semper scribo in Pseudo-Plinio, sicut umores etc. in Gargilio*).
- 18, 8 l. vitia aurium (*gvrb pro aurium vicia d*).
- ad p. 19, 18 l. in dextro humero *gd*.
- p. 23, 11 l. coicitur in nares (*sic et sine uncis, ex v solo*).
- ad p. 26, 6 l. stomachicus *gb^m (-masticus rb)*.
- ad p. 26, 8 l. mulcet. Graveolentia (*sic gd*).
- p. 26, 15 l. dentes confirmat (*gvdrb, pro confirmat dentes, quod meo errore scriptum*).
- 29, 17 l. ex utraque gutturis parte (*gv, pro ex u. parte gutturis d*).
- 32, 15 l. immunibus.
- 33, 6 l. delphini iocineris cinerem (*ex gv cf. adnotat.*).
- 33, 7 l. vexabuntur (*ex gv. cf. adn.*).
- ad p. 34, 2 l. inaequali cute *g(r): inequalitate d*.
- ad p. 36, 8 l. prodest (*pro podest*).
- ad p. 37, 12 l. testibus *gd*.
- p. 38, 2 l. m. bibendum datur (*gvb, pro datur bibendum d*).

- ad p. 38, 6 itemque *db*: item *g*.
 p. 39, 14 l. item coagulum leporinum (*ubi mea culpa excidit item gvbrd*).
 ad p. 39, 19 l. conversos (*sic g*).
 p. 42, 7 l. asininae (*cum Plin., unde asinae g, asini v*).
 ad p. 44, 12 l. mens et alienantur *gd(r)*.
 p. 44, 15 l. VIII (*sic vg, IX d, pro VIII*).
 45, 3 l. esse vitium (*sic vb, nam ex g nihil adnotavi, pro vitium esse d*).
 ad p. 46, 2 l. cum felle tauri *g*: *om. d*.
 p. 47, 2 l. ulmi cortex tusus denarii pondere (*deñ pond v, deñ. vel denarii pondus gd: nam in hoc vocabulo explicando varie peccatur. cf. ind.*).
 51, 2 l. decoquitur (*gv, pro coquitur d*).
 ad p. 52, 14 l. in vino — eduntur (*pro decoquuntur — eduntur*).
 ad p. 52, 19 l. ex aqua datur *g*: datur ex aqua *d*.
 p. 53, 3 l. prius et gallinam (*ex gv*).
 55, 10 l. potum (*ex gv pro potu*).
 56, 12 l. si viventi . . . datur, liberat de vitio lienis. catuli duum dierum datur ignoranti . . . (*cf. adnot.*).
 ad p. 57, 1 l. acetⁱ d cum ras.
 ad p. 60, 12 l. idque *gb*: id *d*.
 p. 64, 15 l. imponitur (*gvdb, pro apponitur, quod mea ipsius inviti penna peccavit*).
 66, 11 post imponitur (*et ante coclearum*) adde haec (*ex v*): vermium terrenorum cinis ex oleo vetere imponitur (*cum „ib.“ in marg. cf. adn.*).
 66, 17 post oleo (*et ante agninus*) iterum adde haec (*ex v*): aequae caprini cornus cinis ex oleo (*et in marg. „28,222“ cf. adn.*).
 72, 6 l. hordeaceae farinae (*ex gv b, pro hordei farinae d. cf. adn.*).
 73, 21 l. et ture pari pondere etiam etc. (*ubi ipse imprudenter omisi v. pari pondere*).
 ad p. 78, 6 l. minarum cohercet *gd* (*ut etiam v*).
 p. 79, 1 (*et ita semper*) l. nasturcium (*cum gv*).
 79, 20 l. fluviatiles (*ut v cum Plin.*).
 81, 19 puncta nunc delenda existimo: axungia. calx viva . . . (*ut p. 87,13. cf. adn.*).
 81, 22 (*post inlinitum*) adde discutit (*ex gv b, om. d*).
 81, 23 (*post inlinitur*) adde (*ex v, cf. adn.*): fimum caprinum ex aceto acri decoctum strumis inlinitur.
 ad p. 87, 6 tit. l. XII Ad frigora (*sic*) exusta *g*, Ad exusta frigore *d*.
 p. 88, 12 l. quodcumque est sed (*ubi ipse omisi est*).
 90, 5 l. adalligatur (*cum v*).

p. 91, 16 l. euforbio (*gvd*, ut supra scripsi). sic ubique
p. 105, 2 etc.).

93, 21 l. quinque et ante et . . . (*cf. adn.*).

ad p. 94, 5 l. myrra *g*, mirra *db^m* (*etc.*).

ad p. 94, 19 l. is: his *gd* (*item v*).

p. 100, 14 l. sint (*ex vb*, sunt *gd*).

atque nunc quidem ego postquam primam (m. Aug. 18:
inspecto atque excerpto codice Dresdensi novi auctoris anti-
notitiam vel potius suspicionem habui, absoluto tandem nego-
Plinium hunc iuniorem id est Pseudo-Plinium valere iub

Berolini d. 26. April. 1875.

Valentinus Rose.

